

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

YASİN ÇAMKÖMÜRÜ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ YILMAZ TOP

BARTIN-2023

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

BARTIN- 2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP danışmanlığında hazırlamış olduğum "İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ " başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımı kabul edeceğimi beyan ederim.

28. 08. 2023

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

ÖNSÖZ

Bu çalışmada lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca üzerimde büyük emeği olan ve güler yüzü ve sıcak yaklaşımıyla, bir yardıma ihtiyacım olduğunda değerli vaktini ayırarak yardımını benden esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Gülay KARAMAN'a, sadece edebiyat değil hayata dair kesitler de sunan, lisans ve lisanüstü derslerimde engin bilgilerinden istifade ettiğim ve bir yardıma ihtiyaç duyduğumda odasının kapısını çalmaktan asla çekinmediğim kıymetli hocam Doç. Dr. Mehmet ALTUNMERAL'e, tezime olan katkılarından dolayı jüri hocam Doç. Dr. Muhittin TURAN'a teşekkürü borç bilirim.

Lisans eğitimimin başından beri tanıdığım, ilmî ve manevi desteğini her zaman üzerimde hissettiğim, klasik Türk edebiyatına yönelik ilgi ve alakamın artmasında büyük emeği olan; şiirlerin geniş hayal dünyasında gezinebilmem için değerli bilgilerinden istifade ettiğim, tez çalışmamın her aşamasında özenle ve sabırla danışmanlığımı yürüten; özverisi ve titiz çalışma disipliniyle her zaman örnek almakla övüneceğim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP'a bilhassa teşekkür edip sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Beni büyütüp bugünlere getiren, hayatım boyunca maddi ve manevi her türlü desteklerini benden esirgemeyen anne-babama, çalışmanın sonucunu görmeye ömrü vefa etmeyen, çalışmayı kendisine ithaf ettiğim kardeşim Elif ÇAMKÖMÜRÜ'ne teşekkür etmeyi bir görev bilirim. Bu süreçte varlığını her daim yanımda hissettiğim, çalışmayı tamamlamam için bana her zaman moral ve motivasyon kaynağı olan, kararlarımı hep saygıyla karşılayan ve destekleyen yol arkadaşım sevgili Nurhayat GÜNGÖR'e ayrıca teşekkür ederim.

Kardeşime ithafen

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP

Bartın- 2023, sayfa: 396

Klasik Türk edebiyatı sahasında meydana getirilen edebî birikimi bizlere sunan ve şüphesiz bu sahanın en önemli yazılı kaynakları arasında zikredilen genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları, her geçen gün yeni ve özgün çalışmaların konusu olmaya devam etmektedir. Her şiir mecmuası, daha önce adını duymadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, buna ek olarak divanı elimizde bulunan şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayınla bir araya getirilip tanıtılan şiirleri arasında bulunmayan manzum ürünlerini bizlere sunması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 numarasıyla kayıtlı ve *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe* başlıklı gazel mecmuası da bizim çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Söz konusu bu mecmuanın daha önce çalışılmaması, tarafımızdan içerisinde yer alan edebî birikimin çeviri yazılı metin hâlinde tanıtılarak Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre incelenmesi çalışmamızın özgün bir değerinin olduğunu göstermektedir.

Eserin tamamı 97 varaktan ibaret olup içerisindeki edebî birikim 4b-96a varakları arasındadır. Mecmuada; Âhî (10 gazel), Bâkî (67 gazel), Dânişî (4 gazel), Emrî (32 gazel) Figânî (20 gazel), Hayâlî (39 gazel), Hayretî (4 gazel), Hilâlî (14 gazel), Necâtî (26 gazel), Nev'î (4 gazel), Rahmî'nin (28 gazel), Sa'yî(6 gazel), Sun'î (10 gazel), Ubeydî (12 gazel) Ümîdî (24 gazel) ve Zâtî''ye ait (30 gazel) olmak üzere toplam 330 gazel bulunmaktadır. Buna ek olarak eser, her ne kadar gazel mecmuası başlığını taşısa da 5 farklı şairin (Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî ve Zâtî) birer kasidesini de ihtiva etmektedir. Mecmuada şiirleri bulunan şairler arasında sadece Dânişî'nin yaşadığı yüzyıl kesin olarak tespit edilememiştir. Dânişî dışındaki şairlerden Necâtî 15. yy., diğer 14 şairin tamamı da 16. yy.da yaşamıştır.

Çalışmamız 5 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; mecmuanın ve özelde şiir mecmualarının tanımı, önemi, tasnifi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'nden (MESTAP) bahsedilmiştir. İkinci bölümde; çalışmaya konu olan mecmuanın nüsha tavsifi, içerisinde şiirleriyle karşılaştığımız şairlerin yaşadıkları yüzyıl, şiirlerin nazım şekilleri, aruz kalıpları ve muhteva özellikleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, çeviri yazılı metnin tesisinde kullanılan yöntemler belirtildikten sonra mecmuadaki şiir birikiminin çeviri yazılı metin hâlinde tanıtımı yapılmıştır. Çeviri yazı metin hâlinde tanıtıma ek olarak mecmuadaki şiirlerle, bu şiirlerin divanlardaki veya çeşitli yayınlardaki şekillerini karşılaştırmaya dayalı bir edisyon kritik çalışması da yapılmıştır. Dördüncü bölümde; mecmuada yer alan şiirlerin matla ve makta beyitleri, yazıldıkları nazım şekli/türleri ve aruz kalıplarına dair bilgilerin bulunduğu MESTAP tablosu sunulmuştur. Beşinci bölümde ise sonuç, kaynakça ve ekler kısmına yer verilmiştir.

Çalışmamız; henüz kendisinden haberdar olmadığımız şairleri ve onların şiirlerini tanıtması, divanı veya çeşitli şiirleri elimizde olan şairlerin de bilinmeyen şiirlerini gün yüzüne çıkarması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmiş olacaktır. Bu noktada mecmuadaki şiirler incelendiğinde yeni diyebileceğimiz şair ya da şairlerle

karşılaşılmamakla birlikte şiir birikimi tanıtılan şairlerden Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 gazel olmak üzere toplam 5 şiirin, söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almadığı tespit edilmiştir. Çalışmamız bu yeni şiirleri tanıtmakla ilim âlemine önemli katkılar sunmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gazel mecmuası, klasik Türk edebiyatı, mecmua, MESTAP, 16. yüzyıl.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

EXAMINATION OF ISTANBUL RARE BOOKS LIBRARY JOURNAL NUMBERED T1951 MECMUA-I GAZELLİYÂT-I MÜNTEHABE, ITS TRANSLATION WRİTTEN TEXT AND ITS CLASSIFICATION ACCORDING TO THE SYSTEMATIC CLASSIFICATION OF JOURNALS PROJECT (MESTAP)

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

Bartın University

Graduate School

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Yılmaz TOP

Bartın- 2023, pp: 396

Magazines in general, and poetry magazines in particular, which present us with the literary accumulation created in the field of classical Turkish literature and are undoubtedly mentioned among the most important written sources of this field, continue to be the subject of new and original studies every day. Each poetry magazine performs an extremely important function in terms of presenting to us a poet whose name we have not heard of before and his poems, in addition to the poems of the poets whose divan we have in our possession, which are not included in the divans, and the poems of the poets whose divan has not been identified, which are not among the poems that are collected and introduced in a publication.

The ghazal magazine registered in Istanbul University Rare Books Library with the number T1951 and *titled "Mecmua-i Gazeliyyât-i Müntehabe*" is also the subject of our study. The fact that this journal in question has not been studied before, and that the literary accumulation in it has been introduced in the form of a translated text and examined according to the Systematic Classification of Journals Project (MESTAP) shows that our study has a unique value.

The entire work consists of 97 pages and the literary accumulation in it is among the "4b-96a" pages. In the journal; There are a total of 330 ghazals: Âhî (10 ghazals), Bâkî (67 ghazals), Dânişî (4 ghazals), Emrî (32 ghazals), Figânî (20 ghazals), Hayâlî (39 ghazals), Hayretî (4 ghazals), Hilâlî (14 ghazals), Necâtî (26 ghazals), Nev'î (4 ghazals), Rahmî' (28 ghazals), Sa'yî' (6 ghazals), Sun'î (10 ghazals), Ubeydî (12 ghazals), Ümîdî (24 ghazals) and Zâtî's (30 ghazals). In addition, although the work bears the title of ghazal magazine, it also contains an ode by 5 different poets (Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî and Zâtî). Among the poets whose poems are found in the magazine, only the century in which Dânişî lived couldnot be determined definitively. Of the poets other than Dânişî, Nacâtî lived in the 15th century and the other 14 poets all lived in the 16th century.

Our study consists of 5 parts. In the first part; The definition, importance, classification of the magazine and especially the poetry magazines and the Systematic Classification of Magazines Project (MESTAP) were mentioned. In the second part; The copy recommendation of the magazine that is the subject of the study, the century in which the poets whose poems we encounter lived, the nazim forms of the poems, the aruz patterns and the content characteristics were emphasized. In the third part, after specifying the methods used in the establishment of the translated written text, the accumulation of poems in the journal is introduced in the form of a translated written text. In addition to the introduction in the form of a translated text, an edition critical study was also carried out based on comparing the poems in the journal with the forms of these poems in the divans or in variouspublications. In the fourth part; The first and last couplets of the poems in the magazine, the MESTAP table containing information about the form/types of nazim in which they were written and the aruz patterns were presented. In the fifth part, the conclusion, bibliography and appendices are included.

Our work will fulfill an extremely important function in terms of introducing the poets and their poems that we are not yet aware of, and revealing the unknown poems of the poets who have divan or various poems in our hands. At this point, when the poems in the magazine were examined, although there were no poets or poets that we could call new, it was determined that a total of 5 poems, 4 of which belonged to Bursalı Rahmî and 1 ghazal of Âhî, were not included in the published divans of these poets. Our study will have made important contributions to the world of science by introducing these new poems.

Keywords: Classical Turkish literature, ghazal magazine, magazine, MESTAP, 16th century.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME ..... **II**

ÖNSÖZ ..... **III**

ÖZET ..... **IV**

ABSTRACT ..... **VII**

İÇİNDEKİLER ..... **X**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **XII**

TABLOLAR DİZİNİ ..... **XIII**

EKLER DİZİNİ ..... **XIV**

KISALTMALAR ..... **XV**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Mecmualar Hakkında **1**

1.2. Mecmuaların Tasnifi **1**

1.3. Şiir Mecmualarının Önemi **4**

1.4. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) **5**

2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI *MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN* İNCELENMESİ **6**

2.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi **6**

2.2. Mecmuada Yer Alan Şiirler ve Şiir Numaraları **11**

2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri **12**

2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri **13**

2.5. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/Bilimsel Çalışmalarda Tespit Edilemeyen Şiirler **13**

2.6. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Bulunmayan Beyitler, Mısralar **14**

2.7. Mecmuada Bulunan ve Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Beyit Sayıları Farklı Olan Şiirler 17

2.8. Mürettibin, Mecmua Tertibinde Yapmış Olduğu Tasarruflar 20

2.9. Mecmuadaki Şiirlerin Muhteva Özellikleri 20

3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI *MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN* ÇEVİRİ YAZILI METNİ.....23

3.1. Metin Tesisinde İzlenen Yöntem 23

3.2. Transkripsiyon Sistemi 26

3.3. Metin 27

4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI *MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN* MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ 243

5. SONUÇ 293

KAYNAKLAR 296

EKLER 299

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No **Sayfa No**

2.1: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin deri cildi.....7
2.2: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 1a yüzü.....7
2.3: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 1b ve 2a yüzleri.....8
2.4: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 2b ve 3a yüzleri.....8
2.5: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 4a yüzü.....9
2.6: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 96b yüzü.....9
2.7: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 96b yüzü.....10

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No		Sayfa No
2.1:	Mecmuada yer alan şairler, yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları	12
2.2:	Mecmuada kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayıları	13
2.3:	Mecmuada bulunan veneşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda beyit sayıları farklı olan şiirleri	18
2.4:	Çeviri yazı alfabesi	26

EKLER DİZİNİ

Ek No		Sayfa No
Ek 1:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı Mecmua-i Gazelliyât-ı Müntehabe'nin tıpkıbasımı	299

KISALTMALAR

AD	: Âhî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-7).
BD	: Bâkî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-6).
bk.	: Bakınız.
BRD	: Bursalı Rahmî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-4).
C.	: Cilt.
ED	: Emrî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-1).
FD	: Figânî Dîvânı (Kaynakçada bk. Karahan, 1966).
GSD	: Gelibolulu Sun'î Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-5).
HBD	: Hayâlî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Tarlan, 1992).
HYD	: Hayretî Dîvânı (Kaynakçada bk. Çavuşoğlu vd., 1981).
HD	: Hilâlî Dîvânı (Kaynakçada bk. Yağmur, 1998).
Hz.	: Hazreti
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi.
MK	: Milli Kütüphane.
NB	: Necâtî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Tarlan, 1997).
NBD	: Necâtî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Yılmaz, 2015).
ND	: Nev'î Dîvânı (Kaynakçada bk. Tulum vd., 1997).
No	: Numara.
S	: Sayı.
s.	: sayfa.
TDV	: Türk Diyanet Vakfı.
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
UD	: Ubeydî Dîvânı (Kaynakçada bk. Arslan, 2013).
ÜD1	: Ümîdî Dîvânı (Kaynakçada bk. Selvi, 2008).
ÜD2	: Ümîdî Dîvânı (Kaynakçada bk. Buyruk, 2009).
vb.	: ve benzeri.
vd.	: ve diğerleri.
vr.	: Varak.

yy. : Yüzyıl.

ZD1 : Zâtî Dîvânı I. Cilt (Kaynakçada bk. Tarlan, 1967).

ZD2 : Zâtî Dîvânı II. Cilt (Kaynakçada bk. Tarlan, 1987).

ZD3 : Zâtî Dîvânı III. Cilt (Kaynakçada bk. Çavuşoğlu vd., 1987).

1. GİRİŞ

1.1. Mecmualar Hakkında

"*Arapça cem' masdarının ism-i mefûl çekimi olan mecmû' sözcüğünden türeyen mecmua kelimesi, sözlükte dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak anlamlarına gelmektedir. Mecmuanın yanı sıra aynı kökten türeyen mecâmi', mecma', câmi' gibi kelimelerle cüzdan, defter ve cerîde isimleri de aynı manada kullanılmıştır*" (Uzun, 2003: 265). Ferit Devellioğlu, mecmua sözcüğünü, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı sözlüğünde "*toplanılacak yer, kavuşulan yer, nokta*" (Devellioğlu, 2013: 689), Şemsettin Sami ise *Kâmûs-ı Türkî*'de "*toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler heyeti*" olarak tanımlamıştır (Şemsettin Sami, 2011: 156).

Sözlük anlamının yanı sıra mecmua, edebî olarak "*içinde seçme yazıların bulunduğu elyazması eser", "fikir, edebiyat, sanat, aktualite gibi çeşitli konulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen yayın, dergi"* (Pala, 2004: 300) ve "*düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, koleksiyon"* anlamlarına gelmektedir (Kubbealtı Lugatı). Kütüphanecilik literatüründe derleme olarak karşılık bulan mecmua, günümüz Türkçesinde genel anlamda dergi kavramını karşılamaktadır (Köksal, 2012: 409).

Mecmualar; başlangıçta ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler vb. notların derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak tefsir, hadis, fıkıh, hukuk, fetva, feraiz, münşeat şiir, nazire, kaside, gazel, musammat, ilahi, şarkı, naat, fevaid gibi türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır (Uzun, 2003: 265).

1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmualar, genelde derleyicisinin ilgisi, tercihi, beğenisi ve zevki dikkate alınarak tertip edilen eserlerdir. Söz konusu bu esneklik, belirli bir standarda bağlı kalmadan derlenen mecmuaların sınıflandırılması hususunda araştırmacıları çeşitli güçlüklerle karşı karşıya getirmektedir.

Atabey Kılıç, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* adlı çalıştaydaki "Mecmûaları Nasıl Tasnif Etmeli?" başlığı altındaki "Mecmûa tasnifine dair" makalesinde mecmuaların sınıflandırılmasına engel olan iki sebebi şu şekilde belirtmiştir:

"1. *Mecmûaların derleyeni ve derleniş tarihi her zaman kesin olarak bilinememektedir. Belki muhtevası ve dil özellikleri bakımından yazıldığı dönem hakkında tahminî çıkarımlar yapmak mümkündür. Bunun neticesinde mecmûanın derlendiği dönemin şiir zevki, beğenilen şairleri ve şiirleri hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Mecmûalar bu yönüyle günümüz antolojileriyle benzerlik göstermektedir.*

2. İtina ile hazırlanmış mecmûalar olabileceği gibi dağınık ve düzensiz hatta kâğıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanabilmektedir. Hem farklı türlerde pek çok eseri barındırmaları hem de sahibinin el değiştirmesi sonucu çeşitlilik arz eden hattının zor çözümlenmesi bu metinleri okuma ve daha zor olanı, neşretme konusunda araştırmacıları müşkül duruma sokmaktadır" (Kılıç, 2012: 78).

Bu iki maddeye baktığımızda genel olarak derleyenin kişisel zevkine göre tertip edilen mecmualar çeşitli türde şiirleri ihtiva edebilmektedir. Bu çeşitliliğin yanı sıra gerek derleyen ve derleniş tarihinin her zaman kesin olarak bilinememesi gerekse derleyicinin el değiştirmesi gibi hususların mecmuaları sınıflandırma konusunda araştırmacıları bir hayli zorladığı görülmektedir. Her ne kadar sınıflandırma konusunda zorluklarla karşılaşılsa da Agâh Sırrı Levend, Günay Kut, Atabey Kılıç ve Mehmet Gürbüz gibi araştırmacılar farklı bakış açılarıyla tasnif denemesi yapmıştır. Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*'nde muhtevayı esas alarak mecmuaları beş başlıkta sınıflandırmıştır:

"*1. Nazire mecmuaları.*

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları.

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar.

4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar.

*5. Tanınmış kişilerce, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar" (*Levend, 2014: 166-167).

Günay Kut, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'ndeki "Mecmua" maddesinde mecmuaları yine beş başlıkta sınıflandırmıştır:

"*1. Nazire mecmûaları*

2. Seçme şiir mecmûaları (Mecmû'a-i eş'âr, mecmû'a-i devâvîn)

3. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (mecmû'a-i edviyye, mecmû'a-i tevârih, mecmû'a-i mu'ammeyât, mecmû'a-i münşe'ât, mecmû'a-i resâ'il).
4. Karışık mecmûalar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Farsça Türkçe gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmûalar" (Kut, 1986: 170).

Bu konuda kapsamlı bir çalışma yapan Atabey Kılıç da mecmuları şu şekilde sınıflandırmıştır:[1]
"*1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından*
2. Şekil bakımından
3. Dil bakımından
4. Muhtevâ bakımından
5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmûalar" (Kılıç, 2012: 78- 96).

Mehmet Gürbüz ise sadece şiir mecmuaları üzerine bir sınıflandırma yapmıştır:[2]
"*1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları*
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan
3. Nazire mecmuaları
4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar
5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar" (Gürbüz, 2012: 99-113).

Yukarıdaki tasnif denemelerine baktığımızda Agâh Sırrı Levend, mecmuaların içeriğini esas alarak bir sınıflandırma yapmıştır. Günay Kut'un sınıflandırma çalışması ise birtakım farklılıklar olsa bile Agâh Sırrı Levend'in çalışmasının tekrarı niteliğindedir. Mehmet Gürbüz de sadece şiir mecmualarını kapsayacak şekilde bir sınıflandırma yapmıştır. Atabey Kılıç ise her üç araştırmacıdan farklı olarak çok detaylı ve kapsamlı bir tasnif denemesi yapmıştır. Bunların dışında çeşitli araştırmacılar tarafından pek çok tasnif denemesi yapılmıştır. Yukarıdaki tasniflerin genel çerçeve hakkında fikir sahibi olmamız adına yeterli

[1] Detaylı bilgi için bk. (Kılıç, 2012: 78-96).
[2] Detaylı bilgi için bk. (Gürbüz, 2012: 99-113).

olacağı kanaatindeyiz. Asıl üzerinde durduğumuz konu şiir mecmuları olduğu için bundan sonra şiir mecmualarının önemine değinmemiz yerinde olacaktır.

1.3.Şiir Mecmualarının Önemi

Genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları klasik Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Her şiir mecmuası; kaynaklarda adına rastlayamadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, hâlihazırda kendisinden haberdar olduğumuz bir şairin yayına hazırlanmış divanında bulunmayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayınla bir araya getirilip tanıtılan manzum ürünleri arasında yer almayan şiirlerini gün yüzüne çıkarması bakımından önemli bir işleve sahiptir. Bunun yanında şiir mecmuaları divanı yayımlanmış şairlerin, divanındaki şiirlerinin nüsha farklılıkları, eksik ya da fazla beyitleri gibi farklı varyantlarıyla karşılaşabilmemiz adına da ayrı bir öneme sahiptir.

Şiir mecmuaları, tezkirelerden sonra, yazıldığı dönemin edebî zevkinin tespitine imkân vermesi, şairin/şairlerin edebî kişiliğine yönelik tespitlere ışık tutması gibi birçok hususta bizler için birer başvuru kaynağı olma rolünü de üstlenir (Aydemir, 2007: 122). Bu eserlerin şairlerin edebî kişiliğinin yanında onların hayatları hakkında da tezkirelerde ya da çeşitli biyografik kaynaklarda rastlayamadığımız bilgilere ulaşma imkânını sunması açısından önemi yadsınamaz.

Şiir mecmualarının içeriğini sadece edebî metinler oluşturmamaktadır. Edebiyat dışındaki diğer disiplinler için de pek çok bilgiyle karşılaşma imkânını sunan bu eserlerin araştırmacılar için yardımcı kaynak olarak da kullanılabildiğini söylememiz mümkündür. Buna göre şiir mecmualarının boş sayfalarında, derkenarlarda fevaid adı verilen çeşitli ilaç tarifleri ve tılsım, reml, dualar gibi bazı gizli ilimlere dair bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle sosyoloji, dinler tarihi, halkbilimi gibi çeşitli bilim dallarına da veriler sunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak şiir mecmuaları, hem daha önce kaynaklarda adı zikredilmeyen yeni bir şairin veya divanı elimizde bulunan şairlerin yeni şiirlerinin varlığından haberdar olmamıza önemli katkılar sunabilmeleri bakımından hem de edebiyat dışındaki diğer bilim dalları için

içerisinde karşılaşabileceğimiz farklı bilgiler ışığında özgünlüğünü daima koruyan gizli bir hazine olma hüviyetine sahip kaynaklardır.

1.4. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)

Son yıllarda mecmualarla ilgili çalışmalarda ciddi bir artış söz konusudur. Bu artış, mecmuaların klasik Türk edebiyatı için son derece önemli kaynaklar olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Literatür taraması yapıldığında mecmualar üzerine bugüne kadar kitap, tez, makale ve bildiri olmak üzere pek çok müstakil yayın yapıldığı görülmektedir.

Klasik Türk edebiyatı sahası edebî birikiminin korunduğu bir hazine olma hüviyetine sahip olan mecmualar üzerine bugüne kadar yapılan çalışmaların sistemsiz, birbirinden kopuk ve habersiz yapıldıkları düşünüldüğünde son dönem araştırmacılar için yeni ve özgün metinleri tespit etme noktasında bir belirsizlik ve kararsızlığın söz konusu olduğunu söylememiz mümkündür (Köksal, 2012: 414-434). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının himayelerinde, Mehmet Fatih Köksal öncülüğünde 2012 yılında söz konusu bu belirsizlik ve kararsızlığı ortadan kaldırmak için mecmuaların bir çatı altında toplanıp ayrıntılı bir şekilde tasnif ve dökümlerinin yapılması esasına dayanan Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) adlı bir proje hayata geçirilmiştir. Bu proje sayesinde çalışılmış mecmualara ait künye bilgilerine dijital ortamdan kolaylıkla erişim sağlanabilecektir. Projenin asıl hedifi özellikle şiir mecmualarının, bunun yanında cönkler ve bütün mecmuaların ayrıntılı bir şekilde tasnif ve dökümünü yapmaktır. Buna göre projenin hedeflendiği gibi yürümesi durumunda 4 ya da 5 yıl içerisnde şiir mecmualarının, 10 yıl içinde de edebiyatı konu alan bütün mecmuaların ve cönklerin dökümüne kolaylıkla ulaşma imkânını elde edebileceğimizi söylemek mümkündür (Köksal, 2012: 412-425).

Sonuç olarak MESTAP, klasik Türk edebiyatı sahası araştırmacıları için kolaylıkla erişilebilecek bir veritabanıdır. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde kayıtlı T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'ye dair bilgiler de bu veritabanına işlenerek klasik Türk edebiyatı sahasına önemli katkılar sunulmuş olacaktır.

2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ

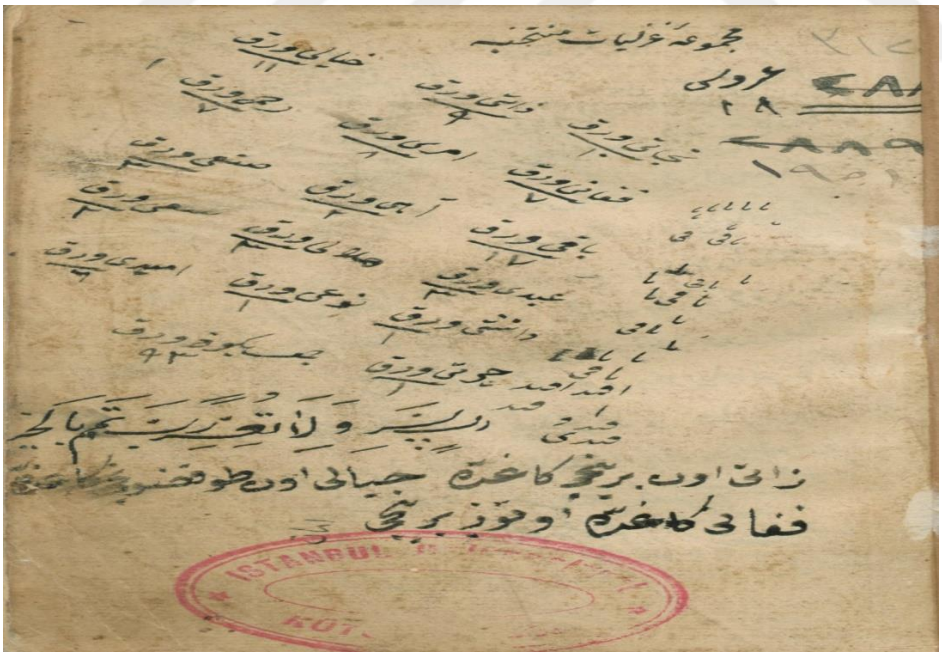
2.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe* başlıklı, çalışmamıza konu olan mecmua; ön ve arka kapağı şemseli, zencirekli, kahverengi deri ciltllidir. Mecmuanın ön kapağının sol altında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi arşiv numarası yazılıdır. Mecmua 97 varaktan müteşekkil olup koyu krem rengi kâğıt üzerine siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuanın şiir birikimi 4b'den başlamaktadır. Nüsnanın zahriye kısmındaki 3. varak rika hattıyla, diğer varakların tamamı talik hatla yazılmıştır. Sayfalar cedvellidir. Dış cedvelde yaldızlı ve yeşil renkte çizgiler vardır. Yalnızca 4b'de iç cedvel çizgilerinin arasında çiçek desenleri mevcuttur (bk. Şekil 2.7). Mecmuada rakabe kaydı yoktur. Her bir varağın sol üstünde varak numarası yazılıdır. Ayrıca ilki mecmuanın şiir birikimin başladığı 4b'nin sağ altından başlamak üzere, muhtemelen nüshanın başındaki 3 vikaye sayfası dışarıda bırakılarak, her bir varağın a yüzünün sol altında yeni bir numaralandırma yapılmıştır. Bu çalışmada, mecmuanın başından beri devam eden numaralandırma esas alınmıştır. Mecmuanın vikaye kısmında 1a'da mecmuanın başlığı, fihristi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin mührü bulunmaktadır. 1b'de acem ve nühüft makamında şarkılar, 2a'da ilaç tarifleri ve yine kütüphane mührü yer almaktadır. Ayrıca bu varakta "li-muharririhi" ifadesiyle başlıklandırılmış, kuvvetle muhtemel mürettibe ait 1 beyit mevcuttur (bk. Şekil 2.5). 2b ve 3a'da Türkçe ve Arapça şiirler bulunmaktadır. 4a'da Türkçe bir lügaz, iki beyitlik Farsça kıta ve mensur bir metnin yanı sıra muhtemelen mecmuanın derleyicisine ait bir kayıt mevcuttur (bk. Şekil 2.5). Bu kayıtta geçen ve "fakirin kitaplarındandır" anlamına gelen "min kütübi'l fakîr" ifadesi temellük kayıtlarında kullanılan önemli bir ibaredir.[3] Buna göre mecmuanın mürettibinin Mustafa Kâtip Keyânî adında bir kişi olabileceği kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca burada geçen Hicri 1118 tarihi, mecmuanın en geç 18. yy.ın ilk yarısında 1706 yılından önce derlenmiş olabileceğini göstermektedir. 96b'de mecmuanın varak sayısı, neva makamında bir şarkı ve Arapça bir metin bulunmaktadır.

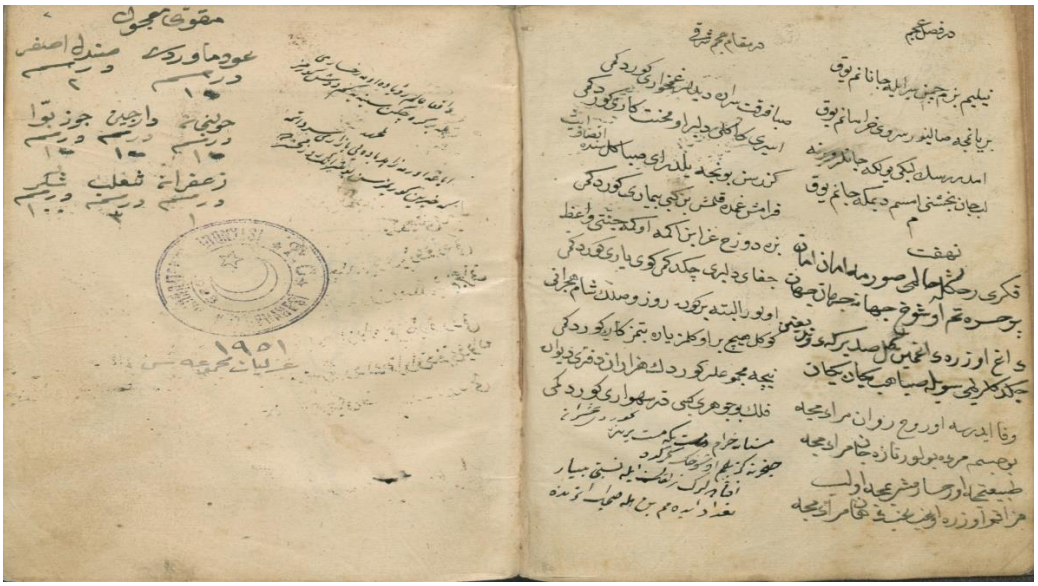
[3] Detaylı bilgi için bk. (Bilgin, 2011: 411).

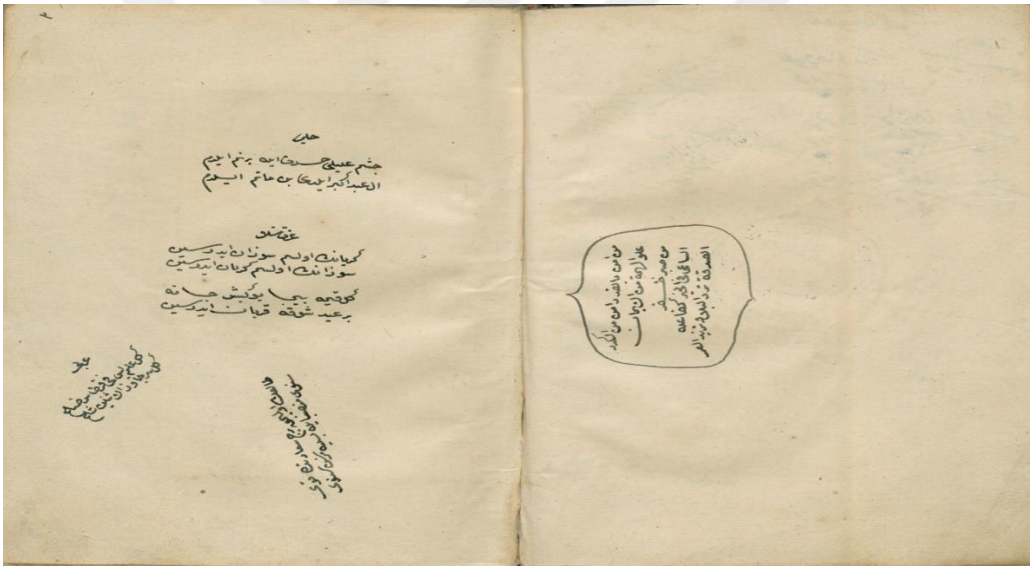
Şekil 2.1: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin deri cildi

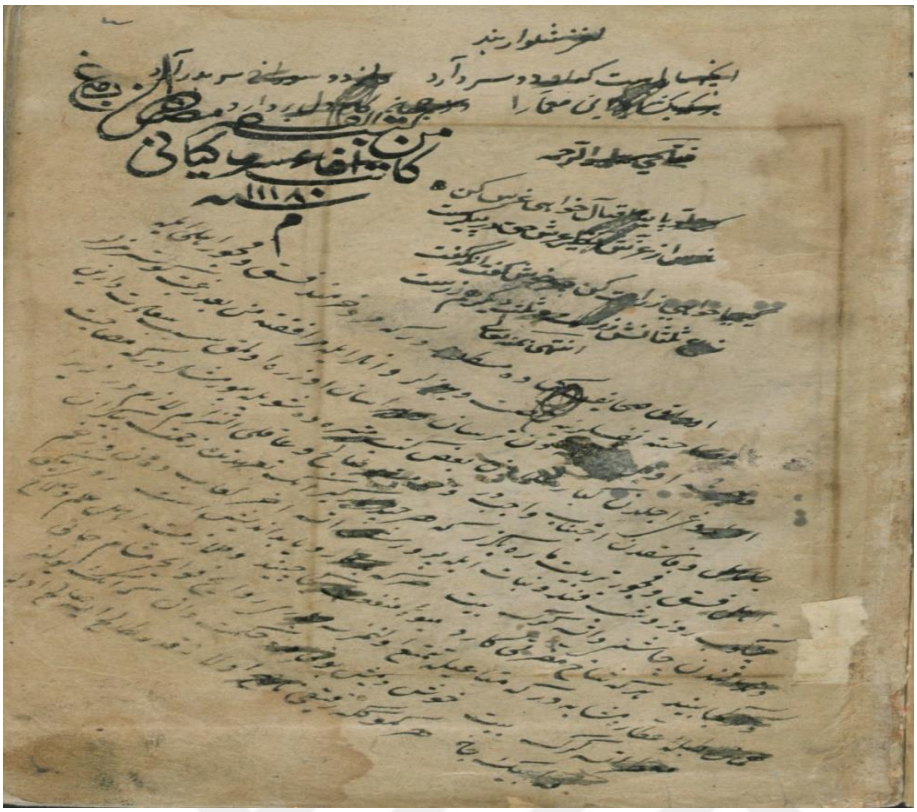
Şekil 2.2: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'*nin 1a yüzü

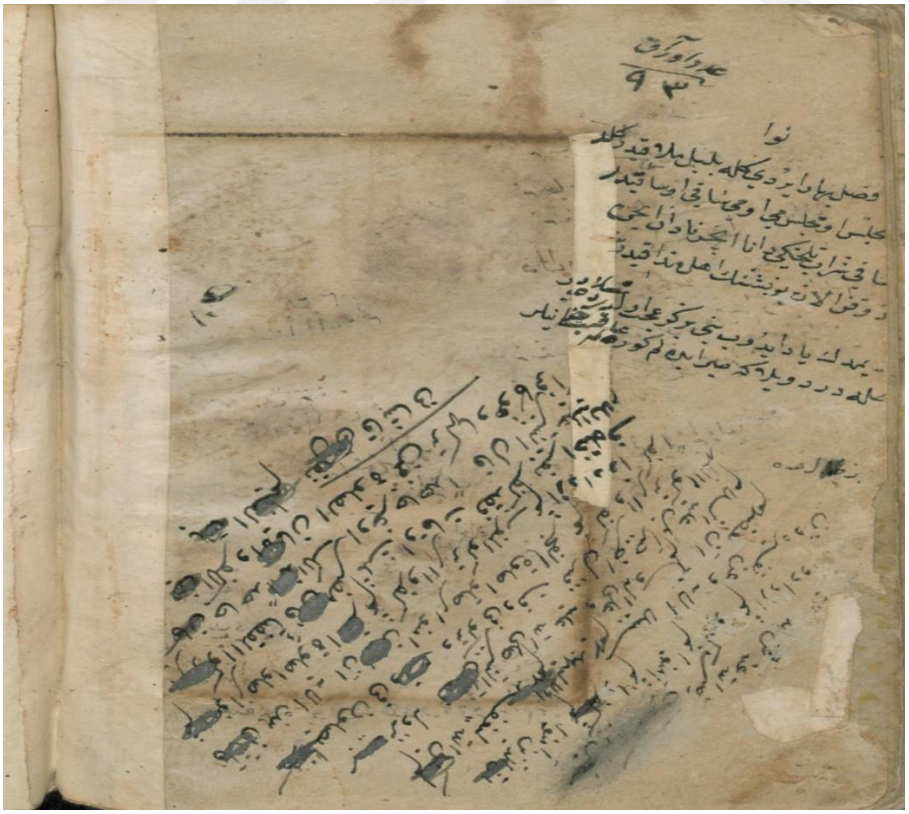
Şekil 2.3: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyât-ı Müntehabe*'nin 1b ve 2a yüzleri

Şekil 2.4: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 2b ve 3a yüzleri

Şekil 2.5: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 4a yüzü

Şekil 2.6: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 96b yüzü

Şiir birikimi, 4b ile 96a yüzleri arasında sunulan mecmuanın sayfa düzenine oldukça özen gösterilmiştir (bk. Şekil 2.7). Varakların her bir yüzünde ikişer sütun yer almaktadır. Her iki yüzün de sağ tarafındaki sütunlarda onar satır bulunmaktadır. Hem a yüzünde hem de b yüzünde sağda yer alan sütunlardaki şiirler mail, solda yer alan sütunlardaki şiirler de yan yana 3 hücre içerisine yan yazılmıştır. Ortadaki hücrelerde dörder, diğer 2 hücre de üçer mısra vardır. Buna göre varak yüzlerinin sol tarafındaki sütunlar toplam dörder satırdan oluşmaktadır (bk. Şekil 2.7). Varaklardaki bu düzenin mecmua boyunca devam ettiği görülür. Aynı şaire ait şiirler, art arda sıralanmıştır. Emrî'nin 5 ve Bâkî'nin 4 gazeli dışında şiirlerde başlık kullanılmamıştır.

Baş:

Teşbīh olalı ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāre benefşe

Göñlümüz açar ara çemen-ārā benefşe

Son:

Ḥayretī ḫaste-dile geldi ġamuñ yār oldı

Ḳomadı gūşe-i ġurbetde ġarībi yalıñuz

Şekil 2.7: T1951 Numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'*nin sayfa düzeni

2.2. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiir Sayıları

Mecmuanın 4b-96a varakları arasında 16 farklı şairin toplamda 335 şiiri bulunmaktadır. Mürettip, bir şaire ait seçmiş olduğu şiirleri art arda sıralayıp başka bir şaire geçmek suretiyle mecmuayı tertip etmiştir. Mecmuada en fazla şiiri bulunan şair, 68 şiirle Bâkî'dir. Bâkî'yi 40 şiirle Hâyâlî, 32 şiirle Emrî, 31 şiirle Zâtî, 28 şiirle Bursalı Rahmî, 27 şiirle Necâtî, 24 şiirle Ümîdî, 21 şiirle Figânî, 14 şiirle Hilâlî, 12 şiirle Ubeydî, 10 şiirle Âhî, 10 şiirle Gelibolulu Sun'î, 6 şiirle Sa'yî[4], 4 şiirle Dânişî, 4 şiirle Hayretî ve 4 şiirle Nev'î takip etmektedir. Söz konusu bu şairlerden Dânişî'nin yaşadığı yüzyılı tespit edemedik. Dânişî dışındaki şairlerden Necâtî Bey 15. yy., diğer 14 şair ise 16. yy.da yaşamıştır. Şairlerin yaşadıkları yüzyıl ve edebî kişilikleri hakkındaki bilgilere Mine MENGİ'nin *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Mengi, 2016), Ahmet Atilla ŞENTÜRK, Ahmet KARTAL'ın *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Şentürk ve Kartal, 2016), Abdurrahman Naci TOKMAK'ın *Dîvan Edebiyâtı* (Tokmak, 2018) Nihat Sami BANARLI'nın *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I, II* (Banarlı, 2004) ve *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'*nden (TEİS) ulaşılmıştır. Mecmuada yer alan şairlerin; yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.1: Mecmuada yer alan şairler, yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları

Sıra	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Şiir Sayısı	Şiir Numarası
1.	Âhî	16.	10	248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257.
2.	Bâkî	16.	68	180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205,206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247.
3.	Dânişî	?	4	300, 301, 302, 303.

[4] Detaylı bilgi için bk. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan (29. 09.2021), (Turan ve Duman, 2022: 489-524).

4.	Emrî	16.	32	120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151.
5.	Figânî	16.	21	99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119.
6.	Hayâlî	16.	40	59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98.
7.	Hayretî	16.	4	332, 333, 334, 335.
8.	Hilâlî	16.	14	280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293.
9.	Necâtî	15.	27	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
10.	Nev'î	16.	4	304, 305, 306, 307.
11.	Rahmî	16.	28	152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179.
12.	Sa'yî	16.	6	294, 295, 296, 297, 298, 299.
13.	Sun'î	16.	10	258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267.
14.	Ubeydî	16.	12	268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279.
15.	Ümîdî	16.	24	308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331.
16.	Zâtî	16.	31	28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58.

2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri

Mecmua, her ne kadar "Mecmua-i Gazeliyyât" başlığını taşısa da içerisinde Necâtî, Zâtî, Hayâlî, Figânî ve Bâkî olmak üzere 5 farklı şaire ait birer kasideyi de ihtiva etmektedir. Söz konusu bu kasideler, ismi zikredilen 5 şairin gazellerinin önünde yer almaktadır. Buna göre mecmuada 330 gazel, 5 kaside olmak üzere iki farklı nazım şekli vardır.

2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri

Mecmuada bulunan 335 şiirin tamamı aruz vezniyle yazılmış olup 14 farklı kalıp kullanılmıştır. Bu kalıpların kullanma sıklığına bakıldığında en fazla *Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün* kalıbının kullanıldığı şiirlerin mecmuaya alındığı görülmektedir. Mecmuadaki şiirlerde kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.2: Mecmuada kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayıları

Sıra	Aruz Kalıbı	Kullanım Sayısı
1.	*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	121
2.	*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	71
3.	*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün*	62
4.	*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün*	31
5.	*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	14
6.	*Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün*	10
7.	*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	10
8.	*Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	6
9.	*Mefʿūlü /Fāʿilātün / Mefʿūlü/ Fāʿilātün*	5
10.	*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	1
11.	*Feʿilātün/Feʿilātün/ Feʿilün*	1
12.	*Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūl*	1
13.	*Müstefʿilün/ Feʿūlün/ Müstefʿilün/ Feʿūlün*	1
14.	*Mefʿūlü/ Mefāʿīlün/ Mefʿūlü/ Mefāʿīlün*	1

2.5. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/Bilimsel Çalışmalarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Mecmuaların en önemli işlevlerinden birisi kaynaklarda rastlanamayan şiirlerin gün yüzüne çıkmasına imkân tanımasıdır. Bu sayede gerek tanınmış şairlerin bilinmeyen şiirlerine gerekse adı duyulmamış şairlerin şiirlerine ulaşılmış olacaktır.

İncelediğimiz mecmuada Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 gazel olmak üzere toplam 5 şiir, söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almamaktadır. Bursalı Rahmî'ye ait gazellerin sıra numaraları 153, 162, 165, 170 olup Âhî'ye ait gazelin ise sıra numarası 256'dır.

2.6. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Bulunmayan Beyitler, Mısralar

Mecmualarda, mürettipler seçkide bulunduğu şiirlerde bazı tasarruflarda bulunarak birtakım değişikler yapabilmektedir. Bunlardan birisi de şairlerin divanlarında yer almayan beyitleri/mısraları mecmuasına dâhil etmesidir. İncelediğimiz mecmuada da bunun örneklerine sıklıkla rastlanır. Mecmuada bulunduğu hâlde neşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda yer almayan beyitler, mısralar aşağıda gösterilmiştir:

Mecmuada 4b'de yer alan Necâtî'ye ait "benefşe" redifli kasidenin birinci beyti şairin *Dîvân*'ında(Tarlan, 1997; Yılmaz, 2015) bulunmamaktadır:

Gülşende re'īs olmaġa ezhāra benefşe
Demdür ki ḳadem-rence ḳıla vara benefşe

Yine 7b'de yer alan Necâtî'ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

Gözüm göñlüm arasında ṣuṣamaz-idi evvelde
Velī ḳan itdi ḳan olsun göreyin gözlerüm yaşı

9a'da yer alan Necâtî'ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

Ḫayāl-i yār-ile firḳat belürmez
Ümīd-i vaṣl-ile hicrān görünmez

10a'da yer alan Necâtî'ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân'*ında bulunmamaktadır.

Görse şām-ı zülfüñi diyeydi faḫr-ı enbiyā
Gülşen-i cennet bunuñ altında yā üstindedür

14a'da yer alan Zâtî'ye ait kasidenin yirmi yedinci beytinin ikinci mısraı şairin *Dîvân*'ında(Kurtoğlu, 2017) bulunmamaktadır:

Ehl-i dil olduġiçün tīrüñi itdüñ ḫulāl

25b'de yer alan Hayâlî'ye ait gazelin ikinci ve beşinci beyti şairin *Dîvân*'ında(Tarlan, 1992) bulunmamaktadır:

Himmetüm ġāşiyesin çerḫ çeker düşinde
Gör gedā kisveti içre nice sulṭānem ben

İy ***Ḫayālī*** *ne bilür cehl-ile nādān beni*
Ben de bir pādişāh-i ʿālem-i ʿirfānam ben

36a'da yer alan Figânî'ye ait gazelin beşinci beyti şairin *Dîvân*'ında (Karahan, 1966) bulunmamaktadır:

Eksiklik itdi ***Fiġānī*** *diñ eylesün tamām*
İy her geh düşen olur ise o māh-pāreye

40b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin ikinci, üçüncü ve dördüncü beyitleri şairin *Dîvân*'ında (Saraç, 2002) bulunmamaktadır:

Niçe lāf-ı ḥüsn ider her gice iy ḫūrşīd-ḫaṭ
ʿArż-ı dīdār eyle māh-ı çār-deh ḳalsun ṭaña

Tīrüñi ḫūn-ı cigerle besledügüm dilde bu
İy kemān-ebrū beni unutmaya her dem añа

Ol iki ruḫsār-ı zībādan olup cānā ḫacil
Başın alup gitdi mihr ü māh maġribden yaña

41a'da yer alan Emrî'ye ait gazelin ikinci beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

Her ḳaçan taʿlīm-ḫāne içre oḳ atsañ varup
Tīrüñe iy ḳaşı yāsīne ṭutarlar ṭablalar

42b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-dilüñ
Nālesin gūş itmege açmış ḳulaġın her nihāl

45b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin makta ve üçüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

İstemez dil bülbüli ol yüzi gülsüz gülsitān
Her gül-i ḫamrā olursa laʿlden bir āşiyān

Şol ḳadar ʿāşıḳlaruñ gögsine dāġ urmış ġamuñ
Penbe olsa yetmeye ebr-i sefīd-i āsumān

45b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

İltimās oldur ki hergiz cürʿadan nūş itmese
Kim ki kāş külehimüzden nūş ide ṣahbā bizüm

46a'da yer alan Emrî'ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

Naḳḳāş diler yaza miṯāl-i ruḫ-ı yāri
Taṣvīr-i perī yazmaġa eyler ḳurı ṣūret

47a'da yer alan Emrî'ye ait gazelin üçüncü ve beşinci beyitleri şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

Görinen ebrūlarum ṣanma ki remmāl-i ḳażā
Ser-nüviştüm ṣafḥa-i cephemde taḥrīr eylemiş

*Bu dil-i dīvānesin ʿaşḳuñda **Emrī** żabṭ içün*
Ḥalḳa ḥalḳa dāġlardan aña zencīr eylemiş

51a'da yer alan Rahmî'ye ait gazelin matla ve makta beyitlerinin ilk mısraları şairin *Dîvân*'ında (Erdoğan, 2017) bulunmamaktadır.

Dānelerdür ḫāl-i miskīnüñ ḳara zülfün duzaġ

Leşker-i ġam gel meded aldı ayaġum ***Raḥmiyā***

52b'de yer alan Rahmî'ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

Bir güzel efendiye ḳul olup
Rāh-ı şevḳinde ḫıdmete düşdüm

53b'de yer alan Rahmî'ye ait gazelin makta beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

Ḥāl ehli ola her ġazelüm ***Raḥmiyā*** *eger*
Ṭayy-ı mekān ider irişüp her vilāyete

54a'da yer alan Rahmî'ye ait gazelin makta beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

Devlet-i dehre irerse n'ola her dūn-ı denī
Dīvler gāhī çıkar taḫt-ı Süleymān üzre

84b'de yer alan Hilâlî'ye ait gazelin üçüncü ve dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında (Yağmur, 1998) bulunmamaktadır.

Vaṣf-ı ḫüsnüñdür götürse başda her gül-ruḫ n'ola
Ġonçe-i zanbaḳ gibi ṭūmār-ı eşʿārum benüm

Didüm öldüm iy Mesīḥā-dem ġamuñla çāre ḳıl
Ol ṭabīb-i cān u dil dūr olma bīmārum benüm

2.7. Mecmuada Bulunan ve Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Beyit Sayıları Farklı Olan Şiirler

Mürettip, mecmuayı derlerken nüshanın satır sayısını esas almıştır. Bu doğrultuda, önce her yüzde azami beşer beyitten oluşan 2 sütun olacak şekilde kendisine bir çerçeve çizmiştir.

Derlediği şiirleri bu çizilen çerçeveye göre mecmuasına dâhil eden mürettip, seçtiği her gazeli bir sütunda tamamlamıştır. Bu belirlediği usule göre mürettip, mecmuaya aldığı gazellerin tamamını 5 beyitle sınırlandırmıştır. Şairlerin yayımlanmış divanlarında 5 beyitten fazla olan gazellerin de genellikle matla ve makta beyitlerine dokunulmayıp fazla olan beyitlerin aralardan rastgele seçilerek mecmumaya alınmadığı görülmektedir. Mürettibin mecmuaya aldığı kasidelerin ise 5'in katı olan beyit sayısından oluştuğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda neşri yapılan divanlarda/bilimsel çalışmalarda beyit sayısı farklı olan şiirler ve bu şiirlerin şairleri gösterilmiştir:

Tablo 2.3: Mecmuada bulunan ve neşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda beyit sayıları farklı olan şiirler ve şairleri

Sıra	**Şair**	**Şiirin Sıra Numarası**	**Şiirin Nazım Şekli**	**Şiirin Mecmuadaki Beyit Sayısı**	**Şiirin, Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalardaki Beyit Sayısı**
1.	Bâkî	180	Kaside	45	47
2.	Bâkî	185	Gazel	5	6
3.	Bâkî	191	Gazel	5	6
4.	Bâkî	193	Gazel	5	6
5.	Bâkî	198	Gazel	5	7
6.	Bâkî	202	Gazel	5	6
7.	Bâkî	204	Gazel	5	9
8.	Bâkî	208	Gazel	5	7
9.	Bâkî	210	Gazel	5	7
10.	Bâkî	215	Gazel	5	7
11.	Bâkî	218	Gazel	5	7
12.	Bâkî	220	Gazel	5	7
13.	Bâkî	223	Gazel	5	6
14.	Bâkî	224	Gazel	5	7
15.	Bâkî	226	Gazel	5	8
16.	Bâkî	228	Gazel	5	7
17.	Bâkî	232	Gazel	5	7
18.	Bâkî	234	Gazel	5	6
19.	Bâkî	235	Gazel	5	6
20.	Bâkî	239	Gazel	5	6
21.	Bâkî	242	Gazel	5	6
22.	Emrî	120	Gazel	5	6
23.	Emrî	124	Gazel	5	8
24.	Emrî	135	Gazel	5	6
25.	Emrî	140	Gazel	5	7
26.	Emrî	141	Gazel	5	6
27.	Emrî	142	Gazel	5	6

28.	Emrî	146	Gazel	5	7
29.	Emrî	147	Gazel	5	7
30.	Emrî	150	Gazel	5	6
31.	Figânî	114	Gazel	5	7
32.	Hayâlî	59	Kaside	25	27
33.	Hayâlî	61	Gazel	5	7
34.	Hayâlî	71	Gazel	5	7
35.	Hayâlî	79	Gazel	5	10
36.	Hayâlî	88	Gazel	5	6
37.	Hayâlî	92	Gazel	5	8
38.	Necâtî	1	Kaside	40	47
39.	Necâtî	2	Gazel	5	7
40.	Necâtî	6	Gazel	5	7
41.	Necâtî	7	Gazel	5	8
42.	Necâtî	9	Gazel	5	7
43.	Necâtî	10	Gazel	5	10
44.	Necâtî	12	Gazel	5	6
45.	Necâtî	13	Gazel	5	6
46.	Necâtî	14	Gazel	5	9
47.	Necâtî	16	Gazel	5	6
48.	Necâtî	17	Gazel	5	7
49.	Necâtî	18	Gazel	5	10
50.	Necâtî	19	Gazel	5	6
51.	Necâtî	20	Gazel	5	7
52.	Necâtî	21	Gazel	5	7
53.	Necâtî	22	Gazel	5	7
54.	Necâtî	24	Gazel	5	7
55.	Necâtî	26	Gazel	5	8
56.	Necâtî	27	Gazel	5	7
57.	Rahmî	168	Gazel	5	6
58.	Rahmî	173	Gazel	5	6
59.	Rahmî	176	Gazel	5	6
60.	Sun’î	259	Gazel	5	6
61.	Sun’î	260	Gazel	5	6
62.	Sun’î	267	Gazel	5	6
63.	Ümîdî	309	Gazel	5	7
64.	Ümîdî	324	Gazel	5	6
65.	Zâtî	28	Kaside	40	43
66.	Zâtî	30	Gazel	5	7
67.	Zâtî	32	Gazel	5	7
68.	Zâtî	35	Gazel	5	7
69.	Zâtî	55	Gazel	5	7
70.	Zâtî	56	Gazel	5	7
71.	Zâtî	57	Gazel	5	7
72.	Zâtî	58	Gazel	5	7

2.8. Mürettibin, Mecmua Tertibinde Yapmış Olduğu Tasarruflar

Mürettip, derlediği şiirleri mecmuaya aktarma konusunda bazı tasarruflarda bulunmuştur. Aşağıda bu tasarruflar maddeler hâlinde sıralanmıştır:

1. Mecmua metninde belli bir sayfa düzenine sadık kalınmıştır. Sayfalardaki gazel sayısı mecmuanın tamamında eşittir. Her bir gazel, mecmuada bir sütunda tamamlanmıştır (bk. Şekil 2.7).

2. Seçilen gazeller, 5 beyitle sınırlandırılmıştır. 5 beyitten fazla olan gazellerin genellikle matla ve makta beytine sadık kalınıp ne kadar fazla beyit varsa belli bir düzen aranmaksızın aralardan tercihte bulunarak metne dâhil edilmemiş ve söz konusu bu gazeller 5 beyte indirgenmiştir. Mecmuada bulunan 5 kasideden biri dışındakilerde yine gazellerde olduğu gibi metne dâhil edilmeyen beyitler mevcuttur. Söz konusu bu kasideler, mecmuanın sayfa düzenine bağlı kalınarak 5'in katı olan sayılardan oluşan beyitle sınırlandırılmıştır (bk. Tablo 2.3).

3. Mürettip, mecmuasına bazen şiirlerin divanlardaki/bilimsel çalışmalardaki hâlinde yer almayan beyit ya da mısralar eklemiştir. Söz konusu eklenen bu beyit ve mısralar şiirin anlam bütünlüğünü bozmamaktadır.

4. Mürettip, bazen de bir şairin divanında yer alan aynı redifli birden fazla gazelden birisini mecmuaya almışsa redifi aynı olan diğer gazelden de beyit seçmiştir.[5]

2.9. Mecmuadaki Şiirlerin Muhteva Özellikleri

Mecmuada 330'u gazel, 5'i de kaside nazım şekli olmak üzere toplam 335 şiir vardır. Mecmuada şiirleri bulunan şairler, 15. yy.ın sonu ile 16. yy.da yaşamıştır. Gazellerin yazıldığı bu dönem dikkate alındığında ve genel olarak gazeller incelendiğinde rindane ve âşıkane gazel tarzının hâkim olduğunu söylememiz mümkündür. Bunun yanında mutasavvıf bir şair olmamakla beraber özellikle Hayâlî'nin gazellerinde tasavvufî imgelerin sık sık kullanıldığını görürüz.

[5] bk. Çeviri yazılı metinde 10. ve 15. gazel.

Mecmuanın 4b-5b varakları arasında Necâtî'ye ait Şehzade Mahmud övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Benefşe redifli bu kaside, şairin *Dîvân*'ında 47 beyit olmasına karşılık mecmuada 40 beyittir. Bu kasidenin İlk ve son beyti şöyledir:

Teşbīh olalı ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāre benefşe

Gönlümüz açar ara çemen ara benefşe

Ḥaḳdan dilerüm devlet-i ʿömrüñ ola cāvīd

Nice kim ola pīş-rev ezhāra benefşe

Mecmuanın 13a-14b varakları arasında Zâtî'ye ait Yavuz Sultan Selim övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Şairin *Dîvân*'ında 43 beyit olan bu kaside, mecmuada 40 beyittir. Söz konusu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Şevḳ-ile şāhid-i ʿıyduñ ḳaşı vaṣfında hilāl

Yazdı mecmūʿa-i eflākde bir tāze ḫayāl

ʿIyduñ Tañrı mübārek ḳıla ḳadrüñ aʿlā

Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilāl

Mecmuanın 22b-23b varakları arasında Hayâlî'ye ait Kanunî Sultan Süleyman övgüsünü konu alan Gül redifli methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Şairin *Dîvân*'ında 27 beyit olan bu kaside, mecmuada 25 beyittir. Söz konusu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Bāġda olup şukūfe ḫayline serdār gül

Od bıraḳdı ḫānümān-ı bülbüle tekrār gül

Devletüñ gülzārınuñ olsun saʿādet ġayrısı

Gül gibi sen her nefes iy ruḫları gülzār gül

Mecmuanın 33b-35a varakları arasında Figânî'ye ait sûriyye türünde yazılmış bir kaside yer almaktadır. Söz konusu bu kaside, Kanunî'nin oğulları Şehzade Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğünlerini konu almaktadır. 40 beyitten oluşan kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Ṣubḥ-dem alup ʿUṭārid destine zerrīn ḳalem

Defter-i sīm-āb-gūn-ı ṭāreme çekdi raḳam

Sūrlar ile ṣafā sür dünye ṭurduḳca şehā

Ḫānedānuñ beklesin elṭāf-ı Dārā-yı ḳıdem

Mecmuanın 55b-57b varakları arasında Bâkî'ye ait Karamanlı Mehmed Efendi övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Sünbül redifli söz konusu kaside, şairin *Dîvân*'ında 47 beyit olmasına karşılık mecmuada 45 beyittir. Bu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Urunup farḳına bir tāc-ı mücevher sünbül

Oldı iḳlīm-i çemen taḫtına server sünbül

Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuñ naḳşını tasvīr itdüm

Olmadın ṣafḥa-i gülzāra muṣavver sünbül

3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN ÇEVİRİ YAZILI METNİ

3.1. Metin Tesisinde İzlenen Yöntem

3.1.1. Metin Tesisiyle İlgili Hususiyetler

1. Metin tespitinde bilimsel metin neşri çalışmalarında kabul gören transkripsiyon (çeviri yazı) alfabesi esas alınmıştır.

2. Mecmuada bulunan şiirler, ulaşabildiğimiz divanlarla ve bilimsel çalışmalarla karşılaştırılarak edisyon kritikli metin ortaya konulmuştur. Söz konusu bu karşılaştırmadaki farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Çalışmamızın asıl amacı mecmua metninin ortaya konulması olduğu için divanlardaki ya da bilimsel çalışmalardaki varyantlar daha uygun olsa bile mecmuadaki şekline sadık kalınmakla beraber mürettibin, sehven yaptığı yanlışlıklarda söz konusu varyantlar dikkate alınmıştır.

3. Nüsha farklılıkları dipnotta gösterilirken önce mecmuadaki şekli verilmiş, ":" işaretinden sonra karşılaştırma yapılan yayındaki varyant gösterilmiş ve sonuna söz konusu yayının kısaltması yazılmıştır.

Örn: ṭutalum: nideyin HBD.

4. Mecmuada bulunmayıp neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer alan beyitler metne dâhil edilmemiştir. Söz konusu bu beyitler, divandaki/bilimsel çalışmalardaki sıra numaralarıyla dipnotta belirtilmiştir.

5. Mecmuada bulunan fakat neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer almayan mısralar/beyitler dipnotta belirtilmiştir.

6. Mecmuadaki varak numaraları köşeli parantez [ ] ile metnin sol tarafında gösterilmiştir.

7. Mecmuadaki sıraya uyularak her bir şiire ve beyte sıra numarası verilmiştir.

8. Mecmuadaki şiirlerin vezinleri, sıra numaralarının hemen altında italik bir şekilde gösterilmiştir.

9. Metne tarafımızca yapılan eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir.

10. Şiirlerde geçen ayetler, hadisler ve eser isimleri italik yazılmıştır. Ayetlerin meâlleri ve hadislerin anlamları dipnotta belirtilmiştir.

11.Okunuşunda tereddüte düştüğümüz kelimeler ekran görüntüsü yöntemiyle metin içerisinde gösterilmiş, dipnotta da -varsa- yayındaki varyantı belirtilmiştir.

12. Metinde şairlerin mahlasları bold yazılmıştır.

3.1.2. İmlayla İlgili Hususiyetler

1. Metindeki Farsça ikilemelerin arasına kısa çizgi (-) konulmuştur.

Örn: Dem-ā-dem(7b), **Örn:** ser-ā-ser(55b).

2. Metinde yer alan vâv-ı ma'dûleler "ᵛ" sembolüyle gösterilmiştir

Örn: ġam-ḫ̬ ̌āra(4b)

3. Metinde "b" harfiyle yazılmış olan "ıp, ip, up, üp" zarf fiil eki "p" şeklinde okunmuştur.

4. "İle" vasıta eki ya da bağlacı metinde eklendiği kelimeden ayrı yazılmışsa çeviri yazıda da ayrı yazılmış, bitişik yazılmışsa da kelimeyle arasına kısa çizgi (-) konularak yazılmıştır.

Örn: lüṭf-ile(4b) **Örn:** ḫışm-ile(20a).

5. Metinde ünsüz benzeşmesi olan kelimelerde bu kurala uyulmamıştır. Kelimelerin orijinal hâli yazılmıştır.

Örn: çık**dı** (5a) **Örn:** felek**de** (54b).

6. Metinde nida ifadesi olarak kullanılan “ey” kelimesi dar vokalli yazılmıştır.

Örn: iy dost (6b).

7. Özel isimlere gelen ekler, çeviri yazı alfabesiyle karışmaması için kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

8. Mürettip mecmuada hemzeleri “y” harfiyle göstermiştir. Mecmuaya bağlı kalınarak yazıldığı gibi okunmuştur.

Örn: fāyide

9. Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların yazımında İsmail Ünver’in *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* (Ünver, 1993: 51-90) başlıklı makalesindeki tekliflere uyulmaya çalışılmıştır.

3.1.3. Vezinle İlgili Hususiyetler

1. Vezin gereği zihaf uygulanan hecelerdeki vokaller italik yazılmıştır.

Örn: **Necāt*i*** -y-ile(6b).

2. Vezin problemi olan mısralar ya da beyitler dipnotlarda belirtilmiştir.

3. N’ola, n’ide, n’eyleyeyim, k’ola gibi büzülmeler metinde kesme işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

3.2. Transkripsiyon Sistemi

Tablo 4: Çeviri yazı alfabesi

ا آ	A, a, Ā, ā, E, e	ذ	Ẕ, ẕ	ع	ʿ
ء	ʾ	ر	R, r	غ	Ġ, ġ
ب	B, b, P, p	ز	Z, z	ف	F, f
پ	P, p	ژ	J, j	ق	Ḳ, ḳ
ت	T, t	ذ	Ẕ, ẕ	ك	K, k, G, g, ñ
ث	Ṯ, ṯ	س	S, s	ل	L, l
ج	C, c	ش	Ṣ, ṣ	م	M, m
چ	Ç, ç	ص	Ṣ, ṣ	ن	N, n
ح	Ḥ, ḥ	ض	Ḍ, ḍ, Ż, ż	و	V, v; o, ö, u, ü, ū, ˇ
خ	Ḫ, ḫ	ط	Ṭ, ṭ	ه	H, h; a, e
د	D, d	ظ	Ẓ,ẓ	ى	Y, y; ı, i, ī

3.3. Metin

1.[6]

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

[4b] 1. Teşbīh olalı ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra benefşe
Gönlümüz açar ara çemen-ārā benefşe[7]

2. Gülşende reʾīs olmaġa ezhāra benefşe
Demdür ki ḳadem-rence ḳıla vara benefşe

3. Baġdād-ı çemende ide daʿvā-yı ḫilāfet
ʿAbbāsī ʿalemler dike gülzāra benefşe

4. Dem geldi ki gül şevḳine her ḫār ayaġına
Yüzün süre boynın çeke yalvara benefşe

5. Āhı dütüni yer yüzini göge boyadı
Alındı meger bir yüzi gül-nāra benefşe

6. Bu lüṭf-ile kim ḳıldı çemen ṣaḥnını çīnī
Ṭaʿn itse n'ola nāfe-i Tātāra benefşe

7. Hindū-beçe-i micmere-gerdān-ı çemendür
Raġbet ḳomadı ṭabla-i ʿaṭṭāra benefşe

8. Gel ʿayş idelüm leyl ü nehār-ile ki döndi
Rūza semen-i tāze şeb-i tāra benefşe

[6] Bu kaside, NB ve NBD'de 47 beyittir. NB ve NBD'deki 16., 24., 25., 31., 33., 35. ve 38. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 87-90; Yılmaz, 2015: 114-118).
[7] Bu beyit, NB ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 87; Yılmaz, 2015: 114).

9. Vaṣl eylemedi[8] bāġ-ı cihān beñzedügiçün
Maʿ ṣūḳa gül ü ʿāṣıḳ-ı ġam-ḫ̌āra benefşe

10. Pervāne gibi bāl ü peri ḳapḳara yanmış
Dīvāne gibi pīreheni pāre benefşe

[5a] 11. ʿĪsī nitekim sūzen-ile çıḳdı semāya
Ol resme çıḳar ḳulle-i kühsāra benefşe

12. Tā maḥşer-i gülşende ṣunuldı ḳara defter
Maḥzūn oluban döndi güneh-kāra benefşe

13. Niçün gögerüp boynın eger serv dibinde
Aşmadı ise kendüzini[9] dāra benefşe

14. Gömmiş beline deñlü yere ki ide siyāset
N'eyledi ʿaceb çerḫ-i sitem-kāra benefşe

15. Deste işidür līkin ucuz olmamaġiçün
Bir kez gelür eyyāmda bāzāra benefşe

16. Ditrer eli bir ḥarf elifi ṭoġrı çekemez
Uġradı meger kūşe-i ḫammāra benefşe

17. Mestāne ṭurup kürte-i nīlīsin[10] ider çāk
İşbu ġazel-i ḫūb u güher-bāra benefşe

18. Āşüfte olup sünbül-i dil-dāra benefşe

[8] eylemedi: itmedi NB, NBD.
[9] kendüzini: kendisini NBD.
[10] kürte-i nīlīsin: şevḳ ile yaḳasın NBD.

Yüz yire ḳodı derd-ile bī-çāre benefşe

19. Leylī ṣaçuñuñ ʿaşḳı-y-ile ṭaġlara düşmiş
Mecnūn gibi āşüfte vü āvāre benefşe

20. Zülf-ile ḫaṭa ʿāşıḳ olan gülşene gelsün
Tā göñlin[11] aça ara çemen ara benefşe

[5b] 21. Gülzāra varup göñlümüz eglense olurdı
Sünbüllerüñe beñzese bir pāre benefşe

22. Bir ekmedügüñ yerde biter kopmayasıdur
Ḳara ṣaçuña ḳorḳarum el ḳara benefşe

23. Ben bī-dile cevr itmek içün ṭābiʿ olupdur
Zülf-i siyeh ü çerḫ-i sitem-kāra benefşe

24. Ḳadr-ile şeref buldı yetişdi göge başı
Şāh işigine süreli ruḫsāra benefşe

25. Maḥmūd-ı civān-baḫt u cihān-baḫş kim[12] anuñ
Ḫulḳıyla virür ḫār gül ü ḫāra benefşe

26. Ṭop eyleyüp eflākı öñinde ḳodı taḳdīr
Şol vech-ile kim[13] yār ṣunar yāre benefşe

27. Düşmen[14] ʿalemi gibi gelür şāh işigine
Başı aşaġa münkesir ü ḳara benefşe

[11] göñlin: göñli NB, NBD.
[12] kim: ki NB, NBD.
[13] vech-ile kim: resm ile NB, NBD.
[14] Düşmen: Düşmān NB, NBD.

28. ʿAdlüñle ider dehr mizācın felek ıṣlāḥ
Şekkerle virür fāyide bīmāra benefşe

29. Gülzāra güzer eyler ise ṣarṣar-ı ḳahruñ
Āteş ola gül dūd ola hem-vāre benefşe

30. Senden üşenür[15] ḳaldıruban başını baḳmaz
Gülzār-ı ḥarīmindeki ebkāra benefşe

[6a] 31. Uġrı gibi baġlu getürürler naẓaruña
Yere baḳuban geydügiçün ḳara benefşe

32. Gülzār-ı serāyuñda zihī dār-ı saʿādet
Kim oldı laḳab çarḫ-ı perestār[a] benefşe

33. Şol[16] vech-iledür ḳaṣr-ı refīʿüñ kim ider faḫr
Öyküdügüñe sāye-i dīvāre benefşe

34. Rifʿatde ḳaçan ḳapuña mānend ola gerdūn
Hem-ser ola mı günbed-i devvāre benefşe

35. Bir ḫāme ile kāġıd-ı rengīn ider iḥżār
Evṣāfuñ-ile naẓm olan eşʿāra benefşe

36. Vaṣfuñ çemeninde yaraşur jāle yerine
Müstaġraḳ ola luʾluʾ-i şeh-vāra benefşe

37. Bu şiʿr-i dil-āvīzi **Necātī** yaraşur kim

[15] üşenür: usanır NB, NBD.
[16] şol: şu NBD.

Ḥall-ile yaza ṣafḥa-i jengāra benefşe

38. Şāhā bu siyeh-baḫt ḳuluña naẓar it kim
Baḳmaḳla cilālar virür ebṣāra benefşe

39. Naẓm itmege sūsen gibi[17] dilüm ṭolaşırken
Vaṣfuñla getürdi beni güftāre benefşe

40. Ḥaḳdan dilerüm devlet-i ʿömrüñ ola cāvīd
Nice kim ola pīş-rev ezhāra benefşe

2.[18]

Mefʿūlü/Fāʿilātü/Mefʿāīlü/Fāʿilün

[6b] 1. Mümkin midür ki ṣarıla bir sīm-ten bāña
Ölem gidem meger ki ṣaralar[19] kefen bāña

2. Cevr-ile sevdügümden ayırdı beni ḥasūd
Sevdüklerinde bulsun efendi iden bāña

3. Cānā cihānı ḳısmet iderseñ de rāżıyuz
Dünyā bütün saʿādet-ile saña sen bāña

4. El götürürdüm eyler idüm derdüñi ṭaleb
Kendü elümle eyledüm[20] iy dost ben bāña

5. Cānā **Necātī**-y-ile gel aġız bir eyle kim
Saña şeker-dehen dine şīrīn-süḫan bāña

[17] Naẓm itmege sūsen gibi: Sūsen gibi naẓm itmege NB, NBD.
[18] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 3. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 154-155; Yılmaz, 2015: 137-138).
[19] ṣaralar: ṣarıla NB, NBD.
[20] eyledüm: itmişüm NB, NBD.

3.

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

1. Baña yārüñ yanaġı vü lebi vü ḳaddi yeter
   Üzül iy gül açıl iy ġonçe yıḳıl iy ʿarʿar

2. Baña ol ḳāmeti Ṭūbā lebi ʿunnāb gerek
   Nideyin görmek-ile serv-i çemenden ne biter

3. Bir iki gün daḫı sen māha irüşmezse elüm
   Yaşum u āhum ider yer ü göği[21] zīr ü zeber

4. Göricek derd-ile ḳan aġladugumı ter olup[22]
   Ḳızarur çehre-i zībāsı nitekim gül-i ter

5. İşidürsüñ dün ü gün āh u fiġān eyledügüm
   Hīç bir kerre dimezsiñ ki **Necātī** neyler

4.

Mefʿūlü/Fāʿilātü/Mefʿāīlü/Fāʿilün

[7a] 1. Bir ben degülüm ol ṣaneme mübtelā geçer
   Āşüfte aña şāh u vezīr ü gedā geçer

2. Gögsüme tīr-i ġamzesin ol ḳaşları kemān
   Şöyle urur ki bir yañadan bir yaña geçer

3. Dilden geçerdüm andan öte cāna ḳıymasa[23]
   Ṭoġrusı bu ki ġamzeñ oḳı artuġa geçer

[21] yer ü gögi: yeri gögi NB, NBD.
[22] olup: olur NB, NBD.
[23] ḳıymasa: geçmese NB, NBD.

4. İy māh-çehre olma cefāya dilīr kim
Eflāk cevşenine ḫadeng-i duʿā geçer

5. Hāy ümmet-i Muḥammed esirgeñ **Necātīyi**
Yıllar durur ki ḫāk-i reh-i Muṣṭafā geçer

5.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭutalum zenbīl-ile gökden iner meh-pāreler
A begüm yerden mi çıḳdı ʿāşıḳ-ı bī-çāreler

2. İḥtiyāṭ itmez misin ki andan[24] aṣḥāb-ı niyāz
Baş açup zārī ḳılup yerden göge yalvaralar

3. Cām-ı laʿlüñle şarāb-ı nāb hem-reng olmasa
Küleyüp[25] düşmezdi sāġar üstine āvāreler

4. Āfitābum yüzüñ aḳ alnuñ açıḳdur gerçi kim
Sāyevār arduñcadur bir nice yüzi ḳaralar

5. İy **Necātī** çıḳma yoldan aldanup güzellere
Şemʿ gibi ṣanma kim[26] dāyim öñüñce varalar

6.[27]

Mefʿūlü/Fāʿilātü/Mefʿāīlü/Fāʿilün

[7b] 1. Beñzemeseydi saña güneş müşterī ile[28]
Baḳmazdı gökyüzine kimesne yeri ile

2. Aġzum egildi būseñe cān al deyü deyü

[24] ki andan: andan ki NB, NBD.
[25] küleyüp: güvleyüp NBD.
[26] kim: ki NBD.
[27] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD 'deki 2. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 426-427; Yılmaz, 2015: 383).
[28]Beñzemeseydi saña güneş müşterī-ile: Ḫurşīd saña beñzemese müşterī ile NB, NBD.

Böyle olur muʿāmele iden perī ile

3. Gel iy zamāne Yūsuf'ı misk-ile[29] ṭartalum
İzüñ ṭozını ṣatar iseñ beñzeri [ile]

4. Nāfe ṣaçuñ hevāsına sevdāya düşmese
Ḳalmazdı böyle ṣarılu bir ḳat deri ile

5. Bāzār-ı ġamda gözyaşı ṣūret virir saña
Kim ṣatılur **Necātī** ḳumāş ülgeri-ile

7.[30]

Mefʿāīlün/Mefʿāīlün/Mefʿāīlün/Mefʿāīlün

1. Ġamuñdan ḥaste olan dil[31] ḳapuñda yaṣdanur ṭaşı
Teraḥḥum kıl ki ʿuşşāḳuñ ḳatı yaṣdıḳdadur başı

2. Güzellik saña iy sāḳī dilerseñ kim ḳıla bāḳī[32]
Dem-ā-dem cām-ı laʿlüñden añadur mest-i ḳallāşı

3. Gözüm göñlüm arasında ṣuṣamaz-idi evvelde
Velī ḳan itdi ḳan olsun göreyin gözlerüm yaşı[33]

4. Cemālüñ āfitābına ṭoyınca baḳmaḳ isterdüm
Geh ebr-i zülf olur māniʿ geh olur gözyaşı nāṣī

5. **Necātī** şiʿrini şīrīn idüp dürler döker oldı
Göreli ol[34] leb-i laʿl-i güher-pūş u şeker-pāşı

[29] misk-ile: müşg ile NB, NBD.
[30] Bu gazel, NB. ve NBD'de 8 beyittir. NB ve NBD'deki 4, 5, 6 ve 7. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 532; Yılmaz, 2015: 485).
[31] Yatur dil-ḫasteler cānā: gamdan ḫaste olan dil NB, NBD.
[32] Güzellik saña iy sāḳī dilerseñ kim ḳıla bāḳī: Dilerseñ kim ola bāḳī güzellik meclisi sāḳī NB, NBD.
[33] Bu beyit, NB ve NBD'de yoktur (Tarlan, 1997: 532; Yılmaz, 2015: 485).
[34] Göreli ol: görelden şol: NB, NBD.

8.

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

[8a] 1. Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez
Nitekim ḫaste çeküp nāle kemendin yeñemez

2. Aġlamaḳ ṭutdı beni serv ü gül añmañ baña kim
Bu ṣuyuñ kimse ḫas u ḫār-ile bendin yeñemez

3. Ruḫ-ı gül-gūnına şeb-dīz ṣaçın ḳoşmaġ-ile
Çignedür ḫalḳı yürür nāz semendün yeñemez

4. Mevc urur baḥr-i ḥüsn fitne ḳoparır ḫaṭ u ḫāl
Bu deñiz yüzlerinüñ kimse levendin yeñemez

5. Ḳaddüñ[35] añup çemene dökse **Necātī** gözi yaş
Bāġbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñ[emez]

9.[36]

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

1. Çıḳalı göklere āhum şereri döne döne
Yandı ḳandīl-i sipihrüñ cigeri döne döne

2. Ayaġı yer mi baṣar zülfüñe ber-dār olanuñ
Zevḳ ü şevḳ-ile virür cān u seri döne döne

3. Sen ṭurup raḳṣ idesün ḳarşuña ben boyun egem

[35]Ḳaddüñ: Boyuñ NB, NBD.
[36] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 3 ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 433-434; Yılmaz, 2015: 388).

İne zülfüñ ḳuca sen sīm-beri döne döne

4. Sen olasun deyü yer yer aṣılup āyineler
Gelene gidene eyler naẓarı döne döne

5. İy **Necātī** yaraşur muṭrib[i] şeh meclisinüñ
Raḳṣ urup oḳıya bu şiʿr-i teri döne döne

10.[37]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[8b] 1. Çeşm-i mestüñe düşer mi dem-be-dem ḳan eylemek
Zülfüñe mi ḳaldı her dem dil[38] perīşān eylemek

2. Çün viṣālüñ gencine cāy itmez idüñ dūstum
Neydi dil maʿmūresin cevr-ile vīrān eylemek

3. Ḥāk-i pāy-ı yār olurken kuḥl-ı erbāb-ı naẓar
İy ṣabā lāzım degül ʿazm-i Ṣıfāhān eylemek[39]

4. Uyusun tek rāḥat-ile nergis-i maḫmūr[40]-ı yār
Yüzüm üzre gözlerüm yaşını bārān eylemek

5. Cān dirīġ eyler **Necātī** dir imiş ol bī-vefā
Ölmez isem borcum olsun anı yalan eylemek

11.

Mefʿūlü/Fāʿilātün/Mefʿūlü/Fāʿılātün

1. Ol ḳadd-i ser-firāza serv olmaz ise ʿāşıḳ

[37] Bu gazel, NB ve NBD'de 10 beyittir. NB ve NBD'deki 3, 5, 6, 7, 8 ve 9. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 326; Yılmaz, 2015: 293-294).
[38] her dem dil: ya diller NB, NBD.
[39] Bu beyit, NB ve NBD'de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 337-338; Yılmaz, 2015: 304-305).
[40] nergis-i maḫmūr: nergis-i bīmār NB, NBD.

Yonulmadıḳ aġaçdur olmaz bir işe lāyıḳ

2. Gülşende gül budaġı güllerle beñzemişdür
Bir ḫūb-rūya ki ola boynı ḳulaġı açıḳ

3. Gün yüzüñüñ şuʿāʿı yer ü göği boyadı[41]
Müştāḳdur melāyik muḥtācdur ḫalāyıḳ

4. Aġyār işigüñde yürütmez idi bizi
Fi'l-cümle itlerüñle olmasa āşinālıḳ

5. Yārüñ şeker lebinden sorar iseñ **Necātī**
Şīrīn ü ter olupdur şöyle ki cāna[42] lāyıḳ

12.[43]

Mefʿāīlün/Meʿāīlün/Feʿūlün

[9a] 1. Bugün bir haftadur cānān görünmez
Sitāremde meh-i tābān görünmez[44]

2. Didüm cānā görünmezsin sebeb ne
Didi var ebleh olma cān görünmez

3. Ḫayāl-i yār-ile firḳat belürmez
Ümīd-i vaṣl-ile hicrān görünmez[45]

4. Görünmezse raḳīb olmaz ʿaceb kim
Meṣeldür degmede şeyṭān görünmez

[41] boyadı: tutaldan NB, NBD.
[42] şöyle ki cānā: şöyle cānuna NB, NBD.
[43] Bu gazel, NBD'de 6 beyittir. NBD'deki 3. beyit alınmamıştır (Yılmaz, 2015: 247-248).
[44] Bu gazel, NB'de bulunmamaktadır.
[45] Bu beyit, NBD'de bulunmamaktadır.

5. **Necātīye** leb-i laʿlüñden özge[46]
Dil ü cān derdine dermān görünmez

13.[47]

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

1. Būse luṭf it saña cān-ile ḫarīdār olana
Cān yidürmek gerek iy ġonçe-dehen yār olana

2. N'ola ger ṣu gibi ṭaş yaṣdana[48] ṭopraḳ döşene[49]
Böyle olmaḳ yaraşur ʿāşıḳ-ı dīdār olana

3. Benüm aġladuġuma şimdi ḳayırmaz gülüñüz
Bir zamān güler idüm ben de giriftār olana

4. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ iseñ baḳma bu dünyā yüzine
Ki hümā-himmet olan ḳonmaya murdār olana

5. Ger **Necātī** ġama düşdüyse ḳo cānı çıḳsun
Neye virürdi göñül böyle sitem-kār olana

14.[50]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[9b] 1. Ḫalḳ-ı ālem bir yaña ʿaşḳ-ile şeydā[51] bir yaña
Cennet-i kūyuñ ḳomaz[52] olursa dünyā bir yaña

2. Bulımadılar arayup şīve-i reftāruñı
Gitdi Ṭūbā bir yaña serv-i dil-ārā bir yaña

[46] Necātīye leb-i laʿlüñden özge: Leb-i laʿlüñden özge iy Necātī NBD.
[47] Bu gazel, NB ve NBD'de 6 beyittir. NB. ve NBD'deki 5. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1997: 425; Yılmaz, 2015: 381).
[48] yasdana: yasdanu NB; yasdanı NBD.
[49] döşene: döşenem NB, NBD.
[50] Bu gazel, NB. ve NBD'de 9 beyittir. NB. ve NBD'deki 2, 4, 7, ve 8. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 146-147; Yılmaz, 2015: 130).
[51] Bir yana ʿaşk-ile şeydā : bir yana oldu bu şeydā NB, NBD.
[52] ḳomaz: ḳomazam NB, NBD.

3. ʿAşḳa māniʿ olımaz nāṣiḥ kelām-ı hūş-mend

Kimse[53] ḳarşu ṭurımaz ger aḳsa deryā bir yaña

4. Māl-i dünyā ile şerḥ eyler tecerrüd ḥālini

Yerde Ḳārūn bir yaña gökde Mesīḥā bir yaña

5. Cānına oldı **Necātīnüñ** ḥavāle ʿaşḳ-ı[54] yār

İy ecel sen de gelüp itme teḳāżā bir yaña

15.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Bezm-i ġamda ʿaḳl u cānı itdi laʿl-i yār mest

Cām iki oldı ne var olsa ḳamu hūş-yār mest

2. Dilde sırr-ı ʿaşḳuñı ṣaḳladuġum ʿayb eyleme

Olıgelmişdür ider keyfiyyetin inkār mest[55]

3. Her kişi bezm-i ezel mesti durur ammā ki ben

Cürʿa-i cām-ı lebüñden[56] olmışam tekrār mest[57]

4. Sāġarı devr itdüren cām[58]-ı şarāb-ı nābdur

Ḥālet-i ʿaşḳ olduġıçün raḳṣ ider nā-çār [mest]

5. N'ola ḥüsnüñden **Necātī** olsa bī-hūş iy ṣanem

Būy-ı güldendür dem-ā-dem bülbül-i gülzār mest

[53] Kimse: Kimsene NB, NBD..
[54] ʿaşk-ı: çeşm-i NB, NBD.
[55] Bu beyit, NB. ve NBD'de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 166; Yılmaz, 2015: 148).
[56] lebüñden: lebüñle NB, NBD.
[57] Bu beyit, NB. ve NBD'de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 166; Yılmaz, 2015: 148).
[58] cām-ı : sāḳī NB, NBD.

16.[59]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[10a] 1. Zülf-i miskīn[60] kim iżār-ı dil-rübā üstindedür
Sūre-i *ve'l-leyldür*[61] kim *va'd-duhā* üstindedür

2. Görse şām-ı zülfüñi diyeydi faḫr-ı enbiyā
Gülşen-i cennet bunuñ altında yā üstindedür[62]

3. Ẕerre gibi ben meẕellet ṭoprağında pāy-māl
Gün gibi dilber sipihr-i kibriyā üstindedür

4. Diller alur kiprigüñ cānlar bağışlar leblerüñ
Lā-cerem ʿāşıḳlaruñ ḫavf u recā üstindedür

5. Nice ayrılsun **Necātī** ʿışḳ-ı dilberden kim ol
Bir hümādur k'āşiyānı ol hevā üstündedür

17.[63]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Nev-bahār eyyāmı geldi ʿayş u ʿişret çağıdur
Tevbelerle gül ḳızıl düşmen süci ḳan yağıdur

2. Ḳanı ol ʿālī-naẕar kim sīm ü zer didüklerin
Nergis-i şehlā gibi gözi görürken ṭağıdur

---

[59] Bu gazel, NB. ve NBD'de 6 beyittir. NB ve NBD'deki 2, 3, 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 219; Yılmaz, 2015: 196).

[60] miskin: dilber NB, NBD.

[61] Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Leyl Suresi 1. ayetten iktibas edilmiştir. Meâli ise şöyledir: "Geceye and olsun."(Yazır, 2021: 595).

[62] Bu beyit, NB ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 219; Yılmaz, 2015: 196).

[63] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 259-260; Yılmaz, 2015: 232).

3. Nice ölmesün bir ādem nice döysün bir kişi
İy felek fiʿlüñ yedi ḳat ṭası geçmiş aġıdur

4. İtmeyem sensüz ayaḳ seyrin çemenden yaña kim
ʿĀşıḳ-ı dīdār olana cennet ayaḳ baġıdur

5. Ṭopraġı altun ider cānā eyü baḳışlaruñ
Bende-i muḫlis **Necātī** de ayaḳ ṭopraġıdur

18.[64]

Mefʿūlü/Fāʿilātü/Mefʿāīlü/Fāʿilün

[10b] 1. Biñ ṣayd idince yayını her pehlivān aṣar
Ḳaşuñ bu resme gün başına bir kemān aṣar

2. Gördüñ ḳad-i nigārı eyā bāġ-bān-ı ḥüsn
Var sen de bir bunuñ[65] gibi serv-i revān aṣar

3. Yazıldı müşk-ile şeref-i āfitābda
Ṭūmārlar ki ṭurra-i ʿanber-feşān aṣar

4. Yārān-ı ʿaşḳ ḥāżır oluñ kesmege ipin
Cellād-ı ġamze zülfine bir nā-tüvān aṣar

5. Bir gün ṣaçuñda boġılur olur[66] şikeste dil
Çoḳlar **Necātī** kendüzini nā-gehān aṣar

[64] Bu gazel, NB ve NBD'de 10 beyittir. NB ve NBD'deki 2, 3, 4, 5 ve 8. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 188-189; Yılmaz, 2015: 168).
[65] bunuñ: ṣunuñ NB, NBD.
[66] olur: agar NB, NBD.

19.[67]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Laʿl-i şīrīnüñ ki Ḥıżruñ çeşme-i ḥayvānıdur
   Ṣaḳınursın ḫaste-dilden ṣanki[68] ādem cānıdur

2. Geldügünce ġam göñül mülkine cān ḳarşu çıḳar
   Nice ʿizzet itmesün bir memleket sulṭānıdur

3. Meyl iderse ḫadd ü ḳaddüñe raḳīb olmaz ʿaceb[69]
   Ol[70] gül-i şimşād-perver gülşen-i rūḥānīdür

4. Kaʿbe ise ʿārızuñ zülf-i siyehdür örtisi
   Cennet ise ruḫlaruñ suʿbān ṣaçuñ der-bānıdur

5. Çeşm-i ser-mesti **Necātī** gerçi ḳattāl añılur
   Ol leb-i şīrīni gel görelüm[71] ne ādem cānıdır

20.[72]

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

[11a] 1. Mest olur murġ-ı çemen gül yaḳalar çāk eyler
   ʿĀrif-i vaḥdet olan bunları[73] idrāk eyler

2. Kimi kim bād-ı fenādan ṣaḳına pīr-i muġān
   Bir iki cürʿa-ile ḫākini nemnāk eyler

3. Ṭutamaz ṣūfī melāmet oḳına sīne siper
   Yine bu şīveleri ʿāşıḳ-ı bī-bāk eyler

---

[67] Bu gazel, NB ve NBD'de 6 beyittir. NB ve NBD'deki 4. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1997: 254-255; Yılmaz, 2015: 227).
[68] ṣanki: ṣan kim NB.
[69] olmaz ʿaceb: uṣanmasun NB, NBD.
[70] Ol: Ki ol NB, NBD.
[71] görelüm: gör kim NB, NBD.
[72] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 2. ve 3. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 256; Yılmaz, 2015: 181-182).
[73] olan bunları: olanlar bunu NB, NBD.

4. Hele cārūb-ı müjem ḳomadı yoluñda ġubār
Ki miyān-beste olanlar yolını pāk eyler

5. Yā Rab ol ḥoḳḳa-i laʿlīn ne müferriḥdür kim
Her nefes cān[74] **Necātīyi** feraḫnāk eyler

21.[75]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Bir dem iken devlet-i dünyāyı bir dem ṣandılar
Bu fenā gülzārınuñ ʿayşını ʿālem ṣandılar

2. Çāk çāk itdi ḳara zülfüñle kaʿbe cübbesin
Jendeler giymişdür İbrāḥīm Edhem ṣandılar

3. Ehl-i diller göricek āyinede taṣvīrüñi
Baġrına başmış durur Īsā-yı Meryem ṣandılar

4. Yere sürdiler yaşum gibi yüzin acıtdılar[76]
Bilmezin deryā-yı ʿummānı benüm nem ṣandılar

5. Ṣundılar bir cürʿa kim biñ yıl yaşar içen tamām
Bu perī-rūlar **Necātī** bizi ādem ṣandılar

22.[77]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[11b] 1. Biz senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ʿāṣıḳlaruz
Anuñiçün ḳanda güzel görsevüz ʿāṣıḳlaruz

2. N’ola sen bir beg güzelseñ biz de beg ḳullarıyuz

[74] cān:nice NB, NBD.
[75] Bu gazel, NB ve NBD’de 7 beyittir. NB. ve NBD’deki 2. ve 5. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 191; Yılmaz, 2015: 170).
[76] Yere sürdiler yaşum gibi yüzin acıtdılar: Yüzine kefler urup yire sürüp acıtdılar NB, NBD.
[77] Bu gazel, NB ve NBD’de 7 beyittir. NB ve NBD’deki 2. ve 3. beyitlerler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 214; Yılmaz, 2015: 248).

Terbiyyetler eyle kim her himmete lāyıḳlaruz

3. İçerüz sāḳī elüñden bāde-i *hel min mezīd*[78]
Bizi ser-ḫūşluḳdan aġlar şanma biz ayıḳlaruz

4. Göñlümüz ister şarāb-ı laʿlüñ ammā virmez el
Bezm-i ḥüsn[79] içinde biz maḥrūm olan fāsıḳlaruz

5. Şūfī sen rüʾyā-ile bağlayamazsın gözümüz
Biz **Necātī** meşrebinde dāyim uyanıḳlaruz

23.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı dīde-i ḫūn-bār imiş
Ḥamdulillāh kim görecek gözlerümüz var imiş

2. N'eylesün gülzārı ʿāşıḳ olmayınca gül-ʿiẕār
Būstān-ı cennete ṣūret viren dīdār imiş

3. Ṭıflken azırġanurduḳ būseñi bir cāna āh[80]
İy dirīġā bilmedük bāzār ilk bāzār imiş

4. Bir ben isem de gerekmez kimseye yār olduġuñ
İy gül-i pākīze-dāmen dimesünler yār imiş

5. Būseñi görmez **Necātī** kendüye lāyıḳ velī
İy lebi ġonçe[81] ne çāre cān durur umar imiş

[78] Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Kâf Suresi 30. ayetten iktibas edilmiştir. Meali ise şu şekildedir: "daha fazla var mı?" (Yazır, 2021: 518).

[79] ehl-i ḥüsn: ehl-i bezm NB, NBD.
[80] Ṭıflken azırġanurduḳ būseñi bir cānā āh: Ṭıflken bir būseñi azırġanurduḳ cānā āh: NB, NBD.
[81] ġonçe: sükker NB, NBD.

24.[82]

Mefāʿilün/Feʿilātün/Mefāʿilün/Feʿilün

[12a] 1. Neşāṭ u ʿişreti n'eyler ġamuñla hemdem olan
Ḳapuñda cennetüñ adın añar mı ādem olan

2. Ḥaḳīḳaten yine bir dem durur ziyāde degül
Saʿādeti şu cemīʿ-i zamānda bir dem o[lan]

3. ʿAceb zamāneye ḳalduk gel aġlayalum kim[83]
Ẕelīldür hüner ü faẓl-ile mükerrem olan

4. Yeñilenür elemi yatmaz eski ġuṣṣa-ile
Düşinde bir gece nā-gāh şād u ḫurrem o[lan]

5. Ecel gelüp sefere nevbetüñ durur diyicek
Necātiyā ḳara yaya durur müsellem olan

25.

Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün

1. Cemālün muṣḥafı ḥaḳḳı mübārek fāldür zülfüñ
Ki ṭāvūsī mürekkeble yazılmış dāldür zülfüñ

2. Meger bir yüce serviden[84] yere düşmişdür anuñçün
Ḳararmış cümle endāmı şikeste-ḥāldür zülfüñ

3. Ne cān-ile vara dil kim[85] siyāset-gāh-ı ʿaşḳuñda
İki cellāddur çeşmüñ[86] iki çengāldür zülfüñ

[82] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 5. ve 6. beyitlerler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 403; Yılmaz, 2015: 364).
[83] gel aġlayalum kim: geliñüz aġlaşalum NB, NBD.
[84] yüce serviden: serv-i bülendüñden NB, NBD.
[85] vara dil kim: ṭuralum biz NB, NBD.
[86] çeşmüñ: ġamzeñ NB, NBD.

4. Bugün urmaḳda ṭutmaḳda ḳatı seḫḫārdur ġamzeñ
Bugün aṣmaḳda baṣmaḳda ḳatı ḳattāldür zülfüñ

5. **Necātī** her müselmānuñ görür ḳaydını ol kāfir
Benüm ḥaḳḳumda[87] her dāyim işi ihmāldür zülfüñ

26.[88]

Mefʿūlü/Fāʿilātü/Mefʿāīlü/Fāʿilün

[12b] 1. Gül-ruḫlaruñda[89] zülf-i perīşān girih girih
Bāġ-ı İremde sünbül ü reyḥān girih girih

2. Sīnemde ġuṣṣa-i ser-i zülfüñ gürūh gürūh
Boynumda rişte-i teb-i hicrān girih girih

3. Meyyāl olan göñülde olur nāle vü elem
Aḳmaḳdan olur āb-ı firāvān girih girih

4. Şevḳ-i lebüñle kim dökilür ḳanlu ḳanlu yaş
Olmaz bu resme ḫūşe-i mercān girih girih

5. Yāḳūt üzre ḫaṭ yazarın didi laʿl-i dost
Olmuş **Necāt*ī*** mühr-i Süleymān girih girih[90]

27.[91]

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

1. Ṭutalum servi görem ḳamet-i dilber yerine

[87] Benüm ḥaḳḳumda: Baña geldükçe NB, NBD.
[88] Bu gazel, NB ve NBD'de 8 beyittir. NB ve NBD'deki 4., 6. ve 8. beyitller alınmamıştır (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).
[89] Gül yanaġuñda: Gül yanaġuñda NB, NBD.
[90] Bu beyit, NB ve NBD'de
"Ḫaṭṭ-ı lebüñe öyküne mi ṭut ki yazıla
Yākūt üzre mühr-i Süleymān girih girih" şeklindedir (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).
[91] Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB. ve NBD'deki 2. ve 6. beyitller alınmamıştır (Tarlan, 1997: 460-461; Yılmaz, 2015: 410-411).

Beni kim egleye bu[92] zülf-i muʿanber yerine

2. Ḳoyuben gitmez işigüñ güneş aḫşama degin
Işınupdur ṣanemā şöyle ki benzer yerine

3. Lebüñe ermeğe imkān yoġ ise çārem ne
Cānum aġzuma alam būse-i dilber yerine

4. Yā Rab ol rūḥ-ı mücessem nice nāzükdür kim
Ṣıġamaz gövdeme cānum degicek her yerine

5. İy **Necātī** ben aña nice müselmān diyeyin
Ki raḳībi ṭutup öldürmeye kāfir yerine

28.[93]

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

[13a] 1. Şevḳ-ile şāhid-i ʿıyduñ ḳaşı vaṣfında hilāl
Yazdı mecmūʿa-i eflākde bir tāze ḫayāl

2. Varaḳın ṭutdı ḳamer şāmda nār-ı şafaḳa
Yine yazıldı aña dāl mübārekdür fāl

3. Nūn-ı zer yazdı yine evvel-i ʿıyde bir ʿayn
Ḳāfdan ḳāfa arayan bulmaz aña miṣāl

4. Gice bir ḥarf yazup ṣaldı şafaḳ nārına māh[94]
Şāhid-i ʿıyd seḥer ʿāleme arż itdi cemāl

5. Zer-ger-i mihr-i felek nār-ı şafaḳda düzdi
Yine dūşīze-i ʿıyd ayaġına zer ḫalḫāl

[92] bu: ol NB, NBD.
[93] Bu kaside, ZD'de 43 beyittir. ZD'deki 8., 9. ve 14. beyitler alınmamıştır (Kurtoğlu, 2017: 90).
[94] māh: meh ZD.

6. ʿIyd-ı vaṣluma irüñ deyü işāret itdi
Gūşe-i ḥācib-ile şāhid-i şehr-i şevvāl

7. Vaṣl olunca ṣanem-i ʿıyd-ı hilāl-ebrūya
Ḳamerüñ itdi felek bencileyin cismini nāl

8. Didi ʿıyduñ ḫaberin ʿāleme peyk-i meh-i nev
Egnine anuñiçün virdi şafaḳ ḫilʿat-i āl

9. Māh-ı nev devlet eşigine meger cerre gider
Fīl-i çerḫüñ yine başına urupdur çengāl

10. Şehr-i ḳadrinde şehüñ māhiye aṣdı bu gice
Şīşe-i çerḫe urup sanʿat-ile naʿlī hilāl

[13b] 11. Müşterī-rāy u zuḫal-ḳaṣr u ʿuṭārid-fiṭnat
Mihr-i nāhīd-nedīm ü meh ü[95] ḫurşīd-ḫışāl

12. Ḫāṣılı kevn ü mekān zübde-i teʾsīr-i nücūm
Ḥazret-i şāh-ı Selīm aḫter-i[96] āfāḳ-ı celāl

13. Ḳahr-ı cellādı ki mirrīḫe ura bir zaḫmı
Ḳan-ile ʿarṣa-i eflāki ide māl-ā-māl

14. Ḫūn-ı aʿdāya ayaḳ başmaġa tīri muḳdim
Düşmenüñ ḳanını nūş itmege tīġi meyyāl

15. Ḳanına kim ki ṣuṣar girsün añunla cenge
Tīġi anuñ içürir düşmene zehr-i ḳattāl

[95] meh ü: meh-i ZD.
[96] aḫter-i: ol meh-i ZD.

16. İy meh-i burc-ı saʿādet şeh-i ḳadrüñ felegüñ
Eyledi meclis-i rifʿatde yerin ṣaff-ı niʿāl

17. İre mi cāh-ı celālüñe yed-i şāh-ı yaḳīn
Daḫı ol mülke ḳadem ḳomadı[97] cāsūs-ı ḫayāl

18. Rāyinüñ şemʿini rūşen bu ki vaṣf idemezin
ʿAḳlumuñ[98] eyledi pervānesini bī-per ü bāl

19. Şerer-i naʿl-i semendüñ urur āteş felege
Her ḳaçan rāh-ı ġazāda idesin istiʿcāl

20. Yeryüzinde kim ola ʿizzüñ[99]-ile eyleye baḫṣ
Baġladı rāh-ı mesīrin ḳomadı çerḫe mecāl

[14a] 21. Māh-ı naʿl[100] ü felek-seyr [ü] ḳamer sürʿat-ile[101]
Ḳaddini iki büküp eyledi çerḫ istiḳbāl

22. Tīrüñe ḳarşı ṭura gökde eger kim mirrīḫ
Aña ḫurşīd siper olsa daḫı ire zevāl

23. Gezdürür ḳalb-i ʿadū içre metāʿ-ı eceli
Ehl-i dil olduġiçün tīrüñi itdüñ dellāl

24. Rūz-ı heycāda ne siḥr eyledi şāhā ḳılıcuñ
Düşmenüñ oldı aşaġa başı Hārūt-miṣāl

---

[97] ḳomadı: başmadı ZD.
[98] ʿAḳlumuñ: Fikrümüñ ZD.
[99] ʿizzüñ: ʿazmüñ ZD.
[100] : māh-ı nev-naʿl
[101] Vezin bozuktur.

25. Ḳāf nūna ire ger rā-y-ile bir gürz urasın
Kef geçüp olsa elif ḳaddi ʿadūnuñ n'ola dāl

26. Demrenin mi yitirüpdür dil-i ḫākīde ʿaceb
Düşmenüñ sīnesini eyledi tīrüñ ġırbāl

27. İlişe ḳala deyü dişlerine laḥm-ı ecel
Ehl-i dil olduġiçün tīrüñi itdüñ ḫılāl[102]

28. Gün gibi[103] ditreye vü duymaya bir ẕerre ḳadar
İy civān-baḫt senüñ heybetüñe Rüstem-i Zāl

29. Sāʿid-i şeş-perüñe feṭḥ ü ẓafer iki süvār
Dāyimā tīr-i hümā-bālüñe nuṣret ḫalḫāl

30. Burc-ı nuṣretde meh-i rāyetüñi dikdi Ḫudā
Ḳavsüñi itdi sitāreñ ufuḳ-ı ġonçe[104]-hilāl

[14b] 31. ʿIcle-i rezm içinde tabaḳ-ı imkāndan
ʿArż ider feṭḥ-i ʿarūsı saña her gāh cemāl

32. Ḳahruñ irişse eger āb-ı zülāle ola zehr
Luṭfuñ irişse eger zehre ola āb-ı zülāl

33. İy hümā-sāye ḳonar başına devlet āḫir[105]
Kim ki beklerse senüñ işigüñi çün iḳbāl

34. Emr ḳıl yeri çıkarsun felege bād-ı ṣabā

[102] Bu mısra, ZD'de " Ḫançerüñ ṣoḳdı ʿadū başına bir ḫūb ḥılāl" şeklinde geçmektedir (Kurtoğlu, 2017: 91).
[103] gibi: bigi ZD.
[104] ufuḳ-ı ġonçe: ufuḳ-ı fethe ZD.
[105] āḫir: anuñ ZD.

Nehy ḳıl eylemesün od-ile su[106] ceng ü cidāl

35. Naẓar it ḫāk-i ḥaḳīre ki ḳamu cevher ola
Himmet it laʿl-i yāḳūt ola aḥcār-ı cibāl

36. **Ẕātıŷe** mihr-i seḫāñ-ile[107] eyle muḳābil ki anı
İtdi devrān ufuḳ-ı faḳr-ı meẕelletde hilāl

37. Düşmez aġzından anuñ şekker-i medḥüñ dün ü gün
N'ola dirlerse aña ṭūtī-yi merġūb-maḳāl

38. Naẓm-ı pervīni felekden ḳazısun tīġ-ile mihr
Yeter iy māh[108] anuñ yerine bu ʿaḳd-i lāl[109]

39. Niçe kim ay ola bedr ü nitekim[110] bedr hilāl
ʿIyd-ı raʿna nitekim ʿāleme ʿarż ide cemāl

40. ʿIyduñı Tañrı mübārek ḳıla[111] ḳadrüñ[112] aʿlā[113]
Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilāl

29.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[15a] 1. Murġ-ı zerrīn-per zümürrüd-āşiyān lü'lü'-ġıdā
Bāl açup uçmaḳ diler her ṣubḥ kūyuñdan yaña

2. Ṣu gibi ḳan içmede ʿaşḳ olsun iy meh[114] çeşmüñe
Merḥabāsız dil-rübālarda selām olsun saña

---

[106] od-ile ṣu: ola şu ZD.
[107] seḫāñ-ile: seḫāñ ZD.
[108] meh: şeh ZD.
[109] lāl: leʿāl ZD.
[110] nitekim: niçe kim ZD.
[111] ḳıla: ide ZD.
[112] ḳadrüñ: ḳadrüñi ZD.
[113] aʿlā: mezīd ZD.
[114] meh: şeh ZD1.

3. Ben ġubārın[115] gördi kūyında o ḫaṭṭ-ı[116] ʿanberīn
Didi miskīn ḳanġı yeller esdi geldüñ bu yaña

4. İy dür-i yek-dāne baḥr öykündügiçün eşküme
Göm gök itdi yüzini kef urmadan bād-ı ṣabā

5. Ṭālibüñ dāyim türāb-ı rāh-ı kūy-ı dil-rübā
İşini[117] altun ider cevher degil mi **Ẕātiyā**

30.[118]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Her nişān-ı pāy-ı seg kūyuñda bir güldür baña
İtlerüñ āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

2. Meskenüm bāġ-ı cünūn bir bülbül-i şūrīdeyem
Dostlar āvāze-i zencīr ġulġuldür baña

3. Manẓar-ı ḳaṣr-ı belāya ḳonmış iki gözlerüm
Bu sifāl-i serde iki ter ḳaranfüldür baña

4. ʿArş ḥaḳı sensiz altında bu aṭlas çāderüñ
Aṭlas-ı zer-beft giysem bir siyeh çuldur baña

5. Sāyeveş yanınca sürünmekden oldı ten siyāh
Dimedüñ iy ḫ̬ˇāce **Ẕātī** bir siyeh ḳuldur baña

31.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[15b] 1. Merḥabā iy būy-ı zülf-i dil-rübā

[115] ġubārın: ġubārı ZD1.
[116] ḫaṭṭ-ı: ḫaṭṭı ZD.
[117] İşini: Rūyını ZD1.
[118] Bu gazel ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 41).

Ḳanḳı yeller esdi geldüñ bu yaña

2. Bu gice gel rūşen eyle bezmümüz
Şevḳüñ olursa eger iy meh-liḳā

3. Yollar öñmekde selām olsun baña
Merḥabāsızlarda ʿaşḳ olsun saña

4. ʿĀşıḳa düşnām iderken nā-gehān
Yāre n'eylersin didüm didi duʿā

5. Öyküneldi ḫāk-i pāy-ı dilbere
Çıḳdı **Ẕātī** gözlerümden tūtiyā

32.[119]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ol elif-ḳad cevr ider[120] itmez taḥammül Ḳāf aña
Görmedüm anuñ gibi insāfsız insāf aña

2. Yā İlāhī bende ṣabr u yārda insāf yoḳ
Ya baña ṣabr u taḥammül vir ya ḫod insāf aña

3. Ṭaġlarda bir kişi biñ derd-ile āh eylese
Anı Ferhādī ṣanup āheng ider eṭrāf aña

4. Ḳalbümüzde ḳalmaz iy ṣūfī[121] küdūretden eṣer
Şol ḳadar virür ṣafā ṣāfī ṣarāb-ı ṣāf aña

5. Virmezem **Ẕātī** bütün dünyā ṭolusı cevhere
Dürr-i ʿaşḳ-ı yārümi kim olmışam ṣarrāf aña

[119] Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 3. ve .4 beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 48).
[120] ider: ki itmez ZD1.
[121] ṣūfī: ṣāfī ZD1.

33.

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

[16a] 1. Didüm yād it beni bir merḥabādan
Didi hergiz elüm degmez cefādan

2. Yaḳam çāk eyledüm ol yāre ḳarşu
Şiḳāyet itdüm aña giñ yaḳadan

3. Orūc ayı gibi ḥürmetlü eyle
İlāhī ṣaḳla ol māhı ḳażādan

4. Getürmiş[122] būy-ı zülfün āferīn bād
Ümīdüm bu idi bād-ı ṣabādan

5. Saña el virmiş iken **Ẕātī** fırṣat
El açup vaṣlını iste Ḫudādan

34.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Piste[123]-i bāġ-ı İrem dirsem ʿaceb mi aña ben
Hey ḳıyāmet mā-ḥaṣal dünyāda yoḳdur ol dehen

2. Eşigüñ ḳoyup kimesne göge çıḳmaz yapuşup
Ṣalsa Zühre yere ger gīsūların idüp resen

3. Kimse zaḫm-ı tīşe-i ʿaşḳ-ile bilmez derdümi
Ḥāl-i Ferhādı ne bilsün başına ṭoḳunmayan

4. İy dür-i yek-dāne her māhī olursa bir zebān

[122] Getürmiş: Getürdi ZD3.
[123] Piste-i: Pisteh-i ZD3.

İdemez evṣāf-ı dürr-i eşkümi baḥr-i ʿAden

5. Yāri gördüm yaḳamı çāk eyledüm yārān didi
Ẕātiyā budur seni ʿālemde gönleksiz ḳoyan

35.[124]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[16b] 1. Dilden artuḳ ġuṣṣanuñ yā Rab mekānı yoḳ mıdur
ʿĀṣıḳuñ ʿālemde baḫt-ı kāmrānī[125] yoḳ mıdur

2. Dörd yanum derd ü ḳahr u miḫnet ü ġam aldı āh
Yoḳsa bir dem dünyede rāḥat zamānı yo[ḳ mıdur]

3. Cānın alup irgürürsün rūz-ı vaṣla ʿālemi
Yoḳsa ben dil-ḫastenüñ ʿālemde cānı yo[ḳ mıdur]

4. Aġırı altun deger ḫāk-i rehüñ ḥıfẓ itmege
Çeşmümüñ ʿaynum gümişden sürme-dānı yoḳ mıdur

5. Ġonçeye gel aġzuma öykünme var açıl dimez
Ẕātiyā ol gül-ruḫuñ yoḳsa dehānı yoḳ mıdur

36.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Her gice bir cāhı rūşen eylemekdür niyyetüñ[126]
Meh gibi hercāyīsin bildük senüñ māhiyyetüñ

2. İy ḳamer hercāyīliḳden şöyle şevḳüñ var senüñ
Şemʿi olurduñ elüñden gelse her cemʿiyyetüñ

[124] Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 4. ve 5. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 192).
[125] baḫt-ı kāmrānī: baḫt u kāmrānī ZD1.
[126] niyyetüñ: himmetüñ ZD2.

3. Dostum ehl-i vilāyet itse bāri Ḥaḳ seni
ʿĀlemi bir demde seyrān eylemekdür himmetüñ

4. Almazam āb-ı ḥayāt olursa destüñden ayaḳ
Geçdük andan fāriġ ol ṭutdı Ḫalīlüm niʿmetüñ

5. Minnet itme oldürürem **Ẕātīyi** bir gün deyü[127]
Firḳat anı öldürür yanuñda ṭursun minnetüñ

37.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[17a] 1. Āteş-i ḥasret benüm kār itdügini cānuma
Yana yana derd-ile ʿarż eylesem cānānuma

2. Laʿlini[128] emsem didim içirdi tīġ-i āb-dār
İy göñül ben teşne nice suṣadım ḳanına

3. Hemdemüm sāyem durur aḫşam olıcaḳ ol daḫı
Oḳımazsam mūm-ile iy māh gelmez yanuma

4. Bu dilüñ bir yanı biryān oldı bir yanı kebāb
ʿAşḳ odından yanayın saña gele bir yanuma

5. Eşk-i çeşminden ter eyler cismini yanam deyü
Kim naẓar eylerse **Ẕātī** defter ü dīvānuma

38.

Mefʿūlü /Fāʿilātün / Mefʿūlü/ Fāʿilātün

1. Göñlüm ṣaçuñda beste ḳapuñda cān şikeste
Bendeñdür āy efendüm bunlar şikeste beste

[127] öldürürem **Ẕātīyi** bir gün deyü: tīġuñ ile **Ẕātīyi** öldürmegi ZD2.
[128] Laʿlini: Laʿlüñi ZD3.

2. Bu fānı mülke geldüm sen şāha ʿāşıḳ oldum
Olmasun iy ṭabībüm ġurbetde kimse ḫaste

3. Ayaḳladı bizi ġam ġāyet ayaḳda ḳalduk
Ṣunsa ayaḳlanurduk sāḳī ayaġı deste

4. Gör zāhidi ki cānā ʿuşşāḳa taʿn idermiş
ʿĀḳil olan uyar mı bi'llāh hīç meste

5. **Ẕātī** ḳulum dimiş yār aduñ mübārek olsun
Ġāyetde ṭāliʿüñ ḫoş fālüñ bugün ḫuceste

39.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

[17b] 1. ʿAdū-yı zāġ elinden bir teẕerv-i şīve-kār aldum
Daḫı ben şāh-bāz-ı ʿaşḳ olaldan bir şikār aldum

2. Yine burc-ı bedenden cān sevincinden[129] çıḳayazdı
Nigāruñ göñline girdüm demürden bir ḥiṣār aldum

3. Ṣarup pehlūya tīġüñ zaḫmını şöyle şafā sürdüm
Sanasın yanuma bir serv-ḳāmet gül-ʿiẕār aldum

4. Melāḥat[130] mülkini açdum ser-ā-ser tīġ-i āhum-ile
Bugün ben pādişāh-ı mülk-i ʿaşḳam bir diyār aldum

5. Nuḳūd-ı ṣabr u dil virdüm metāʿ-ı derdine yārüñ
Görenler **Ẕātīyā** cānlar virür bir yādigār aldum

[129] sevincinden: sevincümden ZD2.
[130] melāḥat: melāmet ZD2.

40.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Rūz-ı hecrüñ farḳı yoḳ iy meh şeb-i deycūrdan
   Çeşm-i bī-insāfı[131] var anda eṣer yoḳ nūrdan

2. Hey ḳıyāmet yüregüñ oynatmadı āhum benüm
   Ṭāġ u ṭaş dirler ki raḳṣ eyler imiş iy cān[132] ṣūrdan

3. Sāye ṣalsañ bir gün iy meh-rū mezārum üstine
   Ḥaşre dek ḳabrüm benüm rūşen olurdı nūrdan

4. Oḳı ḫaṭṭuñdan yüri iy meh-rū vefā[133] destānını[134]
   Nice kez iy şeh **s**ebaḳ aldı Süleymān mūrdan

5. Kim enāniyyet cüzin oda yaḳarsa **Ẕātiyā**
   Oḳısa olur Ene'l-Ḥaḳ dersini Manṣūrdan

41.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[18a] 1. Bir mehüñ mihrin vereydi bāri Allāhum saña
   Gün gibi rūşen olurdı ḥālüm iy māhum saña

2. Ḳatı sengīn-ḳalb imişsin ṭop-ı āhumdan benüm
   Ḳaya geldi ṭāġ u ṭaş itmez eṣer ṣāhum saña

3. Raḥm ḳılmazsın baña ʿarż eylemez mi od gibi
   Her gice çekdüklerüm āh-ı seher-gāhum saña

4. İñledürsün döne döne dem-be-dem dūlābveş
   Yerde ḳalmaz irer iy gerdūn-ı dūn āhum saña

[131] bī-insāfı: bī-insāf ZD3.
[132] eyler imiş iy cān: eyler ṣadā-yı ZD3.
[133] ey meh-rū vefā: mihr ü vefā ZD3.
[134] Vezin bozuktur.

5. Cennete varmaġa iy ḥūrī-ṣıfat bulur ṭarīḳ
Ṭoġrı ilterse eger kim **Ẕātı̂**yi rāhum saña

42.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Gözlerine sürme çekmişler o çeşmi elālar
Göz ḳarardurlar ki naḳd-i ḳalbi elden alalar

2. Ġonçenüñ laʿlīn-lebin yer yer seḥer-geh dişlemiş
Bülbül iñler dem-be-dem gökden mi indi jāleler

3. Berḳ urup güm güm iden ṣanma hevāda berḳ u raʿd
İy melek arar seni göklerde āh u nāleler

4. Bī-edeblik eyleyüp öyküdügiçün ḫaddüñe
Ḳıpḳızıl oldu utandı yere geçdi lāleler

5. Ṣubḥa ḳarşu ġonçeye şeb-nem düşüpdür gūyiyā
Leblerinden[135] **Ẕātiyā** ol gül-ruḫuñ teb-ḫāleler

43.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[18b] 1. Göñlümüñ olmazdı ümīd-i viṣāl eglencesi
Olmasa dīvānenüñ fikr-i muḥāl eglencesi

2. Egleyen dāyim beni vaṣl-ı miyānuñ fikridür
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastenüñ olur ḫayāl eğlencesi

3. Gelmedi eglendi diñlendi çerāġ-ı ṣabr-ı dil

[135] Leblerinden: Leblerinde ZD1.

Ol göñül diñlencesi şūrīde-ḥāl eglencesi

4. Ber-kemālinde güzelsin ʿayş it iy bedr-i tamām
ʿAyş u nūş olur müdām ehl-i kemāl eglence[si]

5. Leblerin medḥ eyle eglence dilerseñ **Ẕātīyā**
Çünki ṭūtīnün olur şīrīn-maḳāl eglence[si]

44.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yāralar ġamzeñ dil-i mecrūḥı oḳdur var ise
Ḫalḳı çeşmüñ öldürür īmānı yoḳ dur var ise

2. Üstine ol milketüñ dāyim anuñçün nūr iner
Küşte-i zülfüñ senüñ maġribde çoḳdur var ise

3. Ol nigāruñ ṣūretin göstermedi bugün baña
Ṭāliʿüm āyinesi ġayet ṭonuḳdur var ise

4. Ḥācetüm oldı ḳabūl açdım der-i ḳaṣruñ senüñ
Gök ḳapısı iy melek bugün açıḳdur var ise

5. Cān virür reşkinden iy **Ẕātī** işitdükçe revān
Her sözüñ aġyāra bir demrenlü oḳdur var ise

45.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

[19a] 1. Yer yer göge āteş ḳor ise tañ degül āhum
Aḫşamlamadı bu gice hücremde[136] o māhum

2. İy māh-ı felek[137] ḫırmenin od ṭutdı seḥer-gāh

[136] hücremde: benümle ZD2.
[137] māh-ı felek: meh feleküñ ZD2.

Ya yerde mi ḳalsa gerek idi benüm āhum

3. Hengāme-i ʿaşḳuñda şehā [138]çerḫi
Bir barmaġı üzre çevirür dūd-ı siyāhum

4. Ḳanlu deyü cānā ḳılıcuñ eyledi mecrūḥ
Öldürdügüñe tendeki zaḫm[139] idi güvāhum

5. Ṣūretlü kişi olur idim **Ẕātī** cihānda
Āyine-ṣıfat ḳılsa naẓar bendeye şāhum

46.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yaşuma baḳ ṣu gibi ṣal beni[140] vuṣlat bāġına
Nev-bahārum raḥm ḳıl döndüm ḫazān yapraġına

2. Ben ḳara yazuluyı yanında yād itsün deyü
Nāmenüñ iy ḫˇāce[141] iplik bağladum barmaġuma

3. Başuma bir cāmdan çıḳdı şarāb-ı ʿaşḳ kim
Cām-ı Cem ṣu ḳoymaġa[142] degmez anuñ ayağına

4. Gel bugün[143] görsün İlāhī şāne miskīn zülfüñi
Vāy ki ildi çekdi ʿömrüm ṭolayup barmaġına

5. Kaydefā mülki gibi **Ẕātī** cihānı ġarḳ ider
Baḥri[144] sedd itmezse ol meh yaşumuñ ırmaġına

---

[138] : kāse-i ZD2.
[139] zaḫm: zaḫmı ZD2.
[140] ṣu gibi ṣal beni: ṣal beni ṣu gibi ZD3.
[141] ḫˇāce: dost ZD3.
[142] ḳoymaġa: ḳomaġa ZD3.
[143] Gel bugün: Dil bükin ZD3.
[144] Baḥri: Mihri ZD3.

47.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[19b] 1. Her dem iy ṭop-ı elem göñlüme ṭoḳunma benüm
Ṭaş mı şanduñ yüregüm ḳalʿa mı şanduñ bedenüm

2. Nice sengīn-dil imişsin saña kār itmedi āh
Eride od gibi mermere yansam[145] süḫanum

3. Mevlevī gibi neye çerḫe girer döne döne
Çün ney-i nālemi işitmedi eflāk benüm

4. ʿĀşıḳuñ gökde kim aydur güzelüm yıldızı yoḳ
Āsitānuñda yer etdi benüm eşk-i perenüm

5. El yurum yārsız iy **Ẕāti** cinān ḳaṣrından
Āfitābam zer ü sīm olsa eger kim lekenüm

48.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. İy felek döne döne alma günāhum ḥaẕer it
Yıldırım ḳamçılı bir kimsedür āhum ḥaẕet it

2. Şāh-ı ʿaşḳam şerer-i āteş-i āhum sipehüm
Yanan oddur benüm iy şāh sipāhum ḥaẕet it

3. İy gözüm nūrı beni yaḳma firāḳ āteşine
ʿĀlemi ẓulmet ider dūd-ı siyāhum ḥaẕer it

4. Ḫırmen-i māh yanar dāne-i encüm kül olur
Āh itdürme baña iy yüzi māhum ḥaẕer it

[145] mermere yansam: ger mermere yazsam ZD2.

5. **Ẕātiyā** ṣāʿiḳadan ġırmen-i ṣabruñ ṭutuşur
Çekilürken göge bu ejder-i āhum ḥazer it

49.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

[20a] 1. Çaldım nice gün derd-ile ṭabl-ı ġam u miḥnet
Al sen de vefā sāzın ele kār-ı nübūbet

2. Bī-hūş oluban düşmişin uġrayıcak ol yār
Gören beni dimiş ki buña uġramış āfet

3. Def sīne vü ney nāle ṭolu iki ḳabaġum
Ben mest-i mey-i ʿaşḳa çıḳupdur yine ṣoḥbet

4. Bir dürr-i girān-māye firāḳına mı düşdüñ
Gözüñ yaşı ṭurmaz nedür iy baḥr bu ḥālet

5. Zülfüñe lebüñ **Ẕātīyi** dīvāne idelden
Zencīre çeküp göz yaşı virür aña şerbet

50.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. N'olduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maḳāmı seyr ider[146] bir māh-ı tābānuñ mı var

2. Benzüñi iy būstān faṣl-ı ḫazān mı itdi zerd
Yoḳsa başı ṭaşra bir serv-i ḫırāmānuñ mı var

3. Aġlayup feryād idersin her nefes iy ʿandelīb
Ḫār ile hem-sāye olmış verd-i ḫandānuñ mı var

[146] Her maḳāmı seyr ider: Seyr ider her menzili ZD1.

4. Yoluña cānum fedā itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ ḫışm-ile baḳdı didi cānuñ mı var

5. Zülf-i dilber gibi iy **Ẕātī** perīşānsın yine
Cevr-i bī-ḥad yoḳsa[147] bir yār-ı perī-şānuñ mı var

51.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[20b] 1. Dem-be-dem seyl-ābveş eşk-i revānum çaġlar
Dögünüp ṭaşlar-ile aġlar ḥālüme ırmaḳlar

2. Görinen ṭaġlar başında ebr-i bārān ṣanmañuz
Ṭaġlar ṣaçın çözüp ben ḫaste içün aġlar

3. Sīne[148] taʿlīm-ḫānesine at berü gel tīrüñi[149]
İy kemān-ebrū senüñçün ṭablalardur dāġlar

4. Cān çıḳardı maḥbes-i tenden kemend-i hecr-ile
Līk zincīr-i ümīd-i vaṣl-ı dilber baġlar

5. **Zātiyā** Ferhād içün ṭaġlarda feryād eylesem[150]
İşidüp feryādumı gögsin geçirdi ṭaġlar

52.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Meh degüldür görinen iy āfitābum āsumān
Şeb-külāhın tīr-i āh-ı ʿāşıḳa dikdi nişān

2. Ṭablalardur mihr ü meh altunlu fındıḳlar nücūm

[147] yoḳsa: yoḫsa ZD1.
[148] Sīne: sīnemüñ ZD1.
[149] at berü gel tīrüñi: at gel tīrüñi ZD1.
[150] eylesem: eyledüm ZD1.

Tīr-i āh-ı ʿāşıḳa taʿlīm-ḫāne āsumān

3. Külegi gün yelkeni ebr āhumuñ dūdı direk
Baḥr-i ʿaşḳuñ içre şāhā[151] bir gemidür bu cihān

4. Gök gök itdüñ ḳan bulaşmış cism-i zerdüm ṭaş-ile
Anuñiçün dirler iy şeh baña mīr-i ʿāşıḳān

5. Rāh-ı kūy-ı yārı zeyn itdüm şerār-ı āh-ile
Ol ṭarīküñ ʿaksidür **Ẕātī** felekde kehkeşān

53.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[21a] 1. Didüm iy cān gözüñüñ ḫastesiyem lāġ degül
Ol ṭabīb-i dil ü cān didi bu da ṣaġ de[gül]

2. Bir ḳıyāmet ḳoparam āh-ile raḥm itmez iseñ
Āsumān yar-ile yer yer güzelüm ṭaġ degül

3. İşigüñden beni ırmaġa ʿadū ḳaṣd ideli
Gözümüñ yaşı benüm ṣanma ki ırmaġ degül

4. Kārbān-ı ġamuñ āteş ḳodı anuñ yeridür
Menzil-i sīnede cānā görinen dāġ d[egül]

5. Ġonçe-i ḳalbümi ol ʿārıż-ı gül[152] olmayıcaḳ
Ẕātiyā gülşen-i cennet içimüz bāġ degül

54.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[151] şāhā: cānā ZD3.
[152] ʿārıż-ı gül: ʿārıżı gül ZD2.

1. Sākiyā öldüm meded āh u fiġān u nāleden
Dil ḳarardı ġuṣṣadan ṣun bāde-i ġassāleden

2. Bildi var iy ḫ̬̌āce hicrānı metāʿ-ı vuṣlatuñ
Çār-sūy-ı gülşeni ṭoldurdı bülbül nāleden

3. Ḳan içüp bu dehr-i ḫ̬ūn-ḫ̬̌ār aña silmiş aġzını
Dāmen-i kūh-sārı ṣanma ki[153] ḳızardı lāleden

4. Devr içinde her kemālüñ ʿāḳıbet noḳṣānı var
Bedr-i enver remz-ile dir bunı devr-i hāleden

5. **Ẕātiyā** bu menzile ḳonan göçer ḳılmaz ḳarār
Seyr-i ṣaḥrā ḳıl seḥer bu sırrı fehm it jāleden

55.[154]
Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[21b] 1. Şāh-ı ʿaşḳam dūd-ı āhum sāye-bānumdur benüm
Eşk-i çeşmüm leşkerüm ṭablum fiġānumdur benüm

2. Raʿd ṣanmañ ḳubbe-i eflākı güm güm gümleden
Yār elinden naʿra-i[155] āh u fiġānumdur benüm

3. Çerḫ̬-i aʿẓām bāġ-ı ʿaşḳuñ içre bir dūlābdur
Anı gerdān eyleyen eşk-i revānumdur benüm

4. Cismümüñ her cānibinde zaḫ̬m-ı ḫ̬ūn-bārum ki var
Ḥālüm aġlar yāre çeşm-i ḫ̬ūn-feşānumdur benüm

5. Germ olup āhum ayıtdı kim felekler **Ẕātiyā**

[153] ki: kim ZD3.
[154] Bu gazel, ZD2'de 7 beyittir. ZD2'deki 4. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1970: 373).
[155] naʿra-i: naʿra vü ZD2.

Yaḳmaġa ḳandīl-i ʿarşı nerdübānumdur benüm

56.[156]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Gönlümüzden ṭoġmaz isen bu seḥer āy āfitāb
   Ṭop-ı āhum bu ṭokuz ḳat ḳubbe[y]i[157] eyler ḫarāb

2. Ṣubḥveş rūşen olup dil gün ṭoġardı başuma
   Ben yaturken hücreme gelseñ seher āy āfitāb

3. Pür-hevādur başumı kes ḳubbe-i eflāke at
   İy perī ḥammāmda ṭut ki uçurduñ bir ḥabāb

4. Çerḫ gördi ayaġuñ altında ḫāk olmış zemīn
   Döndü reşkinden dedi *yā leytenī küntü türāb*[158]

5. Ṭurma iy **Ẕātī** günüñ ṭoġdı temāşā it[159] yüri
   Ol nigāruñ yine refʿ olmış cemālinden niḳāb

57.[160]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[22a] 1. Görmesem ol āfeti ḥasret helāk eyler beni
   Ger görürsem vecd-ile ḥayret helāk eyler beni

2. Baḥre düşsem[161] kül ider eczāmı nār-ı ġuṣṣa āh
   Vaṣla irsem ḥālet-i vuṣlat helāk eyler beni

---

[156] Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 72).
[157] ḳubbe[y]i: ḳalʿayı ZD1.
[158] Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Nebe Suresi 40. ayetten iktibas edilmiştir. Meâli şu şekildedir: "Ah ne olaydı,ben bir toprak olaydım." (Yazır, 2021: 582).
[159] it: ḳıl ZD1.
[160] Bu gazel, ZD3'de 7 beyittir. ZD3'deki 3. ve 5. beyitler alınmamıştır (Çavuşoğlu, Tanyeri, 1987: 315).
[161] Baḥre düşsem: Hecre düşdüm ZD3.

3. Döne döne döndürür dūlābveş başum nigār
Bu felekler cevri ḫod ḳat ḳat helāk eyler beni

4. Ḫışm-ile baḳma ʿAli ʿaşḳına arslānum bañа
Yoḳsa ol çeşm-i esed-heybet helāk eyler [beni]

5. Vaʿde virürse iki sāʿat beni öldürmege
Ẕātiyā ol āfet ol sāʿat helāk eyler beni

58.[162]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Pā-bürehne ḫāke başmışsın ḳadem āy āfitāb
Yine gökde istedügin yerde bulmışdur türāb

2. Derd-i ʿaşḳa derd-ile Ferhād dermān istedi
Merg irişdi tīşenüñ aña zebānından cevāb

3. Ṭaşra ḳaldum ḳalʿa-i şādī ḳapusın yapdı ġam
Gönlümi bir seng-i dil yıḳdı ḳatı ḥālüm ḫarāb

4. Reşk-i sūz-ı sīne nāra bir ḥarāret virdi kim
Her dem anuñ döne döne[163] üstine aġlar kebāb

5. Āy **Ẕātī**[164] ġayretinden şuya boġındı şabā
Bir gümüşden türbe yapdı üstine anuñ ḥabāb

59.[165]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[22b] 1. Bāġda olup şukūfe ḫayline serdār gül
Od bıraḳdı ḫānümān-ı bülbüle tekrār gül

[162] Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 2. ve 5. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 73).
[163] Her dem anuñ döne döne: Döne döne her dem anuñ ZD1.
[164] Āy **Ẕātī:** Āh-ı **Ẕātī:** ZD1.
[165] Bu kaside, HBD'de 27 beyittir. HBD'deki 9. ve 10. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 44-45).

2. Pūtesinde ġonçenüñ zer ḫāliṣ eyler ʿandelīb
Ġuşvāre itmege ḳulaġına zer-kār gül

3. Cürʿadānın ġonçenüñ açmaz meger rāz ehline
Olalı tecrīd içinde ṣāḥib-i esrār gül

4. *Manṭıḳu't-Ṭayr* oḳıdur bülbül çemen eṭfāline
Şerḥ ider her faṣlın anuñ nitekim ʿAṭṭār gül

5. Yüreginde baş çıkarır ʿandelībüñ intiẓār
Ġonçenüñ yā Rab neden eyler yaḳasın dar gül

6. Her varaḳ bir nüktedür gülşende fehm it olalı
Maḫzen-i Esrār ġonçe *Maṭlaʿ-ı Envār* gül

7. Penbe ile āteşüñ gerçi ki yoḳdur oyunı
Od içinde bülbüli ṣaḳlar semendervār gül

8. Sīnesinde dāġdur merġūb iden her lāle[y]i
Eylemez ḫāruñ cefāsından çemende ʿār gül

9. ʿAndelīb eṭfālinüñ açup dehānın vaḳtidür
Āşiyān-ı bülbüli eylerse mūsīḳār gül

10. Ḫāk-i pāy-ı kuḥlini şāhuñ ṣabādan isteyüp
Bāġuñ eyler nergis-i bīmārına tīmār gül

[23a] 11. Nice şeh Sulṭān Süleymān-ı selīmü'l-ḳalb kim
Ṭāḳ-ı eyvānında ḫūrşīd oldı bir zer-kār [gül]

12. Būy-ı ḫulḳından eṣerdür nefḥa-i bāzār-ı Çīn

Faṣl-ı cūdından varaḳdur dāver-i ezhār gül

13. Yılda bir kez ayaġı ṭoprağına yüz sürmese
La‘l tācın jāle[166] ḳılmaz idi cevher-dār [gül]

14. Nīzeñ üzre ḳana müstaġraḳ ‘adūnuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucında var gül

15. Bülbülüñ ḳanın alup sürmekden ise[167] yüzüne
‘Adlüñ eyyāmında demdür ki k’ide istiġfār gül

16. Çıḳmaz illā ‘adlüñ evsāfı dehān-ı ġonçeden
İtmez illā ẕikr-i iḥsānuñ senüñ her bār gül

17. İtlerüñ izine geldüm ḫusrevā yüz sürmege
Gülşeninde ‘ālemüñ oldur baña bī-ḫār gül

18. Ḳanlu ḳanlu dāġlar-ile zīnet itdi kendüyi
Oldı sen sulṭān-ı ḥüsne ‘āşıḳ-ı dīdār gül

19. Çehresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüp
Ḳara baḫtına **Ḫayālī** bendenüñ aġlar gül

20. Ben feña bulsam sözüm bāḳīdür iy Cemşīd-fer
Kendü maḥv oldı gül-ābından ḳodı āṯār gül

[23b] 21. Āşiyān-ı bülbüli deryūzeye keçkūl idüp
Cerr içün dergāhuña geldi kalendervār gül

22. Ṣoñra geldimse Necātīyle Nevāyīden ne ġam

[166] Jāle: Jāleden HBD.
[167] ise: ey şeh HBD.

Ḫār evvel ser-zened ez-şāh u baʿd-ez-ḫār gül

23. Ġonçe gibi ḫār-ı ġamdan yüregüm pür-ḫūndur[168]
Gülbün-i gülzār-ı baḫtum virdi berg ü bār gül

24. Nitekim her noḳṭa-i bārāna bāʿiş ebr olur
Cūd[169] eşkālinde resm olduḳça bī-pergār [gül]

25. Devletüñ gülzārınuñ olsun saʿādet ġayrısı[170]
Gül gibi sen her nefes iy ruḫları gülzār gül

60.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Acı çek ister iseñ leẕẕet-i zevḳ-i ʿuḳbā
Telḫ-kām olduġiçün maʿden-i dürdür deryā

2. Yeridür deyü yerinde yeri terk eyler iseñ
Gökler el üzre ṭutarlar seni mānend-i semā

3. Çehreñi eyler iseñ zerd riyāżet-ile eger
Ḳapasın iki cihānı nitekim kāh-rübā

4. Yaḳ vücūduñ ki şeref bula meṭāʿ-ı ḳadrüñ
Ṣatılur artuġa tamġa ile çün her kālā

5. Münhanī oldı **Ḫayālī** çekeli bār-ı ġamı
ʿĀlem-i varlıġa erdi olalı ḳāmeti lā

61.[171]

[168] pür-ḫūndur: pür-ḫūn iken HBD.
[169] cūd: devr HBD.
[170] ġayrısı: ġonçesi HBD.
[171] Bu gazel, HBD'de 7 beyittir. HBD'deki 3. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 240-241).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

[24a] 1. Egerçi ṣūretā ednādan ednā ḫāk-i rāhem ben
Ḥaḳīḳat ʿāleminde nūr-ı çeşm-i mihr ü māhem ben

2. Ḳo yüzüm süreyüm iy serv-i ser-keş çekme dāmānuñ
Senüñçün āb u ḫāki iḫtiyār itmiş giyāhem ben

3. Felek farḳına çıḳmaġa yolum var iy Mesīḥā-dem
Elifle dāğ-ile başdan ayaġa āh āhem ben

4. Dili dönmez ne söyler Bī-sütūnda[172] tīşe-i Ferhād
Cevābın virmedi deşt-i ġamuñ Mecnūn güvāhem ben

5. **Ḫayālī** dāne-i ḫāl-i nigārumsuz ḳarārum yoḳ
Maḥabbet ḫırmeninde yele varmış berg-i kāhem ben

62.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Çoḳ durur yanar çerāġuñ encüm-i eflākden
Āfitābum ẕerreñi luṭf eyle ḳaldır ḫākden

2. ʿAşḳ Ṭūrıdur tenüm sūz-ile bir āh eylesem
Şuʿleler peydā olur sīnemdeki her çākden

3. Bāb-ı işret-ḫāne-i Cemşīde yazılmış bu kim
Bir ḳadeḥ mey yeg durur gencīne-i Daḥḥākden

4. Göñlümi ṣaḳlar bu birkaç üstüḫ̌ānı cismümüñ
Āşiyānı bülbülüñ olur ḫaṣ u ḫāşākden

5. ʿAks-i dildārı kemāl-ile **Ḫayālī** görmedi

[172] Bī-sütūnda: Bī-sütūna HBD.

Gerçi kim āyineler düzdi ḫıred idrākden

63.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[24b] 1. Cismüm üzre şuʿle-i ġam ḫilʿatümdür nūrdan
Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmūrdan

2. Kūh olursañ da ṣaḳın bir berg-i kāha itme cevr
Ger Süleymānsañ ne var[173] ḫavf eyle āh-ı mūrdan

3. Her seḥer-geh ḫırmenine kāyinātuñ od ṣalar
Pertev-i ḫūr kim çıḳar bu ser-nigūn tennūrdan

4. Bezm-i ġamda nāyveş cismüñ tehī ḳıl ġayrdan
Cān ḳulaġıyla işit bu nükte[y]i ṭanbūrdan

5. Bezm-i vaḥdetde **Ḫayālī** ʿaşḳ cāmın nūş ḳıl[174]
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan

64.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Çaġlayup aḳar benüm eşk-i re[v]ānum sū-be-sū
Olmaġa[175] sen ʿārıż-ı dildāre cānā rū-be-rū

2. Bāda virdi cev-be-cev āhum vücūdum ḫırmenin
Dāne-i ḫālüñ ġam-ı eşküñ idelden cū-be-cū

3. Hey ḳıyāmet ḥaşre-dek dükenmeye bu ḳīl ü ḳāl
Sīnede her bir ḳalem şerḥ itse zülfüñ mū-be-mū

[173] ne var: n'ola HBD.
[174] nūş ḳıl: eyle nūş HBD.
[175] olmaġa: ölmege HBD.

4. İy ṣaçı sünbül senüñ her ṣubḥ-dem bād-ı ṣabā
Zülfüñüñ būyın arar menzil-be-menzil kū-be-kū

5. İtdügüñ yüz ḳaralıġın yüzüñe urur ṣaḳın
İy **Ḫayālī** olma ol mir'āt-i ḥüsne rū-be-rū

65.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[25a] 1. Ḳaddüñ-ile ʿārıżuñ gülzārda yād eyledüm
Servi pest itdüm güli āhum-ile berbād eyledüm

2. Ḫānedān-ıʿaşḳ-ı Mecnūndan berü vīrān idi
Sīm-i eşküm ḫarc idüp vīrānın ābād eyledüm[176]

3. Firḳatüñ añdım dil-i şeydāya düşdi ıżṭırāb
Yād u vaṣluñ-ile dil-i[177] dīvāne[y]i şād eyledüm

4. Her ne naẓmı kim ḫarābāt içre ḫāmem ḳıldı derc
Kūşe-i ḫalvetde anı vird-i zühhād eyledüm

5. İy **Ḫayālī** vuṣlat-ı dilber ne maḳṣūdum benüm
Ḥamdü'lillāh kendümi hicrāna muʿtād eyledüm

66.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Leẕẕet-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan
Bezm-i derdüñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan

2. Puḫte olmaz āteş-i dūzeḫle yüz biñ sāl ü māh[178]
Şol riyānuñ bezm[179] bāzārında zāhid serd olan

[176] Metinde bu beytin mısralarının yerleri sehven karıştırılmıştır.
[177] dil-i: yine HBD.
[178] sāl ü māh: māh ü sāl HBD.
[179] bezm: germ HBD.

3. ʿAşḳ-ı yār-ile ne var[180] devrāna girsem ey faḳīh
Gird-bād ile yeridür[181] raḳs iderse gerd olan

4. Hem-cenāḥıdur bugün ʿanḳā-yı ʿālī-himmetüñ
Kāyinātuñ āşiyān [u] dānesinden ferd olan

5. Virdi bu bāġuñ **Ḫayālī** reng ü būyundan[182] ḫaber
Şol ḫazān bergi gibi geh sebze gāhī zerd olan[183]

67.

Mef ʾūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[25b] 1. Rūz-ı ezelde ḫāḳ-i vücūdum elenmeden
Cān ṭıflı daḫı ten beşigine belenmeden[184]

2. Ser-geçteñ idi ẕerre gibi cān-ile göñül
Mihr ile meh bu dāyirelerde ṭolanmadan

3. Ayaġına aḳardı yaşum bir sehī-ḳaddüñ
Cān çeşme-sārı ḫāk-i bedenle bulanmadan

4. Bir özge ʿālemüm var-idi ʿaşḳ-ı yār-ile
Ādem henūz ḫ̆āb-ı ʿademden uyanmadan

5. Pervāne ḳıldı şemʿ-i cemālüñ **Ḫayālı[y]i**
Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-i sipihr üzre yanmadan

[180] ne var: n'ola HBD.
[181] yeridür: yoludur HBD.
[182] reng ü būyundan: reng-i būyundan HBD.
[183] sebze gāhī: sebz ü gāhī HBD.
[184] belenmeden. bulunmadan HBD.

68.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Sensiz iy rūh-ı revān ṣūret-i bī-cānem ben
   Ḳara ṭopraḳ başuma ḫāk-ile yeksānem ben

2. Himmetüm ġāşiyesin çerḫ çeker düşinde
   Gör gedā kisveti içre nice sulṭānem ben[185]

3. Baş açıḳ lāle çemende didi sulṭān-ı güle
   Ḳan bulaşmış ʿalem-i şāh-ı şehīdānem ben

4. Ḫāke güstāḫ gibi başma ḳadem iy dervīş
   Ayaġuñ altına baḳ mūr-ı Süleymānem[186] ben

5. İy **Ḫayālī** ne bilür cehl-ile nādān beni
   Ben de bir pādişāh-i ʿālem-i ʿirfānam ben[187]

69.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[26a] 1. Göñlüm ister yeñi[188] başdan yine āvāre düşe
   Yaḳalar çāk idüben dāmen-i kūhsāre düşe

2. Ḳul imiş bir boyı āzāde efendi sevdüm
   Ḳorḳarın[189] Yūsuf-ı Mıṣrī gibi bāzāre düşe

3. Ġamzesinden beni bir kimse ḫalāṣ eyle[ye]mez

[185] Bu beyit HBD'de bulunmamaktadır.
[186] mūr-ı Süleymānem: mūr u Süleymānem HBD.
[187] HD'de bu beyit
"Ḫusrev-i mülk ü suḫan oldu Ḫayālį gözüñ aç
Deme anuñ gibi bir ṣāḥib-i dīvānem ben"
şeklinde geçmektedir (Tarlan, 1992: 241).
[188] yiñe: yeni HBD.
[189] Ḳorḳarın: Ḳorḳaram HBD.

Ser-i zülfi meger ayaġına yalvāre düşe

4. Döndi şol bülbüle tenden varıcaḳ kūyına dil
Ḳurtulup ḥabs-i ḳafesden vara gülzāre düşe

5. İy **Ḫayālī** ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim
Bu ġazel bir gün ola şāh-i cihān-dāre düşe

70.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Leṭāfet bāġına serv ol giriftār-ı ḫazān olma
Girüp ḳanına ʿuşşāḳuñ nihāl-i erġavān olma

2. Ḥicābı refʿ idüp cānān-ile ben cāna cān oldum
Yürü yanumdan[190] iy sāye baña bār-ı girān olma

3. İki devlet müheyyā ḳılsalar şānuñ görüp iy dil
Gedā-yı kūy-ı cānān ol şeh-i ʿālī-mekān olma

4. Vücūduñ üzre her perr-i mekes bir sāye-bān olsun
Ḳanāʿat mülkine şāh ol gedā-ṭabʿ-ı cihān o[lma]

5. Yüri yā naḳş[191]-ı bī-rengüñ temāşāsında ḥayrān ol
Ḫayālī ʿāşıḳ-ı reng-i ruḫ-ı her dil-sitān olma

71.[192]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[26b] 1. ʿAşḳ bir şemʿ-i İlāhīdür benem pervānesi
Şevḳ bir zencīrdür göñlüm anuñ divānesi

[190] yanumdan: yanumda HBD.
[191] ba-naḳş-ı: bir naḳş-ı HBD.
[192] Bu gazel, HBD'de 7 beyittir. HBD'deki 4. ve makta beyti alınmamıştır (Tarlan, 1992: 302-303).

2. Ḳanda bilsün şāh-ı ʿaşḳuñ dergehi ādābını
Kūhken bir daġ eri Mecnūn yaban dīvāne[si]

3. Kelle-i ʿuşşāḳ ṣatılmaz kesādı var ḳatı
İşlemez oldı maḥabbet şehrinüñ ser-ḫāne[si]

4. Sāġar-ı Cemde bu beyt-i dil-güşā mersūm imiş
Āteş-i bādeyle germ-ā-germ iken kāşānesi

5. Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretden ayaġ
Sāḳī-i devrān elinden ṭolmadan peymānesi

72.

Mef ʾūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Yoluñda ser virüp şu ki serverlik eyledi
Meydān-ı ʿaşḳ içinde dilāverlik eyledi

2. Kim ki bu çerḫ-i pīr-zene[193] māyil olmadı
Merdāneler içinde bugün erlik eyledi

3. Zünnār-ı zülfin eyledi bī-dīn raḳībe ʿarż
Gördüñ mi ol ṣanem nice kāfirlik eyledi

4. Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüp
Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

5. Dilden **Ḫayālī** ṣūret-i idrāki ḳazıyup
Dīvāne-meşreb oldı kalenderlik eyledi

[193] pīr-zene: pīre-zene HBD.

73.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[27a] 1. İltifāt eylemedüm gerçi ki mihr ü meh-i nev
Tāc-ı pervīz-ile şundı kemer-i Keyḫusrev

2. Şol ḳadar eyledi pervāzı dil-i murġ bülend
Gözine dāne-i ḫardalca gelür ʿālem-i cev

3. Cilve-gāh ideli[194] deyü an[ı][195] ḫayāl-i Leylī
Merdüm-i dīdesini eyledi Mecnūn ḳara ev

4. Ol ḫarābātī ʿālī-naẓaram dehrde kim
Bir ḳadem bādeye virdüm iki dünyāyı girev

5. İy **Ḫayālī** gele āyine-i İskendere reşk
Naẓar eylerse baña şāh-ı saʿādet-pertev

74.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḥayret alur ʿaḳlumı baḳsam gözüne ḳaşına
Şad-hezārān āferīn olsun anuñ naḳḳāşına

2. Meşhedi ṭaşını Mecnūnuñ ʿalāmet şanmañuz
Seng-i miḥnetdür ki yaġdırdı zamāne başına

3. Ḳabrümüñ üstinde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl-ile
Derd ile cān virdigüm baḳsam mezārum ṭaşına

4. Şöyle ḳızdı cism-i sīmīnüñ görüp ḥammāmda

[194] ideli: ide HBD.
[195] ideli deyü an[ı]: ide deyü anı HBD.

Mermerüñ ḳaynar ṣular ḳoyuldı cānā başına

5. Varını itdi Ḫayālī şāh ayaġına niṯār
Āferīn ṣad āferīn ol ṭabʿ-ı gevher-pāşına

75.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[27b] 1. Ḳavm-i Leylī seng-i bī-dād atdı Mecnūn üstine
Ebr-i bārān-ı vefā yaġdırdı hāmūn üstine

2. Her ṭarafdan ḳaşuña göz di[kd]i erbāb-ı naẓar
Ṣanki aṣḥāb-ı ṣafā cemʿ oldı zü'n-nūn üstine

3. Kevkeb-i baḫtumdur āhum āteşi ḳılmış siyāh
Ḫāl-i miskīn[196] kim ḳoduñ ol ḫadd-i gül-gūn ü[stine]

4. Deyr-i ʿālem pür-ṣadādur erġanūn-ı āhdan
Āh kim[197] ġam perde baġlarsa bu ḳānūn üstine

5. İy **Ḫayālī** aldı dil mülkin ḳılıcıyla gözi
Rūm şāhı geçti ṣan taḫt-ı Ferīdūn üstine

76.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Mihr ü meh iki ışıḳdur tekye-i eflākde
Tekyenüñ ḳurbānlarıdur geşt idenler ḫākde

2. Her zebāne āteş-i ġamdan zebān-ı ḫāl olup
Şerḥ ider sūz-ı derūnum sīne-i ṣad-çākde

3. Şāhid-i maḳṣūd ḳılmaz pür-heves dillerde cāy[198]

[196] miskīn: müşgīn HBD.
[197] kim: eger HBD.
[198] cāy: cā HBD.

Şāhlar mesken edinmez meclis-i nā-pākde

4. Her fenā ehline bir ser-rişte-i maḳṣūdmış
Mār-ı maġz-āşāmlar kim varmış Daḫḫākde

5. İy **Ḫayālī** ʿaşḳ bir yalıñ ışıḳ maḥbūbıdur
Böyle görmiş bir kişi āyine-i idrākde

77.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[28a] 1. ʿĀşıḳam dīvāne-bend itsün beni zencīrler
Lā-cerem zencīr-ile zīver bulurlar şīrler

2. Ruḫlaruñdur[199] Çīn gülistānı gözüñ[200] miskīn ġazāl
Ya ḳaşuñ atmış ana müjgānlaruñdan tīrler

3. Ya meger kāfir gözüñ imāna gelmiş zeyn olup
Almış eṭrāfın müjeñ ʿuryān idüp şemşīrler

4. Yaḳdılar nār-ı melāmetle fitīlin dāġumuñ
Bir çerāġ edindiler ben nā-murādı pīrler

5. Firḳat öldürdi **Ḫayālī** bendeñi luṭf it yetiş
Sen mürüvvet kānına lāyıḳ mıdur teʾḫīrler

78.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḫalḳ-ı ʿālem ʿandelībi murġ-ı cānum ṣandılar
Etdügi nālişleri āh u fiġānum ṣandılar

2. Gül nihālinde görüp ḫaddüñ gibi rengīn güli

[199] Ruḫlaruñdur: ʿĀrıżuñdur HBD.
[200] gözüñ: yüzüñ HBD.

Bir ser-āmed ḳāmetüñ boynında ḳanum ṣandılar

3. Jāleden lü'lü-ile zeyn itdiler medḥüñ görüp
Sūsen-i āzādı gülşende zebānum ṣandılar

4. Dün ḫarābāt ehli mey içre ḥabābı gördiler
Ḳan yaşumdan seyle varmış ḫānumānum [ṣandılar]

5. Ser-fürū itdi **Ḫayālī** baña erbāb-ı kemāl
Bende-i maḳbūl-i şāh-ı nükte-dānum ṣandılar

79.[201]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[28b] 1. Faḳr-ile faḫr eyleyen dergāh-ı sulṭān istemez
Dūd-ı āhı sāyesinde ṭāḳ u eyvān[202] istemez

2. Şol gedā kim ḳıldı istiġnā serīrin tekye-gāh
Genc-i bād-āverd-ile ta[ḫ]t-ı Süleymān istemez

3. İsteyen gelsin geçen geçsün ṣalādur ʿāleme
Pādişāh-ıʿ aşḳ dergāhında der-bān istemez

4. Mesned-i ḫūrşīde virmez künc-i tārīkin gedā
Göz yumar[203] seyr-i cihāndan mihr-i raḫşān istemez

5. İy **Ḫayālī** bī-tekellüf ḫūn-ı dil nūş eyleyen
Minnet-ile Ḫıżr elinden āb-ı ḥayvān istemez

[201] Bu gazel, HBD'de 10 beyittir. HBD'deki 2., 3., 4., 6. ve 9. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 154).
[202] ṭāḳ u eyvān: ṭāḳ-ı eyvān HBD.
[203] yumar: yuman HBD.

80.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. ʿAşḳ içinde cānı teslīm etmedür tedbīrimüz
   Böyle taʿlīm eyledi evvel nefesde pīrimüz

2. Ḳays bir dīvāne-i bī-ḳaydmış līkin bizüm
   ʿAleme ṣīt u ṣadā ṣalmış durur zencīrimüz

3. Kīmyā-yı ʿaşḳa biz māliklerüz ṭālib bize
   Bir ḳara ṭopraġ ise altun ider iksīrimüz

4. Sāḳī-i bezm-i ḳażādur kāse-i ser sāġarı
   Mey yerine ḳan sürer ol bezmde şemşīrimüz

5. İy **Ḫayālī** biz kelāmu'llāha nāṭıḳ olalı
   On sekiz biñ ʿālem olmışdur bizüm tefsīrimüz

81.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[29a] 1. Yegdür şu ḳaşrdan k'ola anuñ şoñı ḫarāb
   Rind-i şarāb-ḫ̌āreye cām içre bir ḥabāb

2. Cemʿ it özüñi olma perīşān raḳam-miṣāl
   Fānī cihānı ṣıfr gibi hīçe ḳıl ḥesāb

3. Sevdā-yı zülf-i dilber ider tīre göñlüñi
   Gün pertevine ḥāyil olur nitekim seḥāb

4. Meyl itme yüzde zülfine kim ḳonmaz ana murġ
   Bir gülistān içinde aşılsa perr-i ġurāb

5. Yerde gerek **Ḫayālī** yüzüñ sāyeveş senüñ
Başuñ irerse göklere mānend-i āfitāb

82.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Bir ʿāleme irmiş durur erbāb-ı ḫarābāt
Kim düşde daḫı görmez anı ehl-i münācāt

2. Mey telḫ olıcaḳ ḥālet olur anda ziyāde
ʿAşḳ ehline yeter bu ḳadar keşf ü kerāmāt

3. Ārām idemez dil göricek sāġarı pür mey
Ḫūrşīdi göricek n'ola raḳṣ eylese ẕerrāt

4. Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naṭʿ-ı felekde
Çerḫ itse gerekdür seni bir luʿb-ile şehmāt

5. Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlüñde **Ḫayālī**
Ol Kaʿbe-i ʿulyāyı niçün mesken ider Lāt

83.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

[29b] 1. Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿuryān-ı ʿaşḳ ol pīrehenden geç
Belā meydānınuñ gerçek şehīdi iseñ kefenden [geç]

2. Yüri her serv-i bālāya aḳıtma ṣu gibi göñlüñ
Fenā gülzārınuñ el çek gülinden gel dikenden [geç]

3. Çekilmiş dūd-ı ḥasretdür bu bāġuñ serv-i dil-cūsı
Dökülmiş zehr-i miḥnetdür ruḫ-ı ḫāke[204] çemenden [geç]

[204] ruḫ-ı ḫāke: ruḫ u ḫāke HBD.

4. Göñül şeh-bāzını sīmurġ-ı Ḳāfa[205] hem-cenāh eyle
Bu alçaḳlarda pervāz eyleyen zāġ u zeġandan [geç]

5. **Ḫayālī** câme-i zer-beft ü aṭlaṣdan olup fāriġ
Libās-i müsteʿ ārīden bezüp[206] belki bedenden [geç]

84.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Āfitābum yoluña ḫāk olmasun her ehl-i derd
Ḳorḳarın ẕerrāt olup dāmānuña el ura gerd

2. Ṣubḥ-dem eyvān-ı ʿaşḳ-ı yāra zīver virmege
Her gice bu[207] gözlerüm[208] yaşında gerdūn lāciverd

3. Şām-ı ḥasret[209] lemʿa-ı āhumla daʿvā ḳılmaġa
Māh u zühre müşterī meydāna gelsün ferd ferd

4. Ḳanda beñzer rāh-ı ʿaşḳuñda şehīd olanlara
Küştelerden püşteler olursa meydān-ı neberd[210]

5. İy **Ḫayālī** eyledi Rüstemlerin[211] naẓmuñ zebūn
Ḳuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallāhi merd

85.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[30a] 1. Şīve birle laʿlüñi aġzuñda pinhān eyledüñ
Hāy ẓālim yoḳ yere vallāhi bir ḳan eyledüñ

[205] sīmurġ-ı Ḳāfa: sīmurġ u Ḳāfa HBD.
[206] bezüp: geçüp HBD.
[207] bu: yur HBD.
[208] gözlerüm: gözlerüñ HBD.
[209] Şām-ı ḥasret: Şām-ı ġamda HBD.
[210] meydān-ı neberd: meydānı neberd HBD.
[211] Rüstemlerin: Rüstemleri HBD.

2. Gözlerüm yaşından iy gencīne-i ṣāḥib-cemāl
Dürr ü laʿlin ʿālemüñ çihremde ġalṭān eyledüñ

3. Ḥayretinden Yūsufuñ ḳavm-i Zelīḫā kesdi el
Sen cigerler zaḫmını dillerde destān eyledüñ

4. Āferīn iy mihr-i dilber āsumān-ı ʿaşḳda
Dāġumuñ her penbesin bir māh-ı tābān eyledüñ

5. Reşk ider ervāh-ı Ḳudsīler **Ḫayālī** bendeñe
İtlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ

86.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
Bize tiryāḳını ṣun sāḳī mey-i gül-gūnuñ

2. Leylāʾnüñ yolına ḫāk olduġiçün ʿizzet idüp
Götürür başda ġubārını ṣabā Mecnūnuñ

3. Müddeʿīler gözümüñ yaşına māniʿ[212] olımaz
Ḫār u ḫaslar yolını baġlayımaz Ceyḫūnuñ

4. Sīm-i eşküm neme yarar naẓar itmez aña yār
Yere geçsün ṭutalum[213] genci imiş Ḳārūnuñ

5. İltifātını **Ḫayālī** ḳuluñuñ eyle ziyād
Aña çekdürme şehā ṭaʿnını her bir dūnuñ

[212] māniʿ: ḫāʿil: HBD.
[213] ṭutalum: nideyin HBD.

87.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[30b] 1. ʿĀrıżuñ meyden[214] ʿaraḳ-rīz olsa iy ḫūr-ı cemīl
Ṣanuram cennetde ṭuġyān eylemişdür selsebīl

2. Āfitābı nice teşbīh ideyin[215] ruḫsāruña
Sen saʿādet nūrısın ol ḫāke düşmiş bir ẕelīl

3. Bir ḳadem çıḳmaz ser-i kūyuñ ḳoyup ʿāşıḳlaruñ
Ṭāḳ-ı ʿarşa nerdübān olursa perr-i Cibrīl

4. Bezmde bir perde açdı çeng ʿaşḳuñda senüñ
Düşdi nāgeh perdeden ṭaşra hezārān ḳāl u ḳīl

5. Reşk-i aʿdādan **Ḫayālī** çekme zaḫmet[216] ṣābir ol
Eyledi Ḥaḳ āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Ḫalīl

88.[217]

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdur göñlüm
Yoluñda pāy-māl olmış bir avuç ḫākdür göñlüm

2. ʿİnāyet nūrınuñ pertevlerinden lemʿadur cānum
Cemālüñ görmege āyine-i idrākdür göñlüm

3. Dem olur ġonçe-i dem-beste-i gülzār-ı miḥnetdür
Dem olur lāle[ler][218] gibi girībān-çākdür göñlüm

[214] meyden: nāgeh HBD.
[215] ideyin: ideyim HBD.
[216] zaḫmet: miḫnet HBD.
[217] Bu gazel, HBD'de 6 beyittir. HBD'deki 5. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1992: 205).
[218] Lāle: lāleler HBD. Burada vezin bozuluyor. Vezin gereği "lāleler" olması icap ediyor.

4. Yaşum cüyın ele[219] alup ne var ʿummāna irgürse
Cihān gülzārınuñ terkin uran ḫāṣāḳdur göñlüm

5. **Ḫayālī** hecr-i dilberde viṣāl ümmīdine ḫandān
Viṣāle irse[220] bīm-i hecr-ile ġamnākdur göñlüm

89.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlün/ Mefʿūlü/ Mefāʿīlün

[31a] 1. Virme dil ü cān naḳdin cānāne ḳabūl itmez
Bir derdini isterseñ yüz cāna ḳabūl itmez

2. Mescidde yerüm yoḳdur Mecnūn olalı ḳıblem
Rüsvā-yı cihānam kim meyḫāne ḳabūl [itmez]

3. Nāṣiḥ sözinüñ gerçi çoḳ vaʿde-i ferdāsı
Ammā ki benüm göñlüm efsāne ḳabūl itmez

4. Bilmem nice Mecnūnam hem-ṣoḥbetüm olmaġa
Zencīr-i melāmetde dīvāne ḳabūl [itmez]

5. Dedüm ki ġamuñ ṭursun göñlinde **Ḫayālīnüñ**
Didi bu ṣafā genci vīrāne ḳabūl itmez

90.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Gülşen-i ʿālemde bir mevzūn nihāli gözlerüz
Baḳmazuz biz[221] serve ḫadd-i iʿtidāli gözlerüz

2. Ṣūret-i ḫūba naẓar ḳılduḳça biz iḫlāṣ-ile
Zāhidā nūr-ı cemāl-i Zü'l-celāli gözlerüz

[219] cüyın ele: cüyu elin HBD.
[220] irse: İre HBD.
[221] biz: bir HBD.

3. Terk idüp bezm-i ġurūrı olalı[222] ehl-i sürūr
Dürd-ile ālūde bir ṣınmış sifāli gözlerüz

4. Mū-miyānuñ vaṣf idelden nükte-dān-ı ʿālemüz
Dīde-i idrāk-ile ince ḫayāli gözlerüz

5. Çār-yāra bende şāhuñ bendesine bendeyüz
Biz **Ḫayālī** merdüm-i şāḥib-kemāli gözlerüz

91.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[31b] 1. Bī-sütūnuñ gördi kim tīġi ile ṭaşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāşı var imiş

2. Ḳāmet-i Leylī içün Mecnūn-ı miḥnet-dīdenüñ
Şuʿlesinden āhınuñ zerrīn ḳumāşı var imiş

3. Yaş añılsa merdüm-i çeşmüm[223] gibi[224] görmiş geçer
Gözlerüm yaşınca ʿummānuñ da yaşı var imiş

4. Ṭut dilüñ kendüñ de epsem ol be ġayretsüz deyü
Şemʿ-ile pervāne miskīnüñ savaşı var imiş

5. Bir ṣanem sevmiş **Ḫayālī** ḳıble idinmiş yüzin
Bir ser-āmed ḳāmeti[225] miḥrāb ḳaşı var imiş

[222] olalı: olmuşuz HBD.
[223] merdüm-i çeşmüm: merdüm ü çeşmüm HBD.
[224] gibi: ḳadar HBD.
[225] ḳāmeti: ḳāfiri HBD.

92.[226]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Allarla ḳana girmiş ol melek-sīmāya baḳ
   Fi'l-meṣel gökde şafaḳ içre[227] ṭutulmış[228] aya baḳ

2. Zülf-i[229] ʿanber-bār-ı yāra beñzedürmiş kendüyi
   Nāfe miskīnüñ dimāġında ḳurı sevdāya baḳ

3. Ṣu gibi her alçaġa meyl itme bu gülzārda
   Ḳāmetüñ servi gibi bir himmeti bālāya baḳ

4. Çīn ü Māçīnüñ ḫarācın almaġa ḥükm itdi yār
   Müşk-bār olmış ol iki ʿanberīn ṭuġrāya baḳ

5. Görmedüñse ḳana müstaġraḳ **Ḫayālī** dāġını
   Fi'l-meṣel gökde şafaḳ içre[230] ṭutulmış[231] aya baḳ

93.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[32a] 1. Būstān-ı ser-i kūyuñ ṭolanup āb gibi
   Çerḫe girüp dökerin göz yaşı dūlāb gibi

2. Pertev-i nūr-ı[232] Nebī berḳ urur alnuñda
   Ruḫlaruñ al durur benlerüñ aṣḥāb gibi

3. Ṣāf ḳıl āyine-i ḳalbüñi mānend-i ḳadeḥ
   Olma gel[233] kimseye ḳan yaġı mey-i nāb gibi

---

[226] Bu gazel, HBD'de 8 beyittir. HBD'deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 175).
[227] içre: içinde HBD.
[228] ṭutulmış: ṭoġmış HBD.
[229] Zülf-i: Zülf ü HBD.
[230] içre: içinde HBD
[231] ṭutulmış: ṭoġmış HBD.
[232] nūr-ı: nūr u HBD.
[233] olma gel: olmaġıl HBD.

4. Kime aġzı ḫaberin ṣordum ise yoḳdur dir
Dehen-i tengi nigāruñ ḳatı nā-yāb gibi

5. Çünki sen servüñ ayaġına **Ḫayālī** iremez
Başını ṭaşlara dögse n'ola seyl-āb gibi

94.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ana raḥminde tenüm şol dem ki ṣūret bağladı
Bir ṣanem yādına zünnār-ı maḥabbet bağladı

2. Gördi Mecnūn kim benī Ādemde yoḳ resm-i vefā
Vardı ol dīvāne vaḥşīlerle ülfet bağladı

3. Maḥmil-i tābūtda olur metāʿı bir kefen
Şol ki birḳaç gün fenā dünyāda şöhret bağladı

4. Genc-i zāta[234] nefs ejderhāsın itdi pās-bān
Gör[235] ṭılısm-ı ādemi üstād-ı ḥikmet bağladı

5. Yād-ı laʿlüñle **Ḫayālī** nūş ider hūn-ı ciger
Gör ṭabīb-i hecr aña cānā ne şerbet bağladı

95.

Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[32b] 1. Göñül seni dileyü her cenāba yüz ṭutdı
Ḫayāl-i āb-ile teşne serāba yüz ṭutdı

[234] zāta: cāna HBD.
[235] Gör: Çün HBD.

2. Nişānuñ almaġa iy meh ḥurūf-ı kevkebden
Müneccim encüme monlā[236] kitāba yüz ṭutdı

3. Cihāna ʿaks-i ruḫuñ tā ki düşdi maḫlūḳuñ
Kimisi nāra kimi āfitāba yüz ṭutdı

4. Ḳarār-gāhı idi bir zamānda her[237] şāhuñ
Göñül serāyı ki şimdi ḫarāba yüz ṭutdı

5. **Ḫayālī** yār ararlar yeri göği ṭolanup
Fiġānlarum göge yaşum türāba yüz ṭutdı

96.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Nigārā bezm-i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz ḳaldı
Perin yaḳmış cemālüñ şemʿine pervānemüz ḳaldı

2. Ġarībüñdür anı ḫoş ṭut[238] efendi işte biz gitdük
Göñül dirler ser-i kūyuñda bir dīvānemüz ḳaldı

3. Yürek ḳan oldı hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan
Fedā oldı yoluña cümlesi zīrā nemüz ḳaldı

4. Başumdan ʿaḳl ise gitdi dil-ile cān revān oldı
Ten-i bī-iʿtibār adlu ḳurı vīrānemüz ḳaldı

5. **Ḫayālī** devlet-i bī-iʿtibāra baḳmaduñ gitdüñ
Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz ḳaldı

[236] monlā: mollā HBD.
[237] her: bir HD.
[238] Ġarībüñdür ānı ḫoş ṭut: Anı ḫoş ṭut ġarībüñdür HBD.

97.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[33a] 1. Ṣalduġumda[239] ḫāne-i ʿaşḳuñ ezel bünyādını
Ṭaşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhādını

2. Bir nihāl-i tāze sevdüm bağ-bān-ı dehr iken
Gülşenüñ āzāde[240] ḳıldum servini şimşādını

3. ʿĀlem-i ervāḥdan Mecnūn duʿā eyler baña
Ḥayr-ile yād eylemek yegdür kişi üstādını

4 Ḫākinüñ her ẕerresi Ferhāduñ eylermiş fiġān
Bī-sütūnda bir kişi çaġırsa Şīrīn adını

5. İy **Ḫayālī** ʿaşḳa inkār itse zāhid tañ degül
Ḫayli müşkildür kişi terk eylemek muʿtādını

98.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. İtmezem gülzār seyrin bülbül-i şeydā gibi
Meskenüm Ḳāf-ı ḳanāʿat olalı ʿanḳā gibi

2. Kūhveş çek dāmenin ṣaḥrā-yı ʿālemden göñül
İki yaḳa ıssı olmaḳ isteseñ deryā gibi

3. Bir içim ṣu minnetin çekdürme naḫl-i ḳaddüñe
Tā ki ḳadrün mīvesi raġbet[241] bula ḫurmā gibi

4. Sūzen-i dil-dūz-ı ġamzeñdür baña ḥāyil olan
Yoḳsa eylerdüm tecerrüd ḳaṣdını ʿĪsā gibi

[239] Ṣalduġumda: Ṣalduġuñda HBD.
[240] āzāde: āzād HBD.
[241] raġbet: ʿizzet HBD.

5. Ẕerre deñlü ḳılmaduñ dehre **Ḫayālī** iʿtibār
Ṭopuñ aġsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi

99.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[33b] 1. Ṣubḥ-dem alup ʿUṭārid destine zerrīn ḳalem
Defter-i sīm-āb-gūn-ı ṭāreme çekdi raḳam

2. Emr-i şāhı yazdı bildirdi emīr-i çerḫe kim
Cemʿ ola Kerrūbiyān ḫ̆ānında şāhuñ bīş ü kem

3. Sūr-ı şāha oḳımaġa encüm-i seyyāre[y]i
Tevsen-i gerdūna bindi şāh-ı ḫāver ṣubḥ-dem

4. Aṭlas-ı gerdūnı ḳat ḳat eyleyüp yıġdı Zuḥal
Ḫāk-i pāy-ı raḫş-ı şāha itmege ferş-i ḳadem

5. Altun üsküflü[242] güneş der-bān-ı sūr-ı şāhdı
Virdi sancaḳ ḳalʿa-i mīnā-nümāyı[243] lā-cerem

6. Ḳahramān-ṣavlet[244] Ferīdūn-saṭvet İskender-ṣıfat
Sencer ü Dārā[245]-ṣalābet Keyḳubād u Cem-ḫaşem[246]

7. Ẓıll-ı Yezdān dāver-i devrān Süleymān-ı zamān
Ḫusrev-i Īrān u Tūrān vālī-i vālā-himem

8. ʿArṣa[y]ı ḫālī bulup yilmiş yüpürmiş bādveş
Rüstem ü İsfendiyār u Zāl u Sām u Güstehem

[242] üsküflü: üsküfle FD.
[243] nümāyı: nümāya FD.
[244] ṣavlet: heybet FD.
[245] Sencer ü Dārā: Sencer-i Dārā FD.
[246] Keykubād u: Keyḳubād-ı FD.

9. Midḥat-i tīġüñ şehā *Lā seyfe illā ẕü'l-fikār*[247]
Vaṣf-ı şān-ı tīr-i ḳavsüñ[248] āyet-i nūn ve'l-ḳalem

10. Ḫādim-i kem-ter ḳapuñda Mıṣr sulṭānı şehā
Āsitānuñ ḳullarından Ḫusrev-i mülk-i ʿAcem

[34a] 11. Salṭanat gülzārınuñ nev-res nihāl-i servisin
Ġonçe-āsā baş açup eyler duʿā buñca ümem

12. Şol Süleymānsın ki İbrāhīm olupdur Āṣafuñ
Enbiyānuñ himmeti üstüñde ḥāżır dem-be-dem

13. Muṣṭafanuñ sünneti devrüñde cārīdür şehā
Ehl-i İslāma duʿā-yı devletüñ farż u ehem[249]

14. Ṣīt-i nāyuñ sūrda sūr-ı İsrāfīl[250] olmasa
Dirilüp bir yere gelmezdi şehā buñca ümem

15. Nāy-ı rūyınuñ ṣadāsı gūşına ḳılmaz eşer
Eyledi kūs [u] nefīrüñ ġulġulı ḫalḳı aṣam

16. ʿArş-āsā ḳurduġuñ her ḫayme At Meydānına
Sāye-bān-ı çerḫ-i aṭlas aña nisbet pest ü kem

17. Her birisi bir şukūfe ṣan dıraḫt- ı ravżadur[251]
ʿAyş u ʿişret ḳılmaġa[252] altında ġılmān-ı İrem

[247] Bu sözü Hz. Muhammed, Uhud Savaşı esnasında zülfikar adı verilen kılıcı Hz. Ali'ye verirken söylemiştir. Anlamı şöyledir: "Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." (Öz, 2013: 553).
[248] Vaṣf-ı: Vaṣf u FD.
[249] farż u ehem: farż-ı aʿam FD.
[250] İsrāfīl: Srāfil FD.
[251] ravżadur: ravżadan FD.
[252] ḳılmaġa: İtmege FD.

18. Başḳa başḳa cümle maḫlūḳı ḳonuḳladuñ şehā
Oldılar ḫ̌ānuñda envaʿ-ı niʿamdan muġtenem

19. Mihr ü meh ḳurs oldı nuḳl encüm simāṭı heft çerḫ
Yayılupdur yaġmaya ḫ̌ānuñda envaʿ-ı niʿam

20. Şöyle sīr itdüñ nefāyisden cihān ḫalḳın şehā[253]
İştihāya aş yirerdi māʾideñde her şikem

[34b] 21. Cümle maḫlūḳa şofrañdan nevāle ḳasm olur
Ger nemek olsa yetişmez maṭbaḫuñda heft yem

22. Ḳaṭre-i şebnemce gelmez devr-i sūruñda[254] şehā
Çeşme-i mihr olsa şerbet kāseler eflāk hem

23. Nīze-i zerrīn elinde Ḫusrev-i evreng-i çerḫ
Nīze-bāz olmış öñünde iy şeh-i gerdūn-ḥaşem

24. Dikdi bir zerrīn ḳabaḳ meydān-ı gerdūna o şāh[255]
Tīr atar yer yer şihāb idüp kemān-ı çerḫi ḫam

25. Ṭaḳınup Mışrī ḳılıç ḳullaruñ itse cündlik
Mīş[256] olur ol rezmde şīr-i jiyān [be]br-i dijem

26. Ḫusrevā bezmüñ neşāṭından zebān-ı ḥāl-ile
Sāzlar her sū naġam-sāz olup iderler naġam

[253] Şöyle sīr itdüñ nefāyisden cihān ḫalḳın şehā: Şöyle sīr itdün cihān ḫalḳın simāṭuñda şehā FD.
[254] devr-i sūruñda: rūz-ı sūruñda FD.
[255] nişān
[256] Mīş: Mūş FD.

27. Mūmdur yanmaġa bezmüñ gicesi şems ü ḳamer[257]
Şemʿ-dān-ı nuḳre-kūpuñdur sipihr-i pür-direm

28. Şöyle rūşen etdi[258] māh-tābı[259] şām-ı tār kim
Şāh-ı ḫāverden girīzān oldı ṣan cünd-i ẓulem

29. Od ṣaçar aġzından her yaña eyā şāh-ı cihān[260]
Cānı yoḳdur ejdehānun kim öñünde ura dem[261]

30. Şāh-ı ḫāver ḫavfdan çıḳdı ḥişār-ı çārüma
Āsumānīler burūc-ı çerḫe dikdiler[262] ʿalem

[35a] 31. Zīn-i zerrīn-i hilāli mīr-i āḫūr-ı ḳażā
Ḫink-i çerḫe urdu ḳoşmaġa ḳoşuñda ṣubḥ-dem

32. Ḳan ḳaşanur tevsen-i gerdūn anı ṣanma şafaḳ
Heybetinden raḫşınuñ iy Ḫusrev-i mülk-i himem[263]

33. ʿArṣa-i naẓm içre şāh ögdül virürse bana ger
Raḫş-ı ṭabʿum eyleye iki cihānı bir ḳadem

34. Yaḳam āh-ı āteşīnümle sipihrüñ dāmenin
Dest-i miḫnetden **Fiġānī** ger alınmazsa yaḳam

35. Baġrumı biñ pāre itdi[264] fāḳa şemşīri bu dem[265]
Gözlerüm yaşı anuñçün baġladı reng-i baḳam

---

[257] şems ü ḳamer: şemʿ-i ḳamer FD.
[258] Burada vezin bozulmaktadır. Anlam ve vezin gereği FD'den de istifade edilerek "eyledi" olarak okunması icap etmektedir (Karahan,, 1966: 10).
[259] māh-tābı: meh-tābı FD.
[260] Od ṣaçar aġzından her yaña eyā şāh-ı cihān: Od saçarken dem-be-dem aġzından iy şāh-ı cihān FD.
[261] kim öñünde ura dem: Kim ura öñünde dem FD.
[262] dikdiler: çün dikdi: FD.
[263] himem: ʿAcem FD.
[264] itdi: ḳıldı FD.
[265] dem: şehā FD.

36. Bu meṣel meşhūrdur ellerde manṣıb dest-māl
Birini eyle ʿināyet gözlerüm yaşın silem

37. Yeter aġladuñ yaşuñdan mācerā maʿlūmdur
Destüñi ḳaldır duʿāya cümleden oldur ehem

38. Nice kim[266] burc-ı ḳılāʿ-ı ṭārem üstinde ola
Şehriyār-ı çār-bāliş ṣāḥib-i ṭabl u ʿalem

39. Eyle ol şāha duʿā kim cümle eylerler duʿā
Zāhid[267]-i eknāf-ı Kaʿbe sākin-i ṣaḥn-ı Ḥarem

40. Sūrlar ile ṣafā sür dünye ṭurduḳca şehā
Ḫānedānuñ beklesin elṭāf-ı Dārā-yı[268] ḳıdem

100.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿılün

[35b] 1. Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-ʿiẕār
Gülzār-ı ġamda bencileyin bülbülüñ hezār

2. Sulṭān-ı ʿaşḳam oldı şerār-ile dūd-ı āh
Ṣaḥrā-yı ġamda üstüme bir çetr-i zer-nigār

3. Şu ḳanlu ḳanlu dāġ-ile bu cism-i ḫūn-feşān[269]
Oldı şeh-i belāya bir altun beneklü zār

4. Esrār-ı ʿaşḳuñ añlayalı ḥayretin şehā
Terkīb-i cismüm eyledi bād-ı fenā ġubār

[266] Nice kim: Nitekim FD.
[267] Zāhid: Zāyir FD.
[268] Dārā-yı: Dādār FD.
[269] ḫūn-feşān: nā-tüvān FD.

5. Kimdür **Fiġānī** dirseñ eyā Ḫusrev-i cemāl[270]
Bir derd eṣīri ʿaşk-ile Ferhād-ı rūzigār

101.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Aġlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm
Göreyin ṭursun iki gözine ḫūn-ı cigerüm

2. Yerden üstün ola gerdūn göreyin ḥaşre degin
Ki cihān içre benüm üstüme oldur dönerüm

3. Görünen ṣanma şafaḳ dün gice çerḫuñ iy meh
Yüzini ḳana yudı sille-i āh-ı seḥerüm

4. Cān virüp cān alıyor bister-i miḥnetde göñül
Aġlasun anuñiçün ḳan yutuban dīdelerüm

5. Ġam-ı hecrüñle Fiġānī ruḫ[ı] zer-gūn oldı
Daḫı meyl itme misin aña eyā sīm-berüm

102.

Mefʿūlü/ Mefʿāīlü/ Mefʿāīlü/ Feʿūlün

[36a] 1. Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḫları māhı
Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı

2. Varduḳca çemen seyrine göz degmemek içün
Ol nergis-i[271] mestāneyi ṣaḳla İlāhī

[270] Ḫusrev-i cemāl: Ḫusrev-i zamān FD.
[271] nergis-i: gözleri FD.

3. Oḳ gibi beni baġrına başardı kemānlar[272]
Bir göz[273] ucıyla baña ḳılsaydı[274] nigāhı

4. Dil mürdesini düşde didüm kim ider iḥyā
Göster baña Ḥażret-i ʿĪsī Memi şāhı

5. Yār işigini bekle odur maṭlab-ı aʿlā
Terk eyle **Fiġānī** yüri var manṣıb-ı cāhı[275]

103.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

1. Yüz virmesün meded diñüz ol māh-pāreye
Şol ḫāl ü ḫaṭ diyen[276] bir iki yüzi ḳaraya

2. Tīġüñ şu deñlü zaḫmuma ḳan aġladur ki āh
Sīnemde acır oldı benüm[277] yāre yāreye

3. Baḥr-i ġamuñda mevc-i belā dil sefīnesi[278]
Cānā hevā-yı zülfüñ-ile urdı ḳaraya

4. Kūyuñda ḳaṭre ḳaṭre sirişküm benüm hemān
İy meh felekde beñzedi yer yer sitāreye

5. Eksiklik itdi **Fiġānī** diñ eylesün tamām[279]
İy her geh düşen olur ise o māh-pāreye[280]

---

[272] kemānlar: kemānuñ FD.
[273] göz: gözi FD.
[274] ḳılsaydı: ḳıla idi FD.
[275] manṣıb-ı cāhı: manṣıb u cāhı FD.
[276] diyen: dinen FD.
[277] benüm: begüm FD.
[278] Baḥr-i ġamuñda mevc-i belā dil sefīnesi: Ġarḳ eyledi mevc-i belā dil sefīnesin FD.
[279] Bu beyit, FD'de
"Mihrüñ zevālden başı ḳurtulmaz Fiġānīyā
Kim koġdı yāri sāye diyen yüzi ḳaraya" şeklindedir (Karahan, 1966: 109).
[280] Vezin bozuktur.

104.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

[36b] 1. Ḥiddet[281] odına tīġi nigāruñ zebānedür
Cevherleri yüzine[282] şererden nişānedür

2. Yanuñda murġ-ı dil n'ola ārām eylese
Tīġ-i mücevherüñ aña çün āb u dānedür

3. Bir baḥrdur kefüñdeki şemşīr-i āb-dār
Yer yer içindeki cevheri dürr-i yegānedür

4. Tīġüñ sipihr ü cevheri[283] yer yer[284] kevākibi
Ḫūn-ı dilüm yüzinde şafaḳdan nişānedür

5. Şiʿr-i[285] **Fiġānī** ol şeh-i mülk-i melāḥatüñ
Evṣāf-ı tīġi-ile bir āb-ı revānedür

105.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yine enfās-ı lebüñle iy Mesīḥ-i Ḫızr-pey
Ḳāleb-i fersūdesi eṭfāl-i bāġuñ[286] oldı ḥay

2. Ḫilʿat-i rengīn ʿaṭā etdi[287] ser-ā-ser nev-bahār
Ḳara çulda gerçi ḳomışdı dıraḫtı bād-ı dey

3. Gül gül olmışdur ḳızarup tāb-ı mülden ʿārıżı
Şol ḳadar nūş eylemiş lāle çemen bezminde mey

[281] Ḥiddet: Ḫasret FD.
[282] yüzine:yüzinde FD.
[283] sipihr ü cevheri: sipihr cevheri FD.
[284] yer yer: bir bir FD.
[285] Şiʿr-i: Şiʿrüñ FD.
[286] eṭfāl-i bāġuñ: bāġ-ı cihānuñ FD.
[287] etdi: ḳıldı FD.

4. Tīr-i dil-dūzuñ irüp revzenler açdı her ṭaraf
Nāleler ḳılsa ʿaceb mi üstüḫ̌ānum miṣl-i ney[288]

5. Şiʿr-i pür-sūzuñ[289] **Fiġānī** görse Ḫusrev ḫākde
Sūziş-i şevḳiyle cānına urupdı nice key

106.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Feʿūlün

[37a] 1. Bahār irdi yine artdı cünūnum
Bulandı ṭaşdı sey-āb-ı ʿuyūnum

2 Görelden lālenüñ destimde cāmı
Unutdum[290] kāse-i ṣabr u sükūnum

3. Baş açıḳ ḳıpḳızıl dīvāne ġonçe
Lebüñsüz iy yanaġı lāle-gūnum

4. Ṭaḳup sevsen kefen dir gerdenine[291]
Ḳılıcuñ işte vü işte boyunum

5. İdersem daʿvīyi erlik[292] demidür[293]
Fiġānī Zāl-i gerdūn key zebūnum

107.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

1. Ṭūbī ḳadüñe serv-i ḫırāmān olalı ḳul
Āzāde oldı bāġ-ı cihānda ḫazāndan ol

[288] miṣl-i ney: hem-çü ney FD.
[289] Şiʿr-i pür-sūzuñ: Şiʿr-i pür-sūzum FD.
[290] Unutdum: Ufatdum FD.
[291] dir gerdenine:gerdenine dir FD.
[292] daʿvīyi erlik: daʿvī-i erlik FD.
[293] demidür: yeridür FD.

2. Geçmezdi cāna iy ḳaşı yā kimsenüñ sözi
Peykānuñ aña dil döküben eyledi duḫūl

3. Nūn oldı ḳāmetüm ḫam-ı ebrū-yı yār-ile
Rūḥum içine noḳṭa gibi eyledi ḥulūl

4. Cām-ı ṣafā-yı[294] zevḳ ideyin dir iseñ dilā
Pīr-i muġān ayaġına düş ḫāk-i pāyı ol

5. Elden ḳoma **Fiġān*ī*** fenā vādīsin şaḳın
Menzile irgürür giderek[295] seni o yol

108.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

[37b] 1. Abdāl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dāğ-ile
Bāzār-ı ʿaşḳa cerre gelüpdür çerāġ-ile

2. Feryādı nālemüñ göge çıḳmazdı[296] dün gice
Āhum yolına varmasa yalın yaraġ-ile

3. Ferhādı[297] lāle görse idi Bī-sütūnda
Şīrīn[298] seyre çıḳdı ṣanurdı otaġ-ile

4. Bezm-i cihānda şuʿle-i āhumla āsumān
Raḳḳāṣa döndi kim döne yalın bıçaġ-ile

5. El virmedi bu sāḳī-i devrān **Fiġān*ī*ye**[299]

[294] ṣafā-yı: ṣafāyı FD.
[295] giderek: gide gide FD.
[296] çıḳmazdı: aġmazdı FD.
[297] Ferhādı: Ferhād FD.
[298] Şīrīn: Şīrīni FD.
[299] **Fiġān*ī*ye: Fiġān*ī*yā** FD.

Bezm-i cihānda[300] yıḳdı beni bir ayaġ-ile

109.

Mefʿūlü/ Mefʿāīlü/ Mefʿāīlü/ Feʿūlün

1. Ruḫsārelerüñ[301] zülfüñ içün itdi şehādet
Bir dīni ḳaradur ki ider şemse ʿibādet

2. ʿAnḳā-yı dilüm seyr-i cihāna heves itmez
Menzil-geh olalıdan aña Ḳāf-ı ḳanāʿat

3. Bir gün sen eger kulbe-i aḥzānuma gelseñ
İy serv muḳarrer ḳopar ol demde[302] ḳıyāmet

4. Şol ḥükm-i hümāyūna cemālüñdeki zülfin[303]
ʿAnberle yazılmış iki ʿunvān-ı melāḥat

5. ʿĀlemde bu beş beytüñ-ile ḳalʿa-i şiʿre
Urduñ be **Fiġānī** yine bir ṭop-ı belāġat

110.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[38a] 1. İy sehī-ḳadd ġam-ı zülfüñle perīşān-ḥālem
Sāyeveş ḫākde üftādeyem ü pā-mālem

2. Didüm iy āh nesin zāviye-i gerdūnda
Baş açuḳ yalın ayaḳ didi ki bir abdālem

3. Pāy-māl olduġına ʿāşıḳ-ı sevdā-zedeler

[300] cihānda: belāda FD.
[301] Ruḫsārelerüñ: Ruḫsārlaruñ FD.
[302] ol demde: ol günde FD.
[303] zülfin: zülfüñ FD.

Başda[304] ol zülf-i siyāhuñ dir imiş ben dālem

4. Ġam-ı ḫaṭṭuñla olan āha disem kimsin dir
Ravża-i çerḫde ṭāvūs-ı zümürrüd-bālem

5. Şeb-i hicrānda **Fiġānī** bu ḳara baḫtumdan
Kākül-i yār gibi ḫayli müşevveş-ḥālem

111.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Gözümüñ ḳaşrını[305] idinse[306] ḫayālüñ n'ola cāy
Şeh-i ʿālemdür idinse yeridür ṣırça-serāy

2. Şeb-i firḳatde gözüm ḫ̌āb-ile ceng eyle[mege][307]
Müjeden baġladı iy dil[308] yine bir ḳara alāy

3. Bām-ı çerḫ üstine nālem çıḳuban ṭıfl gibi
Aşaġa inmege ḳorḳar çıġırup dir iy[309] vāy

4. Bir nefes nāleme[310] dām[311] olmaġa ḳomaz deyü ben
Gösterür illere barmaḳ-ile beni [bezmde][312] nāy

5. Ayaġı illere[313] taḳsīm idesin bezmüñde[314]
Niçün iy sāḳī **Fiġānī** ḳuluña degmeye pāy

[304] Başda: Başdan FD.
[305] ḳaşrını: ḳaşını FD.
[306] idinse: eylerse FD.
[307] Beytin anlam ve vezni gereği FD'deki şekli de esas alınarak bu şekilde tamamlanmıştır (Karahan, 1966: 126).
[308] dil: meh FD.
[309] ey: eydür FD.
[310] nāleme: nālemi FD.
[311] dām: dem FD.
[312] Mürettibin, sehven yazmayı unuttuğunu düşünmekteyiz. FD esas alınarak bu şekilde tamamlanmıştır (Karahan, 1966: 126).
[313] ayaġı illere: illere ayaġı FD.
[314] bezmüñde: bezm içre FD.

112.

Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[38b] 1. Ḳaşuñ yanındaġı ḫālüñ degüldür iy meh-rū
Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlū

2. Şemīm-i kākülüñ almış[315] nesīm gülşende
Dimiş ki sünbüle sende emānet olsun bū

3. ʿAraḳdan eyledi çün dāmenini zülfüñ ter
Ṭutar ḳurutmaġa nār-ı ʿiẕāruña ḳarşu

4. Diyār-ı dilden eger kim geçerse peykānuñ
Di cāna uġrasun elbetde iy hilāl-ebrū[316]

5. **Fiġānı** yaşuñı dök rūz-ı hecri zülfinde[317]
Aḳ aḳçe ḳara gün içün durur meṣeldür bu

113.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

1. Her kim dilerse aġ ola yüzi semen[318] gibi
Ḳanlara boyasun tenini Kūh-ken gibi

2. Çāk itmez-idi dāmene dek yaḳasın ḳabā
Sīne-be-sīne olsa saña pīrehen gibi

3. Cān gibi ṣaḳlasa n'ola cānā cihān seni
Sen cānı olduñ anuñ u ol saña ten gibi

[315] almış: añmış FD.
[316] iy hilāl-ebrū: ey ḳaşı ya kemān-ebrū FD.
[317] rūz-ı hecri zülfinde: rūz-ı hecr-i zülfinde
[318] semen: kefen FD.

4. Ben ol dilāverem ki getürdüm zamānede
Zāl-i sipihrüñ arḳasını yere zen gibi

5. Olduñ **Fiġānī** çünkü[319] ser-ender[320] zamānede
Serverlik eyle Ḫusrev-i mülk-i suḫan gibi

114.[321]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[39a] 1. Dökmege ḳanını ḫalḳuñ ki müjeñ āl eyler
Bize geldükçe ṭoḳınmaz geçer iḥmāl eyler

2. Merdüm-i dīde kenār itmege ol serv-ḳadi
Yetmiş iki dereden ṣu getürür[322] āl eyler

3. Dāne-i ḫālüñe meylüm ṭuyup İblīs raḳīb
Beni Ādem gibi dergāhdan iḍlāl eyler[323]

4. Ṭoġrulıḳ itdügüm içün benüm[324] ol serv-i revān
Sāyeveş yerlere çalar beni pāy-māl eyler

5. Gül yüzüñsüz idemez ṭabʿ-ı **Fiġānī** efġān
Gülşenüñ bülbülini faṣl-ı ḫazān lāl eyler

115.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cā-be-cā iy sīm-ten cismümde[325] dāġ-ı ḫūn-feşān
Aṭlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān

[319] çünki: tā ki FD.
[320] ser-ender: ser-āmed FD.
[321] Bu gazel, FD'de 7 beyittir. FD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Karahan, 1966: 42).
[322] getürür: getürüp FD.
[323] Beni Ādem gibi dergāhdan iḍlāl eyler: Dergehüñden beni Ādem gibi iḍlāl eyler FD.
[324] içün benüm: içün midür FD.
[325] cismümde: sīnemde FD.

2. Şāh-ı ʿaşḳam oldı āfāḳ içre iy ḫūrşīd-ḫad
Dūd-ı āhum üstüme bir lāciverdī sāye-bān

3. Gitdi nālem ʿarş ḳandīlin çıḳup uyarmaġa
Dūd-ı āhum anuñ öñünce götürdi nerdübān

4. Yerde gökde ẕerreveş ṣabr u ḳarārum ḳalmadı
Görmeyelden[326] gün yüzüñi iy meh-i nā-mihri-bān

5. İy **Fiġānī** bu gice sevdā-yı zülf-i yār-ile
Dūd-ı āhum başın alup göklere oldı revān

116.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

[39b] 1. Virdüm dehān-ı dilbere dil ġāyibāne ben
Miḳdār-ı ẕerre görmedin andan nişāne ben

2. Bezm-i belāda şemʿüñ özi göyünür[327] bāña
Sūz-ı derūnum aġlar isem yana yana ben

3. Ṣaçdum[328] ümīd ḫākine toḫm-ı sirişkümi
Ḫāl-i ʿiẕār-ı yāri görüp dāne dāne [ben]

4. Meclisde laʿl-i dilberi öpmek dilerse cām
Ḳanını ṣu yerine içem ḳana ḳana ben

5. ʿAvn-i İlāh reh-ber olursa **Fiġāniyā**
Mülk-i suḫande beglik idem Ḫusrevāne ben

[326] Görmeyelden: Göreliden FD.
[327] göyünür: görinür FD.
[328] Ṣaçdum: Ekdüm FD.

117.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Vādī-i ġamda benem Mecnūn gibi nā-şād olan
   Bī-sütūn-ı ġamda dil ṭıflı durur Ferhād olan

2. Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn ancaḳ añlar ḳadrümi[329]
   Bilür üstāduñ cihānda ḳadrini üstād o[lan]

3. Cām-ı mey tesbīḥüm ü mey-ḫānedür Beytü'l-ḥarām
   Nām-ı dilberdür zebānumda hemān evrād o[lan]

4. Mescid olmaz ise zāhid ḥāżıruñ mey-ḫāne līk[330]
   N'eylesün n'itsün cenāb-ı dil-rübādan yad olan

5. İy **Fiġānīye** naṣīḥat eyleyen gel fāriġ ol
   Pīr pendin eslemez rüsvā-yı māder-zād olan

118.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün

[40a] 1. Ol ġonçe gül gibi ṭaḳılur ḫāre muttaṣıl
   Bülbül gerekse göñlüñi giñ ṭut gerek ṭarıl

2. Naḫl-i ümīdüñ ister iseñ ber vire dilā
   Her sūya eşk-i cūyı revān eyle muttaṣıl

3. Şāyed kenār ola saña ol serv-i hoş-ḫırām
   İy dīde naḳd-i eşki revān it dökül ṣaçıl

4. Cānuma geçdi çāresi[331] iy ḳaşı yā deyü
   Ḳanlu çıḳardı sīnede ġamzeñ oḳını dil

[329] ḳadrümi: derdümi FD.
[330] mey-ḫāne līk: mey-ḫānedür FD.
[331] çāresi: yāresi FD.

5. Ḳānūn-ı mihri diñlemez ol yār-i dil-firīb
Sen nāleñi **Fiġānī** gerekse hezār ḳıl

119.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. İy gönül luṭf eyle feryād u vādan vaz gel
Sen daḫı iy serv-i-ḳad cevr ü cefādan vaz [gel]

2. Leblerüñden büse vir didüm nigārā ḫışm-ile[332]
Niçe söylersin didi olmaz duʿādan[333] vaz [gel]

3. Firḳatüñde[334] zār zār aġladuġum gören didi
Var birini daḫı sev ol bī-vefādan vaz gel

4. Gönlüm alduñ nāz-ile alma[335] raḳībüñ mihrini[336]
Ṣu gibi iy serv-ḳad her yaña[337] cādan vaz [gel]

5. Her ne cevrüñ var ise eyle **Fiġānī** bendeñe
Tek raḳībe iy ṣanem mihr ü vefādan vaz gel

120.[338]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[40b] 1. Degdügine cümle ḫüsn esbābı Yūsufdan saña
Hüccet ol ḫaṭ iki ruḫsār iki şāhiddür aña

2. Niçe lāf-ı ḫüsn ider her gice iy ḫūrşīd-ḫaṭ[339]

[332] ḫışm-ile: didi kim FD.
[333] duʿādan: recādan FD.
[334] Firḳatüñde: Firḳatüñle FD.
[335] alma: añma FD.
[336] mihrini: kahrını FD.
[337] yana: sūya FD.
[338] Bu gazel ED'de 6 beyittir. ED'deki matla ve makta beyti alınmış olup 2., 3., 4. ve 5. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 42-43).
[339] Burada yaygın kullanıma aykırılık olduğu için "had" kelimesi olması kuvvetle muhtemeldir.

ʿArż-ı dīdār eyle māh-ı çār-deh ḳalsun ṭaña[340]

3. Tīrüñi ḫūn-ı cigerle besledügüm dilde bu
İy kemān-ebrū beni unutmaya her dem aña[341]

4. Ol iki ruḫsār-ı zībādan olup cānā ḫacil
Başın alup gitdi mihr ü māh maġribden yaña[342]

5. Ṣūret-i Mecnūnı[343] bir naḳḳāş taṣvīr eylemiş
Gördüm **Emrī**[344] ger żaʿīf olaydı beñzerdi baña

121.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Küşte-i tīġ-i ġam-ı ʿaşḳ olduġumçün iy melek
Bir zümürrüd ḳubbe[345] yapdı üstüme ṭāḳ-ı felek[346]

2. Keh-keşāndur rişte-i teşbīḥ encüm dānesi
Üstüme ol türbede tesbīḥ-ḫᵛ̌ āndur her melek

3. Türbetümde her gice yanar ḳanādīl-i[347] nücūm
Meşhedüm üstine ya örter[348] felek zerrīn[349] benek

4. Mihr ü mehdür ṣanma iki türbe-dārumdur benüm
Birisi aḫşama dek bekler birisi ṣubḥa dek

5. Ḳabrüm üstinde ḳurulmış ḫaymedür çerḫ **Emriyā**

[340] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).
[341] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).
[342] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).
[343] Ṣūret-i Mecnūnı: Emrīyā Mecnūnı ED.
[344] **Emrī:** anı ED.
[345] ḳubbe: türbe ED.
[346] tāḳ-ı felek: çerḫ-i felek ED.
[347] ḳanādīl-i: ḳanādīldür ED.
[348] ya örter: örter ya ED.
[349] zerrīn: altun ED.

Zer ṭınābıdur şuʿāʿı āfitāb[350] altun[351] direk

122.

Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün

[41a] 1. Murġ-ı ġam-ı nigāra dil āşiyāne ancaḳ
Eşk ü şerār-ı āhum āb-ile dāne[352] ancaḳ

2. Cismüm elifler ile zeyn eyledüm gören dir
Yer yer sütūnı[353] ḳalmış vīrān-ḫāne ancaḳ

3. Sīnemde dāġ-ı bī-ḥad gördi vü yār didi
Abdālum[354] olduġuña bunlar nişāne ancaḳ

4. Çerḫ üzre keh-keşān u encüm midür şanursın
Cān murġın avlamaġa dām-ile dāne ancaḳ

5. Meydān-ıʿaşḳ içinde ḳoşmaġa ġam[355] semendin
Zülf-i nigār[356] **Emrī** bir tāziyāne ancaḳ

123.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. ʿĀşıḳ olmış çerḫ saña şanma ḫūrşīd ü ḳamer
İki ṭaş almış eline sīnesin ṭurmaz döger

2. Her ḳaçan taʿlīm-ḫāne içre oḳ atsañ varup
Tīrüñe iy ḳaşı yā sīne ṭutarlar ṭablalar[357]

---

[350] şuʿāʿı āfitāb: şuʿā-ı āfitāb ED.
[351] altun: āhum ED.
[352] āb-ile dāne: hep āb u dāne ED.
[353] sütūnı: ocaġı ED.
[354] Abdālum: Abdāl ED.
[355] ġam: cān ED.
[356] nigār: nigār-ı ED.
[357] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 82).

3. Eşk-i gül-gūn ḳaldı ḥayf iy Ḫusrev-i şīrīn-dehen[358]
Rāh-ı ġamda sürmek itseñ[359] gitmedin[360] bir dem düşer

4. Gülsitān-ı dehr içinde serv-ḳadler çoḳ velī
Her zamān göñlümden iy ḳaşı kemān tīrüñ geçer

5. Bunca sīm-i eşk-ile faḫr eylesem **Emrī** n'ola
Çerḫi gör kim bir iki dīnār-ile gögsin gerer

124.[361]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[41b] 1. Pāy-māl eyleme gīsū-yı ʿabīr-efşānuñ
Ḳuyruġın başma nigārā uyur ejderhānuñ

2. Jāleler dürr-i Necef ṭaḳdı ḳulaġına meger[362]
Oldı gül ḫalḳa-be-gūşı o ruḫ-ı zībānuñ

3. Añmaduñ hīç günāhın yine yuduñ ṭaraduñ
Yazuġı boynuña ol zülf-i ʿabīr-āsānuñ[363]

4. Ġonçe ṭıflını beliñletdi ṣadā-yı bülbül
Aġzın açup tükürürse n'ola şebnem anuñ

5. **Emriyā** ṣanma ṣafaḳ sille-i āhumla seḥer
Yüzini ḳana yudı[364] mihr-i cihān-ārānuñ

125.

[358] iy Ḫusrev-i şīrīn-dehen: ayakda ey ḫūrşīd-fer ED.
[359] itseñ: itsem ED.
[360] gitmedin: gitmeden ED.
[361] Bu gazel, ED'de 8 beyittir. ED'deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 161).
[362] meger: anuñ ED.
[363] zülf-i ʿabīr-āsānuñ: ḫaṭṭ-ı ʿabīr-efşānuñ ED.
[364] yudı: yudum ED.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Maḥabbet şāh-bāzınuñ yuvasıdur benüm başum
Görinür āşiyānında[365] ḳanadı ucıdur ḳaşum

2. Belā deştinde hem-pā gerçi sāyemdür bana līkin
Ḳalur aḫşam olıcaḳ ol da olımaz ayaḳdaşum

3. İzi tozına yüz sürdüm gözüm gel aġlama luṭf it
Ġubār-ı rāh-ı cānānı yüzümden yumasun yaşum

4. Anuñ ʿaynına sen bir ḳaṭrece gelmezsin iy deryā
Dilüñ uzatma ġāfil çaġlama çeşm-i güher-pāşum

5. Degül encüm yazar[366] her gice altun ḥall-ile ḫaddin
Diler kim ola iy **Emrī** ʿarūs-ı dehr oynaşum

126.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[42a] 1. Bülbül-i şeydā nice āh itmesün[367] gülzārda
Yılda bir gül açılur ol da miyān-ı ḫārda

2. Baġrumuñ üstindeki bu ḳanlu ḳanlu[368] dāġlar
Lāledür[369] baş çıḳarmış ḳulle-i kuhsārda

3. Sīnede[370] çekdüm elifler ḳāmetüm yād eyleyüp
Serv [ü] ʿarʿar şeklini naḳş eyledüm dīvārda

4. Kirpigüm üstindeki bu ḳaṭre ḳaṭre yaşlar

[365] āşiyānında: āşiyānından ED.
[366] yazar: bezer ED.
[367] āh itmesün: zār olmasun ED.
[368] ḳanlu ḳanlu: ḳara ḳara ED.
[369] lāledür: lālelerdür ED.
[370] Sīnede: Sīneme ED.

Ṣanki lü’lü’dür dizilmiş dāne dāne tārda

5. **Emriyā** ser-māye-i ʿömrinde sūd olur ziyān
[H]er ki cānın[371] ṣatup alur ʿaşḳı bu bāzārda

127.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. ʿAdem itdüñ vücūdum iy ṣanem ġonçe-dehān-ile
Tenüm bir ḳıl[372] gibi ḳılduñ yine ol mū-miyān-ile

2. Gözüm müjgān-ı ḫūn-ālūd-ile şol ḥavża döndi kim
Müzeyyen ola eṭrāfı nihāl-i erġavān-ile

3. Gözüñ tīr atdı bu cāna aña cān atdı bu göñlüm
Niçün atışdı ol ḳāfir bu birḳaç müslümān-ile

4. Elinde rişte-i cān rāżī olursa o ʿĪsī-leb
Peyamber oyının oynayalum bu rīsmān-ile

5. Ḫayāl-i ġamda sen[373] tenhā görürsün deyü iy **Emrī**
Müjem ḳanlu bıçaḳlu oldı çeşm-i ḫūn-feşān-ile

128.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[42b] 1. Dilde derdüñle belā vü miḥnet ü ġam vardur
Dīde-i terde ḫayālüñdür daḫı nem vardur

2. Laʿl-i dür-bāruñ ḳızıl yāḳūtdan bir ḥoḳḳadur
Anda ḥasret tīġinüñ zaḫmına merḥem vardur

[371] [H]er ki cānın: Her biri cān ED.
[372] ḳıl: mū ED.
[373] Ḫayāl-i ġamda sen: Ḫayālin ġamzesin ED.

3. Lāle-i ḳabrüm ʿaraḳ-rīz oldı sūz-ı sīneden
Ṣanma ruḫsārında ḳaṭre ḳaṭre şebnem vardur

4. Sen de ṣanma iy göñül ancaḳ ġam-ı dildār[374] kim
Ḫātırında her kişinüñ lā-cerem hem vardur[375]

5. Görmemiş kimse vücūdın miṯl-i maʿdūm[376] **Emriyā**
Ẕerrece yoḳ ol güneş yüzlüde bir fem vardur

129.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṣanki bir bülbüldür iki ḳaşuñ ortasında ḫāl
Gülşen-i ḥüsnüñde açmış misk-i[377] terden perr ü bāl

2. ʿAksidür ṣanma görinen[378] döymeyüp iy meh-līḳā
Firḳat-i ebruña[379] kendin ṣuya atmışdur hilāl

3. Ḳaddüñ üzre zülfüñüñ abdālı olmışdur ʿalem
Başı üzre naʿl kesdügi degül mi aña dāl

4. Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-dilüñ
Nālesin güş itmege açmış ḳulaġın her nihāl[380]

5. Her[381] ḳılı biñ yardı ṭabʿ-ı mū-şikāfum **Emriyā**
Baġladı ol mū-miyān vaṣfında bir ince ḫayāl

130.

[374] ġam-ı dildār: ġam-ı dildārı ED.
[375] Ḫāṭırında her kişinüñ lā-cerem hem vardur: Her kişinüñ lā-cerem göñlinde bir hem vardur ED.
[376] miṣl-i maʿdūm: miṣli maʿdūm ED.
[377] misk-i müşg-i ED.
[378] ʿAksidür ṣanma görinen:ʿAks-i māh-ı nev degüldür ED.
[379] ebrūña: ebrūnla ED.
[380] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2012: 176).
[381] Her: Bir ED.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[43a] 1. Leblerüñ ġonçe yanaġuñ gül-i ḫandān olmış
Ḥüsnüñ iy serv-i sehī tāze gülistān o[lmış]

2. ʿAnberīn kāküline sünbüli benzetdügini
İşidüp ol ṣanemüñ zülfi perīşān o[lmış]

3. Ḥalḳa ḥalḳa görinen kākül-i pür-çīn degül
Dīdelerdür ki[382] anuñ ḥüsnine ḫayrān olmış

4. Kāküli cīm anuñ ḳaddi elif ḳaşları nūn
Ne diyen anı ki[383] başdan ayaġa cān olmış

5. Ḥasret-i laʿlüñle cān virür **Emrī** ṣanemā
Gözleri[384] ḳan aḳıdur üstine giryān olmış

131.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Ṣadāsı nālemüñ bülbül feżā-yı sīne bāġumdur
Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāġumdur

2. Diyār-ı ʿaşḳ şāhıyam sütūn-ı āhum üstinde
Güneşdür fülke-i zerrīn felek aṭlas otaġumdur

3. Ḳatīl-i tīġ-i hicrānam felek türbem meh ü ḫūrşīd
Yanar üstümde rūz u şeb iki altun çerāġumdur

4. Ġamuñ dāġına sīnemde idersem n'ola cān ḳurbān
Muḥibb-i pīr-i ʿaşḳam ol benüm eski ocaġumdur

[382] ki: kim ED.
[383] ne diyen anı kim: ne diyem anı ki ED.
[384] Gözleri: Gözlerüm ED.

5. Şeh-i mülk-i ġamam **Emrī** ḫadeng-i nāle atmaġa
Sütūn-ı āhum üstünde güneş altun ḳabaġumdur

132.

Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün

[43b] 1. Dīvāneyem görelden ol ḫaṭṭ[385]-ı lāle-gūnı
Artar bahār gelse[386] şeydālaruñ cünūnı

2. Ḫaṭṭın çemen oḳırlar aġzına ġonçe dirler
Yoḳdur naẓīri yārüñ ben bilmem onı[387] bunı

3. Meydān-ı ʿaşḳ içinde Mecnūnı añma baña
Er midür ol kim ola bir ʿavratuñ zebūnı

4. Bir pehlivān er idi ġam ʿāleminde Ferhād
Kim[388] kesdi nice müddet der-bend-i Bī-sütūnı

5. Ṭop itdi başın **Emrī** ḳadd-i ḫamın çevgān
Maḥbūblar derilsün vardur erüñ oyını

133.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. N'ola iy sīm-beden göñlüñe eşk itse eṣer
Ki gümüş aḳçe durur ṭaşa ursañ da geçer

2. Umaram tīġüñi bir kez daḫı sīnemde görem
Bu meṣeldür ki ṣu aḳduġı yere girü aḳar

[385] ḫatt-ı: ḫadd-i ED.
[386] bahār gelse: bahārı görse ED.
[387] onı: anı ED.
[388] Kim: ki ED.

3. Meh-i nev dūd-ı dilümden nice ḳarardı göre[389]
Ele āyine al eyle ḫam-ı ebrūña naẓar

4. Leb ü ruḫsāruña kim beñzede ġonçe-ile güli
Birinüñ ḳulaġı berk ü birinüñ aġzı ḳoḳar

5. Hīç añar mı müjemüñ[390] tīrini **Emrī** dir imiş
Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıḳar

134.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[44a] 1. Yārsuz bu cihānda n'eylersin
Servi yoḳ būstānda n'eylersin[391]

2. ʿAşḳ-ı Leylāyı iste göñlüñde
Hāy Mecnūn yabanda n'eylersin

3. İy göñül murġı yüce pervāz it
Bu türāb āşiyānda n'eylersün

4. Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
Lā-mekān ol mekānda n'eylersin

5. Çünki ʿāşıḳ degülsin iy **Emrī**
Söyle kūy-ı fülānda n'eylersin

135.[392]

[389] ḳarardı göre: ḳarardı ki gör ED.
[390] müjenüñ: müjenüñ
[391] Servi yoḳ būstānda n'eylersin: Güli yoḳ gülsitānda n'eylersin ED.
[392] Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 5. beyit alınmamıştır. (Saraç, 2002: 83).

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḫāṭırında naḳş olan fikr-i dehān-ı yārdur
   Yoḳ degül ʿaşḳ ehlinüñ göñlinde bir sır vardur

2. ʿAşḳ deryādur ṣadef göñlüm velī bu ṭurfe kim
   Ol ṣadef içinde gevher rind-i[393] ʿaşḳ-ı yārdur

3. Ḳorḳarın[394] ḫaṭṭ-ı ġubār olur lebüñden[395] āşikār
   İy gözi ser-mest bāde kāşif-i esrārdur

4. Dūd-ı āh-ı pür-şerer yüz ṭutdı ġam dīvārına
   Ṣandı ol şeh bir siyāh altun beneklü zārdur

5. Ṭāḳat u ṣabr u ḳarār u ʿaḳl gitdi **Emriyā**[396]
   Şimdi her āh u fiġān kim eylerem nā-çārdur

136.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[44b] 1. Laʿline ḳarşu ezilme iy şeker
   Gey ṣaḳın ʿāşıḳları başuñ ezer

2. Nār-ı āhumdan başumda od yanar
   Hecr elinden ḳanlar aġlar eşk-i ter[397]

3. Sīneye çekmek[398] ḫadeng-i ġamzeñi
   İy ḳaşı yā ḳatı göñlümden geçer

4. Tāc-dār iken felekde āfitāb
   Sen şeh-i ḫüsn eşiginde yer öper

[393] rind-i: yine ED.
[394] Ḳorḳarın: Ḳorḳaram ED.
[395] lebüñden: lebüñde ED.
[396] Ṭāḳat u ṣabr u ḳarār u ʿaḳl gitdi **Emrīyā'** Aḳl u ṣabr u fikr ü ṭāḳat gitdi elden **Emrīyā** ED.
[397] Hecr elinden ḳanlar aġlar eşk-i ter: Ḳanlar aġlar hecr elinden çeşm-i ter ED.
[398] çekmek: çekmeñ ED.

5. ʿĀrıż-ı zībāña **Emrī** gül dimiş
Söylenür illerde bu rengīn ḫaber

137.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yaşumı ol laʿl mi reng-ile ḫūnīn[399] eylemiş
Reng geçmiş aña gerçi seyl-i[400] rengīn eylemiş

2. Ġabġab-ı cānāneye beñzetmemiş gerçi felek
Bir bih-i zerrīn ile sīb-i sīmīn eylemiş

3. Dūd-ı sīnem kim müzeyyendür şerār-ı āh-ile
Bir güzeldür zülfin altun tellerle tezyīn eylemiş

4. Zülfi altında ruḫ üzre ḫaṭ degül ḥallāc-ı şunʿ
Pisterin sulṭān-ı Hindüñ ʿanber-āgīn eylemiş

5. Āh-ı āteş-bāruñı ḳaşrında eflāk **Emriyā**
Ṭop-ı sīmīn-i mehe zencīr-i zerrīn eylemiş

Ġazel-i Mükerrer

138.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[45a] 1. İy ṣanem biñ yāre urduñ cānuma şemşīr-ile[401]
Sīne-i ʿuryānuma revzenler açduñ tīr-ile

2. Ġam şebinde ʿaḳl-ı hūşum gitse iy meh tañ degül
Yanuma kimse getürmem nāle-i şeb-gīr-ile[402]

[399] ol laʿl mi reng-ile ḫūnīn: bir reng ile ol laʿl ḫūnīn ED.
[400] seyl-i: līk ED.
[401] biñ yāre urduñ cānuma şemşīr-ile: şemşīr ile biñ yāre urduñ cānuma ED.
[402] Yanuma kimse getürmem nāle-i şeb-gīr-ile: Nāle-i şeb-gīr ile kimse getürmem yanuma ED.

3. Ḫaṭṭuñ üzre ḳaşuñ imżāsın görüp bildüm yine
Ḳanuma ḳaṣd itdi laʿlüñ ḥüccet-i tezvīr-ile[403]

4. Ḫasret ile ölse ʿāşıḳ ḳalsa açıḳ gözleri
Ger leb-i cānānuma duş olsa çeşmüm dirile[404]

5. Ol ṣanem dirmiş ki **Emrī** Kaʿbe mi ṣanır beni
Yüz sürüp dāmānuma olur berāber yir-ile

139.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Şāh-ı ʿaşḳam baña bu[405] zerrīn livādur ḳāmetüm
Ol livāyı çevre almış dāġlardur ḥaşmetüm

2. Yār kendin sünbül ü güllerle tezyīn eylemiş
ʿĀşıḳam dāġum-ile dūd-ı āh besdür ziynetüm

3. Kākül-i dildāre[406] irmek ḳanda biz[407] miskīne āh
Kim ıraḳdan bir naẓar ḳılmaġa ḳomaz ḥayretüm

4. Her zamān acır baña cismümde zaḫm-ı tīğ-i hecr
Her zamāñ yanar baña sīnemde dāġ-ı ḥayretüm[408]

5. Gözlerümüñ biri kān-ı laʿl biri kān-ı sīm
Līkīn[409] ol sīmīn-ten **Emrī** bilmemişdür ḳıymetüm

---

[403] Ḳanuma ḳaṣd itdi laʿlüñ ḥüccet-i tezvīr-ile: Ḥüccet-i tezvīr ile ḳaṣs itdi laʿlüñ ḳanuma ED.
[404] Ger leb-i cānānuma duş olsa çeşmüm dirile: Dirile tuş olsa çeşmi ger leb-i cānānuma ED.
[405] bu: bir ED.
[406] dildāre: miskīne ED.
[407] biz: ben ED.
[408] ḥayretüm: ḫasretüm ED.
[409] ED'deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin "Līk" şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz.

140.[410]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[45b] 1. İstemez dil bülbüli ol yüzi gülsüz gülsitān
Her gül-i ḥamrā olursa laʿlden bir āşiyān[411]

2. ʿAks-i dendānuñ aġarmış gözde ṣaḳlarsam n'ola
Dürr ʿādetdür[412] iderler penbe içinde nihān

3. Şol ḳadar ʿāşıḳlaruñ gögsine dāġ urmış ġamuñ
Penbe olsa yetmeye ebr-i sefīd-i āsumān[413]

4. Başda sevdā-yı ruḫuñla cism-i zerdüm dir gören
Ucına āyine ḳonmış zer varaḳlu üstüḫ̌ān

5. Bād-ı āh-ı **Emrīyi** gördüñ niçün yeldüñ didüm
Gösterüp yār efʿī-i zülfin didi budur yılan

141.[414]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cāmlardur bezmimüzde[415] bu ṭoḳuz mīnā bizüm
Ḳara yere dökdügümüz cürʿadur deryā bizüm

2. Ṣanma[416] vādīler çeküp çāk-i girībān eylemiş[417]
Cürʿamuzdan mest olupdur sāḳīyā dünyā bizüm

3. N'ola ger Mecnūn gelüp gitdi ise bu devrāna[418] Ḳays
Cürʿamuz içmiş ezel bezminde ol şeydā bizüm

[410] Bu gazel ED'de 7 beyittir. ED'deki 1. ve 3. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 203).
[411] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).
[412] Dürr ʿādetdür: Dürr-i ʿAdendür: ED.
[413] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).
[414] Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 4. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 183).
[415] Cāmlardur bezmimüzde: Bezmimüzde cāmlardur ED.
[416] Ṣanma: N'ola ED.
[417] eylemiş: eylese ED.
[418] devrāna: meydāna ED.

4. İltimās oldur ki hergiz cürʿadan nūş itmese
Kim ki kāş külehimüzden nūş ide ṣahbā bizüm[419]

5. Ṣıġmaya öz ḫānesine ṣevḳ u ṣādīden[420] eger
Göre[421] miḫnet-ḫānemüz **Emrī** Ebū Derdā bizüm

142.[422]

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

[46a] 1. Dildār-ile itmeñ deyü daʿvī-yi maḥabbet
ʿAşḳ ehline ol ḫaṭṭ-ı siyeh oḳıdı[423] hüccet

2. Ölsem ġam-ı mihr-i ruḫ-ı dildār-ile her gün
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ide ḳabrümi ziyāret

3. İzi ḳumı-y-ile[424] gözümüz[425] şīşesi ṭolsun
Luṭf eyle bize ḳatlan ecel bir iki sāʿat

4. Naḳḳāş diler yaza miṣāl-i ruḫ-ı yāri
Taṣvīr-i perī yazmaġa eyler ḳurı ṣūret[426]

5. İy **Emrī** ḳızarduġı gülüñ bād-ı çemende
Öykündügini yāre urur yüzine ḳat ḳat

143.

[419] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 183).
[420] ṣevḳ u ṣādīden: ṣevḳ-i ṣādīden ED.
[421] Göre: Görse ED.
[422] Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 2. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 65).
[423] ḫaṭṭ-ı siyeh oḳıdı: ḫaṭṭ-ı siyeh-rū ḳodı ED.
[424] ḳumı-y-ile: ṭozı ile ED.
[425] ED'deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin "gözümüz" şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Saraç, 2002: 65).
[426] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 65).

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Belāda hemdemüm ṭıfl-ı sirişk-i ḫūn-feşānumdur
   Baña bu derdi çekdiren bir iki ḳaṭre ḳanumdur

2. Şeh-i ʿaşḳam yalıñ yaraḳlı leşkerdür şuʿāʿ-ı āh
   Başumda penbe-i dāġ-ı maḥabbet sāye-bānumdur

3. Gözümden çıḳdı dürr-i eşk şimdi yalıñ olduġum[427]
   Görinürde ruḫ-ı zerd işidilürde fiġānumdur

4. Belā şāhınuñ iki cāmlu bir ḳaṣrıdur[428] başum
   Sütūnlar her ṭarafdan tende yer yer üstüḫ̌ānumdur

5. Dü-tā cismüm ki [iy][429] **Emrī** boyandı ḳana yaşumdan
   Ḫadeng-i nāle atmaġa ḳızıl tozlu kemānumdur

144.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[46b] 1. Ṭop-ı ġabġabla ḳalʿasın cānuñ
   Yıḳmaġa ḳıl paranḳı müjgānuñ

2. Giceyi gündüze ḳatup geliyor
   Ruḫuña ḫaṭṭ-ı ʿanber-efşānuñ

3. Dehenüñ ḥoḳḳasındaġı dürrden
   Diş ṣırıtmadı hīç dendānuñ

4. Ḳatı āhen-dil imiş iy ḳaşı yā
   Sīne zaḫmın acıtdı peykānuñ

[427] dürr-i eşk şimdi yalıñ olduġum: laʿl ile dürr mālik olduġum ED.
[428] ḳasrıdur: ḳaṣrı durur ED.
[429] ED'deki şeklinden istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Saraç, 2002: 111-112).

5. **Emrī** ġonçe lebine öyküdi
Aġzını ḳanayudı bād anuñ

145.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. N'ola ṣaḳlarsam o ṣaçı leylī mihrin[430] cānda ben
Hāy Mecnūn ʿaşḳ-ı yāri bulmadum yabanda [ben]

2. Üstüme yalın ḳılıcla geldi āhum āteşi
Bī-kes ü tenhā gezerken[431]vādī-i hicrānda ben

3. Eşigin bekler zavallu ol mehe ʿāşıḳ gibi
Bir ḥarāret añladum ḫūrşīd-i nūr-efşānda ben

4. Āteş-i ʿaşḳ-ile[432] yaḳdum ḫālüñ içün sīnemi
Dilberā bir dāġ ḳodum sīne-i sūzānda ben

5. Mülk-i naẓmuñ şāhısın dīvānuñı gördüm senüñ[433]
Görmedüm iy **Emrī** bu tertībi bir dīvānda ben

146.[434]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[47a] 1. Çerḫ cellād olmaġa beñzer ki tedbīr eylemiş
Dūd-ı āh-ı ʿāşıḳı bir Hindī[435] zencīr eylemiş[436]

2. İy ṣanem laʿlüñ ḫayālin dilde naḳş itmiş yaḳīn[437]

[430] mihrin: ʿışḳın ED.
[431] gezerken: giderken ED.
[432] ʿaşḳ-ile: ʿışḳuñla ED.
[433] senüñ: velī ED.
[434] Bu gazel, ED'de 7 beyittir. ED'deki 2. ve 4. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 139).
[435] Hindī: Şāmī ED.
[436] ED'de bu beytin mısralarının yeri değişiktir (Saraç, 2002: 139).
[437] yaḳīn: raḳīb ED.

Vāy bu kāfir deyrde ʿĪsīyi taṣvīr eylemiş

3. Görinen ebrūlarum ṣanma ki remmāl-i ḳażā
Ser-nüviştüm ṣafḥa-i cephemde taḥrīr eylemiş[438]

4. Dāyire çizmiş duʿā-yı Ḫıżr-ile tā ḫaṭṭ-ı yār
Kendüye[439] mihr ü meh-i tābānı tesḫīr eylemiş[440]

5. Bu dil-i dīvānesin ʿaşḳuñda **Emrī** żabṭ içün
Ḥalḳa ḥalḳa dāġlardan aña zencīr eylemiş[441]

147.[442]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Şāh-ı ʿaşḳam dil münaḳḳaş bir otaġumdur benüm
Bend-i ġam anda girihler şemse dāġumdur benüm

2. Mest-i ʿaşḳam iy ṭarīḳat ehli yolumdan gidüñ[443]
Elde āhum şuʿlesi yalıñ yaraġumdur benüm

3. İy gözi Tātār idersem derd-i hecriyle[444] sefer
Menzil-i kūy-ı ʿadem evvel ḳonaġumdur benüm

4. Dāġ-ı miḥnet sīnede yansun ebed diñlenmesün[445]
Āteş-i hicrān-ile yaḳdum çerāġumdur benüm

5. Ṣanmañuz[446] dāġ-ı siyeh ṣayd eyledüm[447] ġam zāġını

[438] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).
[439] Kendüye: Em*r*ȳā ED.
[440] Bu beyit, ED'de makta beyitidir (Saraç, 2002: 139).
[441] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).
[442] Bu gazel, ED'de 7 beyittir. ED'deki 2. ve 6. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 183).
[443] gidüñ: ḳaçuñ ED.
[444] hecriyle: hecrüñle ED.
[445] diñlenmesün: söyünmesün ED.
[446] Ṣanmañuz: Ṣanma kim ED.
[447] eyledüm: eylerem ED.

Cism-i bārīk **Emriyā** ḳıldan duzaġumdur benüm

Emrī

148.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[47b] 1. İki ḳaşuñ iki rā musḥaf-ı ruḫsāruñda
İki zülfüñ iki dāl āyet-i dīdāruñda

2. Ṣanemā ebr-i sepīd[448] içre meh-i nev ṣandum
Ḫam-ı ebrūñı görüp kūşe-i destāruñda

3. Bekle kūyını ola kim çıḳa yārüñ göresin
Başuña gün ṭoġa iy dil der-i dīvāruñda[449]

4. Ṣaʿ ṣaʿ ṣanma güneş ḫāme-i zerle her gün
Āh şāhum yazar iy dil[450] der-i dīvāruñda[451]

5. **Emrīnüñ** dün ṣanemā aġzına geldi cānı
Bir kez öpünce seni laʿl-i güher-bāruñda

Ġazel-i Emrī

149.

Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün

1. Şeb-dīz-i ḫaṭṭ-ı ḫaddüñ meydāna çıkdı geldi
Gül-gūn-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi ḳaldı

2. ʿĀşıḳlar öldürüci bir sāde-rū güzeldür
Şemşīr[i] yār anuñçün anı yanına aldı[452]

[448] sefīd: sepīd ED.
[449] dīvāruñda: dildāruñda ED.
[450] iy dil: ey meh ED.
[451] der-i dīvāruñda: der ü dīvāruñda ED.
[452] anı yanına aldı: yanına çekdi aldı ED.

3. Meydān-ı ḥüsn içinde ḳalbine ehl-i ʿaşḳuñ
Kirpiklerüñ alayı ḫançer ṣıyırdı ṣaldı

4. Ḳan olduġı bu verdüñ ruḫsār-ı[453] gülşen içre
Ḫaddüñe öykünürken bād anı yire çaldı

5. Dürr dişlerüñçün **Emrī** ġavvāṣ-vār cānā
Deryā-yı eşk-i çeşme bir nice kerre ṭaldı

Ġazel-i Emrī

150.[454]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[48a] 1. Ḫaṭṭ-ı sebz ol ṣanemüñ laʿl-i güher-bārında
Beñzer ol ṭūṭīye şekker[455] ṭuta minkārında

2. Ẓāhir olmazdı duḫān-ı ḫaṭṭ-ı sebzüñ[456] ʿuṣṣāḳ[457]
Dil ü cān yaḳmayalar[458] āteş-i ruḫsāruñda

3. Dil dehānın görüp özledi[459] diyār-ı ʿademi
Ḳaldı baġlandı hele[460] zülf-i siyeh-kārında

4. Elif-i bī-ḥarekāt öykine mi ḳaddüñe ol[461]
Serv-i bāġı müteḥayyir ḳodı reftārında

---

[453] ruḫsār-ı: ruḫsārı ED.
[454] Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 5. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 245).
[455] şekker: sükker ED.
[456] duḫān-ı ḫaṭṭ-ı sebzüñ: duḫānı ḫaṭınuñ ED.
[457] ʿuṣṣāḳ: ʿuṣṣāḳa ED.
[458] yaḳmayalar: yaḳmasalar ED.
[459] özledi: özlerdi ED.
[460] hele: göñül ED.
[461] ol: k'ol ED.

5. Vaṣf-i ḫālüñ[462] yazalı deftere **Emrī** oḳınan[463]
Gül ḳokısın işidür defter-i eşʿārında

Ġazel-i Emrī

151.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māyil mi olur
Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye ḳāyil mi olur

2. Ġonçe-femler beni senden ayırımaz iy meh
Ẕerreler hīç güneşüñ tābına ḥāyil mi o[lur]

3. Gören iy ṣaçları şeb-dīz yaşum gül-gūnın
Didi kevneyn feżāsı buña menzil mi o[lur]

4. Ṣanma āhum benüm iy māh felekler de ṭurur[464]
Tīr-endāz-ı ġam-ı āhuma menzil mi olur

5. ʿArż idem dirdi gözi yaşlarını **Emrī** saña
Güneşe leşker-i seyyāre muḳābil mi olur

152.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[48b] 1. Yūsuf-i gül-çihresüz gülzār zindāndur baña
Bezm-gāh-ı ḳaṣr-i ʿişret beytü'l-aḫzāndur bana

2. Dāġlar güller elifler oldı yer yer serviler[465]
Seyr-i bāġı n'eyleyem sīnem gülistāndur baña

[462] ḫālüñ: ḫaddin ED.
[463] oḳınan: oḳıyan ED. Burada anlam bütünlüğünü "okıyan" kelimesinin karşıladığını düşünmekteyiz.
[464] ṭurur: dura ED.
[465] serviler: servler BRD.

3. Öyle ṭolmışdur gözüm göñlüm ḫayāl-i yār-ile
Ḳanda kim baḳsam görinen naḳş-ı cānāndur bana

4. Mey şarāb-ı Kevṯer ü sāḳī gül-ruḫ ḥūrdur
Güşe-i mey-ḫāne[466] zāhid bāġ-ı Rıḍvāndur bana

5. Rind-i rüsvāyem bugün devr-i felekde **Raḥmiyā**
ʿĀr u nāmus u ṣalāḥ u zühd bühtāndur bana

153.[467]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda gūyā zenaḫdān[uñ] ḥabīb
Bāġ-bān-ı bāġ-ı cennetdür ṭutar destinde sīb

2. Cism-i zerdüm üzre ṣanmañ görinenler tāze dāġ
ʿAşḳ şāhı egnüme giydirdi bir altunlu şīb

3. Nār- dūzaḫ bir şererdür rūz-ı hicrāna ḳıyāş
Vaṣl-ı dilberle berāberdür bana merg-i raḳīb

4. Merdüm-i nādān olanlar kām-bīn ü ber- murād
Ehl-i diller nā-murād olmış ezelden ya naṣīb

5. Rūz-ı hicrān olsa Raḥmī dilde yaḳar dāġ-ı ġam
Şām-ı ḥasretde çerāġın uyarır ṣan bir ġarīb

154.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[49a] 1. Bana pā-būsını dilber iderse n'ola himmet
Ḳulına şāh olanlar pāye-i aʿlā ider himmet

[466] mey-ḫāne: ḫum-ḫāne BRD.
[467] Bu gazel, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).

2. Çekem el bīve-i Zāl-i zamāndan ben ʿale'l-ıṭlāḳ
İderse ḫān-gāh-ı dehr içinde baña er himmet

3. Güneşden nūr olup[468] irer kemāle çünkü māh-ı nev
İdersem[469] n'ola erbāb-ı ṣafādan ben de cerr himmet

4. Ġubārum kuḥl idine ʿālem-i ʿulvīde ḳudsīler
İderse gūşe-i çeşm-ile erbāb-ı naẓar himmet

5. Saʿādet el virüp **Raḥmī** cihān ḫoş geçse sāyemde
Hümāveş sāye ṣalup başuma ger açsa perr himmet[470]

155.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Zāhid[471] ki cām-ı[472] bādeden eyler müdām baḥṣ
Evrādı yoḳ dilinde ḥelāl ü ḥarām baḥṣ

2. ʿAḳl-ı ḥakīm devr-i teselsül deyü müdām
Görüp ruḫuñla zülfüñ ider ṣubḥ u şām baḥṣ

3. Laʿl-i lebüñi öpdi deyi sāḳī ellere[473]
Meclisde itdi ḫayli piyāleyle cām baḥṣ

4. Ḥüsn[i] kitābı mübhem iken geldi ḫaṭṭ-ı yār
Aḫşam irişdi olmadı āḫir tamām baḥṣ

5. Keyfiyyet-i kelāmumı zevḳ itse **Raḥmiyā**

[468] olup: alur BRD.
[469] İdersem: Umarsam BRD.
[470] Hümāveş sāye ṣalup başuma ger açsa per himmet: Hümāveş sāye başuma ger açsa bāl ü per himmet BRD.
[471] Zāhid: Vāʿiz BRD.
[472] cām-ı nuḳl-ı BRD.
[473] Laʿl-i lebüñi öpdi deyi sāḳī ellere: Yüzin ḳızardup öpdi deyü laʿl-i dilberi BRD.

Bezm-i süḫanda eylemeye şeyḫ cām baḫş

156.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[49b] 1. ʿİẕāruñda bu zülf-i ʿanber-ālūd
Görinür āteş içre[474] nitekim dūd

2. Dehānuñ[475] vaṣfı cānā cevher-i ferd
Sözüñ ketm-i ʿademden oldı mevcūd

3. Buḫūr it nār-ı ʿaşḳa cism-i pāküñ
Yanınca āteşe ḫoş-bū olur ʿūd

4. ʿAdūlardan varılmaz kūy-ı yāre
Der-i maḳṣūdumuz ḥayfā ki mesdūd

5. Viṣāl olsa n'ola **Raḥmīye** hicrān
Ḫalīle gülşen oldı nār-ı Nemrūd

157.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Hem-reng olalı bādeye ol laʿl-i nāblar
Ser-keşlik eyleyüp başa çıḳdı şarāblar

2. Dīvānedür ḳaddüñ göreli saḥn-i bāġda
Zencīre çekdi servi ayaġında[n] āblar

3. Görsem raḳībi āh iderüm[476] kūy-ı yārda

[474] içre: üzre BRD.
[475] Dehānuñ: Dehānı BRD.
[476] iderüm: iderin BRD.

Şeyṭāna çünki[477] gökden atarlar[478] şihāblar

4. Aġyār olalı hem-ḳadeh ol laʿl-i nāb-ile
Āvāredür benüm gibi sāḳī ḥabāblar

5. Çeşmüm ki **Raḫmiyā** aḳıda[479] sīm-i eşküñi
Ṣan[480] ḫ̌ācedür ki aḳçelerini hesāblar

158.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[50a] 1. Ne ḳanlar dökdügin ʿarż itse çeşmüm yār āl añlar
Tenüm ġamdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl [añlar]

2. Ḥadīṯ-i ʿaşḳı benden ṣor ne bisün zāhid-i nā-dān
Rumūzın bu muʿammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar

3. Gözüm merdümlerinüñ ʿaksi düşmişdür leṭāfetden
Ruḫuñ mirʾātine ḳarşu görenler[481] anı ḫāl añlar

4. Vücūd-ı vācibüñ māhiyyetin idrāk iden ʿārif
Ḥaḳīḳatde vücūd-ı mümkinātı hep ẓılāl añlar

5.. Süḫan bezminde Cāmīyem bugün keyfiyyet-i ḥālüm
Ḫayālāt-ı kelāmum **Raḫmiyā** ancaḳ Kemāl añlar

159.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Bülbül-i dil bāġ-ı dehri geşt idelden yārsız

[477] çünki: ṣanki BDR.
[478] atarlar: atıldı BRD.
[479] aḳıda: aḳıdur BRD.
[480] Ṣan: Bir BRD.
[481] ḳarşu görenler: nāẓır olanlar BRD.

Bulmadı ʿālemde bir gül kim ola ol ḫārsız

2. Başuma ursañ melāmet ṭaşını dönmez yüzüm
Bu meṣeldür sevdigüm[482] ʿāşıḳ gerekdür ʿārsız

3. Ders-i ʿaşḳuñ müşkilin ḥall itmege ey dil müdām
Dünyede dānā geçer her cāhil ü miḳdārsız

4. Yārüñ iy dil hemdem oldıġun[483] raḳībe ġam yime
Var mı ʿālem içre bir sīmīn-beden aġyārsız

5. Kūyı içre yārı görmezsem olur ʿālem caḥīm
Raḥmiyā cennetde ʿāşıḳ olmaz dīdārsız

160.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[50b] 1. Felek ber-bād olur āh eylesem saḳf-ı semā ḳalmaz
ʿAnāṣır-ı sūz-ı dilden maḥv olup neşv ü nemā ḳalmaz

2. Kenāre[484] gelmeyüp bir dem sirişküm cūy-bār itdüñ[485]
Benüm servüm gelür āḫir yoluña bu saña ḳalmaz

3. Aḳar yaşum zebānum lāl olur görsem ruḫ-ı yāri
Dem-i hicrānda yād olmaz velī bir mācerā ḳalmaz

4. Lebüñ sırrın ṣabā ger ġonçeye keşf eylese nā-geh
O dem çāk olmaduḳ bezm-i çemende bir yaḳa ḳalmaz

5. Çeküp tīġüñ döküp ḳanını **Raḥmīyi** helāk itdüñ

[482] sevdigüm: dostum BRD.
[483] oldıġun: olduysa BRD.
[484] kenāre: kemāle BRD.
[485] itdüñ: itdüm BRD.

Ḥaẕer eyle yanuñda bu senüñ iy bī-vefā ḳalmaz

161.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Mey şafaḳ devr-i felek mey-ḫāne şeklin baġlamış
   Hāle içre māh-ı nev[486] peymāne şeklin baġlamış

2. Ser-fürū gördüm çemen bezminde nā-geh lāle[y]i
   Elde cāmın kec ṭutup mestāne şeklin baġlamış

3. Şemʿ-i meclis göricek cānā müselsel kākülüñ
   Dūddan zencīri var dīvāne şeklin baġlamış

4. Bir perīdür her biri bāġ-ı iremden geldiler
   Şemʿüñe perr yaḳmaġa pervāne şeklin baġlamış

5. Her büt-i Ferḫārı[487] resmin dilde naḳş idüp ḫayāl
   Raḥmiyā sīneñ senüñ büt-ḫāne şeklin baġlamış

162.[488]

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[51a] 1. Viṣāl-i yāre hicrānı dilā olursa ger mānīʿ
   Bu da bir özge ʿālemdür ḫayālātıyla ol ḳānīʿ

2. Figār olmış tenüñ ġırbāl idüp bul gevher-i ʿaşḳı
   Bu āb u ḫāk içinde naḳd-i ʿömrüñ eyleme żāyiʿ

3. Maḥabbet ḥāletin bilmekde nādāndur nice dānā
   Bu sırruñ nüktesin Ferhād u Mecnūn eylemiş şāyiʿ

[486] nev: ṣan BRD.
[487] Her büt-i Ferḫārı: Bir büt-i Ferḫār BRD.
[488] Bu gazel BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017). Ayrıca mahlasa yer verilmemiştir.

4. Ḥaḳīḳat nūrınuñ ẕerrātıdur māhiyyet-i eşyā
Anuñ bir lemʿ asıdur çihre-i cānāndan lāmiʿ

5. İki ṭāḳ eylemiş miskīn bir sīmīn sütūn üzre
Binā-yı ḥüsn-i yārı bünyād iden ṣāniʿ

163.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Dānelerdür ḫāl-i miskīnüñ ḳara zülfün duzaġ[489]
Murġ-ı cānı ṣayd ider dāyim anuñçün ol duzaġ

2. Ḳulle-i kūh-ı belā Ferhādıdur dīvāne dil
Gel gel iy şīrīn-dehen tā kim ola tāġ üsti bāğ

3. Gūyiyā āb-ı zülāl üzre düşüpdür berg-i gül
Sāʿidinde görinen ol lāle-ḫaddüñ tāze dāġ

4. Lāleler abdāllar gülşen olupdur tekye-gāh[490]
Aḳçe degmiş jāleler her nergis zerrīn çerāġ

5. Leşker-i ġam gel meded aldı ayaġum **Raḥmiyā**[491]
Bu giriftüñ ger ḫalāṣ ister iseñ ṭut ayaġ[492]

164.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[51b] 1. Ele mirʾāt alup ʿaks-i ruḫuñdan irse ger revnaḳ
Gören dir beş hilālüñ ortasında bir güneş ancaḳ

[489] Bu mısra, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).
[490] Lāleler abdāllar gülşen olupdur tekye-gāh: Lāleler abdāla beñzer tekyedür gūyā ki bāğ BRD.
[491] Bu mısra BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).
[492] ayaġ: ḳulaġ BRD.

2. Şarāb-ı lāle-gūn içinde ʿaks-i desti sāḳīnüñ
Şafaḳda pençe-i ḫūrşīde teşbīḥ eylesem elyaḳ

3. Ḳaşuñla sāʿid ü hem gerden ü ruḫsār u bīnüñdür
Hilāl ü ḫāme vü ṭūmār u şemʿ ü ġonçe-i zanbaḳ[493]

4. Hilāli bedr olur ṣanmañ ġam-ı engüşt-i yār-ile
Ṣarardı ḳalmayup[494] ḳaşınmaġa destinde bir ṭırnaḳ

5. Nigāruñ pençesi vasfı ile **Raḥmī** bu beş beytüñ
Yed-i Beyżā-yı Mūsāveş ʿacāyib siḥrdür el-ḥaḳ

165.[495]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Aḳçe dökmiş jāle nergis-i zer çerāġı lālenün
Bir ḳalenderdür ki gülşendür ocaġı lālenüñ

2. Tāc-ı Keyḫusrev giyüp ḳurmış çemende çetr-i āl
Cem gibi gitme[z] elden müdām ayaġı lālenüñ

3. Bir ṣanemdür ki Firengī āl aṭlaslar giyüp
Var ḳabā-yı pādişāhīden ferāġı lālenüñ

4. Eşk-i çeşmümden aġardı merdüm-i dīdem benüm
Gerçi kim şebnemle maḥv olmazdı dāġı lelenüñ

5. Lāyıḳ olmaz **Raḥmiyā** her dil maḥabbet dāġına
Nitekim her ḫāk-sār olmaz ṭuraġı lālenüñ

[493] ġonçe-i zanbaḳ: ġonçe vü zanbaḳ BRD.
[494] ḳalmayup: ḳalmadı BRD.
[495] Bu gazel, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).

166.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[52a] 1. Çeşm-i yāre bir naẓar her kim ola āşüfte-ḥāl
Başını alsun ele evvel-ḳadem nergis miṣāl

2. Şām-ı ġamda baña per-tāb itmege bu dehr-i dūn
Sengdür seyyāreler gūyā felāḫandur hilāl

3. Tīr-i pür-ḫūnuñ derūn-ı dilde iy nāvek-figen
Şanki bir fānūsdur rūşen ḳılupdur şemʿ-i āl

4. Ḫaṭṭ-ı reyhānuñ gülistān-ı ruḫuñda dilberā
Bir bahāristāndur eṭrāfı şebistān-ı ḫayāl

5. Ḳand-i laʿlüñle ruḫuñ āyinesin vaṣf itmege
Ṭabʿ-ı **Raḫmī** gibi yoḳdur ṭūṭī-i şīrīn-maḳāl

167.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Geçüp zevḳ ü ṣafādan künc-i ʿuzlet iḫtiyār [itdüm]
Giderdüm keşret-i yārānı vaḥdet iḫtiyār itdüm

2. Firāḳ-ı tīġi[496] cānānuñ elifler çekdi başumda
Görüñ iy ḫāñ-ḳāh ehli ne kisvet iḫtiyār itdüm

3. ʿAzīz olmaġa bāʿiṣ Yūsufa çāh-ı meẕelletdür
Anuñçün ʿālem içre ben de ẕillet iḫtiyār itdüm

4. Gerekmez baña seyr-i bāġ u rāġı lāleveş dilde
Ḫayāl-i ḫālüñ-ile dāġ-ı ḥasret iḫtiyār itdüm

[496] Firāḳ-ı tīġi: Firāḳı tīġi BRD.

5. Vücūd-ı ʿālemi ketm-i ʿadem fehm eyleyüp **Raḥmī**
Bugün ʿanḳā gibi Ḳāf-ı ḳanāʿat iḫtiyār itdüm

168.[497]

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[52b] 1. Yārdan ayru ġurbete düşdüm
Vādī-i derd ü miḥnete düşdüm

2. Dürr-i maḳṣūd içün ṣadef-mānend
Ḳaʿr-ı deryā-yı ḥayrete düşdüm

3. Bir güzel efendiye ḳul olup
Rāh-ı şevḳinde ḫıdmete düşdüm[498]

4. Benem ol ḳaṭre-i sipihr-i belā
Jāleveş[499] bāġ-ı ḥasrete düşdüm

5. **Raḥmiyā** sīne-çāk[500] u dīde-figār
Şimdi kūy-ı melāmete düşdüm

169.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Künc-i ʿuzlet meskenümdür taḫt-ı sulṭān istemem
Mülk-i ʿaşḳuñ ṣāhıyam Īrān u Tūrān istemem

2. Her viṣālüñ āḫiri ʿālemde ger hicrān ise
Āteş-i firḳat ḥaḳıçün vaṣl-ı cānān iste[mem]

[497] Bu gazel, BRD'de 6 beyittir. BRD'deki 3. beyit alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 234).
[498] Bu beyit BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 233-234).
[499] Jāleveş: Lāleveş ED.
[500] sīne-çāk: pā-bürehne BRD.

3. Nūş idelden sāḳī-i devrān elinden cām-ı ʿaşḳ[501]
Ẓulmet-i ġamda ölürsem āb-ı ḥayvān istemem

4. Rūşen itmişdür derūnum pertev-i envār-ı ʿaşḳ
Dāyirem devr itmesün ḫūrşīd-i raḫşān istemem

5. Mūrveş āḫir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḫāk
Raḥmiyā ʿālemde evreng-i Süleymān istemem

170.[502]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[53a] 1. Āsīb irerse sīneye ger rūzgārdan
Düşmezse n'ola serv-i çemen iʿtibārdan

2. Ālāyiş-i ḫazānı görince çemende serv
El yudı çekdi dāmenini cūy-bārdan

3. Cellādvār ḳaṭʿ-ı yed itdi çemende bād
Olunca el uzunluġı ẓāhir çenārdan

4. Ḫaṭṭ-ı ruḫuñ firāḳı ile rūzgārda
Devrān gözüm mü açdırır oldı ġubārdan

5. **Raḥmī** cihānda merdüm-i bī-maʿrifet hemān
Beñzer şu şāḫa ḫālī ola berg ü bārdan

171.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭāḳ-ı[503] ḳaşrı neyleyem ben sākin-i vīrāneyin

[501] ʿaşḳ: mey BRD.
[502] Bu gazel, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).
[503] Ṭāḳ-ı Ṭāḳ u BRD.

Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ʿāşıḳ-ı dīvāneyin

2. Şeh-perüm ṣalsam söyinür ṣarṣarından şemʿ-i māh
Bezm-i ʿaşḳ-ı[504] yārda şol āteşi[505] pervāneyin

3. Zevḳ iden keyfiyyet-i ḥālüm olur ġāyetde mest
Sāḳī-i bezm-i ḳażā destinde bir peymāneyin

4. Ehl-i tecrīdem çerāġ-ı bezmüm olmışdur şihāb
Ṭārem-i aʿlāda ʿĪsā ile hem-kāşāneyin

5. Yapdı Şīrīn ḳaṣrını Ferhād gerçi **Raḫmiyā**
Ṭaşı ṭaş üzre ḳomazın ʿāşıḳ-ı şūrideyin

172.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

[53b] 1. Lebüñde [506] ḫaṭ mı ya misk-i Ḫotendür bu
Kenār-ı çeşme-i ḥayvānda bitmiş ya çemendür bu

2. Ḳadeḥ ṭut lāleveş cāmuñ şikeste itmedin devrān
Nice Cem kellesin sāġar iden bir encümdür bu

3. Başuñda kākülüñ mi ya nihāl-i serv-i bālādan
Melāḥat gülşenine sāye ṣalmış yāsemendür bu

4. Reh-i mey-ḫāneden geçmem mey-i peymāneden içmem
Bu[507] resme mest ü şeydā olduġum bilmem nedendür bu

[504] ʿaşḳ-ı: şevḳ-i BRD.
[505] āteşīn: āteşīn BRD.
[506] Metinde bu şekildedir. BRD'den de istifade ederek "nev-remīde" olarak okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Erdoğan, 2017: 251).
[507] Bu: Şu BRD.

5. Bu ṭarz-ı ḫāṣı görse **Raḥmiyā** el-ḥaḳ diye Ḫusrev
Maʿānī cāmını bezm-i süḫanda nūş idendür bu

173.[508]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Her kim irerse zülf-ile bu[509] serv ḳāmete
ʿÖmr-i dırāz-ile irişür ol ḳıyāmete

2. Uç ilinüñ dil-āveridür cānda demrenüñ[510]
Geldi dil almaġa şanasın bu[511] vilāyete

3. Şerḥ ide dāġ-ı sīnemi sūsen zebān olup
Ol serv-ḳad[512] gelürse mezārum ziyārete

4. Dil ḫastedür ġamuñla eyā ḳaşları kemān[513]
Peykānuñ aña gönder e luṭf it ʿıyādete

5. Ḥāl ehli ola her ġazelüm **Raḥmiyā** eger
Ṭayy-ı mekān ider irişüp her vilāyete[514]

174.

Mefʿūlü/ Mefʿāīlü/ Mefʿāīlü/ Feʿūlün

[54a] 1. Āhum şereri[515] her gice ol māh öñinde
Şol meşʿaledür kim çekilür şāh öñinde

2. Ḫāk ol ki ġubāruñ gözine kuḥl ide ḫūrşīd

[508] Bu gazel, BRD'de 6 beyittir. BRD'deki makta beyti alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 268).
[509] bu: ol BRD.
[510] cānda demrenüñ: cāndaġı müjeñ BRD.
[511] bu: bir BRD.
[512] serv-ḳad: lāle-ḫad BRD.
[513] eyā ḳaşları kemān: senüñ ey ḳaşı kemān BRD.
[514] Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 268).
[515] şereri: şerārı BRD.

Cānāna güzer ḳıldığı çoḳ rāh[516] öñinde

3. Ḳan eylemesün ġamzelerüñ yoḳsa lebüñden
Yarın ṣorılur itdigi Allāh öñinde

4. Ser-ʿasker-i sulṭān-ı ġamem[517] ḫaymemüz eflāk
Dikdüm ʿalem-i āhı o ḫar-gāh öñinde

5. Gün yüzine meh didügine[518] **Raḥmī** işitmiş[519]
Düşdi yüzümüz yerlere ol māh öñünde

175.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruḫ-ı cānān üzre
Gūyiyā besmeledür sūre-i Raḥmān üzre

2. *Enbata'llāhu nebāten ḥasenen*[520] yazdı ḫaṭuñ
Ḫaṭ-ı yāḳūt-ile ser-çeşme-i ḥayvān üzre

3. Her ne tīri ki dile gönderesin iy ḳaşı yā
Ṣadr-ı sīnemde ana yer iderin cān üzre

4. Ḥasret-i laʿlüñ-ile merdümek-i dīdelerüm
İki noḳṭa gibidür ki yazılur ḳan üzre

5. Devlet-i dehre irerse n'ola her dūn-ı denī
Dīvler gāhī çıkar taḫt-ı Süleymān üzre[521]

---

[516] rāh: dergāh BRD.
[517] Ser-ʿasker-i sultān-ı ġamam: Ser-ʿaskeriyem şāh-ı ġamuñ BRD.
[518] Meh didügine: ḫūrşīd didüm BRD.
[519] **Raḥmī** işitmiş: **Raḥmī-**i şems BRD.
[520] Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Âl-i İmrân Suresi 37. ayetten iktibas edilmiştir. Meâli şu şekildedir: "Onu güzelbir bitki gibi yetiştirdi." (Yazır, 2021: 53).
[521] Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır. Ayrıca mahlas bulunmamaktadır (Erdoğan, 2017: 275).

176.[522]

Mefāʿilün/ Feʿiletün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[54b] 1. Lebüñ ḫayāli gelelden[523] bu çeşm-i pür-ḫūna
Naẓarda ḥürmetüm[524] olmaz şarāb-ı gül-gūna

2. Ṣanurdı ṭavḳ-ı zeridür kilāb-ı Leylīnüñ
Görünse idi felekde hilāl Mecnūna

3. Ezel muṣavvirleri[525] ḥall-ile şekl-i ebrūñı
Yazar her ay başında[526] bu ṭāḳ-ı gerdūna

4. Sirişküm üzre dönüpdür ḥabāb-ı gül-gūna[527]
Şaḳāyıḳ ile müzeyyen kenār-ı Ceyḥūna

5. Buḥūr-ı naẓma egerçi cihānda[528] çoḳ ġavvāṣ
Kimesne irmedi **Raḥmī** bu dürr-i meknūna

177.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Tāc eylemiş meded o şehüñ ḫāk-i rāhını
Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını

2. Pervāne cān virince seḥer anı gördi şemʿ
Ḳatʿ itdi mātem eyledi zülf-i siyāhını

3. Evvel naẓarda aldı gözüñ şöyle göñlümi

[522] Bu gazel, BRD'de 6 beyittir. BRD'deki makta beyti alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 275).
[523] gelince: gelicek BRD.
[524] ḫürmetüm: raġbetüm BRD.
[525] Vezin gereği BRD'den de istifade edilerek "musavviri" olarak okumamız icap ediyor (Erdoğan, 2017: 264).
[526] her ay başında: her ay başı cānā BRD.
[527] gül-gūna: gül-gūnum BRD.
[528] egerçi cihānda: cihānda egerçi BRD.

Bekler[529] şikāra niteki ṣaldıḳda şāhini

4. Zehr-i ġamuñla ḫāk olıcaḳ eyleye helāk
Raḫş-ı sipihr otlasa ḳabrüm giyāhını

5. Ḳılsun ḥabāb-ı cām-ı meye **Raḥmiyā** naẓar
Her kim dilerse görmege Cem bār-gāhını

178.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[55a] 1. Yed-i ḳudret ki ezel ḫākümi taḫmīr itdi
ʿAşḳ bünyādını ol ḫāk-ile taʿmīr itdi

2. Cān-ı Şīrīne ruḫuñ resmini gösterdi ḫayāl
Ṣanki Ṣāvūr durur Ḫusrevi[530] taṣvīr itdi

3. Dāġlar ṣanma görinen ki şehā[531] ʿasker-i ġam
Yaḳdı dil milketini cümle ḳara yer itdi

4. Muṣḥaf-ı ḥüsnüñi derk itmez iken ehl-i ʿuḳūl
Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ āyeti tefsīr itdi

5. Her ġazel kim didi evṣāf-ı ḫaṭuñ-ile[532] **Raḥmī**
Ṣafḥa-i māha ʿUṭārid[533] anı taḥrīr itdi

179.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭoldurur[534] ʿaşḳuñ şarābından felek ḫum-ḫānesi

[529] Bekler: Begler BRD.
[530] Ḫusrevi: Ol Ḫusrevi BRD.
[531] şehā: ger üşüp BRD.
[532] ḫatuñla: ḫaṭuñda BRD.
[533] Ṣafḥa-i bāb-ı ʿUṭārid: Ṣafḥa-i bāb-ı ʿatādur BRD.
[534] Ṭoldurur: Ṭolıdur BRD.

Nūş idüp bir āl-ile[535] olduḳ anuñ mestāne[si]

2. Bezm-i vaḥdet içre bir şemʿ-i İlāhīdür ki ʿaşḳ
Per yakar ol şemʿe Cibrīl olımaz pervānesi

3. Nice yüzlerden[536] görinür cilve-gāh-ı mümkināt
ʿAşḳ bir maḥbūbdur diller anuñ dīvānesi

4. Üstüḫ̆ān-ı kelle-i Cemde bu sır mektūb imiş
Cām-ı ʿālem-bīn iken elde ṭolı peymānesi

5. Bir ṣadefdür baḥr-ı ʿaşḳ içinde ʿālem **Raḥmiyā**
Kim bilinür[537] ḳıymetüm anuñ benem pervānesi[538]

Bāḳī

180.[539]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[55b] 1. Urunup farḳına bir tāc-ı mücevher sünbül
Oldı iḳlīm-i çemen taḫ̆tına server sünbül

2. Şeh-levendāne şikest eyledi ṭarf-ı külehin
Gögsinüñ düğmelerin çözdi ser-ā-ser sünbül

3. Oldı gülşen yine bir dilber-i müşgīn merġūl
Şol ḳadar virdi aña zīnet ü zīver sünbül

4. Çihre gül sīne çemen çeşm-i mükeḥḥal nergis
Ḫaṭ çemen ġonçe dehen caʿd-ı muʿanber sünbül

[535] bir āl-ile: Mecnūn-ile BRD.
[536] yüzlerden: sūretden BRD.
[537] Kimse bilmez: Kim bilinür BRD.
[538] pervānesi: dür-dānesi BRD.
[539] Bu kaside, BD'de 47 beyittir. BD'deki 15. ve 25. beyit alınmamıştır (Küçük, 47-48).

5. Yazdurup müşg-ile boynına ḥamāyil ṭaḳdı
Kendüye itmek içün ḫalḳı musaḫḫar sünbül

6. Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp eyledi ʿarż-ı dīdār
Jālelerden ṭaḳınup gūşına gevher sünbül

7. Beñzer ol būy-ı dil-āvīz-ile mūy-ı yāre
Başlar üzre n'ola eylerse yer sünbül

8. Yine gömgök tere batmış çıḳa geldi çemene
Nev-bahār irdi deyü virdi ḫaberler sünbül

9. Beden-i pāki neden böyle olurdı ḫoş-bū
Olmasa müşg ü gül-āb-ile muḥammer sünbül

10. Var ise bencileyin ʿāşıḳ-ı zār olmışdur
Gök gök itmiş dögünüp cismini yer yer sünbül

[56a] 11. ʿAşḳ sevdālarına uġramasa ḳalmaz idi
Mūy-ı jūlīde ile bu[540] ten-i lāġar sünbül

12. Yine Firʿavn-ı şitā ceyşine Mūsā-mānend
Eyledi elde ʿaṣāsını bir ejder sünbül

13. Nev-ʿarūs-ı çemene māşıṭadur faṣl-ı bahār
Kim anuñ ḫāme-i müşgīnine beñzer sünbül

14. Sāḳiyā zevraḳı sür bād-ı bahār esdi yine
Sebze-zār oldı yem-i aḫḍar [u] lenger sünbül

[540] bu: bir BD.

15. Bürüdi kendinüñ eṭrāfını bāl ü per-ile
Yine ṭāvūs-ṣıfat cilveler eyler sünbül

16. Yine ferrāş-ṣıfat destine cārūb aldı[541]
Ki ide ḫıdmet-i ḫāk-i der-i dāver sünbül

17. Fāżıl-ı dehr Mehemmed Çelebi kim eflāk
Bāġ-ı fażlında ṭoḳuz dānelü bir ter sünbül

18. Olamaz reh-güzār-ı ḫākine[542] hem-pā ʿanber
İdemez ṣaçlarına[543] kendüyi hem-ser sünbül

19. Geldi bir Hindī-i[544] bī-çāre-ṣıfat işigüñe
Ġarazı bu ki ḳapuñda ola çāker sünbül

20. Bāġ-ı luṭfuñda meh ü mihr iki aḫḳar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kem-ter sünbül

[56b] 21. Būy-ı ḫulḳuñla güzer[545] eylemese bāġa nesīm
İdemez ḫalḳ dimāġını muʿaṭṭar sünbül

22. Bulsa bārān-ı seḫāñ-ile eger neşv ü nemā
Ḳad-i bālā çeke mānend-i ṣanavber sünbül

23. Ebr-i cūduñdan eger irse nem-i inʿāmuñ
Bitüre ḫāre gül ü lāle vü mermer sünbül

24. Nūr-baḫş olsa eger bāġa çerāġ-ı luṭfuñ

[541] aldı: almış BD.
[542] reh-güzār-ı ḫākine: reh-güzeri ḫākine BD.
[543] ṣaçlarına: ṭurrasına BD.
[544] Hindī-i Hindū-yı BD.
[545] güzer: güzār BD.

Şemʿ vār eyleye eṭrāfı münevver sünbül

25. Cürʿa-rīz olsa eger gülşene cām-ı keremüñ
Ṭuta nergis-ṣıfat elde ḳadeh-i zer sünbül

26. Ḥāline ʿayn-ı ʿināyetle nigāh eyler iseñ
Göz açup ide naẓar niteki abher sünbül

27. Bezmüñe gelmek-ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye ṣayf u şitā bitüre micmer sünbül

28. Dāne ḫaṭ jāle nuḳaṭ nefḥa-i müşgīn maʿnā
Yazdı levḥ-i çemene bir ġazel-i ter sünbül

29. Ġam-ı gīsūn-ile āşüfte degül ger sünbül
Ne içün böyle perīşān olur ekşer sünbül

30. Var ise ṭurralaruñ bāġ-ı cinān sünbülidür
Ḳopmadı bāġdan ol resme muʿanber sünbül

[57a] 31. Ġonçenüñ cānı mı var öykine laʿl-i lebüñe
Zülfüñe ḳaç başı var ola berāber sünbül

32. Bāde-i laʿlüñe hem-şīre şarāb-ı gül-fām
Zülf-i müşgīn-i semen-sāña birāder sünbül

33. Ḫūb olur ʿārıżuñ üstinde o ḫaṭṭ-ı miskin[546]
Āb-ı nāb içre ṭurur tāze vü ḫoş-ter sünbül

34. Lāle reşk-i ruḫ-ı gül-gūnuñ-ile pāder-gil

[546] miskin: müşgīn BD.

Ġam-ı zülfüñle perīşān u mükedder sünbül

35. Nice teşbīḥ idem aġzuña bir ebkem ġonçe
Nice nisbet ḳılam ol zülfe berāber sünbül

36. Dūdlar çıḳdı yanup reşk-i ruḫuñ nārına bāġ
Cā-be-cā ṣanma çemende görinenler sünbül

37. Ruḫlaruñ üzre yatur zülf-i semen-sā gūyā
Gül-i terden idinür kendüye bister sünbül

38. Ḫaṭ-ı müşgīn leb-i laʿlüñe mānend olmaz
Bulsa ger perveriş-i çeşme-i Kevṯer sünbül

39. Yaraşur zülf ü ruḫuñ vaṣfına defter yazsam
Kāġıdı berg-i gül ola ḫaṭ-ı defter sünbül

40. Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuñ naḳşını tasvīr itdüm
Olmadın ṣafḥa-i gülzāra muṣavver sünbül

[57b] 41. Naẓm-ı eşḫāṣa ḳıyās eyleme **Bāḳī** şiʿrin
Ola mı her giyeh-i ḫuşke berāber sünbül

42. Gerçi sünbül çoġ olur gülşen-i ʿālemdür bu
Līk rengīn ü muṭarrā olamaz her sünbül

43. N’ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezīd
Her yıl arturmadadur dāne[y]i dirler sünbül

44. Götürüp tā ki şehen-şāh-ı bahāruñ tūġın
Getüre cünd-i şitā üstine leşker sünbül

45 Ser -i aʿdāña ṭaḳa seng-i melāmet güller
Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sünbül

181.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Gülsitān-ı bezm ü şarāb[547] u cām-ı mey güldür baña
Ḳulḳul-i ḥalḳ-ı surāḥī ṣavt-ı bülbüldür baña

2. ʿĀrıżuñda ol iki zülf-i girih-gīrüñ senüñ
Ṣuya ḳonmış iki ġarrā tāze sünbüldür baña

3. Seng-i bī-dāduñla serde zaḫm-ı ḫūnīnüm ki var
Güşe-i destārda rengīn ḳaranfüldür baña

4. Mest ü medhūşam velī ḫālī mey-i engūrdan
Laʿl-i nābuñ ḥāleti keyfiyyet-i müldür baña

5. Ḥayder-i serdārıyam[548] meydān-ı naẓmuñ **Bāḳiyā**
Nevk-i ḫāme Zü'l-fikār u ṭabʿ Düldüldür bana

182.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[58a] 1. Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa iñen ʿāşıḳına rām olsa

2. Biz daḫı ḳāyilüz inṣāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa[549] hele bārī her aḫşam o[lsa]

3. Mevsim-i gülde n'olur medrese vü mescidden

[547] bezm ü şarāb: bezm-i şarāb BD.
[548] serdārıyam: Kerrārıyam BD.
[549] olmazsa: olmasa BD.

Leb-i cūy u leb-i cānān u leb-i cām olsa

4. Künc-i mey-ḫāneyle gülşen-i meclis birdür
Sāḳī-i lāle-ʿiẕār u mey-i gül-fām olsa

5. Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın **Bāḳī**
Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām o[lsa]

183.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Her ḳaçan göñlüme fikr-i ʿārıż-ı dilber düşer
Gūyiyā mirʾāte ʿaks-i pertev-i ḫāver düşer

2. Ger ölürsem ḥasret-i ḳaddiyle ol servüñ beni
Bir yere defn eyleñüz ki sāye-i ʿarʿar düşer

3. Tañ mı ġam öldürse meydān-ı melāmetde beni
Bu neberd-i ʿaşḳdur anca dil-āverler düşer

4. Anuñiçün varmazam ben kūyuña giryān olup
Ḫāk-i rāhuñ ḳorḳarum cānā gözümden ter düşer

5. ʿĀrıż u ruḫsāruñı vaṣf itse **Bāḳī** her ḳaçan
Şiʿri iy gül-çihre anuñ böyle rengīn-ter düşer

184.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[58b] 1. Ṣanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur

2. Ḫˇāb-ı ġafletde yatur baḫt-ı siyāhum ammā
Giceler ʿālemi bī-dār iden efġānumdur

3. Görinen encüm-i eflāk degüldür iy meh
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur

4. Ney-şeker vaṣf-ı lebüñ yazduġın[550] işitdi meger
Ki kemer-beste-i kilk-i şeker-efşānumdur

5. Ẓāhidā gerçi gedā-ṣūretem ammā **Bāḳī**
Maḫzen-i genc-i maʿānī dil-i vīrānumdur

185.[551]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Aġlayup iñlemeden derd-ile dūlāb gibi
Oldı çihremde yaşum yolları mīzāb gibi

2. Aġlamaḳdan ġam-ı hicrān-ile bī-hūş oldum
ʿAḳlumı ḳanlu yaşum aldı mey-i nāb gibi

3. Göñlümi rūşen ider şuʿle-i dāġ-ı ʿaşḳuñ
Pertev-i meşʿale-i mihr-i cihān-tāb gibi

4. Bād gīsūların açdıḳça görinür ruḫ-ı yār
Bāġ-ı cennetde açılmış gül-i sīr-āb gibi

5. Şāyed ol servi kenāre getürem iy **Bāḳī**
Varayın yüz süreyin ayaġına āb gibi

186.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[59a] 1. Ser-i kūyuñ ṣanemā cennet-i aʿlā bilürin

[550] yazduġın: yazduġum BD.
[551] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 297).

Müntehā ḳāmetüñi sidre vü ṭūbā bilürin

2. Seni Yūsufla güzellikde ṣorarlarsa baña
Yūsufı bilmezin ammā seni raʿnā bilürin

3. Zāyil olmaz heves-i zülf-i siyāhuñ[552] dilden
Ḥāṣıl olmayacaġın gerçi bu sevdā bilürin

4. Bilmezin n'eyleye derd ü ġam-ı cānāne ben
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

5. **Bāḳiyā** gülşen-i firdevsi baña ʿarż itme
Āsitānın ben anuñ menzil-i meʾvā[553] bilüri[n]

187.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Lebüñi āl-ile öpmiş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana

2. Nūş-ı cām eyler iken meclis-i mestān içre
Lebüñ ol ḥālet-ile girmemek olmaz ḳana

3. Bezm-i meydür güzelüm ḳan ola şāyed arada
Çekmesün ḫançerini ġamzelerüñ mestāne

4. Rāzumı nāle ile ʿāleme fāş eyledi dil[554]
Bizi rüsvā-yı cihān eyledi bir dīvāne

5. ʿAyş u ʿişret demidür çekme ġam-ı devrānı

[552] siyāhuñ: siyāhum BD.
[553] menzil-i meʾvā: menzil ü meʾvā BD.
[554] dil: göñül BD.

Bāḳiyā gel berü sāġar çekelüm rindāne

188.[555]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[59b] 1. İtdi şikār göñlümi bir şūḫ-ı şeh-levend
Müjgānı tīr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend

2. Telḫ-i şarāb-ı ġuṣṣa-i devrānı defʿ ider
Şīrīn-lebin dimāġuma[556] alsam niteki ḳand

3. Bu cism-i zerd ü zār u nizār-ile nice bir
Yanam firāḳuñ āteşine nitekim sipend

4. Her dūna şāḫ-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

5. Aʿdā yanuñda ḫurrem ü ḫandān u şād-mān
Bāḳī ġamuñda zār u dil-figār[557] u derd-mend

189.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Zevraḳ-ı ṣahbāyı sāḳī ṣundı çün nūş eyledüm
İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm

2. ʿİşret-i bezm-i viṣāl-i yār geldi yāduma
Ġuṣṣa-ı dehri ġam-ı devri ferāmūş eyledüm

3. Terk idüp tāc u ḳabāyı şevḳ-i şemʿ-i ḫüsnüñe
Kendümi pervāne-āsā nemed-pūş eyledüm

[555] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 2. beyit alınmamıştır.
[556] dimāġuma: dehānuma BD.
[557] dil-figār: dil-efgār BD.

4. Firḳtüñde bāġa vardum ḥasret-i bālāñ-ile
Ḳalmadı sabrum görüp servi der-āġūş [eyledüm]

5. Nāleler ḳıldum ser-i kūyında yārün **Bāḳiyā**
Bülbülān-ı gülsitān-ı dehri ḫāmūş eyledüm

190.[558]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[60a] 1. Bildüñ mi sen de kendüñi iy bī-vefā nesin
Āşūb u dehr[559] ü āfet-i devr-i zamānesin

2. Saña bahā ne idi cefā-pīşe olmasañ
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü bī-bahā nesin

3. Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ġuṣṣayla yata derd ü ġam-ile uyanasın

4. İy çerḫ gerçi cānıma geçdi cefāñ oḳı
Ammā ḫadeng-i āhuma sen de nişānesin

5. **Bāḳī** yoluñda döke ṣaça ḫarc idüp gözüm
Āḫir düketdi naḳdi sirişküm ḫızānesin

191.[560]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ
Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ

[558] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 5. beyit alınmamıştır.
[559] Āşūb-ı dehr: Āşūb u dehr BD.
[560] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 191).

2. Mihr ü vefālar itmez iseñ dostum n’ola
Minnet degül mi cānuma cevr ü cefālaruñ

3. Rez duḫterini sīneye çeksem ʿacem midür
Cevrinden özge nesnesi yoḳ dil-rübālaruñ[561]

4. Şeh içre ḫalḳ birbirine gösterir beni
Mihri hilāle benzedeli meh-likālaruñ

5. **Bāḳī-**i ḫaste-ḫāṭırı iñletme dostum
Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ

192.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[60b] 1. Çeng çün nāleme dem-sāz oldı
Sāzlar içre ser-firāz[562] oldı

2. Māhdan çihre-i zībā-yı nigār
Çeşm ü ebrū-ile mümtāz oldı

3. Kimse bilmezdi derūnum rāzın
Āh kim göz yaşı ġammāz oldı

4. Dil giriftār-ı ser-i zülfüñ olup
Ṣayd-ı ser-pençe-i şeh-bāz oldı

5. **Bāḳiyā** mihr ü vefāsın o mehüñ
Çoḳ ṭamaʿ eyler idük az oldı

[561] dil-rübāların: bī-vefālaruñ BD.
[562] ser-firāz: ser-efrāz BD.

193.[563]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. İrdüm fiġān u zār-ile ol āsitāna ben
   Çıḳdum kemend-i nāle ile ol āsumāna ben

2. Lü'lü' dişüñ ġamıyla sirişküm güherlerin
   Dizdüm ümīd rişтesine dāne dāne ben

3. Yād-ı lebüñle cām[564]-ı mey-i laʿl-fām içün
   Kūy-ı muġānı geşt iderin ḫāne ḫāne ben

4. Ṣubḥ-ı viṣālüñ irmedi pāyāne yitdi ʿömr
   Ṣām-ı ġamda şemʿ gibi yana yana ben

5. **Bāḳī** müsellem[565] oldı baña kişver-i süḫan
   Geçdüm serīr-i naẓma bugün ḫusrevāne ben

194.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[61a] 1. Beñzetdiler o māha deyü mihr-i enveri
   Biri birine ḳoydı fiġānum felekleri

2. Çekdi çevirdi sāḳī-i meclis piyāle[y]i
   Āl-ile öpdi deyü leb-i laʿl-i dilberi

3. ʿĀşıḳ güşāde-meşreb olur cām-ı mey gibi
   Hemdem idinse kendüsine tañ mı sāġarı

4. Yarüñ[566] raḳībi gibi iti görmedüm daḫı

[563] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 232).
[564] cām: cān BD.
[565] müsellem: musaḫḫar BD.
[566] Yārüñ: Yanın BD.

Olmaya gerçi eşk-i revānum gibi çeri

5. **Bāḳī** ṣarīr-i kilk-i bedāyiʿ-nigārdur
Şeh-bāz-ı dest-i ḳudretümüñ[567] ṣīt[568]-i şeh-peri

195.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Dilā bezm-i cihānda kimse āḫir pāyidār olmaz
Müdām elinden ḳoma ayaġı fırṣat ber-ḳarār [olmaz]

2. Ṣaḳın Mecnūnı ṣanmañ ehl-i ʿaşḳuñ iḫtiyārıdur
Güzel sevmekde zīrā kimseye hīç iḫtiyār olmaz

3. Kenār itsem diyen ol gevheri ḳaʿr-ı yem-i ġamdan
Kenāra çıḳmasun hergiz ki gevher der-kenār olmaz

4. Ne ḳanlar aġların hecr[inde] yārüñ derd-i firḳatden
ʿAceb bir dem mi vardur çeşm-i pür-ḫūn eşk-bār o[lmaz]

5. Ol āhūy[ı] saña ṣayd olur ṣanma iltiyāmından
Öñünce ḳaçar ammā **Bāḳiyā** āḫir şikār olmaz

196.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[61b] 1. ʿĀlemde ẕerre deñlü degülken vücūdumuz
Müşkül budur ki ẕerreden artıḳ ḥasūdumuz

2. Evtār-ı çeng-i [bezm-i][569]ṣafādur ṣanur gören
Künc-i belāda gözde[570] aḳan iki rūdumuz

[567] ḳudretümüñ: fikretümüñ BD.
[568] ṣīt: ṣīt BD.
[569] Vezin ve anlam gereği BD'den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 161).
[570] gözde: gözden BD.

3. Tāc-ı zümürrüdī görinür var ise meger
Belā-yı serde illere dūd-ı kebūdumuz

4. Zer-bāft cāme geydi ser-ā-ser ṣanur gören
İtse iḥāṭa cismümüzi yanar odumuz

5. **Bāḳī** meṭāʿ-ı naẓm-ile bāzār-ı dehrde
Cevr-i liʾām u miḥnet-i eyyām sūdumuz

197.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-ı ter gibi
Sāʿid-i sāḳī olur şāḫ-ı gül-i aḥmer gibi

2. Sāḳiyā ʿaks-i ʿiẕāruñdan fürūġ-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi ḫūrşīd-i żiyā-güster gibi

3. Murġ-ı cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol ḳara gözler süzüldi iki şāhīnler gibi

4. Cūy-bār-ı eşküm içre çihre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlūfer gibi

5. Ṣad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāġda
Berg-i gül bī-ḫār açılmaz **Bāḳiyā** sāġar gibi

198.[571]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[62a] 1. Meclis-i ʿaşḳa girüp ayaġı evvel çekdüm
Mā-sivādan götüri āḫir-i kār el çekdü[m]

[571] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 219).

2. Sīnem üzre görinen ḳanlu elifler ṣanmañ
Ṣafḥa-i derd ü ġama sürḫ-ile cedvel çekdüm

3. ʿAlev-i āteş-i āhum degül eflāke çıḳan
Aḫter-i baḫtuma bir tīġ-i muṣayḳal çekdü[m]

4. Nuḳra-i eşküm-ile sīm-keş oldum şimdi
Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdü[m]

5. **Bāḳiyā** ḫūn-ı dili dīde düketdi gördüm
Mey-i nābı *bedel-i* mā-yeteḥallel çekdüm

199.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
Ḳanlar dökülür ġamze-i bürrānuñ ucından

2. Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
İy ḳaşları yā nāvek-i müjgānuñ ucından

3. Dil ḍarbın urur firāḳuñda dem-ā-dem
Ḳan aġlasa zaḫmum n’ola peykānuñ ucından

4. Yüz sürmek umar pāyuña üftādeler ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından

5. Murġ-ı dil-i Bāḳī[y]i görüñ fāḫte-āsā
Efġān ider ol serv-i ḫırāmānuñ ucından

200.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[62b] 1. Cāñā görinse ṭarf-ı ʿiẕāruñ niḳābdan
Ḫalḳ āfitāb ṭoġdı şanurlar seḥābdan

2. Laʿlüñden itme tīġ-i müjeñ birle cānı menʿ
Mümkin degüldür aña kesilmek şarābdan

3. Ḳanmaz şarāb-ı nāba lebüñ ārzū iden
Sīr-āb olur mı teşne-i Kevṯer serābdan

4. Sāḳī-i devr minnet-ile şunsa içmezin
Āb-ı ḥayātı cām-ı zeri[572] āfitābdan

5. Bezm-i belāda nāle vü āhuñla **Bāḳiyā**
Müstaġnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan

201.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Nāle-i dil ol ḫam-ı zülf-i hümā-pervāzdan
Ṣan fiġān-ı murġdur ser-pençe-i şeh-bāzdan

2. Beydaḳ-ı ḫāl-i ruḫuñ zülfüñle mestūr eyleme
Almaġa şāhum göñül ferzānesin açmazdan

3. Aġlayu aġlayu gözden çıḳdum āḫir ḳaṭre-vār
Ayru düşdüm çeşm-i ḫūn-bārum gibi dem-sāzdan

4. Muttaṣıl ġamzeñ geçer bir laḥẓa baḳsañ ḥālüme
ʿĀciz olduḳ dostum ve'l-ḥāṣıl ol ġammāzdan

[572] zeri: zer-i BD.

5. Vaṣf-ı nāz-ı nāzenīnümdür bu şiʿiri[573] **Bāḳiyā**
Muṭrib-i meclis ser-āġāz eylesün şeh-nāzdan

202.[574]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[63a] 1. Yoḳdur ṣebāt çünki cihān-ı ḫarābda
Birdür hezār-sāl-ile yek-dem ḥesābda

2. Devr-i gül irdi tāze cevāndur cihān yine
Saʿy eyle ʿayş u ʿişrete ahd-i şebābda

3. İnkār itme ṣūfī ṣarābuñ menāfiʿin
Üstād-ı ḥikmet eyle buyurmış kitābda

4. Rūyında laʿli üzre ḫaṭṭ-ı müşk-bār-ı yār
Şīrīnlik yazar şeref-i āfitābda

5. **Bāḳī** şafaḳda mihr-i münevver sanur gören
ʿAks-i ʿiẕār-ı sāḳīyi cām-ı ṣarābda

203.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Sīne dāġın görüp ol ġonçe-dehen lāle gibi
Bir avuç ḳanuma girmek diledi jāle gibi

2. Żaʿfdan şöyle ġam-ı ʿaşḳ-ile nā-peydāyam
Ki hemān ṣīt u ṣadām işidilür nāle gibi

3. Seg raḳībe nice olur göstereyin ölmez isem
Dehen-i yāre uyuzlanmaġı teb-ḫāle gibi

[573] şiʿri: şiʿrüm BD.
[574] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 281).

4. Umaram kevkeb-i baḫtum ire burc-ı şerefe
Sīneye ol meh-i tābānu çekem hāle gibi

5. Dil-i Bāḳī[y]i ser-i zülfüñ elinden cānā
Çeküben ḫışm-ile çeşm-i siyehüñ ala gibi

204.[575]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[63b] 1. Diller revāne oldılar ol meh-liḳāyla
Eṭfāl-i şehr ṣanki segirdiler ay ile

2. İy kāş ṭavf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigār içün
Hem-rāh oldı ḫāk-i vücūdum ṣabāyla

3. Hecrüñ ġamıyla dīde ne demler geçürdügin
Firḳat şebinde ben bilürin bir Ḫudā-y-ile

4. İy çerḫ nice cevr idüp aġladasın beni
İller yüzine gülici bir bī-vefā ile

5. Ümmīd-i vaṣl-ı yārdan el çekme **Bāḳiyā**
Şāyed ki dest-gīr ola bir merḥabā ile

205.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḳarşu ṭutdum sīne-i ṣad-çāki senden cānibe
Gönder iy ḳaşı kemānum tīri benden cānibe

2. Defterin bād-ı ṣabā lü'lū-yı lālānuñ dürer
İlter olsa dişlerin dürr-i Adenden cānibe

[575] Bu gazel, BD'de 9 beyittir. BD'deki 5, 6, 7 ve 8. beyitler alınmamıştır (Küçük: 278).

3. Görmesün kimse ṣaḳın deyü lebin dişler baña
Baḳdıḳça ol büt-i şekker-şikenden cānibe

4. Seyr idelden gülşen-i ḥüsnüñde ḫadd ü ḳaddüñi[576]
Çekmez oldı ḫāṭırum serv ü semenden[577] cānibe

5. Ḫusrevā yıllar durur yoluñda Ferhāduñ geçer
Māyil ol gel **Bāḳī**-i şīrīn-süḫandan cānibe

206.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[64a] 1. Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur
Cān ḫaste-i kirişme-i çeşm-i nigārdur

2. Bir ġamze ile laḥẓada biñ ādem öldürür
Ḫūnī gözüñ ki āhū-yı merdüm-şikārdur

3. Ḳoçmaḳ degül ġaraz seni dīdārdur murād
Deryā-yı iştiyāḳ begüm bī-kenārdur

4. Gird-āb-ı ġamda ṣarṣar-ı āhumla fülk-i dil
Elbetde bir kenāre çıḳar rūzgārdur

5. **Bāḳī** sürūd-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ḫayāl
Ṣavt-ı[578] ṣarīr-i kilk-i[579] cevāhir-niṣārdur

[576] ḫadd ü ḳaddüñi: ḳadd ü ḫaddüñi BD.
[577] semenden: çemenden BD.
[578] Ṣavt-ı: Ṣavt u BD.
[579] kilk-i: ḫāme-i BD.

207.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Sūz-ı ʿaşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur
   Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur

2. Aḳsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
   Eşk seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şehvār olur

3. Yansa dāġ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḫaddüñle nār
   Nār nūr u nūr hūr u hūr pür-envār olur

4. Kūhdan geçse ġam-ı zülfüñle āhum şarşarı
   Kūh deşt ü deşt bāġ u bāġ sünbül-zār olur

5. Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i **Bāḳī** bir naẓar
   Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançer-dār olur

Bāḳī

208.[580]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[64b] 1. Cünd-i şitāyı ṭaşa ṭutup yine jāleler
   Ḳaṣd itdiler ki milket-i gülzārı alalar

2. Ṣaḥn-ı çemende şöyle ḳırıldı zücāc-ı yaḫ
   Seng-i felāḫan urdı meger aña lāleler

3. Çözdi çemende ṭurraların sünbül-i ṭarī
   Gūyā ṭaġıtdı mūyını müşgīn külāleler

4. Gülşende başdı jāleleri ḳara baġrına
   İrdi şafāya lāle-i ḫūnīn piyāleler

[580] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 120).

5. **Bāḳī** bu demde ḥayf ola ehl-i mezāḳ eger
Künc-i belā vü gūşe-i miḥnetde ḳalalar

Bāḳī

209.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Bir ṣafā-baḫş ḳanı cām-ı muṣaffādan yig
Bir ṭarab-sāz mı var sāġar-ı ṣahbādan yig

2. Ḳanı bir cām-ı muṣaffā gibi ṣāfī-meşreb
Ṣafḥa-i sīnesi mirʾāt-i mücellādan yig

3. Cām-ı mey-i bezmde bir dilber-i raʿnādur kim
Çihre-i nāzüki gül-berg-i muṭarrādan yig

4. Bir nefes hemdem olup defʿ-i melāl eyleyecek
Bulmadum dünyede cām-ı mey-i ḥamrādan yig

5. **Bāḳiyā** meykedenüñ ehl-i ḫarābāt içre
Ḫıdmet-i ḫāk-i deri devlet-i Dārādan yig

[65a] **Bāḳī**

210.[581]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Giceler kākül[i] sevdāsıyla dildāruñ
Ḥadd[i] pāyān mı var dūr u dırāz efkāruñ

2. ʿĀşıḳuñ āh u fiġān[582] olsa ʿaceb mi ḳārı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

[581] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 197).
[582] fiġān: enīn BD.

3. Nev-bahār oldı yine geldi cünūn eyyāmı
Ṭaḳdı zencīrlerin bād-ı bahār enhārun

4. Gülşene nergis ü gül ḫayli leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḫı [yüzi] gözi gülzāruñ

5. **Bāḳiyā** söyle lebi yādına rengīn ġazeli
Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eşʿ āruñ

Bāḳī

211.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Göñül tekmīl-i fenn-i ʿaşḳ iden üstād-ı kāmildür
Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür

2. ʿİẕār-ı yāra ay-ile yanaşdı zülf-i Hindūsı
Velī ayrılmadı yanından anuñ bir nice yıldur

3. Sürāḥī üştür-i ser-mestdür gerden-firāz olmış
Lebüñ şevḳiyle cām-ı şarāb-ı nāb ḳanzildür

4. Degül dāġ-ı siyeh teshirlerdür[583] ḥırz-ı cān içün
Nişān-ı ḍarb-ı tīġüñ sīnede bend-i ḥamāyildür

5. N'ola raḥm eylemezse **Bāḳīyā** aḥvāl-i ʿuşşāḳa
Dil-i sengīni cānānuñ raḳībe ḳatı māyildür

[583] Metinde şeklinde yazılıdır.

212.

Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūl

[65b] 1. Saña kūyuñ içre olana ḳarīn
Melek hem-nişīn ü felek şeh-nişīn

2. Görüp çīnī ebrū-yı müşgīnüñi
Siyeh çeşmüñi ṣandum āhū-yı Çīn

3. Sücūd itdi miḥrāb-ı ebrūña māh
Anı bilmeyenler ṣanurlar cebīn

4. İzüñ tozına yüzlerin sürmege
Döküldi ṣaçıldı gül ü yāsemīn

5. Ṣorarsañ ḳapumda şehā **Bāḳī**
Ġulām-ı kemīn bende-i kem-terīn

213.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum
Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki ḳaşum

2. Peleng-i ʿaşḳ-i yārüñ bīşesidür mūy-ı jūlīdem
Diyār-ı derd ü miḥnet kūhsārıdur benüm başum

3. Ne meclis içre nūş-ı cām idersem yād-ı laʿlüñle
O bezm ehlinde ḳalmaz cürʿadan ġayrı ayaḳdaşum

4. Bilürsin nūr-ı dīdem tūtīyāya ḳatılur cevher
N'ola aġlarsa ḫak-i pāyuña çeşm-i güher-pāşum

5. Ayırdı siḥr idüp yāri sipihr-i kahbe-zen[584] benden
Ne luʿb itdi baña gör **Bāḳiyā** bi'llāhi oynaşum

214.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[66a] 1. Ṣalınan kūyında ol serv-i semen-sīmā mıdur
Gülşen-i cennetde şāḫ-ı Sidre vü Ṭūbā mıdur

2. Zaḫm-ı sīnem içre cānā ḳanlu peykānuñ senüñ
Ġonçede pinhān olan berg-i gül-i raʿnā mıdur

3. Mürde-i derd ü ġama cānlar baġışlar cürʿası
Sāḳiyā bi'llāh mey-i ḥamrā dem-i ʿĪsā mıdur

4. Aġzuñ içre diş midür ya ġonçe içre jāle mi
Kevkeb-i dürrī midür ya lu'lu'-yı lālā mıdur

5. **Bāḳī**-i dil-ḫasteye cevr-i firāvān itmeden
Ḳaşduñ öldürmek degülse[585] nāz u istiġnā mıdur

215.[586]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. ʿAḳlumı ġamze-i cādūları meftūn itdi
Göñlümi silsile-i mūları Mecnūn itdi

2. Sāḳiyā ölmedin irgür mey-i rūh-efzāya
Ḥālümi derd ü ġam-ı ʿaşḳ diger-gūn itdi

3. Rūz-ı firḳatde hücūm eyledi[587] eşk-i gül-gūn

[584] kahbe-zen: pīre-zen BD.
[585] Ḳaşduñ öldürmek degülse: Öldürmek mi yoḳsa BD.
[586] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 290).
[587] eyledi: eyleyüp BD.

Sipeh-i ṣabr u sükūn üzre şebīḫūn itdi

4. Nīle ġarḳ itdi tenüm seng-i cefā zaḫmından
Yaşumı cevr-i firāvān ile Ceyhūn itdi

5. **Bāḳiyā** şādıliġ eylerse ʿaceb mi aġyār
Çerḫ anuñ ṭāliʿini gör nice meymūn itdi

216.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[66b] 1. Terk itdi ben żaʿīfi gitdi revān gibi
Gelmek müyesser olmadı bir daḫı cān gibi

2. Ser-keşlik eylemezse o servüñ ayaġına
Yüzler süreyü varayın āb-ı revān gibi

3. Devr içre sen de ser-āmedsin iy güneş
Olmayasın ol āfet-i devr-i zamān [gibi]

4. İy āh o māhuñ irişemezsin ḳulaġına
Olmayasın ol āfet-i devr-i zamān [gibi][588]

5. Tīr-i ġamuñ nişānesidür deyü **Bāḳiyi**
Allāh ki ḫalḳ çekdi çevürdi kemān gibi

217.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Göñül dāġ-ı ġamuñla sīnede bir şemʿ uyandır[mış]
Çerāġ-ı ʿaşḳa bir ġarrā ḳızıl altunı yandırmış

[588] Bu mısra, sehven yazılmıştır. BD'de "Başuñ gerekse göklere irsün fiġān gibi" şeklinde geçmektedir (Küçük: 304).

2. Göñüller naḳdin almış yār girmiş ḥalḳa-i ẕikre
Bir iki derd-mend āvāre[y]i varmış ṭolandırmış

3. Dimeñ Mecnūna gelmiş ʿāḳıbet Leylādan istiġnā
Belā-yı ʿaşḳ o ser-gerdānı cānından uşandır[mış]

4. Bulup saḳḳā-yı hicrān teşne-dil ṣaḥrāda Mecnūnı
Ecel peymānesin ṣunmış ḥayāt ābına ḳandırmış

5. Bugün **Bāḳīye** ol āfet viṣālin vaʿder ḳılmış
Yalanlar söylemiş miskīni gerçekden inandırmış

218.[589]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[67a] 1. Ṭutalum mihri görem ṭalʿat-ı dilber yerine
Kime dil bağlayayın[590] zülf-i muʿanber[591] yerine

2. Giceler ṣanma sipihr üzre ḳamerdür görünen
Cāmumuz ʿaksi geçer mihr-i münevver yerine

3. Görse[592] yār ġażebnāk olıcaḳ aġyārı
Ḫışm idüp ʿāşıḳın azarlar itler yerine

4. Ḳafesi ġamda nola ḳaldım ise ṭūṭīvār
Vaṣf-ı laʿlüñ hele aġzumda ya şekker yerine

5. İşigüñ ṭaşıyla ḫāk-i ḥarīmüñ besdür
Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yerine

[589] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 260-261).
[590] bağlayayın: bağlayam BD.
[591] zülf-i muʿanber: ol zülf-i muʿanber BD.
[592] Görmese: Görse BD.

219.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Zülfüñi görsem ʿiẕāruñ üzre iy ḫūr-ı cemīl
   Ṣanuram zencīr şeklin bağlamışdur selsebīl

2. Secde-i ḫak-i ser-i kūyuñla māh-ı çār-deh
   Çihre-i zerdin ġubār-ālūde ḳılmış bir ẕelīl

3. Cāmiʿ-i ʿaşḳında yārüñ çerḫ bir ḳandīldür
   Āfitāb-ı ʿālem-efrūz aña bir rūşen fetīl

4. Yollar itdi çihre-i zerdümde seyl-i eşk-ile
   Çeşm-i giryān beñzer ol saḳḳāya kim eyler sebīl

5. Muntaẓır olsa n'ola nergis ġubār-ı kūyına
   Tūtīyāya **Bāḳiyā** muḥtāc olur çeşm-i ʿalīl

220.[593]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[67b] 1. Laʿlüñ[594] ḳatında ḳıymet[595]-i gevher şikest olur
   Zülfüñ yanında revnaḳ-i ʿanber şikest olur

2. Meclisde laʿl-i yāre iñende ezilmesün
   Va'llāhi yoġsa kelle-i şekker şikest olur

3. Başlar giderse[596] meclis-i ʿaşḳuñda ġam degül
   Bezm-i şarābda nice sāġar şikest olur

[593] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 117-118).
[594] Laʿlüñ: Ḳaddüñ BD.
[595] ḳıymet: ḳāmet BD.
[596] giderse: yitürse BD.

4. Bi’llāhi seng-i cevr-ile mirʾāt-i dil degül[597]
Cām-ı cihān-nümā-[yı] Sikender şikest olur

5. **Bāḳī** şikenc-i zülfi ġamın yazmaḳ istesem
Ṭāḳat getürmez elde ḳalemler şikest olur

221.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yār olup aġyāra ādemler begenmez ol perī
Kendüye hem-rāz idindi yaʿni bizden yigleri

2. İtlerüñden ġayrıyı görmez raḳībüñ gözleri
Böyle ḫod-bīn eyleyen hep sensin anı iy perī

3. Şām-ı ġamda meskenüm bir künc-i ẓulmetdür velī
Şuʿle-i āhum yaḳar her ṣubḥ şemʿ-i ḫāveri

4. Bezm-i ġamda[598] būse-i laʿl-i nigāra ḳaṣd ider
Gögsine ursa n’ola cāmuñ sürāḥī ḫançeri

5. Almaz oldum **Bāḳiyā** kuḥl-i cilāyı ʿaynuma
Tūtiyā-yı çeşm idelden ḫāk-i pāy-ı dilberi

222.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[68a] 1. Çekdi zencīre beni ʿaşḳuñ nitekim şīrler
Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zencīrler

2. Naʿl kesmiş farḳına her biri olmış sīne-rīş
Nāvek-i müjgānuñuñ efgendesidür tīrler

[597] Bi’llāhi seng-i cevr-ile mirʾāt-i dil degül: Seng-i cefā-yı dehr-ile mirʿāt-ı dil degül BD.
[598] ġamda: meyde BD.

3. Yanına alsun deyü kāfir gözüñ ġamzeñ gibi
Girdiler şimdi çelīpā şekline şemşīrler

4. Şuʿle-i şemʿ-i cemāli şevḳine cemʿ oldılar
Bir çerāġ idindiler ol nev-civānı pīrler

5. İrmege ṣubḥ-ı viṣāl-i yāre hergiz çāre yoḳ
Bāḳiyā āfāḳı ṭutdı nāle-i şeb-gīrler

223.[599]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Düşse zülfinden ʿaraḳ ruḫsār-ı cānān ü[stine]
Gūyiyā şebnem düşer gül-berg-i ḫandān üstine

2. Kāküli ṣanmañ görinen ṭāyir-i devlet hümā
Sāye ṣalmışdur o şāhen-şāh-ı ḫūbān üstine

3. Niçün ol ḫūrşīd-i ʿālem-tāba öykündüñ deyü
Māh-ı nev ḫançer çeker mihr-i dıraḫşān üstine

4. Zīr-i zülfüñde görenler ḫaṭṭuñı ebr-i bahār
Sāye ṣalmış ṣandılar ṣaḥn-ı gülistān üstine

5. Ġam degül gelse dile **Bāḳī** pey-ā-pey derd ü ġam
Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine

224.[600]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[68b] 1. Gül-gūn ḳabāsı ol ṣanemün ṣanki lāledür

[599] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 267-268).
[600] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 111-112).

Cism-i laṭīfi lāle-i ḥamrāda jāledür

2. Ḳarşumda allar giyüp ol lāle-ruḫ yine
Gül-günīlerle ʿaḳlum alur ṣan piyāledür

3. Çıḳmış külāh-ı gūşeye tār-ı külāledür
Sünbül ṭaḳınmış alnına ṣanmañ o gül-ʿiẕār[601]

4. Bir bezme mīr-i meclis olupdur göñül ki aña
Baḥr-ı muḥīṭ cürʿa vü gerdūn piyāledür

5. **Bāḳī** sipihr āhum oḳına siper ṭutar
Farḳ-ı felekde ẓāhir olan ṣanma hāledür

225.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cūy-bār-ı vādī-i ġam eşk-i çeşm-i ter yeter
Rūy-ı zerd ol cūy-bāra berg-i nīlūfer yeter

2. Aġzı laʿlīn ḥoḳḳa yāḳūt-ı müferriḥ lebleri
Cevherī terkīn isterseñ leb-i dilber yeter

3. Ḫˇāce ursun başına destār-ı mermer-şāhı̄yi
Lāubālī ʿāşıḳuñ farḳında bir sāġar yeter

4. Pādişāh-ı ʿaşḳa besdür gūşe-i külḫan serīr
Bister-i sincāb ise maḳṣūd ḫākister yeter

5. **Bāḳiyā** meyl eylemez ārāyiş-i dünyeye dil
Rūy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zīver yeter

[601] Mürettip, bu beytin mısralarının yerini sehven değiştirmiştir (Küçük: 111).

226.[602]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[69a] 1. Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne
Dökülür ḫake yaşum ḳaṭreleri döne döne

2. ʿĀşıḳ-ı ḫaste-dilüñ niteki fānūs-ı ḫayāl
Nār-ı ʿaşḳuñla yanupdur cigeri döne döne

3. Pister-i ġamda gözüm giceler uyḫu görmez
İderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne

4. Ṭolaşaldan ruḫı şevḳine[603] dil-i ser-geşte
Yaḳdı pervāne-ṣıfat bāl ü peri döne döne

5. Ḳaṭre-i eşkine öyküdi deyü **Bāḳīnüñ**
Çerḫ ḥaḳḳāḳı[604] yonupdur güheri döne döne

227.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

1. Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ʿanber şikest olur

2. Tāb-ı ruḫuñla laʿlün iñen ʿaḳlın aldılar[605]
Şevḳ-ile içse kişi meyi ḳatı mest olur

3. Reftāra gelse ḳāmet-i ʿarʿar ḫırām-ile
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

4. Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirüñ

[602] Bu gazel, BD'de 8 beyittir. BD'deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 278).
[603] şevḳine: şemʿine BD.
[604] Çerḫ-i ḥaḳḳāḳ: Ḥaḳḳāḳ BD.
[605] aldılar: aldurur BD.

Zīrā görince ṣūretini büt-perest olur

5. **Bāḳī** çeker mi bāde-i engūr minnetin
Her kim ki mest-i cürʿa-i cām-ı Elest olur

228.[606]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[69b] 1. Ġonçeler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
Yaʿni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

2. Ḳandasın biz de gel iy āfet-i devrān görelüm
Nice bir öpe ḳoca görişe cānā[607] kemerüñ

3. Revnaḳ-ı ḥüsne ḫalel virmez o ḫaṭṭ-ı miskīn[608]
Arturır belki şeb-i tār ṣuʿāʿın ḳamerüñ

4. Cümle tedbīr pes-i perdeden üstāduñdur
İḫtiyārī mi ṣanursın ḥarekātın ṣuverüñ

5. Şiʿr-i **Bāḳīye** ḳulaḳ ṭutmasa zāhid neʿaceb
Söz güherdür ne bilür ḳadrini nā-dān güherüñ

229.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Gerçi ġayet mestdür ol nergis-i ḫūn-rīzler
Ḳatı geçkindür velī ol ġamze-i ser-tīzler

2. Sen yatursın mesned-i ḥüsn üzre ḫ̌āb-ı nāzda
Ḫalḳı uyutmaz fiġān u lāle-i şeb-ḫīzler

[606] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 4 ve 5. beyitler alınmamıştır (Küçük: 197-198).
[607] cānā: ṭavḳ u BD.
[608] miskīn: müşgīn BD.

3. Yaḳdılar dil kişverin cevr-ile tālān itdiler
Dilberān-ı şūḫ u şehr-āşūb [u] şūr-engīzler

4. Meclis-i ʿaşḳuñda çengī Zühre deffāf āfitāb
N'eylesün raḳṣ itmesin mi ẕerre-i nā-çīzler

5. Ġam degül **Bāḳī** iñen açılmasa ol gül-ʿiẕār
Ser-girān olurlar ekṣer ġonçe-i nev-hīzler

230.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[70a] 1. Rūşen ola tā işigüñe varmaġa rāhum
Yil mūmlarını yaḳdı gice meşʿal-i āhum

2. Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dūd-ı siyāhum

3. Luṭf eyle iñen ḳullaruña cevri çoġ itme
Āh eylemesün kimseye cevr[609] eyleme şāhum

4. Dilde[610] saña ʿarż itmege aḥvālümi gūyā
Ḳabrümdeki ḫāk üzre biten tāze giyāhum

5. **Bāḳī** dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār işiginüñ ḫıdmetidür devlet [ü] cāhum

[609] cevr: ẓulm BD.
[610] dilde: dildür BD.

231.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ḫavfum[611] oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma
   Yoḳsa kuḥl-āsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma

2. Bāġda dūlābı çoḳ çekdi çevürdi bāġ-bān
   Öykünür deyü ġamuñda nāle vü efġānuma

3. Çeşm ü ebrū ḫāl-i Hindū zülf-i cādū bulsa ger
   Öykünürdi āfitāb ol āfet-i devrānuma

4. Düşmese aġzından ol şīrīn-dehānuñ lebleri
   Vaṣf-ı laʿlin ṭurmasam ẕikr eylesem yārānuma

5. Yār defterden yine **Bāḳī** ḳazımaḳ var dimiş
   Yañlış añlatmış ʿadūlar ben ḳulın sulṭānuma

232.[612]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[70b] 1. Ḳanı bir şīrīn-süḫan laʿl-i şeker-bāruñ gibi
   Ḳanda gördi ṭūṭī bir āyine ruḫsāruñ gibi

2. Göñlümüz alur ele zülf-i dil-āvīzüñ hele
   Vechden ḫāric degül ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ [gibi]

3. Sen semen-ber serv-i sīm-endāma bir kez ṣarılan
   Başa iletdi işin ʿālemde destāruñ [gibi]

4. Ḳarşu ṭut şemʿi ruḫuñ bi'llāhi ben dil-ḫasteye
   Künc-i tārīk içre ḳaldum çeşm-i bīmāruñ gibi

[611] ḫavfum: ḳorḳum BD.
[612] Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 5. beyitler alınmamıştır (Küçük: 287-288).

5. Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser **Bāḳiyā**
Bulmaya ʿaşḳ ehli bir eglence eşʿāruñ gibi

233.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Bir ḥüsn daḫı baġladı ḫaṭdan ʿiẕār-ı yār
Eṭrāf-ı bāġ ḫūb olur olsa benefşe-zār

2. Ebr-i bahār-ı ḥüsndür ol zülf-i müşk-bār
Yaġdı ʿiẕārı bāġına ḫaṭ ṣanma zinhār

3. Gülzār-ı ḥüsni olmaz idi böyle sebze-zār
Aḳıtmayaydı yaşumı çoḳ çoḳ o gül-ʿiẕār

4. Esdürmeyeydi ṣarṣar-ı āhum cefā-yı yār
Mirʾāt-i ḥüsni olmaz idi böyle pür-ġubār

5. **Bāḳī** ʿiẕār-ı yārda ḫaṭ ṣanma görinen
Ẕerrātdur ki mihr-i münīr itdi āşikār

234.[613]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[71a] 1. Mihr-i ruḫuñla dilde kimüñ tāze dāġı var
Tāb-ı çerāġ-ı şems ü ḳamerden ferāġı var

2. Āh itme naʿl-i esbi nişānın görüp dilā
Şāyed kimesne işide yerüñ ḳulaġı var

3. Lāle çemende başı açıḳ ḳıpḳızıl deli
Sevdā-yı ḫāl-i yār-ile muḫtel dimāġı var

[613] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 2. beyit alınmamıştır (Küçük: 96).

4. Cām-ı şarāb-ı nāb gibi dil-rübā ḳanı
Laʿlīn ṭuṭaġı dür dişi gül-gūn yanaġı var

5. **Bāḳī** gözinden eyle ḥaẕer ṣorma leblerin
Zinhār ġāfil olma şarābuñ yasaġı var

235.[614]

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. İrişdüm baḥre cūy-āsā basīṭ-i ḫākden [geçdüm]
Bisāṭ-ı ḳurba irdüm çenber-i eflākden geçdüm

2. Şarāb-ı laʿl-fām u zevraḳ-ı zerrīni terk itdüm
Ben ol keştī ile ol āb-ı āteş-nākden geçd[üm]

3. Ġamuñ afyūnını tiryāk deyü baña ʿarż itme
Yüri saġ ol benüm ʿömrüm ben ol tiryākden [geçdüm]

4. Muġaylān-ı belā ṭutmış ṭarīḳ-i Kaʿbe-i vaṣluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ḫas u ḫāşākden geçdüm

5. Meṭāʿ-ı dehr bir puldur aḳar ṣu ʿömr-i müstaʿcel
Anuñ içün **Bāḳiyā** esbābdan emlākden geçdüm

236.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[71b] 1. Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-i güle
Bülbül dem-ā-dem aġlaya her bār gül güle

2. Müşgīn ṣaçuñda iy yüzi gül cān-ı nā-tüvān
Ol rişte dür ki bağlana bir deste sünbüle

[614] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 4. beyit alınmamıştır (Küçük: 214-215).

3. Şol deñlü itdi güllere bülbül şetāreti
Düşdi çemende ḳaṭre-i şebnem güle güle

4. Sīnemde zaḫmum içre olan penbe-i fitīl
Ol yāsemīne döndi ki ḳorlar ḳaranfüle

5. **Bāḳī** çemende şīşe yine ḳulḳul eylese
Bülbül terāne başlayıcaḳ uysa bülbüle

237.

Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün

1. Nesīm-i ṣubḥ eser cān-baḫş olup āheste āheste
Cihānda böyle cān virmiş degüldür daḫı bir ḫaste

2. Ayaġı elde ʿayş eyler çemende baş ḳaldurmaz
Ṣunulmış sāġar-ı ʿişret ezelden nergis-i meste

3. Ṭolaşmaḳdan degül fāriġ kemend-i kāküli dāyim
Ulaşmaḳdan degül ḫālī kemān ebrūsı peyveste

4. Temāşā-gāh-ı hüsnüñde cihānı ḥayret almış[dur]
[Ġanīnüñ gözleri] ḥayrān faḳīrüñ çeşmi [dem-beste][615]

5. Bir elde **Bāḳiyā** gül gibi sāġar var iken geldi
[Ḫayāl-i kākül-i müşgīni sünbül ṣundı deste][616]

238.

[615] Tahrip olmuş. BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).
[616] Tahrip olmuş.
 BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[72a] 1. Dergāh-ı Ḥaḳḳa derd-ile ʿāşıḳ niyāzda
Bāṭıl taṣavvur itmede ṣūfī[617] namāzda

2. [ʿUşşāḳ]-vār şevḳ-ile ḥüccāc raḳṣ ider
Āheng ü āh u nālelerümden Hicāzda

3. ʿAşḳuñla Zühre çerḫde gerdūn semāʿda
Ḫūrşīd ü māh şevḳ-ile sūz u güdāzda

4. Üftādeler şikeste vü mecrūḥ [u] pāy-māl
Ḫūbān semend-i nāza binüp türk ü tāzda

5. **Bāḳī** ḳarīn-i firḳatüñ olmaḳ revā mıdur
Aḳrān içinde böyle iken imtiyāzda

239.[618]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḫurrem
Ġonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem

2. ʿĀlemüñ n'eyleyin bāġ u bahārın sensız
Baña sen ruḫları gülzārla ḫoşdur ʿālem

3. Dāne-i ḫāline baḳ cennet-i ruḫsārında
Nice ṣabr eylesün Allāhı severseñ ādem

4. Dil-i şūrīdeye ḳıl pend ü naṣīḥat geh geh
Nefesüñ gelsün eyā ṣūfī-i nāṣiḥ dem dem

[617] ṣūfī: zāhid BD.
[618] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 221).

5. Āb-dār olsa n’ola mīve-i şiʿri[619] **Bāḳī**
Urmadı kimse daḫı böyle bu bāġ içre[620] ḳalem

240.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[72b] 1. Derd ü ġam bezmine ḳaddüm gibi bir çeng olmaz
Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz

2. Ḳanḳı gündür ki senüñ seng-i ġamuñ zaḫmından
Günbed-i çerḫ-i felek başumuza teng olmaz

3. Olamaz meşreb-i rindāna muvāfıḳ şol kim
Cāmveş bāde-i gül-gūnla hem-reng olmaz

4. İçeyin ʿāleme rüsvāy olayın n’olsa gerek
ʿĀşıḳam ʿāşıḳ-ı bed-nāma ġam-ı neng olmaz

5. Āl-ile ruḫlaruñ alsun dil-i **Bāḳī**yi hemān
Aña iy şūḫ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

241.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feūʿlün

1. Devrān ayaġın şöyle şikest itdi şarābuñ
Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ

2. Keyfiyyet-i esrāra döşendi ẓurefā hep
Yārān ayaġın almada ḥayrān mey-i nābuñ

3. Esbāb-ı ṭarab seyl-i mey-i nāb-ile gitdi
Āvāzı boġıldı giderek çeng ü rebābuñ

[619] şiʿri: şiʿr-i BD.
[620] daḫı böyle bu bāġ içre: bu bāġ içre daḫı böyle BD.

4 Peymāne şikest oldı yatur bunca[621] zamāndur
Yanup yaḳılur ḫāṭırı mecrūḥ kebābuñ

5. **Bāḳī** yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba
[Bilsek][622] ʿ acabā aṣlı nedür bu şeker-ābuñ

242.[623]

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[73a] 1. Olsa zülfi ol gül-ʿ iẕāra niḳāb
Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb

2. Dūd-ı āhum ruḫuñ hevāsıyla
Ebr olur yaġdırur cihāna gül-āb

3. Ḳaddüm iy şeh-süvār-ı ḥüsn itdi
Pāy-būsuñ ḫayāli şekl-i rikāb

4. Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çerḫ-i nīl-reng ḥabāb

5. Ġam-ı devrān doldı [624]çekme yüri
Bāḳiyā ol hemīşe mest ü ḫarāb

243.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Ṣaḥralara düşerse n'ola nāfe-i ġazāl
Sevdālara ṣalupdur anı dilberā o ḫāl

[621] bunca: ḫayli BD.

[622] Tahrip olmuş. BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 194).

[623] Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 81).

[624] Ġam-ı devrān doldı: Ġam-ı devrān-ı dūnı BD.

2. Naʿl-i süm-i semendüñe beñzetdiler deyü
Saḳf-i sipihre degdi küleh-gūşe-i hilāl

3. Şekl-i ʿiẕār-ı yār gibi naḳş-i dil-firīb
Levḥ-i żamīre yazmadı ṣūret-geh[625]-i ḫayāl

4. Yazıldı ḫaddüñ üzre ḫaṭṭuñ ẓāhir olmadın
Dirsem ʿaceb mi zülfüñe ṭuġrā-yı bī-miṣāl

5. Ṣāḥib-cemālüñ ehl-i kemālüñ muḥibbiyüz
Bāḳī ḳul eyledi [bizi][626] ol ḥüsn-i ber-kemāl

244.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[73b] 1. Cānlar fedā maḥabbet-i cānāne ser degül
Erbāb-ı ʿaşḳa terk-i ser itmek hüner degül

2. Bāġ-ı ümīd içinde dilā mīve-i viṣāl
Bir mīve-i ġarībdür olur biter degül

3. Şemşīr-i hecr-i yāreleridür elem viren
Zaḫm-ı ḫadeng-i ḳavs-i ḳażā ol ḳadar de[gül]

4. Pervānedür ki yaḳdı perin şemʿ-i āhuma
Farḳ-ı felekde munḫasif olmış ḳamer degül

5. İki cihāna virmedi bir yār-ı sāde[y]i
Bāḳī esīr-i ḳayd-ı nuḳūş u ṣuver degül

[625] ṣuret-geh-i: ṣūret-ger-i BD.
[626] Vezin ve anlam gereği BD'den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 204).

245.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Dil derdini ġamuñla dil-figār[627] olan bilür
   Bīmār ḥālini yine bīmār olan bilür

2. ʿAşḳuñ ġamıyla sırrını eşk-i revānumuñ
   Cūyā-yı yār u āşıḳ-ı dīdār olan bilür

3. Asīb-i rūzgārı gülsitān-ı dehrde
   Sen serv-i gül-ʿiẕāra hevā-dār olan bilür

4. Cān acısını ḫaste-i derd-i firāḳ olup
   Dil-dāde-i nigār-ı sitem-kār olan bilür

5. Sevdā-yı zülf-i yār-ile **Bāḳī** ne çekdügin
   Bend-i kemend-i ʿaşḳa giriftār olan bilür

246.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[74a] 1. Çıḳsa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri
   Çerḫdür encüm-i seyyārenüñ ey māh yeri

2. Şemʿ-dān süfresidür hāle degüldür görünen
   Ḳodılar encümen-i ʿaşḳa çerāġ-ı ḳameri

3. Gerçi şevḳ ehli geçer şemʿ-i şeb-efrūz ammā
   Şevḳ pervānededür kim oda[628] yaḳar bāl ü peri

4. Gözüme ʿālemi göstermez idim nergisvār
   Ṣaḥn-ı gülşende alaydım elime cām-ı zeri

[627] dil-figār: dil-efgār BD.
[628] Kim oda: k'o da BD.

5. Lebine öykünür ol Ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ
Bāḳiyā ḫalḳ ʿaceb mi mezelense şekeri

247.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

1. Dil milketini yaḳdı ḫayāl-i dehān-ı yār
Virdi fenāya gösgötüri şehri bir şerār

2. Çāk itmeyeydi sīnemi şemşīr-i cevr-i yār[629]
Derd-i derūnum olmaz idi ḫalḳa āşikār

3. Ḥaḳḳā budur ki şimdiye dek rāst gelmedüm
Ḳaddüñ gibi nihāle eyā serv-i gül-ʿiẕār

4. Ḳılsun hemīşe an[ı] emān-ı Ḫudā nigāh
İtmez nigāh ḥālüme gerçi o ġamze-kār

5. **Bāḳī** yanardı tāb-ı teb-i hecr-i yār-ile
Ṣu sepmeyeydi yüregine şiʿir-i āb-dār

248.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[74b] 1. Ne muṣāḥib bulunur derd ü ġam-ı yār gibi
Ne ferāġat yeri var ḫāne-i[630] ḫammār gibi

2. Bir bölük başına gün ṭoġmaduḳ üftādeleri[631]
Yerlere çalma igen sāye-i dīvār gibi

[629] Metinde şeklinde yazılıdır.
[630] ḫāne-i: gūşe-i AD.
[631] Üftādeleri: üftādelerüz AD.

3. Getürüp noḳṭa gibi ortaya atdı beni çerḫ
Başladı kendi ḳıyı çizmege per-gār gibi

4. Yaralu ḳollarumı dāġ-ı ġamuñdan nice bir
Dest-māl-ile aṣam boynuma ṭūmār gibi

5. O[632] ḳıyāmet beni ferdāya ṣalup **Āhī** yine[633]
Yarına ḳaldı işüm vaʿde-i dīdār gibi

249.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Derd ü ḥasret bu degül kim ḳala[634] firḳat bāḳī
Derd o dur kim ben ölem ḳala bu ḥasret bāḳī

2. Cān çıḳınca hele ḫıdmetde ben eksük ḳomadum
Eger ölmezsem efendi yine ḫıdmet bāḳī

3. Sīneden geçdi müjeñ zaḫmı durur dilde henüz
Çıḳdı peykānı velī ḳaldı cerāḥat bāḳī

4. Bī-vefādur bu felek ʿaşḳ u maḥabbet çoġ olur
Ne ḥüsn sende ne ḫod bende maḥabbet bāḳī

5. Ṣoḥbeti var mey-i nāb-ile bugün **Āhīnüñ**[635]
Yüri iy ṣūfī[636] senüñle yine ṣoḥbet bāḳī

[632] O: ol AD.
[633] yine: hemān AD.
[634] ḳala: ola AD.
[635] Āhīnüñ: yārānuñ AD.
[636] ṣūfī:Āhī AD.

250.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[75a] 1. Bülbül-i şeydā n’ola itse fiġān u nāleler
Dişlemişdür ġonçenüñ gülşende laʿlin jāleler

2. Sūzen-i müjgānlaruñ biñ āl-ile cān rişтesin
Sīne-i ṣad-pāreden göz dikdiler kim alalar

3. Eşk-i ḫūn-efşānıdur[637] Ferhāduñ iy şīrīn-dehen[638]
Açılanlar yer yerin deşt-i belāda lāleler

4. Ben zebūnuñ şehlere lāyıḳ mı iy kebk-i ḫırām
Murġ-ı cānı[639] ṣayd içün şeh-bāz-ı zülfin ṣalalar

5. Dāġlardur gūyiyā ben bülbülüñ cānında āh
Āhiyā ol ġonçenüñ laʿlindeki teb-ḫāleler

251.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Güle ṭaʿn itse ruḫuñ vechi var iy serv-i bülend
Yaraşur laʿl-i lebüñ eyler ise ġonçeye ḫand

2. Öykünür zülfine yāruñ varır elden ele misk
Görmedüm ancılayın daḫı yüzi ḳara levend

3. Lebi vaṣfın işidenler ışırup barmaġını
Didiler ḳanda bulunur ola bunuñ gibi ḳand

4. Göñlüm[640] eydür baña düşvār anuñ ḫançerine

[637] ḫūn-efşānıdur: ḫūn-feşānıdur AD.
[638] şīrīn-dehen: şīrīn-süḫan AD.
[639] cānı: cānın AD.
[640] Göñlüm: Gördüm AD.

Beni başdan çıḳarır bu dil-i düşvār-pesend

5. **Āhīnüñ** irmez eli zülfüñe iy yār senüñ
Atdı evc-i felege himmet-ile gerçi kemend

252.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

[75b] 1. Dāġ oldı lāle gibi dil-i bī-ḳarārumuz
Himmetle gör neler bitürir ḫāksārumuz

2. Şeh-bāzıyuz bu mīşe-i ʿaşḳuñ ki her zamān
Şāhīn baḳışlı bir balabandur şikārumuz

3. Deryālaruz ki gözler irişmez ḳarārumuza
Her ḫār u ḫas ṭolarsa[641] ʿaceb mi kenārumuz

4. Abdāluñuz ki her ṭarafa yā ʿAlī deyü
Diller uzatdı sīnedeki Ẕü'lfiḳārumuz

5. Bir vaḳt ola ki ʿibret içün ḫalḳa **Āhiyā**
Tārīḫ ola erenlere[642] seng-i mezārumuz

253.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

1. Bāġuñ egerçi gül gibi serv-i bülendisin
Meh-rūlaruñ efendi bugün şeh-levendisin

2. Bendeñ olup[643] ḳapuñda n'ola ḳulluḳ eylesem
Hīç sen bilür misin seni naṣıl efendisin

[641] ṭolarsa: dolsa AD.
[642] erenlere: ellere AD.
[643] olup: olup da AD.

3. Nāleñ irişdi göklere hem yerlere[644] yüzüñ
Beñzer dilā ki bir güzelüñ derd-mendisin

4. Ḳullāb-ı zülf gerçi ki[645] zencīr-i dil geçer
İy nāle sen de ḫaste göñüller kemendisin

5. Şiʿrüñ ṭutarsa ʿālemi **Āhī** ʿaceb degül
Şāʿirler içre şimdi Kemāl-i Ḫocendīsin

254.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

[76a] 1. Nigārā ḥāşılum zülf-i semen-būyuñda bir būdur
Ki bu ʿömr-i dırāzum da benüm varum da bir budur

2. Benüm ebrūlarum şanmañ bu iki ḫaṭṭı alnumda
Başumda iy kemān-ebrū yazılmış ḳara yazıdur

3. İzüñ tozını ṭutarsam n'ola çeşmümle yollarda
Efendi[646] cevherüñ ḳadrin bilene göz terāzūdur

4. Aḳıtduñ ḳara yerlere ṣu gibi ḳanlu yaşum āh[647]
Saña bu göz yaşı n'eyler daḫı iy serv [648]

5. Yazardum ḫaṭṭunuñ vasfın devāt-ı çeşm-i **Āhīden**
Velī bu ḳan olacaġuñ içi iñen ḳara sudur

---

[644] yerlere: yerlerdedür AD.
[645] gerçi ki: egerçi AD.
[646] Efendi: Efendüm AD.
[647] ḳanlu yaşum āh: ḳanlu yaşumı AD.
[648] : dil-cūdur AD.

255.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Dillerin kessün benüm derd-i dilümden ḫāmeler
   Ben ḳara yazuluya ḥarf atmasunlar nāmeler

2. Derd-ile yaḳsun beni bu tāze tāze[649] dāġlar
   Ḳarşuma ḳuçsun seni altun beneklü cāmeler

3. Nāme gibi ben ḳara yazulı baġrı yufḳadur[650]
   Ṭurmayup yaşlar döküp ḥālüme aġlar ḫāmeler

4. Ben ḳara yazulıya ḥarf atmaġiçün dem-be-dem
   Ey perī-peyker selām eyler saña ser-nāmeler

5. Defter-i[651] ḥüsnin oḳur **Āhī** meger kim Ḥamzanuñ
   Ḳıṣṣa-ḫˇān gibi üşüpdür başına hengāmeler

256.[652]

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[76b] 1. Ne ṣafā menzili var ḫāk-i der-i yār gibi
   Ne niyāz itmege bir ḳıble o dergāh gibi

2. Pīr ider ṣaḥn-ı serāyında raḳībe o güneş
   Bizi kūyında ḳomaz sāye-i dīvār gibi

3. Sensiz iy serv-i sehī seyr-i gülistān itsem
   Gül gülzār görinür gözüme ḫār gibi

4. Kim idi noḳṭa ḳoyan ḫāl ü ḫaṭuñ devrinde

[649] tāze tāze: ḳanlu ḳanlu AD.
[650] yufḳadur: yufḳaya AD.
[651] Defter-i: Ḳıṣṣa-i AD.
[652] Bu gazel, AD'de yer almamaktadır.

Her kişi dāyiresin gözlese per-gār gibi

5. Ṣafḥa-i sīme siyeh yerine dür dökdi yine
Āhₔnün siḥr-nümā ḫāmesi seḥḥār gibi

257.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿılün

1. Ḳabrüme dökülen gözi yaşı nigārumuñ
Nergis bitürdi dāyiresinde mezārumuñ

2. Sūsenler olmasun mı biten ravżam üzre kim[653]
Ḫançerlerinden ölmişem ol gül-ʿiẕārumuñ

3. Ḫāküm ziyāret eyleyenüñ ḳaşları yeri
Ṣan naḳş-ı naʿl-i esbi durur şeh-süvārumuñ

4. Mihrüñ şehīdi olalı sīnemde dilberā
Bir ẕerresini yerde ḳomazlar ġubārumuñ

5. Kūyında **Āhiyā** gören āhum şuʿāʿını
Nūr indi ṣanur üstine ḫāk-i mezārumuñ

258.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[77a] 1. Ḫātem-i engüşt-i ḳadrüñde felek pīrūzedür
ʿİzzetüñ pāyında [māh-ı] nev gümiş ser-mūzedür

2. Bāġ-ı ḳadrüñde felek bir sīm şādırvāndur
Lu'lu'-i zer mihr nūrı āb [u] meh zer-kūzedür

[653] biten ravżam üzre kim: benüm ravżam üsti kim AD.

3. Rūz u şeb ṭurmaz ṭolanurlar çerāġ-ı ḥüsnüñi[654]
Mihr ü meh pervāneler[655] ol şemʿ-i cān[656]-efrūzedür

4. ʿĪd-i vasluñda senüñ bu cānı ḳurbān eylerüm
Bunca yıl ḳatlanduġum hep ol mübārek rūzedür

5. Laʿlveş ḳan aġladan ḳutsuz sitāreñdür senüñ
Ṣunʿiyā kimüñ cihānda ṭāliʿi pīrūzedür

259.[657]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cāmda peydā vü pinhān olanı sanmañ ḥabāb
Göz ḳıpar nāzüklik-ile sāḳıye cām-ı şarāb

2. Göz açup yumuncadur ancaḳ bu ʿālem varlıġı
Ṭurma ʿayş it deyü remz eyler saña her bir ḥabāb

3. Bir yalıñ yüzlü ḳolın boynuma saldı ṣanuram
Gerdenüme geldügince tīrüñ iy mālik-riḳāb

4. Çerḫe girmiş mihr-i ruḫsārıyla yārüñ ẕerrevār
Baş açıḳ dīvānesi olmış o māhuñ āfitāb

5. Şiddet-i ʿaṣr-ile şöyle sāyil oldı **Ṣunʿiyā**
Gicede gündüzde ḳāfir ḳapusın bekler şarāb

[654] ḥüsnüñi:ḥüsnüñe GSD.
[655] Pervāneler: pervāne GSD.
[656] cān: cihān GSD.
[657] Bu gazel, GSD'de 6 beyittir. GSD'deki 3. beyit alınmamıştır (Yakar, 2018: 45).

260.[658]

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[77b] 1. Ṣoyunmış gördüm ol ten nūra beñzer
Ṭutuşmışdur ya ol tennūra beñzer

2. Benüm sīneñle[659] gören sīneñi[660] dir
Çün[661] ol ten nūra bu tennūra beñzer

3. Gezer Mecnūnlayın yalıñ olup dil
Ṭutuşmış[662] şevḳ-ile tennūra beñzer

4. N'ola biñ zer virüp ḳuçsaḳ o māhı
Anuñ sīmīn teni billūra beñzer

5. Yüzine n'ola altun ḫāl ḳorsa
Yaraşur **Ṣunʿiyā** ol ḥūra beñzer

261.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Zaḫm-ı tīġüñ ṣanma kim göñlüme zahmet gösterür
Ḥaẓ ider ol yaradan saña maḥabbet gösterür

2. Şemsī dülbendüñ ṣarın yaḳ ḫalḳı iy maḥşer güni
Kim ḳad-i bālāñı ol ġāyet ḳıyāmet gösterür

3. Ḫātem olaldan ḳaddüm mihr-i hilāl-ebrūn-ile
İl beni barmaġ-ile iy māh-ı ṭalʿat gösterür

[658] Bu gazel, GSD'de 6 beyittir. GSD'deki 5. beyit alınmamıştır (Yakar, 2018: 66-67).
[659] sīneñle: sīnemle GSD.
[660] sīneñi: sīnesin GSD.
[661] Çün: Kim GSD.
[662] Ṭutuşmış: Ḳuşanmış GSD.

4. Dost dīdārına ol şemʿ-i hidāyetdür bugün
Cāmdan niçün bize zāhid ferāġat gösterür

5. **Ṣunʿīyā** cām iç müdām andan görinür rūy-ı yār[663]
Görelüm āyine-i devrān ne ṣūret gösterür

262.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[78a] 1. Dil olmaz şeş-der-i ġamdan güşāde
Hemān zārum olur her dem ziyāde

2. Ḫarāmīlik idüp būseñ alanı
Ṭutup hep öldür iy sāḳī-i bāde

3. Fütāde ol perī cism-i laṭīfin
Görüp ḥayrān ḳaldum ben fütāde

4. ʿAcūz-ı dehri[664] gör Ferhād gibi
Bu nā-merd uş ḳıyar ben nā-murāda

5. Şarāb olsun redīfi bir ġazel di
Lebi yādına **Ṣunʿī** ḥarf-i bāda

263.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Bir cām ile ḳıldı yine sāḳī beni Mecnūn
Beñzer ki dilā itdi şarāba o gül efsūn

2. İy Ḫusrev ü ḫūbān[665] seni aray[ı] arayı

[663] yār: Ḥaḳ GSD.
[664] dehri: devri GSD.
[665] Ḫusrev ü ḫūbān: Ḫusrev-i ḫūbān GSD.

Ḳan derleyüben çıḳdı ayaḳdan mey-i gül-gūn

3. Seyr itmege ol māhı melekler gice gündüz
Revzenler açar ay ile günden yine gerdūn

4. Ḫatm eyleyen iy ḫ̬̆āce benüm muṣḥaf-ı ʿaşḳı
Ve'l-leylīye dek oḳımış anı ancaḳ [anı] Mecnūn

5. Ḫūbān-ı kelām içre bugün ehli yanında
İy **Ṣunʿī**ḳanı Yūsuf-ı naẓmum gibi mevzūn

264.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[78b] 1. Devlet şarābınuñ ki ola keyfiyyeti ġurūr
Anuñ ḫumārı merg degül mi niye sürūr

2. Fāş itdi vaḥş u ṭayra fiġānıyla ʿaşḳuñı
İy dil didüm mi rāzuñı bülbüllere ṭuyur

3. Uş it gibi yaḳında seni oynadırlar uş
Sen iy raḳīb-i fitne ḥabīb-ile ṭur otur

4. Baḫtum mıdur benüm ya sitāreñ midür senüñ
İşitmez āh u nāleñi iy dil o yār uyur

5. **Ṣunʿī** cüdā olalı ḥużūruñdan āh kim
O[l]dı ġam-ı firāḳ-ile ġayetde bī-ḥużūr

265.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Ḳanḳı ʿāşıḳ ki ġubār-ı reh-i cānān olmış

Taḫtını yel götürüp kendü Süleymān olmış

2. Göreli[666] nūr-ı cemālini ṭaparken nāra
Götürüp[667] barmaġını şemʿ müselmān olmış

3. Ḫaṭ-ı sebzi n'ola ḳazılsa anuñ laʿlinden
İricek Ḫıżr ḥayāt ābına pinhān olmış

4. Ger şeb-i ġamda ṣorarsañ dil-i ḫaste[668] ḥālin
Şemʿ gibi gözi giryān özi biryān o[lmış]

5. **Ṣunʿī** bādeyle perī-rūları tesḫīr itmiş
Ol gedā ḫātem-i cām-ile Süleymān olmış

266.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[79a] 1. Ḳaçan ol cādū-çeşm umar sāġar
San mehi gökden indirüp saġar

2. Ḳaçan ol āfet āba gire yüze[669]
Ṣanuram gökde āfitāb-güzer

3. Gül[670] gibi ḳoma cāmı şāma degin
Şemʿ veş ṣoḥbeti ṣabāḥa çıḳar

4. Gözine geldi beñzer iy sāḳī
Ṭolu içüp öper lebüñ sāġar[671]

[666] Göreli: Göricek GSD.
[667] Götürüp: Ḳaldırup GSD.
[668] ḫaste: miskīn GSD.
[669] Ḳaçan ol āfet āba gire yüze: Ḳaçan ol āfitāb āba gire GSD.
[670] Gül:Gün GSD.
[671] Ṭolu içüp öper lebüñ sāġar: Ṭolu içer lebüñ öper sāġar GSD.

5. Öykünürmiş yüzine **Ṣun ʿī** çerāġ
Ölicek ḫastedür dilin çiyner

267.[672]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilü

1. Ḫaṭṭ-ı pīrūzuñda iy dilber bu laʿl-i bī-naẓīr
Ḥażret-i ʿĪsā durur gūyā kim itdi gökde yer

2. Ḳūy-ı Leylīnüñ ḫas u ḫārıyla yapılmaġın
Āşiyān-ı murġa Mecnūn itdi başı üzre yer

3. Ben fütāde cürʿaveş ayaḳda ḳaldum ḫāk olup
Ger[çi] bu ḫum-ḫānede olmazsa sāḳī dest-gīr

4. Ḫusrevā Ferhād dünyāsın degişelden berü
Daḫı dün yasın çıḳarmışdur anuñ dünyā-yı pīr

5. **Ṣunʿ ī yi** iy Ḫusrev-i şīrīn-dehen öldürme kim
Çerḫ aġlar ʿālemüñ gülmez yüzi ʿuşşāḳ acır

268.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[79b] 1. Ġamze-i mestüñ ucından nice ġavġālar ola
Fitne-i ḫāl-i ruḫuñla ne temāşālar ola

2. Kākülüñ kim ṣalına milket-i cānlar üzre
Hey ne diller alına anda ne yaġmalar ola

[672] Bu gazel, GSD'de 6 beyittir. GSD'deki 3. beyit alınmamıştır. Ayrıca müzeyyel gazel örneğidir. Mürettip, 4. ve 5. beytin yerlerini değiştirmiştir.(Yakar, 2018: 52-53).

3. Bu leṭāfetle bu ḥāletle görünürseñ eger
Ḫalḳ-ı ʿālem götüri vālih ü şeydālar ola

4. Ebedī[673] acımayasın diye inṣāf mıdur
Ben yetīmüñ gözi yaşı aḳa deryālar ola

5. Gel götür ḫākden üftāde **ʿUbeydīyi** bugün
Hey ḳıyāmet nice bir vaʿde-i ferdālar ola

269.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. ʿArż idüp ʿārıżını göñlümi ḫurrem itmez
Ol perī itdügini dünyede ādem itmez

2. O mehüñ naʿliçesi naḳşını öpmek ister
Ḳāmetin yoḳ yere gökde meh-i nev ḫam itmez

3. Şāhlar çekdügi endūhı gedālar çekmez
Bir gedā itdügi ẕevḳi şeh-i ʿālem itmez

4. Hemdemi ehl-i ġamuñ āhı iken ol daḫı
Ölicek ḳara geyüp üstine mātem itmez

5. Dime kim cāna cefā vü sitemin artuġ ider
İy **ʿUbeydī** saña ol māh-liḳā kem itmez

270.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[80a] 1. Dem-be-dem taḫt-ı Süleymānı göñül yād eyle

[673] Ebedī: İbrī UD.

Her nefes āhuñ-ile cismüñi ber-bād eyle

2. Ḫāne-i tende dili derd ile ġam öldürüyor
Meded iy nāle çıḳup ṭaşrada feryād eyle

3. Ol cevānuñ ġam-ı ḫaṭṭın çekemez ḫaste göñül
Çeşmin[674] iy pīr ecel ḳatlüme[675] irşād eyle

4. Ol boyı serv-i revānsuz olamam iy firḳat
Ḳuluñ isem de eger gel beni āzād eyle

5. İy ʿ**Ubeydī** müjesi tīri geçer ilmez hīç
Sen gerekse siper-i sīneñi pūlād eyle

271.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Mīve-i laʿl-i revān-baḫşuñ umarmış aġyār
Olmasun bāġ-ı cihānda göreyin ber-ḫūrdār

2. Luṭf idüp ḳullaruñuñ defterine yazar iseñ
Dil-i ġam-gīn yazılur iy şeh-i ʿālī-miḳdār

3. Beñzemez zülf-i siyāhına o māhuñ didiler
Ḳara ḳayġuya batup tañ mı ḳararsa şeb-i tār

4. Ruḫ-ı zerdin görüp iy şeh ḳuluña meyl itdüñ
Reşkden yüzini burtarsa ʿaceb mi dīnār

5. Şu ḳadar nāle ile oldı ʿ**Ubeydī** hemdem

[674] Çeşmin: Cismin UD.
[675] ḳatlüme: ḳatline UD.

Cāndan olmazsa[676] eger zār olur iy dil bī-zār

272.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[80b] 1. Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz
Gel ḫarābāta bizi gör ki nice sulṭānuz

2. Ẕeḳānuñ ṭopına ḳarşu boyın egsem n'ola kim
Dest-i şāh-ı ġam-ı ʿaşḳuñda senüñ çevgānuz

3. Niçün ḳayd-i taʿalluḳla muḳayyed olavuz
Bir iki gün bu fenā tekyede ḫod mihmānuz

4. Seyl-i bārān-ı belā bize küdūret viremez
Degme nesne bizi taġyīr idemez ʿummānuz

5. Nükte-dānlar geçerüz gerçi **ʿUbeydī** ammā
Yārüñ esrār-ı lebin añlamada ḫayrānuz

273.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Ġamuñla pāy-māl olan dil-i vīrānı añmazsın
Ele iḥsān idersin genc-i vaṣlın anı añmazsın

2. Lebüñ cāmını bir kez emdügüm añarsın ammā kim
Ġam-ı hecrüñle ḳanlar yuṭduġum devrānı añmazsın

3. Dimişdüñ ḳurṣ-ı dāġum göricek bir būse ḫaḳḳuñdur
Behey ẓālim unutduñ hīç ḫaḳḳ[-ı] nānı añmazsın

[676] olmazsa: itmezse UD.

4. ʿAdū bir kez çaġırmaḳla varursın yanına dāyim
Nice feryād ider bu āşıḳ-ı nālānı añmazsın

5. Nice ṣıḥḥat yüzin görsün ʿ**Ubeydī** derd-mendüñ kim
Ṭabībüm yıl geçer ol ḫaste-i hicrānı añmazsın

274.

Fe'ilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[81a] 1. Eşigüñ ehl-i ʿaşḳa mesneddür
Ḳullıġuñ ʿizz ü cāh-ı sermeddür

2. Ḳo dökülsün ḳapuñda naḳd-i sirişk
İy şeh-i sīm-ten der-āmeddür

3. Kākülüñ ḳaydına düşüp şimdi
Deli göñlüm ʿaceb muḳayyeddür

4. Vālihüñ oldum ise dögme beni
Mest-i ʿaşḳuñ efendī bī-ḥaddür

5. Seyl-i eşküm[677] **Ubeydiyā** yıḳamaz
Sedd-i hicrān ḳatı müşeddeddür

275.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Ayaġum adım atmaz bir yere mey-ḫāneden ġayrı
Elüm bir nesne ṭutmaz sāḳiyā peymāneden ġayrı

[677] eşküm: eşküñ UD.

2. Ḳoya ġavġāyı iy vāʿiẓ ḳulaġum nesne gūş itmez
Sürāḥī ḳulḳulıyla naʿra-i mestāneden ġayrı

3. ʿAceb mi zāhidā ḥūr-ı behişte nāẓır olmazsam
Gözüm hīç nesne görmez şāhid-i kāşāneden ġayrı

4. Nice rengīn ü şīrīn olmasun güftār-ı dil-sūzum
Dilüm bir nesne ẕikr itmez leb-i cānāneden ġayrı[678]

5. **ʿUbeydīnüñ** mekānını ṣorarsañ iy perī-peyker
Yatağı yoḳdur ol dīvānenüñ virāneden ġayrı

276.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[81b] 1. Göñlüm ḫarāb olur elem-i ʿaşḳ-ı yārsız
Ḥaḳ bir diyārı eylemesün şehr-i yārsız

2. Mey-ḫānede bulunmadı dün pīr-i mey-furūş
Çekdüm ṣafā-ile meyini iḫtiyārsız

3. Her berg-i verd-i ter baña dāġ-ı cefā gelür
Gülzār seyrin eylesem ol gül-ʿiẕārsız

4. Biñ dil ḳapuñda nāle iderse ʿaceb midür[679]
Bir murġzār var mıdur ola hezārsız

5. Silme yaşuñ **ʿUbeydī** dilerseñ revācını
Zīrā silinmiş aḳçe olur iʿtibārsız

[678] UD'de bu mısra ile 3. beytin ikinci mısraının yerleri değişiktir.
[679] ʿaceb midür: ʿaceb mi kim UD.

277.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. İrmeyen bezm-i ṣafā-baḫşuña ḥürmet bulamaz
   Düşmeyen ayaġuña pāye-i rifʿat bulamaz

2. Bil ki iy şāhid-i kāşāne senüñle büt-i deyr
   Daʿvī-yi ḥüsn ü cemāl eylese ṣūret bulamaz

3. Mihr-i ʿuşşāḳ-ile meh-rūlar olurlar meşhūr
   Yoḳsa anlar yalıñuz[680] ḥüsn-ile şöhret bulamaz

4. Ḥaşre dek yaralarum aġız açup söyleseler
   Ḳıṣṣa-i derd ü ġam-ı yār nihāyet bulamaz

5. Maraż-ı ʿaşḳ ʿ**Ubeydī** ne ʿaceb miḥnet olur
   Ḳanḳı ʿāşıḳ ki aña uġraya ṣıḥḥat bulamaz

278.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[82a] 1. ʿAbherüñ[681] ʿaynı çeşm-i meftūnuñ
   Sidrenüñ dalı ḳaddi mevzūnuñ

2. Rāya beñzetdiler ḳaşuñ gördi
   İki büküldi ḳāmeti nūnuñ

3. Yine yüz pekligin ider ʿāşıḳ
   Nermi ḫod muʿteberdür altunuñ

4. Ṭutalı yer yüzini dürr-i sirişk

[680] yalıñuz: biliñüz UD.
[681] ʿAbherüñ: Nergisüñ UD.

İy perī batdı genci Ḳārūnuñ

5. Vaṣf-ı seyl-āb-ı eşk-i çeşmümde[682]
Dili ṭurmaz ʿ**Ubeydī** Ceyḥūnuñ

279.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Ol şīve-kār olursa eger ʿizz ü nāzda
Üftāde ʿāşıḳa düşer olmaḳ niyāzda

2. ʿUşşāḳuñ āhı Kaʿbe-i kūyuñda ṣubḥ u şām
Bir ḥūş hevādur iy yüzi ḳıble Ḥicāzda

3. Āteşle sīm-i rūyuñ-ile cismüñi görüp
Ġam pūtesinde ʿaşḳ-ile sūz u güdāzda

4. Emrüñ ṭutup elin ḳosa baş üstine n'ola
Ḳaddüñ hevāsı var ʿalem-i ser-firāzda

5. Ṣūfī gice ḳażā ḳılur iken ʿ**Ubeydiyā**
Añmış ḳıyām-ı ḳaddini geçmiş namāzda

280.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[82b] 1. Ḳıyāmet ḳadd-ile ol serv-ḳāmet
Ṭurup ṣalınsa nāz-ile ḳıyāmet

2. Didüm yoluñda cān virmek nigārā
Geçer mi minnete didi ne minnet

[682] çeşmümde: çeşmümden UD.

3. Gözüñ ḫışm-ile ḳaṣd-ı cān iderse
Benüm iki gözüm ʿayn-ı ʿināyet

4. Seni gülşende bir ḳat görse iy gül[683]
Yaḳasın çāk iderdi ġonçe[684] ḳat ḳat

5. Bir āhen-dil yalıñ yüzlü güzeldür
Hilālī ḫançer-i cānāna[685] āfet

281.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Laʿl-i nābuñ öpdiğiçün āl-ile peymāneler
Bezm-i ġamda sāḳiyā ḳan yutdılar mey-ḫāneler[686]

2. Germ olup meclisde rūy-ı yāre öykündük deyü
Şemʿ-i bezmüñ[687] başına odlar yaḳar pervāneler

3. Dil bugün görsün deyü eller virürler dilleri
Kākül-i cānāneye el ḳarduġıyçün şāneler

4. Laʿl-i cānānı[688] meger mestāneler[689] yād itdiler
Her ṭarafdan güm güm ötdi gūşe-i mey-ḫāneler

5. İy **Hilālī** māh-ile gūyā şüreyyā cemʿ olur
Giyseler altun beneklü cāmeler cānāneler

[683] Bir ḳat görse iy gül: görse pür ḳat ey gül HD.
[684] Çāk iderdi ġonçe: ġonçe çāk iderdi HD.
[685] cānāna: cānān HD.
[686] mey-ḫāneler: mestāneler HD.
[687] bezmüñ: meyde HD.
[688] cānānı: cāmını HD.
[689] mestāneler: cānāneler HD.

282.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[83a] 1. Devr-i güldür ġonçe-lebler ʿazm-i gülzār itdiler
Āşıḳ-ı āşüfteyi bülbül gibi zār itdiler

2. Dökdiler başdan çözüp ayaḳlara kāküllerin[690]
Ser-te-ser[691] gülzār içini misk-i Tātār itdiler

3. Şol ḳadar şevḳ-i gül-ile[692] itdiler feryād u zār
Gülsitāndan ʿandelībi zār u bī-zār itdiler

4. Serviler dīvāra ḥayretden ṭayanup ḳaldılar
Çün sehī-ḳadler ṭurup nāz-ile reftār itdiler

5. İy **Hilālī** çeşm-i mest-ile güzeller bāġda
Bir naẓarda nergis-i şehlāyı bīmār itdiler

283.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Çāk iden sīnemi tīġ-i ġam-ı cānānumdur
Fāş iden rāzumı[693] āh-ı dil-i nālānumdur[694]

2. Gün degüldür görinen deyr-i felekde her gün
ʿAks-i taṣvīr-i cemāl[695] meh-i tābānumdur

[690] kāküllerin: kākülleri HD.
[691] Ser-te-ser: Ser-be-ser HD.
[692] Şevḳ-i gül-ile: şevḳ-i lebüñ-ile HD.
[693] rāzumı: sırrumı HD.
[694] āh-ı dil-i nālānumdur: sūz-ı dil-i pinhānumdur HD.
[695] cemāl: cemāle HD.

3. Dāġlar güller elifler ṣanemā serv-i sehī
Cism-i ṣad-[pā]re benüm tāze gülistānumdur

4. Ne ḳadar varsa meh-pāre ḳulaġı küpelü
Bende-i ḫalḳa be-gūş-ı der-i sulṭānumdur

5. Sāyeveş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
İy **Hilālī** benüm ol serv-i ḫırāmānumdur

284.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[83b] 1. Dil lebüñden şarāb-ı nāb ister
Ḫastedür derdine cevāb ister

2. Ġamze-i dil-figārı dildāruñ
Ḫāne-i göñlümi ḫarāb ister

3. Çeşm-i mesti şarāb-ı nāz içmiş
Dil-i biryāndan kebāb ister

4. Cān virür dil görünce peykānın
Ḫaste-i teşne-dildür āb ister

5. İy **Hilālī** yetişdi bezm-i bahār
Devr-i güldür göñül[696] şarāb ister

285.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Var mıdur bencileyin derde giriftār olmış

[696] Metinde "Gül ve gönül" kelimelerinin yeri sehven karıştırılmıştır.

Ḥasret-i dīde-i dildār-ile efkār olmış

2. Eṣer itse n’ola ḫārāya fiġān u zāruñ
Yirüñ iy bülbül-i şūrīde senüñ ḫār olmış

3. Göñlümi pāreledi[697] gül gibi ḫār-ı ġayret
Gördüm ol ġonçe-dehen hemdem-i aġyār olmış

4. Nāleme hem-nefes olmaḳ diler imiş ney-i zār
İşidüp nāle-i dil-sūzumı bī-zār olmış

5. İy **Hilālī** yiler ardunca ṣabā dildāruñ
Meger ol serv-i hevā-baḫṣa hevā-dār olmış

286.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[84a] 1. Ṣalınan nāz-ile ol serv-i ḫırāmān ancaḳ
Yürüyen şīve-ile āfet-i devrān ancaḳ

2. Senüñ iy māh-ı cihān mihr-i ruḫuñ tābından[698]
Ḫāk de bencileyin çāk-ı girībān ancaḳ

3. Göricek laʿlüñ aḫardı gözüm iy ʿārızı gül
Gülşen-i cānda biten serv-i ḫırāmān [ancaḳ]

4. Ne ḫaber virdi ʿaceb bād-ı ṣabā zülfüñden
Sünbülüñ iy yüzi gül ḥāli perīşān [ancaḳ]

5. Devr-i ḫadinde **Hilālī** görünen ḫāl-i siyāh

[697] pāreledi: yāreledi HD.
[698] tābından: şevḳinden HD.

Āfet-i ḫalḳ-i cihān fitne-i devrān ancaḳ

287.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Maṭlaʿ-i mihr olmasa iy meh girībānuñ senüñ
   Baḳıcaḳ gözler ḳamaşdırmazdı gerdānuñ senüñ

2. Sīneme geldikçe iy ḳaşı kemān ḳılmaz ḳarār
   Oḫ nice nāzük geçer şol ḳanlu peykānuñ senüñ

3. Bāġda servi eger reyḥānı ḳılursa nigūn
   Kākülüñle rāsti serv-i ḫırāmānuñ senüñ

4. Āl-ile siḥr ögredür ṣaḥn-ı çemende nergise
   Hāy ẓālim göz göre bu çeşm-i fettānuñ senüñ

5. İy **Hilālī** dün gice gülşende nevbet virmedi
   ʿAndelībüñ ṣıḳlıġın dügdürdi efġānuñ senüñ

288.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[84b] 1. Kākülüñ refʿ idicek ol meh-i tābān-şekil
   Görünür ruḫları ḫūrşīd-i dıraḫşān-şekil

2. Dāġ urup çekdüm elifler tenüme ser-tā-ser
   Oldı iy ġonçe-dehen sīne gülistān-şekil

3. Mışr-ı ḥüsnüñ şehisin saña yaraşur cānā
   Ḳul olursa nice biñ Yūsuf-ı Kenʿān-şekil

4. Ṣanki bir āyinedür nāḫun-ı gül-berg-i nigār

Kendüyi görse n’ola ol meh-i tābān-şekil

5. Görse kūyında **Hilālī** beni bülbül gibi zār
Nāz-ile ḫande ider ol gül-i ḫandān-şekil[699]

289.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭās-ı çerḫi iñledürse yeridür zārum benüm
Bī-vefālıḳda bütün dünyā deger yārüm benüm

2. Mışr-ı tende derd-i hicrāndan ṣınurdı[700] naḳd-i cān
Olmasa ol Yūsuf-ı ḥüsn-ile bāzārum benüm

3. Vaṣf-ı ḥüsnüñdür götürse başda her gül-ruḫ n’ola
Ġonçe-i zanbaḳ gibi ṭūmār-ı eşʿ ārum benüm[701]

4. Didüm öldüm iy Mesīḥā-dem ġamuñla çāre ḳıl
Ol ṭabīb-i cān u dil dūr olma bīmārum benüm[702]

5. İy **Hilālī** māh-tāba[703] baş egmez ẕerrece[704]
Gün gibi ʿālīdür ol ḫūrşīd-i raḫşānum benüm

290.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[85a] 1. Nice ḳan aġlamayam dīde-i giryānumdan
Yandum[705] odlara yaḳıldum dil-i sūzānumdan

[699] Gül-i ḫandān-şekil: meh-i tābān-şekil HD.
[700] ṣınurdı: ṣınurı HD.
[701] Bu beyit, HD’de bulunmamaktadır (Yağmur, 1998: 140)
[702] Bu beyit, HD’de bulunmamaktadır (Yağmur, 1998: 140).
[703] Māh-ı tābāna
[704] Bu hâliyle vezin bozuktur.
[705] Yandum: N’idem HD.

2. Aġız açmaġa ḳomazlar ki diyem derd-i dili
Dil üşürdi baña peykānları her yanumdan

3. Yād-gār-ı müjeñ oḳlarıdur iy ḳaşı kemān
Yāreler kem görinür bu ten-i ʿuryānumdan

4. Ne bilürdi beni künc-i ġam-ı miḥnetde ecel
Ḫaber almasa eger nāle vü efġānumdan

5. Uġraduġına yanar tīri **Hilālī** yaḳılur
Yaḳdı odlara deyü sīne-i sūzānumdan

291.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Yüzüme bir ḳadem baṣmaz benüm ol serv-i āzāde
Yoluñda ḫāk olursam sāyeveş yüz yıl ben üftāde

2. Unutduñ baḥr-i ġamda āşināyı eylemezsin yād
Hemīşe meylüñ iy şūḫ-ı cefā-pīşe senün yāde

3. Temāşā itmege mirʾāt-i ḥüsn-i ʿālem-efrūzın
Ḫabābı çeşm itmege mirʾāt-i ḥüsn-i ʿālem-efrūzın[706]

4. Girer ḳoltuġuma sāyem ṭutar ben ḫaste[y]i cānā
Gelüp ġam ḫāṭırum ṣorduḳça künc-i miḥnet-ābāde

5. Ḳaralar geydügi budur ser-ā-ser seng-i ḫārālar
Hilālī saḫt olup mātem ṭutarlar hāl-i Ferhāda

[706] Bu mısra sehven yazılmıştır. HD'de " Ḫabābı çeşm idinmiş sāḳiyā gör sāġar-ı bāde" şeklinde geçmektedir (Yağmur, 1998: 168).

292.

Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[85b] 1. Ġurūr-ı ḥüsn-ile dilber ki nāza yüz ṭutdı
Belā-yı ʿaşḳ-ile ʿāşıḳ niyāza yüz ṭutd[ı]

2. Maḳām-ı Kaʿbe-i kūyın görince cānānuñ
Nevā-yı naġme-i ʿāşıḳ Ḥicāza yüz ṭutdı

3. Ḥaẕer ḳıl iy gül-i raʿnā niyāz-ı bülbülden
Hezār derd-ile ol bī-niyāza yüz ṭutdı

4. Benümse ṣabr u ḳarārum düketdi gitdükçe
O şīve-kārsa varduḳça nāza yüz ṭutdı

5. Cihānda gerçi ser-āmed güzel çoḳ ammā dil
Hilālī bir şeh-i bende-nevāza yüz ṭutdı

293.

Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

1. Firāḳ-ı yār-ile kārum fiġān u zār oldı
Bilindi n'idügüm iy dil hep āşikār oldı

2. Ḳarār u ṣabrını virdi ṣabāya serv-i sehī
Hevā-yı ḳāmet-i yāriyle bī-ḳarār oldı

3. Ṭolaşdı ḳaldı ser-ā-ser kemend-i kāküline
Görince ol gözi āhūyı dil şikār oldı

4. Gelürse leşker-i miḥnet ne kār ider bedenüm
Ḫadeng-i yār-ile iy dil demür ḥiṣār oldı

5. **Hilāl***ī* ḥālet-i meyden ruḫı o meh-rūnuñ
Cihānı yaḳmaġa gün gibi tāb-dār oldı

294.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[86a] 1. Ḳılmasunlar hīç taʿaccüb dīde-i nemnākümi
Aġlamazdı bilmese ḥāl-i dil-i ġamnākümı

2. Ḳılca hergiz görmedüm ʿaks-i miyān-ı dilberi
Ḳarşu ṭutdum gerçi kim āyine-i idrākümi

3. Sūzen-i müjgāna ṭaḳdum sirişküm riştesin
Dikmek içün cā-be-ce[707] bu sīne-i ṣad-çā[kümi]

4. Başum üzre tīġ-i āteş-bārdur āhum degül
Ḳatlüme ḳaṣd eyledi cellād-ı firḳat ḥākimi

5. Berḳ ṣanur **Saʿyiyā** āyīne-i idrākde
Kim ki görse ʿaks-i tīġ-i āh-ı āteşnākümi

295.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cān-ile varın şu kim yoluñda īṣār eylemiş
Kendüyi rāh-ı maḥabbetde sebük-bār eylemiş

2. Murġ-ı cānı dāne-i ḫālün hevā[s]ı iy hümā
Çeng-i şāhīn-i ġam-ı ʿaşḳa giriftār eylemiş

[707] cā-be-cā: yer yerin MK.

3. N’eylesün gülşen temāşāsın göñül çün derd anuñ
Sīnesin dāġ-ı ġam-ı ʿaşḳ-ile gülzār eylemiş

4. Ṭūṭī-i cān eylemez āyīne-i dehre naẓar
Bilmez üstād-ı ʿaşḳ aña ne giriftār eylemiş

5. Ṣavt-ı rūḥ-efzā yine muṭrib meger kim sāzına
Rişte-i cān-ı hazīn-i **Saʿy**ıden tār eylemiş

296.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[86b] 1. Nāle ney göz yaşı mey oldı ciger biryānum
Ḫane-i dilde ḫayālüñ olalı mihmānum

2. Levḥ-i çihremde yazar surh-ile ʿaşḳ āyetini
Ḳıl ḳalemlerle benüm dīde-i ḫūn-efşānum

3. Ḫār u ḫasdur ki götürdi anı sey-āb-ı sirişk
Ṣanmañuz çeşm-i terümde görünen müjgānum

4. Nem ziyān ola niṣār eyleyeyin yoluñda
Gevher-i eşk-ile pür eyleyüben dāmānum

5. Şermsārum yaḳalı **Saʿy**ı seg-i dilberden
Üstüḫ̌ān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum

297.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Raḥne kim dil ḳaşrına zaḫm-ı ġam-ı dilber ḳomış
Rūy-ı yārı çeşm-i cān görsün deyü manẓar ḳo[mış]

2. Ḫavf idüp tīġ-i ṣuʿāʿ-ı nār-ı āhumdan benüm
Çerḫ ḳat ḳat gök demürden başına miġfer ḳo[mış]

3. Ten ḥişārın ceyş-i ġam alup ḫayāl-i zülf-i yār
Burc-ı dilde bir livā-yı ejdehā-peyker ḳomış

4. Ṣuʿle-i āh-ı derūnın ẓāhir itse tañ degül
Ṣubḥuñ iy meh dāġ-ı mihrüñ cānına āzer ḳo[mış]

5. Ger ṣorar iseñ **Saʿyī** cānā marīż-i ʿaşḳ olup
Pister-i ġamda belā bālīni üzre ser ḳomış

298.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[87a] 1. Yoluña şunlar ki ʿömrüm ḫānümānlar dökdiler
Ġam metāʿın aldılar naḳd-i revānlar dökdiler

2. İtlerüñ meyl eylemesün deyü ten-i fersūdeler
Geldiler kūyuñda yer yer üstüḫ̌ānlar dökdiler

3. Nūş-ı cān anlada kim ʿaşḳ meyinden mest olup
Dīde cāmından şarāb-ı erġavānlar dökdiler

4. Sīm-i eşküm naḳd-i cānum gibi ṣaḳlarken göñül
Yoluña anı bu çeşm-i dür-feşānlar[708] dökdiler

5. Almaġa **Saʿyī** gibi bāzār-ı ġamda ġuṣṣañı[709]
Niceler naḳd-i ḥayāt-ı cāvidānlar dökdiler

[708] dür-feşānlar: ḫūn-feşānlar MK.
[709] ġuṣṣañı: derdüñi MK.

299.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Her ne dem kim seyl-i eşk-i dīde-i giryānum aḳar
   Kim ki görse ṣanur anı baḥr-ı bī-pāyān aḳar

2. Eşk-i çeşmüm bahr-i bī-pāyān olursa tañ mıdur
   Bunca demdür anda seyl-i vādī-i hicrān aḳar

3. El şihāb añlar görüp ammā ġılāfından çıḳup
   Şaḥne-i dehrüñ belinden ḫançer-i bürrān aḳar

4. Şerm ider laʿl-i lebüñden çeşme-i āb-ı ḥayāt
   Perde-i ẓulmetde kendin gizleyüp pinhān aḳar

5 Zaḫm-ı sīnem vādī-i hicrāna beñzer **Saʿ yiyā**
   Ṣu yerine ṭurmayup anuñ içinden ḳan aḳar

300.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

[87b] 1. Gerekmez baña hemdem sāġar u peymāneden ġayrı
   Ne cā-yı ʿayş u ʿişret gūşe-i mey-ḫāneden ġa[yrı]

2. Maḥabbet şemʿi tābıyla gül itmiş cümle eczāsın
   Benümle bezm-i ʿālem içre yoḳ pervāneden [ġayrı]

3. Alup ḳoynına her dem bir büt-i raʿnāyı zevḳ eyler
   Gezüp deyr-i cihānı görmedüm büt-ḫāneden ġa[yrı]

4. Saña üftād**e** cümle ʿālem beñzeden kemdür
   Nice ʿāşıḳ bulupdur Leylā bir dīvāneden ġa[yrı]

5. ʿAceb mi cāy iderse ʿaşḳ-ı dilber ḫāne-i dildür
Olur mı gence mesken **Dānişī** vīrāneden ġayrı

301.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Naḳşını Ferhāh u Şīrīnüñ ki taḥrīr itdiler
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥālini sen şāha taṣvīr itdiler

2. Bir nigāra ḫ̬ābda mālik olup vaṣl olmışın
Dostum sen Yūsuf-ı ṣānīyle taʿbīr itdiler

3. Mümkin olmadı ki gülşende gide fasl-ı ḫazān
Defʿine gerçi çenār u serv el bir itdiler

4. Eyleyenler dehr-i fānīde tecerrüd ḳaṣdını
Gökler üstinde Mesīḥāveş çıkup yer itd[iler]

5. **Dānişī** ol şāh-ı ḥüsnüñ ne felekden ḳaṣrını
Gerçi aʿlā didiler ammā ki taḳṣīr itdiler

302.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[88a] 1. Dūr idüp laʿl-i lebinden beni bī-cān eyler
Her ne eylerse bu ben ḫasteye hicrān eyler

2. İltifātıyla raḳībi bugün ādem itdi
Ne ʿaceb sāḥir olur ki ḫarı insān eyler

3. Cāy-ı maʿmūr gerekmez deyü künc-i ʿaşḳa
Seng-i cevr-ile o şeh göñlümi vīrān [eyler]

4. Berḳ-i ʿaşḳ-ı ruḫ-ı dilber kime pertev ṣalsa
Ẕerreden kem-terse mihr-i dıraḫşān eyler

5. Ol perī ḫātem-i cām-ile musaḫḫar oldı
Dānişī eyler ise bunı Süleymān eyler

303.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Gerçi ḫāl-i zeḳanuñ fitne-i devrān oldı
Ḫaṭ-ı pür-şūr iricek arada pinhān oldı

2. Leblerüñ yādına ḳan aġladuġumçün her dem
İncünirsin güzelüm sanki hemān ḳan oldı

3. Leẕẕet-i niʿmet-i ʿaşḳı ne bilür zāhid-i ḫar
Bu ġıda rūz-ı ezel ḳısmet-i insān oldı

4. Mışr-ı ḥüsne ṣalalı fitne ile āşūbı
Ẕeḳanuñ ḫālinüñ iy meh yeri zindān oldı

5. **Dānişī** kim ki leb-i yāre vire cān naḳdin
Bir dem içinde hemān vāṣıl-ı cānān oldı

304.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[88b] 1. Nihān oldı gözümden zülf-i dilber
ʿAceb midür okursam küfri ezber

2. Ayaġı yerlere başmaz ṣafādan
Alaldan būse-i dildārı sāġar

3. Geyüp zerrīn libāsın ol mihr-i ʿālem
Münevver ḳıldı dünyāyı ser-tā-ser

4. İrişse göklere başı çenāruñ
O māhuñ ḳadrine[710] olmaz berāber

5. ʿAraḳ-rīz olsa **Nevʿī** zülf-i yāre[711]
Göñül murġına dām u dāne dirler

305.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Erbāb-ı ġama rāh-ı belādan ḥaẕer olmaz
ʿAşḳa ḳadem uran kişide bīm-i ser olmaz

2. İy māh-ı Zuḥal-pāye ṣaḳın āhum oḳından
Kim ḍarbına bu günbed-i mīnā siper olmaz

3. Reftār-ile bālā[lı]ġ-ile bāġ-ı cihānda
Ṭoġrusı bu kim ḳāmet-i yāre irer olmaz

4. Her şeb ser-i kūyında yaḳar meşʿalemüz māh
Kimdür diyen üstine ġarībüñ döner o[lmaz]

5. Sırr-ı ġam-ı ʿaşḳı daḳaruz gūşına yārüñ
Nevʿī dür-i eşküm gibi bir bed güher olmaz

306.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[89a] 1. Tāb-ı teb-ile ābile ol laʿl-i nābda

[710] ḳadrine: ḳaddine ND.
[711] daḳaruz: degürür ND.

Beñzer ḥabāb-ı bādeye cām-ı şarābda

2. Yārüñ fürūġ-ı rüyına nisbet felekde māh
Bir çihredür [712] bu deyr-i ḫarābda

3. Ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı nigāra naẓar şād ider dili
Ehl-i naẓar bu ḥikmeti yazmış[713] kitābda

4. ʿAḳd-i rumūzı zülfine nisbet ḥesābsız
Bir noḳṭadur egerçi dehānı hesābda

5. **Nevʿī** ʿiẕār [u][714] zülfi arasında o mehüñ
Raḫşende berḳdür ki görinür seḥābda[715]

307.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Ḳıldı ruḫında zülf-i siyāhın gül-āb ter
Düşse ʿaceb mi reşk-ile gökde seḥāb ter

2. Eşküm şadā-yı rişte-i cāna virür sükūn
Ḳılmaz terāne çün ola tār-ı rebāb ter

3. Ḳılmaz terāne çün ola tār-ı rebāb ter[716]
Olmaz perende ger ola perr-i zübāb ter

4. Destine alsa cām yüzin çīn ider nigār
Düşdi şarāba var ise ol laʿl-i nāb ter

---

[712] : bozula ND.
[713] yazmış: yazar ND.
[714] ʿiẕār [u]: ʿiẕārı ND.
[715] Raḫşende berḳdür ki görinür seḥābda: Berḳuñ fürūġ ū tābına beñzer sehābda ND.
[716] Bu mısra sehven yazılmıştır.

5. Nūş eyle cām-ı laʿlini sevdā-yı zülfî ḳo
Nevʿī dimāġ-ı ḫuşkı idermiş şarāb ter

308.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[89b] 1. Ḳan aġladı firāḳ-ı lebüñle şarāblar
Gör nice döndi üstine anuñ ḥabāblar

2. Yād-ı lebüñle ḫayli döküldi ṣaçıldı dün
Bezm-i ṣafāda cürʿa-i cām-ı şarāblar

3. Gird-āb-ı baḥr-ı ʿaşḳa çü ṣalmadı rūzgār
Ya fülk-i dilde böyle nedür ıżṭırāblar

4. Bir muṭrib-i yegāneye meclisde dün gice
Çaldırdı cümle varını çeng ü rebāblar

5. Nār-ı derūn-ı sīnemi görüp **Ümīdiyā**
Ser-geşte oldı bezm-i belāda kebāblar

309.[717]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Sevdā-yı ʿaşḳ ider bu dil-i bī-nevāyı gör
Billāh ḳaṣd-ı salṭanat eyler gedāyı gör

2. Virmek dilerseñ āyine-i ḳalbüñe ṣafā
Mirʾāt-i cāma[718] al naẓar eyle ṣafāyı gör

[717] Bu gazel, ÜD'de 7 beyittir. ÜD'deki 2. ve 4. beyitler yer almamaktadır (Selvi, 2008: 89-90).
[718] cāma: cāmı ÜD.

3. Ṭurmaz ḥarīm-i Kaʿbe-i kūy-ı nigārumı
Barmaḳla gösterür ele ḳıble-nümāyı gör

4. Şeh-bāz-ı zülf-i yāre müşābih durur deyü
Ögüp göke çıḳardırlar ol[719] hümāyı gör

5. Cānā **Ümīdī** ḥüsnüñi rengīn-edā ider
Gūş eyle anı gel beri ḥüsn-i edāyı gör

310.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

[90a] 1. Cām-ı Cem-ile ʿayşını yād itdi şarābuñ
Meclisde bükādan gözi aġrıdı ḥabābuñ

2. Ḫoş ṭutduġıçün ḫāṭır-ı ġamnākümi her bār
Ayaġın öperdüm ele girse mey-i nābuñ

3. Nerm ise n'ola nālelerin dün gice gördüm
Hicrüñle teni bir ḳıla dönmişdi rebābuñ

4. Öyküdügiçün sīne-i sūzānuma iy dil
Yārān-ı ṣafā dün etini yedi kebābuñ

5. Var ise dili degdi sürāḥīnüñ **Ümīdī**
Mestāne düşüp pāyı şikest[720] oldı şarābuñ

311.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Bir gördi meger Kaʿbe ile eşigin anuñ

[719] ol: İy dil ÜD.
[720] pāyı şikest: pāy-ı şikest ÜD.

Mīl çekdiler iy dil gözine ḳıble-nümānuñ

2. Cān naḳdini erbāb-ı ṣafā ḳılmaġa teslīm
Aradılar iy ġonçe bulunmadı dehānuñ

3. Rez- duḫterini cān virirüz almaġa ammā
Alınmaz elinden n'idelüm pīr-i muġānuñ

4. Biñ cān-ile bir būseye iḳrārını aldıḳ
İbrāma dilā döymedi nāzük lebi anuñ

5. Şād eyledüñ ol yārı virüp yoluña cānı
Şād ola **Ümīdī** göreyin rūḥ-ı revānuñ

312.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[90b] 1. Yār idüp ġayrılarla ʿişretler
Öldürür ādemi bu ġayretler

2. Dil ḳarīn-i belā-yı derd-i firāḳ
Cān enīs-i cefā[721] vü miḫnetler

3. Bulup aġyārı it gibi depeler
Dest-i bāzū-yı yāre ḳuvvetler

4. Gönlümi yıḳdıġunca aġyārı
Gelüp ol şeh biraz meremmetler

5. Ḳoma ayaḳda gel **Ümīdī**kuluñ

[721] cefā: vefā ÜD.

Dest-gīr olup eyle himmetler

313.

Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün

1. Murġ-ı hevā-yı ʿaşḳa çerḫ āşiyāne ancaḳ
   Encümle heft-deryā āb-ile dāne ancaḳ

2. Peykān-ı zer-nişānuñ sīnemde iy ḳaşı yā
   Nār-ı derūn-ı dilden çıḳmış zebāne ancaḳ

3. Esb-i fenā-y-ile dil olmaġıçün revāne
   Her bir elif tenümde tāziyāne ancaḳ

4. Pür-ḫūn gözümde sāḳī ʿaks-i dehān-ı dilber
   Cām-ı şarāba düşmiş bir nār-dāne ancaḳ

5. Mengūş iderse tañ mı gūşına gökde pervīn
   Her bir sözüñ **Ümīdī** dürr-i yegāne ancaḳ

314.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[91a] 1. Nāleye derd-ile āġāz idicek mestāne
   Nālemüñ nāyına āheng ṭutar kāşāne

2. Dil-i sevdā-zedemi böyle perīşān idicek
   Elledi zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

3. Ḳatʿ-ı zünnār ḳılup kākül-i[722] kāfir-kīşüñ
   Ruḫuñ ayātını geldi göricek īmāna

[722] kākül-i kāküle ÜD.

4. Dil-i sūzānumı ġam āteşine yaḳma deyü
Düşdi ayaġına şemʿüñ bu gice pervāne

5. Şevḳden ayaġı yirler mi başar meclisde
Bezm-i dildāra **Ümīdī** ireli peymāne

315.

Müstefʿilün/ Feʿūlün/ Müstefʿilün/ Feʿūlün

1. Ṭarf-ı ruḫuñda şāhā ol dürr-i güş-vāre
Ṭoġmış ṣabāḥa ḳarşu güyā ki bir sitāre

2. Baş ḳoşdı zülfüñ-ile ṭarf-ı ruḫuñda ḫaṭṭuñ
Fitne bıraḳdı şehre bir iki yüzi ḳare

3. Bīmār olan ṭabībā çün āba teşne-dildür
Cān virse n'ola ʿuşşāḳ ol tīġ-i āb-dāra

4. Māh-ı ruḫuña şevḳüm günden güne ziyāde
Sevdā-yı ḫaṭṭuñ ammā göñlümde ber-ḳarāre

5. Çāk oldı iy **Ümīdī** ḫār-ı ġam-ile sīnem
Dāġ-ı derūnum oldı gül gibi āşikāre

316.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[91b] 1. Ṣalup nigār ayaḳlara zülf-i siyāhını
Alup n'ider ki boynına anuñ günāhını

2. Kuḫl-i cilā idinse n'ola dīde-i nücūm

Ögüp göke çıḳardı ṣabā[723] ḫāk-i rāhını

3. Dilden ẓalām-ı ġuṣṣa gider göñlüm açılur
Açdıḳça bād burḳaʿ-i zülf-i siyāhını[724]

4. Kūyuñ ṭolanmasun gice şol meh diyen levend
Başına yoḳsa ṭār iderin şeb-külāhını

5. Biñ nāz-ile **Ümīdīnün** ol serv-i nāzenīn
Meyl eyledi görince bugün bād-ı āhını[725]

317.[726]

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Sen bize ögretme iy sāḳī meyüñ keyfiyyetin
Döne döne biz anuñ meclisde içdük şerbetin

2. Ṣu seper peykānlaruñ her dem gelür iy ḳaşı [yā]
Nār-ı ʿaşḳuñ dil tenūrında[727] görüp germiyyetin

3. Öykünürmiş iy melek cism-i laṭīfüñe perī
Yazulu dīvārlarda görmeyeyin[728] ṣūretin

4. Beñzüne bir pāre ḳan geldi ḳadeḥ nūş idicek
Zāhidā gördüñ mi cām-ı bādenün ḫāṣiyyetin

5. İy **Ümīdī** imtilā itmişdi ḫˇān-ı ġam bizi
Cām-ı bādeyle biraz defʿ itdüñ anuñ ṣıḳletin

[723] ṣabaḥ: ṣabā ÜD.
[724] siyāhını: siyāhumı ÜD.
[725] āhını: āhumı ÜD.
[726] Bu gazel, ÜD1'de bulunup ÜD'de yer almamaktadır (Selvi, 2008).
[727] tenūrında: tanur ne de ÜD1.
[728] görmeyeyin: görmelidür ÜD1.

318.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[92a] 1. Aḳıdup cūy-ı eşkümi o melek
Döndi bir āsiyāya çerḫ-i felek

2. Sālik-i rāh-ı ʿaşḳ olan bī-dil[729]
İrişür bir selāmete giderek

3. Ḳatı diller dili ḫadeng-i müjeñ
 [730]iy ḳaşları kemān [731]

4. Baḥr-ı ġamdan ḫalāṣa fülk-i beden
Dostum ḫayli rūzgār gerek

5. Zen-i dehre **Ümīdī** virdi ṭalāḳ[732]
Görmedüm bir anuñ gibi erkek

319.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Her yaña gördi çeşmümüñ aḳar bıñarı var
Şāh-ı ḫayāl-i yār gelüp eyledi ḳarār

2. Sevdā-yı çīn-i zülfüñ-ile ey ġazāl-i çeşm
Terk-i diyār iderse n’ola nāfe-i Tātār

---

[729] bī-dil: āḫir ÜD, ÜD1.

[730] : dölek ÜD; delek ÜD1.

[731] : dölek ÜD; delek ÜD1.

[732] virdi ṭalāḳ: egmedi baş ÜD.

3. Hergiz oḳınmaz āyet-i luṭf-ı vefālaruñ
Ġāyet ġubār yazmış anı ḫaṭṭ-ı müşk-bār

4. Ḳoynum çü dāġ-ı ʿaşḳ-ile ṭolı filoridür
Ger şāhid-i ḫayāli çekem sīneye ne var

5. Şemşīr-i ġuṣṣa-ile **Ümīdī** helāk olur
Ṭaḳıldıġınca yanına ol tīġ-i zer-nigār

320.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

[92b] 1. Ḳays ʿaşḳ-ile maḥabbet cāmını nūş eylemiş
Mest olup geçmiş yatur kendin ferāmūş eylemiş

2. Māh-ı nev ṣanma felek çāk-ı girībān eyledi
Bāde-i mihrüñ nigārā anı ser-ḫoş eylemiş

3. Üstüḫ̌ān-ı sīne yer yer mevc-i āşūb-ı belā
Bād-ı āhumla yine deryā-yı dil cūş eylemiş

4. Ḫ̌āb-ile ceng itmekiçün kendüyi merdümlerüm
Ḥalḳa-i zülfüñ ḫayāliyle zırıh-pūş eylemiş

5. Ḳāmet-i zerdin **Ümīdī** hecr-ile idüp kemer
Bu ḫayāl-ile miyānuñı der-āġūş eylemiş

321.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Geyinüp nāz-ile ol şuh bugün gül-gūnī
Ḳana girdi yine boyınca dilā ol ḫūnī

2. Cāmveş zehr-i ġam u ġuṣṣaya olmaz nāfiʿ
Baña tiryāk deyü ṣatmañ igen afyūnı

3. Ol ṣaçı leylīye aḥvālümi taṣvīr itdüm
Ṣūret itdüm bugün arada yazup Mecnūnı

4. Āşinā-yı yem-i ʿaşḳ olalı ṭıfl-ı eşküm
ʿAynına almadı Nīl ü Aras u Ceyḥūnı

5. Bezm-i ġamda beni çeng-i ġama çeng eyledi[733] āh
Ey **Ümīdī** şeh-i ʿaşḳuñ bu mıdur ḳānūnı

322.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[93a] 1. Sāġar-ı bādeye baḳ mihr-i saʿādetdür bu
Her ḥabāba naẓar it necm-i hidāyetdür bu

2. Künc-i miḥnetde ġam u ġuṣṣañı yirsem ne ʿaceb
ʿĀşıḳ-ı ḫaste-dile bir ulu niʿmetdür bu

3. Bezm-i rindāna gelüp bu gice ṣıḳlet virdüñ
Yüri iy zāhid-i nā-dān ne ḫiffetdür bu

4. Būy-ı zülfüñ getürür bād meşām-ı cāna
Billāh iy peyk-i Ḫıṭā yine ne zaḥmetdür bu

5. Reh-i mey-ḫānede yārı bulıcaḳ mestāne
İy **Ümīdī** düşegör pāyına fırṣatdur bu

[733] çeng eyledi: tār eyledi ÜD1.

323.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Ṣayd itdi göñlümi yine bir ṭurresi kemend
   Zülf-i siyāhın itdi anuñ gerdenine bend

2. Beñzer ġazāl-i çeşmüñi ḳılmaḳ diler şikār
   Ṣayyād-ı zülfüñ almış ele ʿanberīn kemend

3. Ḫavfum odur ki dil dege[734] laʿl-i nigāruma
   Yoḳsa[735] lebin dehāna alırdum niteki ḳand

4. Ẓāhir olur mıyidi duḫān-ı ḫaṭ-ı ʿiẕār
   Nār-ı ruḫuñda yaḳmasa ḫālüñ eger sipend

5. Kimdür **Ümīdī** dirseñ iy şūḫ u şīve-kār
   Bir derd-mend ü bī-kes ü bī-çāre müstemend

324.[736]

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[93b] 1. Rindān-ı bezme cām-ı zümürrüd külāhdur
   Her birisi diyār-ı Ceme pādişāhdur

2. Ṣaḫn-ı serāy-ı meykede bir ḫoş mesīredür
   Āb u hevāsı ḫūb güzel cāy-gāhdur

3. Yāre şikāyet itmege derd-i derūndan
   ʿAşḳ ehline dehān u zebān şekl-i āhdur

[734] dege: döke ÜD1.
[735] Yoḳsa: Yoḫsa ÜD1.
[736] Bu gazel, ÜD ve ÜD1'de 6 beyittir. ÜD ve ÜD1'deki 3. beyit alınmamıştır (Selvi, 2008: 74-75; Buyruk 2009: 198).

4. Başda hevā-yı kākül-i miskīni var iken
Sevdā-yı zülfi de ne belā-yı siyāhdur

5. Bir kez **Ümīdī** ayaġına sürmege yüzin
Yıllar durur yoluñda şehā ḫāk-i rāhdur

325.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Aġzuñ iy ġonçe-dehen cām-ı mey-i ḥamrā mıdur
Düşmiş ol cāma lebüñ berg-i gül-i raʿnā mıdur

2. ʿĀḳıbet zülfüñ gibi sevdāyī ḳıldı göñlümi
Ḫāl-i ruḫsāruñ nigārā ḥabbetü's-sevdā mıdur

3. Görinen iy māh-rū zerrīn-benek midür yāhud
Yüz sürer dāmānuña mihr-i cihān-ārā mıdur

4. Sāye-i ḳaddüñ mi ya baḫt-ı siyāhum mı benüm
Düşmiş ayaġuña ya zülf-i ʿabīr-āsā mıdur

5. Cān-ı nālānum **Ümīdī** sīne-i ṣad-çākde
Āşiyān-ı ḫārda bir bülbül-i gūyā mıdur

326.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

[94a] 1. Cānlar fedā ḳılur saña ʿāşıḳ seri degül
Daʿvī-yı ʿaşḳ ehl-i dile serserī degül

2. Bār-ı riyāyı meclise ʿarż itme zāhidā
Zīrā anı kimesne götürmez yeri degül

3. Seyr-i cemāl-i yār ideli merdüm-i çeşm
Ḥūrī görünmez oldı gözine [737]perī degül

4. Kimse gedā-yı der-geh-i ʿālī-cenābuña
Sulṭān-ı Mışrı beñzedimez ḳayşeri degül

5. Ser-ʿasker itdi şāh-ı maḥabbet **Ümīdẕyi**
Kimdür ki aña diye begüm ʿaskerī degül

327.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Āl-ile öpdügiyiçün lebini cānānuñ
Ḳanını içmelidür cām-ı mey-i ḥamrānuñ

2. Müntehā ḳāmetüñe ideli cānā teşbīḥ
Sidrede ayaġı yerler mi başar Ṭūbānuñ

3. Dāġ-ı mihrüñ ideli gün gibi sīnemde ẓuhūr
Ḥaddi pāyānı mı var ẕerre gibi aʿdānuñ

4. Sāye şanmañ yiter ayaḳladı[738] āfāḳı deyü
Düşdi ayaġına zülfi o ḳad-i bālānuñ

5. İy **Ümīdī** ser-i zülfine göñül baġlayalı
Ḥaddi pāyānı mı var uzun uzaḳ sevdānuñ

[737] Metinde şeklinde yazılı ve "anuñ" olarak okunmaktadır. Bu şekilde okunması durumunda vezin bozuluyor. Bundan dolayı bu kelimenin sehven yazıldığını düşünmekteyiz. ÜD ve ÜD1'de de yer almamaktadır (Selvi: 2008: 130; Buyruk, 2009: 304).
[738] ayaḳladı: ayaḳladuñ ÜD, ÜD1.

328.

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

[94b] 1. Zülf-i pür-çīni sünbül-i pür-tāb
Rūy-ı rengīni lāle-i sīr-āb

2. Sünbül-i zülf-i yāre irmekiçün
Dökülüp[739] ṣaçılur müdām gül-āb

3. Ḫam-ı ebrū-yı yār ehl-i dile
Zāhidā saña gūṣe-i miḥrāb

4. Ḫāl-i Hindūña ḳıldılar teşbīḥ
Ṣevḳden raḳṣa girse n'ola zübāb

5. Demidür āsitān-ı meykedeye
Düşegör iy **Ümīdī** mest ü ḫarāb

329.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Baġlayup göñlümüz ol ḳākül-i ʿanber-fāma
Āh kim murġ-ı dili yine kim düşürdüñ dāma

2. Ġam-ı zülfüñle beyābān-ı maḥabbetde göñül
Beñzer ol rāh-reve ḳalmış ola aḫşama

3. Biñ bir ibrām-ile bir būsesin alduḳ yārüñ
Ḫūblar şimdi igen döymez imiş ibrāma

4. Ḫalḳa esrār-ı mey-i[740] laʿlüñi fāş itdi deyü

[739] Dökülüp: Dökilür ÜD1.
[740] mey-i: leb-i ÜD1.

Dil uzatsa n’ola meclisde sürāḥī cāma

5. Yazmaġa levḥa-i ḫūrşīde **Ümīdī** şiʿrin
Destine aldı ʿUṭārid yine zerrīn ḫāme

330.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[95a] 1. Dāyimā gerçi ki rifʿatde dilā nālelerüñ
Künc-i ġamda ḳatı düşkünlügi var eşk-i terüñ

2. Ḫayli bālā geçinür serv-i ser-efrāz ammā
İremez ḳāmet-i bālāsına sen sīm-berüñ

3. Bu ḳadar ḥüsn-ile bir genc-i leṭāfetsin sen
Ejdehādur ki ḳuşatdı[741] seni zerrīn kemerüñ

4. Yüri āyine-ṣıfat taṣfiye-i bāṭın ḳıl
Saña tā keşf ola aḥvāli bu cümle ṣuverüñ

5. N’ola ʿarż itse **Ümīdī** saña dürr-i naẓmın
Cevherī bilür efendi yine ḳadrin güherüñ

331.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün

1. Ḫayli şetāret eyledi meclisde bülbüle
Aġzı sürāḥīnüñ dün egildi güle güle

2. Bād-ı nesīmle açılur deyü bāġda
Ṣaḥn-ı çemende jāle bugün düşdi ter güle

[741] ḳuşattı: ḳuşandı ÜD, ÜD1.

3. Zülf-i ruḫında ol ṣanemüñ ḳaṭre-i gül-āb
Şebnem durur ki düşdi gülistānda sünbüle

4. Bu tāze tāze dāġla sīnemde her elif
Bāġ-ı belāda beñzedi ṣāḫ-ı ḳaranfüle

5. Beñzer **Ümīdī** varsa eksükligin diler
Cāmuñ egildi öpdi ayaġını bülbüle

332.

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

[95b] 1. Bahār irişdi cām içmek gerekdür
Şarāb-ı laʿl-fām içmek gerekdür

2. Geçüp aġ u ḳarasından cihānuñ
Oturup ṣubḥ u şām içmek gerekdür

3. Hele eksüklinüñ añladuġı bu
Bu eyyāmı tamām içmek gerekdür

4. Dilerseñ kim olasın ġamdan āzād
Müdām içmek müdām içmek gerekdür

5. Bu günlerde hemīşe **Ḥayretīvār**
Olup rüsvā-yı ʿām içmek gerekdür

333.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Cānumı mest eyleyen yād-ı leb-i mey-gündur

Zār iden dil ʿandelībin ol ruḫı[742] gül-gündur

2. Gönlümüñ şeydālıġın ʿayb eylemeñ Ferhādvār
Bir leb-i Şīrīn ṣaçı Leylīye çün Mecnūndur

3. Dest-i ḳahrından bu dehrüñ her kime ḳan aġlasam
Görürüm benden beter anuñ da baġrı ḫūndur

4. Nev-resīde ġonçe-leb[743] bülbüllerin zār eylemek
Gülşen-i dehr içre iy dil eskiden ḳānūndur

5. **Ḥayretī[y]i** būstān-ı dehrde dūlābvār[744]
Döne döne iñleden bu gerdiş-i gerdūndur

334.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

[96a] 1. Yād-ı laʿlün dil-i bīmāra ṣafālar getürür
İy ṭabīb-i dil ü cān yaʿni şifālar getürür

2. Yanuma geldi gözüm yaşına raḥm itdi raḳīb
Başuma gör bu sitārem ne belālar getürür

3. Ṣūfīyā biz mey-i ṣāfīyi[745] nice terk idelüm[746]
Ḳalbümüz ṣāf idüben cāna[747] ṣafālar getürür

4. Felege virme burāyı didi kūyında görüp
Dedim iy meh beni buraya bu rālar getürür

[742] ruḫı: ruḫ-ı HYD.
[743] ġonçe-leb: ġoncalar HYD.
[744] dūlābvār: dolābveş HYD.
[745] ṣāfīyi: sāfı HYD.
[746] idelüm: eyleyelüm HYD.
[747] idüben cāna: ḳılup rūha HYD.

5. **Ḥayretī** gelmez eli boş ayaġuñ ṭopraġına
[Mā]ḥażar tuhfe duʿā-y-ile ṣenālar getütür

335.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz

2. Bundan artuḳ daḫı vuṣlat nice olur ʿālemde
Bir gök altındayuz ol māh-ile dāyim ikimüz

3. Āşinālardan eger kimse ṣorarsa ḥālüm
Aġlamaḳdan gözinüñ yaşını baḥr itdi diñüz

4. Zāhidā gül gibi baş üzre ṭutarlar yer olu[r]
Gelmezüz gerçi ki bir çūbca senüñ gözüñe biz

5. **Ḥayretī** ḫaste-dile geldi ġamuñ yār oldı
Ḳomadı gūşe-i ġurbetde[748] ġarībi yalıñuz

[748] ġurbetde: miḥnetde HYD.

4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / beyit sayısı	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
4b	Necātī	Teşbīh olalı ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāre benefşe Göñlümüz açar ara çemen-ārā benefşe[749]	Ḥaḳdan dilerüm devlet-i ʿömrüñ ola cāvīd Nice kim ola pīş-rev ezhāra benefşe	Kaside/40	Methiye	*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	Bu kaside, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 47 beyittir.
6b	Necātī	Mümkin midür ki ṣarıla bir sīm-ten baña Ölem gidem meger ki ṣaralar[750] kefen baña	Cānā **Necāt*ī*** -y-ile gel aġız bir eyle kim Saña şeker-dehen dine şīrīn-süḫan baña	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
6b	Necātī	Baña yārüñ yanaġı vü lebi vü ḳaddi yeter Üzül iy gül açıl iy ġonçe yıḳıl iy ʿarʿar	İşidürsüñ dün ü gün āh u fiġān eyledügüm Hīç bir kerre dimezsiñ ki **Necātī** n'eyler	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
7a	Necātī	Bir ben degülüm ol ṣaneme mübtelā geçer Āṣüfte aña şāh u vezīr ü gedā geçer	Hāy ümmet-i Muḥammed esirgeñ **Necāt*ī*yi** Yıllar durur ki ḫāk-i reh-i Muṣṭafā geçer	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[749] Bu beyit, NB. ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 87; Yılmaz, 2015: 114).
[750] şaralar: şarıla NB, NBD.

7a	Necātī	Ṭutalum zenbīl-ile gökden iner meh-pāreler A begüm yerden mi çıḳdı ʿāşıḳ-ı bī-çāreler	İy **Necātī** çıḳma yoldan aldanup güzellere Şemʿ gibi ṣanma kim[751] dāyim öñüñce varalar	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
7b	Necātī	Beñzemeseydi saña güneş müşterī ile[752] Baḳmazdı gökyüzine kimesne yeri ile	Bāzār-ı ġamda gözyaşı ṣūret virir saña Kim ṣatılur **Necātī** ḳumāş ülgeri-ile	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
7b	Necātī	Ġamdan ḫaste olan dil[753] ḳapuñda yaṣdanup ṭaşı Teraḫḫum kıl ki ʿuşşāḳuñ ḳatı yaṣdıḳdadur başı	**Necātī** şiʿrini şīrīn idüp dürler döker oldı Göreli ol[754] leb-i laʿl-i güher-pūş-ı şeker-pāşı	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 8 beyittir.
8a	Necātī	Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez Nitekim ḫaste çeküp nāle kemendin yeñemez	Ḳaddüñ[755] añup çemene dökse **Necātī** gözi yaş Bāġbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñemez	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
8a	Necātī	Çıḳalı göklere āhum şereri döne döne Yandı ḳandīl-i sipihrüñ cigeri döne döne	Ey **Necātī** yaraşur muṭrib[i] şeh meclisinüñ Raḳṣ urup oḳıya bu şiʿr-i teri döne döne	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
8b	Necātī	Çeşm-i mestüñe düşer mi dem-be-dem ḳan eylemek Zülfüñe mi ḳaldı her dem dil[756] perīşān eylemek	Cān dirīġ eyler **Necātī** dir imiş ol bī-vefā Ölmez isem borcum olsun anı yalan eylemek	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 10 beyittir.3. beyit şairin

[751] kim: ki NBD.
[752]Benzemeseydi saña güneş müşteri-ile: Ḫurşīd saña benzemese müşteri ile misk-ile: müşg ile NB, NBD.

[753]Yatur dil-ḫasteler cānā: gamdan ḫaste olan dil NB, NBD.
[754]Göreli ol: görelden şol: NB, NBD.
[755]Ḳaddüñ: Boyuñ NB, NBD.
[756] her dem dil: ya diller NB, NBD.

							aynı redifli başka bir gazelinden alınmıştır.
8b	Necātī	Ol ḳadd-i ser-firāza serv olmaz ise ʿāşıḳ Yonulmadıḳ aġaçdur olmaz bir işe lāyıḳ	Yārüñ şeker lebinden sorar iseñ **Necātī** Şīrīn ü ter olupdur şöyle ki cāna[757] lāyıḳ	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün*	
9a	Necātī	Bugün bir haftadur cānān görünmez Sitāremde meh-i tābān görünmez[758]	**Necātīye** leb-i laʿlüñden özge[759] Dil ü cān derdine dermān görünmez	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Feʿūlün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 6 beyittir.
9a	Necātī	Būse luṭf it saña cān-ile ḫarīdār olana Cān yidürmek gerek ey ġonçe-dehen yār olana	Ger **Necātī** ġama düşdüyse ḳo cānı çıḳsun Neye virürdi göñül böyle sitem-kār olana	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 6 beyittir.
9b	Necātī	Ḫalḳ-ı ālem bir yaña ʿaşḳ-ile şeydā[760] bir yaña Cennet-i kūyuñ ḳomaz[761] olursa dünyā bir yaña	Cānına oldı **Necātīnüñ** ḥavāle ʿaşḳ-ı[762] yār İy ecel sen de gelüp itme teḳāżā bir yaña	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 9 beyittir.
9b	Necātī	Bezm-i ġamda ʿaḳl u cānı itdi laʿl-i yār mest Cām iki oldı ne var olsa ḳamu hūş-yār mest	N'ola ḥüsnüñden **Necātī** olsa bī-hūş iy ṣanem Būy-ı güldendür dem-ā-dem bülbül-i gülzār mest	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazelin hüsn-i matla beyti *Necâti*

[757] şöyle ki cānā: şöyle cānuna NB, NBD.
[758] Bu gazel, NB'de bulunmamaktadır.
[759] Necātīye leb-i laʿlüñden özge: Leb-i laʿlüñden özge iy Necātī NBD.
[760] Bir yana ʿaşk-ile şeydā : bir yana oldu bu şeydā NB, NBD.
[761] ḳomaz: ḳomazam NB, NBD.
[762] ʿaşk-ı: çeşm-i NB, NBD.

							Bey Dîvânı'ndaki aynı redifli başka bir gazelden alınmıştır.
10a	Necātī	Zülf-i miskīn[763] kim iżār-ı dil-rübā üstindedür Sūre-i *ve'l-leyldür* kim *va'd-duhā* üstindedür	Nice ayrılsun **Necātī** ʿışḳ-ı dilberden kim ol Bir hümādur k'āşiyānı ol hevā üstündedür	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 6 beyittir.
10a	Necātī	Nev-bahār eyyāmı geldi ʿayş u ʿişret çaġıdur Tevbelerle gül ḳızıl düşmen süci ḳan yaġıdur	Ṭopraġı altun ider cānā eyü baḳışlaruñ Bende-i muḫlis **Necātī** de ayaḳ ṭopraġıdur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
10b	Necātī	Biñ ṣayd idince yayını her pehlivān aṣar Ḳaşuñ bu resme gün başına bir kemān aṣar	Bir gün ṣaçuñda boġılur olur[764] şikeste dil Çoḳlar **Necātī** kendüzini nā-gehān aṣar	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 10 beyittir.
10b	Necātī	Laʿl-i şīrīnüñ ki Ḥıżruñ çeşme-i ḥayvānıdur Ṣaḳınursın ḫaste-dilden ṣanki[765] ādem cānıdur	Çeşm-i ser-mesti **Necātī** gerçi ḳattāl añılur Ol leb-i şīrīni gel görelüm[766] ne ādem cānıdır	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 10 beyittir.
11a	Necātī	Mest olur murġ-ı çemen gül yaḳalar çāk eyler ʿĀrif-i vaḥdet olan bunları[767] idrāk eyler	Yā Rab ol ḥoḳḳa-i laʿlīn ne müferriḥdür kim Her nefes cān[768] **Necātīyi** feraḫnāk eyler	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/*	Bu gazel, *Necâtî Bey*

[763] miskin: dilber NB, NBD.
[764] olur: agar NB, NBD.
[765] ṣanki: ṣan kim NB.
[766] görelüm: gör kim NB, NBD.
[767] olan bunları: olanlar bunu NB, NBD.
[768] cān:nice NB, NBD.

						Feʿilātün/ Feʿilün	*Dîvânı*'nda 7 beyittir.
11a	Necātī	Bir dem iken devlet-i dünyāyı bir dem ṣandılar Bu fenā gülzārınuñ ʿayşını ʿālem ṣandılar	Ṣundılar bir cürʿa kim biñ yıl yaşar içen tamām Bu perī-rūlar **Necātī** bizi ādem ṣandılar	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
11b	Necātī	Biz senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ʿāşıḳlaruz Anuñiçün ḳanda güzel görsevüz ʿāşıḳlaruz	Ṣūfī sen rüʾyā-ile bağlayımazsın gözümüz Biz **Necātī** meşrebinde dāyim uyanıḳlaruz	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
11b	Necātī	Ḫāk-i pāyuñ tūtīyā-yı dīde-i ḫūn-bār imiş Ḥamdulillāh kim görecek gözlerümüz var imiş	Būseñi görmez **Necātī** kendüye lāyıḳ velī İy lebi ġonçe[769] ne çāre cān durur umar imiş	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
12a	Necātī	Neşāṭ u ʿişreti neyler ġamuñla hemdem olan Ḳapuñda cennetüñ adın añar mı ādem olan	Ecel gelüp sefere nevbetüñ durur diyicek **Necātīyā** ḳara yaya durur müsellem olan	Gazel/5		*Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
12a	Necātī	Cemālün muṣḥafı ḥaḳḳı mübārek fāldür zülfüñ Ki ṭāvūsī mürekkeble yazılmış dāldür zülfüñ	**Necātī** her müselmānuñ görür ḳaydınıol kāfir Benüm ḥaḳḳumda[770] her dāyim işi ihmāldür zülfüñ	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
12b	Necātī	Gül-ruḫlaruñda[771] zülf-i perīşān girih girih Bāġ-ı İremde sünbül ü reyḥān girih girih	Yāḳūt üzre ḫaṭṭ yazarın didi laʿl-i dost Olmuş **Necātī** mühr-i Süleymān girih girih[772]	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/*	Bu gazel, *Necâtî Bey*

[769] ġonçe: sükker NB, NBD.
[770] Benüm ḥaḳḳumda: Baña geldükçe NB, NBD.
[771] Gül yanaġuñda: Gül yanaġuñda NB, NBD.
[772] Bu beyit, NB. ve NBD'de
"Ḫaṭṭ-ı lebüñe öyküne mi ṭut ki yazıla
Yāḳūt üzre mühr-i Süleymān girih girih" şeklindedir (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).

						Fāʿilün	*Dîvânı*'nda 8 beyittir
12b	Necātī	Ṭutalum servi görem ḳamet-i dilber yerine Beni kim egleye bu[773] zülf-i muʿanber yerine	Ey **Necātī** ben aña nice müselmān diyeyin Ki raḳībi ṭutup öldürmeye kāfir yerine	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Necâtî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
13a	Ẕātī	Şevḳ-ile şāhid-i ʿıyduñ ḳaşı vaṣfında hilāl Yazdı mecmūʿa-i eflākde bir tāze ḫayāl	ʿIyduñı Tañrı mübārek ḳıla[774] ḳadrüñ[775] aʿlā[776] Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilāl	Kaseba/40	Mathiye	*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu kaside, *Zâtî Dîvânı*'nda 43 beyittir.
15a	Ẕātī	Murġ-ı zerrīn-per zümürrüd-āşiyān lü'lü-ġıdā Bāl açup uçmaḳ diler her ṣubḥ kūyuñdan yaña	Ṭālibüñ dāyim türāb-ı rāh-ı kūy-ı dil-rübā İşini[777] altun ider cevher degil mi **Ẕātıñā**	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
15a	Ẕātī	Her nişān-ı pāy-ı seg kūyuñda bir güldür baña İtlerüñ āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña	Sāyeveş yanınca sürünmekden oldı ten siyāh Dimedüñ iy ḫ̬āce **Ẕātī** bir siyeh ḳuldur baña	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı I'de* 7 beyittir.
15b	Ẕātī	Merḥabā iy būy-ı zülf-i dil-rübā Ḳanḳı yeller esdi geldüñ bu yaña	Öykünelden ḫāk-i pāy-ı dilbere Çıḳdı **Ẕātī** gözlerümden tūtiyā	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[773] bu: ol NB, NBD.
[774] ḳıla: ide ZD.
[775] ḳadrüñ: ḳadrüñi ZD.
[776] aʿlā: mezīd ZD.
[777] İşini: Rūyını ZD1.

15b	Ẕātī	Ol elif-ḳad cevr ider[778] itmez taḥammül Ḳāf aña Görmedüm anuñ gibi insāfsız insāf aña	Virmezem **Ẕātī** bütün dünyā ṭolusı cevhere Dürr-i ʿaşḳ-ı yārümi kim olmışam ṣarrāf aña	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı I'de* 7 beyittir.
16a	Ẕātī	Didüm yād it beni bir merḥabādan Didi hergiz elüm degmez cefādan	Saña el virmiş iken **Ẕātī** fırṣat El açup vaṣlını iste Ḫudādan	Gazel/5		*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün*	
16a	Ẕātī	Piste[779]-i bāġ-ı İrem dirsem ʿaceb mi aña ben Hey ḳıyāmet mā-ḥaṣal dünyāda yoḳdur ol dehen	Yārı gördüm yaḳamı çāk eyledüm yārān didi **Ẕātiyā** budur seni ʿālemde göñleksiz ḳoyan	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
16b	Ẕātī	Dilden artuḳ ġuṣṣanuñ yā Rab mekānı yoḳ mıdur ʿĀṣıḳuñ ʿālemde baḫt-ı kāmrānī[780] yoḳ mıdur	Ġonçeye gel aġzuma öykünme var açıl dimez **Ẕātiyā** ol gül-ruḫuñ yoḳsa dehānı yoḳ mıdur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı I'de* 7 beyittir.
16b	Ẕātī	Her gice bir cāhı rūşen eylemekdür niyyetüñ[781] Meh gibi hercāyīsin bildük senüñ māhiyyetüñ	Minnet itme oldürürem **Ẕātīyi** bir gün deyü[782] Firḳat anı öldürür yanuñda ṭursun minnetüñ	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
17a	Ẕātī	Āteş-i ḥasret benüm kār itdügini cānuma Yana yana derd-ile ʿarż eylesem cānānuma	Eşk-i çeşminden ter eyler cismini yanam deyü Kim naẓar eylerse **Ẕātī** defter ü dīvānuma	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
17a	Ẕātī	Göñlüm ṣaçuñda beste ḳapuñda cān şikeste Bendeñdür āy efendüm bunlar şikeste beste	**Ẕātī** ḳulum dimiş yār aduñ mübārek olsun Ġāyetde ṭāliʿ üñ ḫoş fālüñ bugün ḫuceste	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātün / Mefʿūlü/ Fāʿilātün*	

[778] ider: ki itmez ZD1.
[779] Piste-i: Pisteh-i ZD3.
[780] baḫt-ı kāmrānī: baḫt u kāmrānī ZD1.
[781] niyyetüñ: himmetüñ ZD2.
[782] öldürürem Ẕātīyi bir gün deyü: tīġuñ ile Ẕātīyi öldürmegi ZD2.

17b	Ẕātī	ʿAdū-yı zāġ elinden bir teẕerv-i şīve-kār aldum Daḫı ben şāh-bāz-ı ʿaşḳ olaldan bir şikār aldum	Nuḳūd-ı ṣabr u dil virdüm metāʿ-ı derdine yārüñ Görenler **Ẕātiyā** cānlar virür bir yādigār aldum	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
17b	Ẕātī	Rūz-ı hecrüñ farḳı yoḳ iy meh ṣeb-i deycūrdan Çeşm-i bī-insāfı[783] var anda eṣer yoḳ nūrdan	Kim enāniyyet cüzin oda yaḳarsa **Ẕātiyā** Oḳısa olur Ene'l-Ḥaḳ dersini Manṣūrdan	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
18a	Ẕātī	Bir mehüñ mihrin vereydi bāri Allāhum saña Gün gibi rūṣen olurdı ḥālüm ey māhum saña	Cennete varmaġa iy ḥūrī-ṣıfat bulur ṭarīḳ Ṭoġrı ilterse eger kim **Ẕātı̄**'yi rāhum saña	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
18a	Ẕātī	Gözlerine sürme çekmişler o çeşmi elālar Göz ḳarardurlar ki naḳd-i ḳalbi elden alalar	Ṣubḥa ḳarşu ġonçeye şeb-nem düşüpdür gūyiyā Leblerinden[784] **Ẕātiyā** ol gül-ruḫuñ teb-ḫāleler	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
18b	Ẕātī	Göñlümüñ olmazdı ümīd-i viṣāl eglencesi Olmasa dīvānenüñ fikr-i muḥāl eglencesi	Leblerin medḥ eyle eglence dilerseñ **Ẕātiyā** Çünki ṭūtīnün olur şīrīn-maḳāl eglence[si]	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
18b	Ẕātī	Yāraler ġamzeñ dil-i mecrūḥı oḳdur var ise Ḫalḳı çeşmüñ öldürür īmānı yoḳ dur var ise	Cān virür reşkinden iy **Ẕātī** işitdükçe revān Her sözüñ aġyāra bir demrenlü oḳdur var ise	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
19a	Ẕātī	Yer yer göge āteş ḳor ise tañ degül āhum Aḫşamlamadı bu gice hücremde[785] o māhum	Ṣūretlü kişi olur idim **Ẕātī** cihānda Āyine-ṣıfat ḳılsa naẕar bendeye şāhum	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	

[783] bī-insāfı: bī-insāf ZD3.
[784] Leblerinden: Leblerinde ZD1.
[785] hücremde: benümle ZD2.

19a	Ẕātī	Yaşuma baḳ şu gibi şal beni[786] vuşlat bāġına Nev-bahārum raḥm ḳıl döndüm ḫazān yapraġına	Kaydefā mülki gibi **Ẕātī** cihānı ġarḳ ider Baḥri[787] sedd itmezse ol meh yaşumuñ ırmaġına	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
19b	Ẕātī	Her dem iy ṭop-ı elem gönlüme ṭoḳunma benüm Ṭaş mı şanduñ yüregüm ḳalʿa mı şanduñ bedenüm	El yurum yārsız iy **Ẕātī** cinān ḳaşrından Āfitābam zer ü sīm olsa eger kim lekenüm	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
19b	Ẕātī	İy felek döne döne alma günāhum ḥaẕer it Yıldırım ḳamçılı bir kimsedür āhum ḥaẕet it	**Ẕātiyā** şāʿiḳadan ḫırmen-i şabruñ ṭutuşur Çekilürken göge bu ejder-i āhum ḥazer it	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
20a	Ẕātī	Çaldım nice gün derd-ile ṭabl-ı ġam u miḥnet Al sen de vefā sāzın ele kār-ı nübūbet	Zülfüñe lebüñ **Ẕātīyi** dīvāne idelden Zencīre çeküp göz yaşı virür aña şerbet	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
20a	Ẕātī	N'olduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var Her maḳāmı seyr ider[788] bir māh-ı tābānuñ mı var	Zülf-i dilber gibi iy **Ẕātī** perīşānsın yine Cevr-i bī-ḥad yoḳsa[789] bir yār-ı perī-şānuñ mı var	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
20b	Ẕātī	Dem-be-dem seyl-ābveş eşk-i revānum çaġlar Dögünüp ṭaşlar-ile aġlar ḫālüme ırmaḳlar	**Zātiyā** Ferhād içün ṭaġlarda feryād eylesem[790] İşidüp feryādumı gögsin geçirdi ṭaġlar	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
20b	Ẕātī	Meh degüldür görinen iy āfitābum āsumān Şeb-külāhın tīr-i āh-ı ʿāşıḳa dikdi nişān	Rāh-ı kūy-ı yārı zeyn itdüm şerār-ı āh-ile Ol ṭarīküñ ʿaksidür **Ẕātī** felekde kehkeşān	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	

[786] şu gibi şal beni: şal beni şu gibi ZD3.
[787] Baḥri: Mihri ZD3.
[788] Her maḳāmı seyr ider: Seyr ider her menzili ZD1.
[789] yoḳsa: yoḫsa ZD1.
[790] eylesem: eyledüm ZD1.

21a	Ẕātī	Didüm iy cān gözüñüñ ḫastesiyem lāġ degül Ol ṭabīb-i dil ü cān didi bu da ṣaġ de[gül]	Ġonçe-i ḳalbümi ol ʿārıż-ı gül[791] olmayıcaḳ **Ẕātiyā** gülşen-i cennet içimüz bāġ degül	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
21a	Ẕātī	Sākẖyā öldüm meded āh u fiġān u nāleden Dil ḳarardı ġuṣṣadan ṣun bāde-i ġassāleden	**Ẕātiyā** bu menzile ḳonan göçer ḳılmaz ḳarār Seyr-i ṣaḥrā ḳıl seḥer bu sırrı fehm it jāleden	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
21b	Ẕātī	Şāh-ı ʿaşḳam dūd-ı āhum sāye-bānumdur benüm Eşk-i çeşmüm leşkerüm ṭablum fiġānumdur benüm	Germ olup āhum ayıtdı kim felekler **Ẕātiyā** Yaḳmaġa ḳandīl-i ʿarşı nerdübānumdur benüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı II'de* 7 beyittir.
21b	Ẕātī	Göñlümüzden ṭoġmaz isen bu seḥer āy āfitāb Ṭop-ı āhum bu ṭokuz ḳat ḳubbe[y]i[792] eyler ḫarāb	Ṭurma ey **Ẕātī** günüñ ṭoġdı temāşā it[793] yüri Ol nigāruñ yine refʿ olmış cemālinden niḳāb	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı I'de* 7 beyittir.
22a	Ẕātī	Görmesem ol āfeti ḥasret helāk eyler beni Ger görürsem vecd-ile ḥayret helāk eyler beni	Vaʿde virürse iki sāʿat beni öldürmege **Ẕātiyā** ol āfet ol sāʿat helāk eyler beni	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı III'de* 7 beyittir.
22a	Ẕātī	Pā-bürehne ḫāke başmışsın ḳadem āy āfitāb Yine gökde istedügin yerde bulmışdur türāb	Āy **Ẕātī**[794] ġayretinden ṣuya boġındı ṣabā Bir gümüşden türbe yapdı üstine anuñ ḥabāb	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Zâtî Dîvânı I'*de 7 beyittir.
22b	Ḫayālī	Bāġda olup şukūfe ḫayline serdār gül Od bıraḳdı ḫānümān-ı bülbüle tekrār gül	Devletüñ gülzārınuñ olsun saʿādet ġayrısı[795] Gül gibi sen her nefes ey ruḫları gülzār gül	Kaside/25	Methi	*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu kaside, *Hayalî Bey Dîvânı'*nda *27* beyittir.

[791] ʿārıż-ı gül: ʿārıżı gül ZD2.
[792] ḳubbe[yi]: ḳalʿayı ZD1.
[793] it: ḳıl ZD1.
[794] Āy **Ẕātī:** Āh-ı **Ẕātī:** ZD1.
[795] ġayrısı: ġonçesi HBD.

					ye		
23b	Ḫayālī	Acı çek ister iseñ leẕẕet-i zevḳ-i ʿuḳbā Telḫ-kām olduġiçün maʿden-i dürdür deryā	Yaḳ vücūduñ ki şeref bula meṭāʿ-ı ḳadrüñ Ṣatılur artuġa tamġa ile çün her kālā	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
24a	Ḫayālī	Egerçi ṣūretā ednādan ednā ḫāk-i rāhem ben Ḥaḳīḳat ʿāleminde nūr-ı çeşm-i mihr ü māhem ben	**Ḫayālī** dāne-i ḫāl-i nigārumsuz ḳarārum yoḳ Maḥabbet ḫırmeninde yele varmış berg-i kāhem ben	Gazel/5		*Mefʿāīlün Mefʿāīlün Mefʿāīlün Mefʿāīlün*	
24a	Ḫayālī	Çoḳ durur yanar çerāġuñ encüm-i eflākden Āfitābum ẕerreñi luṭf eyle ḳaldır ḫākden	ʿAks-i dildārı kemāl-ile **Ḫayālī** görmedi Gerçi kim āyineler düzdi ḫıred idrākden	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
24b	Ḫayālī	Cismüm üzre ṣuʿle-i ġam ḫilʿatümdür nūrdan Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmūrdan	Bezm-i vaḥdetde **Ḫayālī** ʿaşḳ cāmın nūş ḳıl[796] Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
24b	Ḫayālī	Bezm-i vaḥdetde **Ḫayālī** ʿaşḳ cāmın nūş ḳıl[797] Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan	İtdügüñ yüz ḳaralıġın yüzüñe urur ṣaḳın İy **Ḫayālī** olma ol mir'āt-i ḥüsne rū-be-rū	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
25a	Ḫayālī	Ḳaddüñ-ile ʿārıżuñ gülzārda yād eyledüm Servi pest itdüm güli āhum-ile berbād eyledüm	İy **Ḫayālī** vuṣlat-ı dilber ne maḳṣūdum benüm Ḥamdü'lillāh kendümi hicrāna muʿtād eyledüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
25a	Ḫayālī	Leẕẕet-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan Bezm-i derdüñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan	Virdi bu bāġuñ **Ḫayālī** reng ü būyundan[798] ḫaber Ṣol ḫazān bergi gibi geh sebze gāhī zerd olan[799]	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[796] nūş ḳıl: eyle nūş HBD.
[797] nūş ḳıl: eyle nūş HBD.
[798] reng ü būyundan: reng-i būyundan HBD.
[799] sebze gāhī: sebz ü gāhī HBD.

25b	Ḫayālī	Rūz-ı ezelde ḫāḳ-i vücūdum elenmeden Cān ṭıflı daḫı ten beşigine belenmeden[800]	Pervāne ḳıldı şemʿ-i cemālüñ **Ḫayālī[y]i** Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-i sipihr üzre yanmadan	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
25b	Ḫayālī	Sensüz iy rūh-ı revān ṣūret-i bī-cānem ben Ḳara ṭopraḳ başuma ḫāk-ile yeksānem ben	İy **Ḫayālī** ne bilür cehl-ile nādān beni Ben de bir pādişāh-i ʿālem-i ʿirfānam ben[801]	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
26a	Ḫayālī	Göñlüm ister yeñi[802] başdan yine āvāre düşe Yaḳalar çāk idüben dāmen-i kūh-sāre düşe	İy **Ḫayālī** ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim Bu ġazel bir gün ola şāh-i cihān-dāra düşe	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
26a	Ḫayālī	Leṭāfet bāġına serv ol giriftār-ı ḫazān olma Girüp ḳanına ʿuşşāḳuñ nihāl-i erġavān olma	Yüri yā naḳş[803]-ı bī-rengüñ temāşāsında ḥayrān ol **Ḫayālī** ʿāşıḳ-ı reng-i ruḫ-ı her dil-sitān olma	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
26b	Ḫayālī	ʿAşḳ bir şemʿ-i İlāhīdür benem pervānesi Şevḳ bir zencīrdür göñlüm anuñ divānesi	Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretden ayaġ Sāḳī-i devrān elinden ṭolmadan peymānesi	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Hayalî Bey Dîvânı*'nda 7 beyittir.
26b	Ḫayālī	Yoluñda ser virüp şu ki serverlik eyledi Meydān-ı ʿaşḳ içinde dilāverlik eyledi	Dilden **Ḫayālī** ṣūret-i idrāki ḳazıyup Dīvāne-meşreb oldı kalenderlik eyledi	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
27a	Ḫayālī	İltifāt eylemedüm gerçi ki mihr ü meh-i nev Tāc-ı pervīz-ile şundı kemer-i Keyḫusrev	İy **Ḫayālī** gele āyine-i İskendere reşk Naẓar eylerse baña şāh-ı saʿādet-pertev	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/*	

[800] belenmeden. bulunmadan HBD.
[801] HD'de bu beyit
"Ḫusrev-i mülk ü suḫan oldu Ḫayālį gözüñ aç
Deme anuñ gibi bir ṣāḥib-i dīvānem ben"
şeklinde geçmektedir (Tarlan, 1992: 241).
[802] yiñe: yeni HBD.
[803] ba-naḳş-ı: bir naḳş-ı HBD.

						Feʿilün	
27a	Ḫayālī	Ḥayret alur ʿaḳlumı baḳsam gözüne ḳaşına Ṣad-hezārān āferīn olsun anuñ naḳḳāşına	Varını itdi **Ḫayālī** şāh ayaġına niṣār Āferīn ṣad āferīn ol ṭabʿ-ı gevher-pāşına	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
27b	Ḫayālī	Ḳavm-i Leylī seng-i bī-dād atdı Mecnūn üstine Ebr-i bārān-ı vefā yaġdırdı hāmūn üstine	İy **Ḫayālī** aldı dil mülkin ḳılıcıyla gözi Rūm şāhı geçti ṣan taḫt-ı Ferīdūn üstine	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
27b	Ḫayālī	Mihr ü meh iki ışıḳdur tekye-i eflākde Tekyenüñ ḳurbānlarıdur geşt idenler ḫākde	İy **Ḫayālī** ʿaşḳ bir yalıñ ışıḳ maḥbūbıdur Böyle görmiş bir kişi āyine-i idrākde	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
28a	Ḫayālī	ʿĀşıḳam dīvāne-bend itsün beni zencīrler Lā-cerem zencīr-ile zīver bulurlar şīrler	Firḳat öldürdi **Ḫayālī** bendeñi luṭf it yetiş Sen mürüvvet kānına lāyıḳ mıdur teʾḫīrler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
28a	Ḫayālī	Ḫalḳ-ı ʿālem ʿandelībi murġ-ı cānum ṣandılar Etdügi nālişleri āh u fiġānum ṣandılar	Ser-fürū itdi **Ḫayālī** baña erbāb-ı kemāl Bende-i maḳbūl-i şāh-ı nükte-dānum ṣandılar	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
28b	Ḫayālī	Faḳr-ile faḫr eyleyen dergāh-ı sulṭān istemez Dūd-ı āhı sāyesinde ṭāḳ u eyvān[804] istemez	İy **Ḫayālī** bī-tekellüf ḫūn-ı dil nūş eyleyen Minnet-ile Ḫıżr elinden āb-ı ḥayvān istemez	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
28b	Ḫayālī	ʿAşḳ içinde cānı teslīm etmedür tedbīrimüz Böyle taʿlīm eyledi evvel nefesde pīrimüz	İy **Ḫayālī** biz kelāmu'llāha nāṭıḳ olalı On sekiz biñ ʿālem olmışdur bizüm tefsīrimüz	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
29a	Ḫayālī	Yegdür şu ḳaşrdan k'ola anuñ şoñı ḫarāb Rind-i şarāb-ḫ̆āreye cām içre bir ḥabāb	Yerde gerek **Ḫayālī** yüzüñ sāyeveş senüñ Başuñ irerse göklere mānend-i āfitāb	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[804] ṭāḳ u eyvān: ṭāḳ-ı eyvān HBD.

29a	Ḫayālī	Bir ʿāleme irmiş durur erbāb-ı ḫarābāt Kim düşde daḫı görmez anı ehl-i münācāt	Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlüñde **Ḫayālī** Ol Kaʿbe-i ʿulyāyı niçün mesken ider Lāt	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
29b	Ḫayālī	Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿuryān-ı ʿaşḳ ol pīrehenden geç Belā meydānınuñ gerçek şehīdi iseñ kefenden [geç]	**Ḫayālī** câme-i zer-beft ü aṭlaṣdan olup fāriġ Libās-i müsteʿārīden bezüp[805] belki bedenden [geç]	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
29b	Ḫayālī	Āfitābum yoluña ḫāk olmasun her ehl-i derd Ḳorḳarın ẕerrāt olup dāmānuña el ura gerd	Ey **Ḫayālī** eyledi Rüstemlerin[806] naẓmuñ zebūn Ḳuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallāhi merd	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
30a	Ḫayālī	Şīve birle laʿlüñi aġzuñda pinhān eyledüñ Hāy ẓālim yoḳ yere vallāhi bir ḳan eyledüñ	Reşk ider ervāh-ı Ḳudsīler **Ḫayālī** bendeñe İtlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
30a	Ḫayālī	Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ Bize tiryāḳını şun sāḳī mey-i gül-gūnuñ	İltifātını **Ḫayālī** ḳuluñuñ eyle ziyād Aña çekdürme şehā ṭaʿnını her bir dūnuñ	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
30b	Ḫayālī	ʿĀrıżuñ meyden[807] ʿaraḳ-rīz olsa iy ḥūr-ı cemīl Ṣanuram cennetde ṭuġyān eylemişdür selsebīl	Reşk-i aʿdādan **Ḫayālī** çekme zaḫmet[808] ṣābir ol Eyledi Ḫaḳ āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Ḫalīl	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
30b	Ḫayālī	Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdur göñlüm Yoluñda pāy-māl olmış bir avuç ḫākdür göñlüm	**Ḫayālī** hecr-i dilberde viṣāl ümmīdine ḫandān Viṣāle irse[809] bīm-i hecr-ile ġamnākdur göñlüm	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	Bu gazel, *Hayalî Bey Dîvânı*'nda 6 beyittir.

[805] bezüp: geçüp HBD.
[806] Rüstemlerin: Rüstemleri HBD.
[807] meyden: nāgeh HBD.
[808] zaḫmet: miḫnet HBD.
[809] irse: İre HBD.

31a	Ḫayālī	Virme dil ü cān naḳdin cānāne ḳabūl itmez Bir derdini isterseñ yüz cāna ḳabūl itmez	Dedüm ki ġamuñ ṭursun göñlinde **Ḫayālīnüñ** Didi bu ṣafā genci vīrāne ḳabūl itmez	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlün/ Mefʿūlü/ Mefāʿīlün*	
31a	Ḫayālī	Gülşen-i ʿālemde bir mevzūn nihāli gözlerüz Baḳmazuz biz[810] serve ḥadd-i iʿtidāli gözlerüz	Çār-yāra bende şāhuñ bendesine bendeyüz Biz **Ḫayālī** merdüm-i ṣāḥib-kemāli gözlerüz	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
31b	Ḫayālī	Bī-sütūnuñ gördi kim tīġi ile ṭaşı var imiş Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāşı var imiş	Bir ṣanem sevmiş **Ḫayālī** ḳıble idinmiş yüzin Bir ser-āmed ḳāmeti[811] miḥrāb ḳaşı var imiş	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
31b	Ḫayālī	Allarla ḳana girmiş ol melek-sīmāya baḳ Fi'l-meṣel gökde şafaḳ içre[812] ṭutulmış[813] aya baḳ	Görmedüñse ḳana müstaġraḳ **Ḫayālī** dāġını Fi'l-meṣel gökde şafaḳ içre[814] ṭutulmış[815] aya baḳ	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Hayalî Bey Dîvânı*'nda 8 beyittir.
32a	Ḫayālī	Būstān-ı ser-i kūyuñ ṭolanup āb gibi Çerḫe girüp dökerin göz yaşı dūlāb gibi	Çünki sen servüñ ayaġına **Ḫayālī** iremez Başını ṭaşlara dögse n'ola seyl-āb gibi	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
32a	Ḫayālī	Ana raḥminde tenüm şol dem ki ṣūret baġladı Bir ṣanem yādına zünnār-ı maḥabbet baġladı	Yād-ı laʿlüñle **Ḫayālī** nūş ider hūn-ı ciger Gör ṭabīb-i hecr aña cānā ne şerbet baġladı	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
32b	Ḫayālī	Göñül seni dileyü her cenāba yüz ṭutdı Ḫayāl-i āb-ile teşne serāba yüz ṭutdı	**Ḫayālī** yārı ararlar yeri gögi ṭolanup Fiġānlarum göğe yaşum türāba yüz ṭutdı	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Feʿilātün/ Mefāʿīlün/ Feʿilün*	

[810] biz: bir HBD.
[811] ḳāmeti: ḳāfiri HBD.
[812] içre: içinde HBD.
[813] ṭutulmış: ṭoġmış HBD.
[814] içre: içinde HBD
[815] ṭutulmış: ṭoġmış HBD.

32b	Ḫayālī	Nigārā bezm-i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz ḳaldı Perin yaḳmış cemālüñ şemʿine pervānemüz ḳaldı	**Ḫayālī** devlet-i bī-iʿtibāra baḳmaduñ gitdüñ Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz ḳaldı	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
33a	Ḫayālī	Ṣalduġumda[816] ḫāne-i ʿaşḳuñ ezel bünyādını Ṭaşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhādını	İy **Ḫayālī** ʿaşḳa inkār itse zāhid tañ degül Ḫayli müşkildür kişi terk eylemek muʿtādını	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
33a	Ḫayālī	İtmezem gülzār seyrin bülbül-i şeydā gibi Meskenüm Ḳāf-ı ḳanāʿat olalı ʿanḳā gibi	Ẕerre deñlü ḳılmaduñ dehre **Ḫayālī** iʿtibār Ṭopuñ aġsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
33b	Fiġānī	Ṣubḥ-dem alup ʿUṭārid destine zerrīn ḳalem Defter-i sīm-āb-gūn-ı ṭāreme çekdi raḳam	Sūrlar ile ṣafā sür dünye ṭurduḳca şehā Ḫānedānuñ beklesin elṭāf-ı Dārā-yı[817] ḳıdem	Kaside/40	Sûriyye	*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
35b	Fiġānī	Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-ʿiẕār Gülzār-ı ġamda bencileyin bülbülüñ hezār	Kimdür **Fiġānī** dirseñ eyā Ḫusrev-i cemāl[818] Bir derd eṣīri ʿaşk-ile Ferhād-ı rūzigār	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	
35b	Fiġānī	Aġlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm Göreyin ṭursun iki gözine ḫūn-ı cigerüm	Ġam-ı hecrüñle **Fiġānī** ruḫ[ı] zer-gūn oldı Daḫı meyl itme misin aña eyā sīm-berüm	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
36a	Fiġānī	Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḫları māhı Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı	Yār işigini bekle odur maṭlab-ı aʿlā Terk eyle **Fiġānī** yüri var manṣıb-ı cāhı[819]	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/*	

[816] Ṣalduġumda: Ṣalduġuñda HBD.
[817] Dārā-yı: Dādār FD.
[818] Ḫusrev-i cemāl: Ḫusrev-i zamān FD.
[819] manṣıb-ı cāhı: manṣıb u cāhı FD.

						Mefāʿīlü/ Feʿūlün	
36a	Fiġānī	Yüz virmesün meded diñüz ol māh-pāreye Şol ḫāl ü ḫaṭ diyen[820] bir iki yüzi ḳaraya	Eksiklik itdi **Fiġānī** diñ eylesün tamām[821] Ey her geh düşen olur ise o māh-pāreye[822]	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
36b	Fiġānī	Ḥiddet[823] odına tīġi nigāruñ zebānedür Cevherleri yüzine[824] şererden nişānedür	Şiʿr-i[825] **Fiġānī** ol şeh-i mülk-i melāḥatüñ Evṣāf-ı tīġi-ile bir āb-ı revānedür	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
36b	Fiġānī	Yine enfās-ı lebüñle ey Mesīḥ-i Ḫızr-pey Ḳāleb-i fersūdesi eṭfāl-i bāġuñ[826] oldı ḥay	Şiʿr-i pür-sūzuñ[827] **Fiġānī** görse Ḫusrev ḫākde Sūziş-i şevḳiyle cānına urupdı nice key	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
37a	Fiġānī	Bahār irdi yine artdı cünūnum Bulandı ṭaşdı sey-āb-ı ʿuyūnum	İdersem daʿvīyi erlik[828] demidür[829] **Fiġānī** Zāl-i gerdūn key zebūnum	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Feʿūlün*	
37a	Fiġānī	Ṭūbī ḳadüñe serv-i ḫırāmān olalı ḳul Āzāde oldı bāġ-ı cihānda ḫazāndan ol	Elden ḳoma **Fiġānī** fenā vādīsin ṣaḳın Menzile irgürür giderek[830] seni o yol	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[820] diyen: dinen FD.
[821] Bu beyit, FD'de
"Mihrüñ zevālden başı ḳurtulmaz Fiġānīyā
Kim koġdı yāri sāye diyen yüzi ḳaraya" şeklindedir (Karahan, 1966: 109).
[822] Vezin bozuktur.
[823] Ḥiddet: Ḫasret FD.
[824] yüzine:yüzinde FD.
[825] Şiʿr-i: Şiʿrüñ FD.
[826] eṭfāl-i bāġuñ: bāġ-ı cihānuñ FD.
[827] Şiʿr-i pür-sūzuñ: Şiʿr-i pür-sūzum FD.
[828] daʿvīyi erlik: daʿvī-i erlik FD.
[829] demidür: yeridür FD.
[830] giderek: gide gide FD.

37b	Fiġānī	Abdāl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dāğ-ile Bāzār-ı ʿaşḳa cerre gelüpdür çerāġ-ile	El virmedi bu sāḳī-i devrān **Fiġānẕye**[831] Bezm-i cihānda[832] yıḳdı beni bir ayaġ-ile	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	
37b	Fiġānī	Ruḫsārelerüñ[833] zülfüñ içün itdi şehādet Bir dīni ḳaradur ki ider şemse ʿibādet	ʿĀlemde bu beş beytüñ-ile ḳalʿa-i şiʿre Urduñ be **Fiġānī** yine bir ṭop-ı belāġat	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
38a	Fiġānī	İy sehī-ḳadd ġam-ı zülfüñle perīşān-ḥālem Sāyeveş ḫākde üftādeyem ü pā-mālem	Şeb-i hicrānda **Fiġānī** bu ḳara baḫtumdan Kākül-i yār gibi ḫayli müşevveş-ḥālem	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
38a	Fiġānī	Gözümüñ ḳaṣrını[834] idinse[835] ḫayālüñ n'ola cāy Şeh-i ʿālemdür idinse yeridür ṣırça-serāy	Ayaġı illere[836] taḳsīm idesin bezmüñde[837] Niçün iy sāḳī **Fiġānī** ḳuluña degmeye pāy	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
38b	Fiġānī	Ḳaşuñ yanındaġı ḫālüñ degüldür ey meh-rū Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlū	**Fiġānī** yaşuñı dök rūz-ı hecri zülfinde[838] Aḳ aḳçe ḳara gün içün durur meṣeldür bu	Gazel/5		*Mefāʿīlün/* *Feʿilātün/* *Mefāʿīlün/* *Feʿilün*	
38b	Fiġānī	Her kim dilerse aġ ola yüzi semen[839] gibi Ḳanlara boyasun tenini Kūh-ken gibi	Olduñ **Fiġānī** çünkü[840] ser-ender[841] zamānede Serverlik eyle Ḫusrev-i mülk-i suḫan gibi	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	

[831] **Fiġānẕye: Fiġānẕyā** FD.
[832] cihānda: belāda FD.
[833] Ruḫsārelerüñ: Ruḫsārlaruñ FD.
[834] ḳaṣrını: ḳaşını FD.
[835] idinse: eylerse FD.
[836] ayaġı illere: illere ayaġı FD.
[837] bezmüñde: bezm içre FD.
[838] rūz-ı hecri zülfinde: rūz-ı hecr-i zülfinde
[839] semen: kefen FD.
[840] çünki: tā ki FD.
[841] ser-ender: ser-āmed FD.

39a	Fiġānī	Dökmege ḳanını ḫalḳuñ ki müjeñ āl eyler Bize geldükçe ṭoḳınmaz geçer iḥmāl eyler	Gül yüzüñsüz idemez ṭabʿ-ı **Fiġānī** efġān Gülşenüñ bülbülini faṣl-ı ḫazān lāl eyler	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Figanî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
39a	Fiġānī	Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde[842] dāġ-ı ḫūn-feşān Aṭlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān	Ey **Fiġānī** bu gice sevdā-yı zülf-i yār-ile Dūd-ı āhum başın alup göklere oldı revān	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
39b	Fiġānī	Virdüm dehān-ı dilbere dil ġāyibāne ben Miḳdār-ı ẕerre görmedin andan nişāne ben	ʿAvn-i İlāh reh-ber olursa **Fiġānıʾyā** Mülk-i suḫande beglik idem Ḫusrevāne ben	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
39b	Fiġānī	Vādī-i ġamda benem Mecnūn gibi nā-şād olan Bī-sütūn-ı ġamda dil ṭıflı durur Ferhād olan	İy **Fiġānīye** naṣīḥat eyleyen gel fāriġ ol Pīr pendin eslemez rüsvā-yı māder-zād olan	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
40a	Fiġānī	Ol ġonçe gül gibi ṭaḳılur ḫāre muttaṣıl Bülbül gerekse göñlüñi giñ ṭut gerek ṭarıl	Ḳānūn-ı mihri diñlemez ol yār-i dil-firīb Sen nāleñi **Fiġānī** gerekse hezār ḳıl	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
40a	Fiġānī	İy göñül luṭf eyle feryād u vādan vaz gel Sen daḫı iy serv-i-ḳad cevr ü cefādan vaz [gel]	Her ne cevrüñ var ise eyle **Fiġānī** bendeñe Tek raḳībe iy ṣanem mihr ü vefādan vaz gel	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
40b	Emrī	Degdügine cümle ḫüsn esbābı Yūsufdan saña Hüccet ol ḫaṭ iki ruḫsār iki şāhiddür aña	Ṣūret-i Mecnūnı[843] bir naḳḳāş taṣvīr eylemiş Gördüm **Emrī**[844] ger ża ʿīf olaydı beñzerdi baña	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Emrî Dîvânı*'nda 6 beyittir.

[842] cismümde: sīnemde FD.
[843] Ṣūret-i Mecnūnı: Emrīyā Mecnūnı ED.
[844] **Emrī:** anı ED.

40b	Emrī	Küşte-i tīġ-i ġam-ı ʿaşḳ olduġumçün iy melek Bir zümürrüd ḳubbe[845] yapdı üstüme ṭāḳ-ı felek[846]	Ḳabrüm üstinde ḳurulmış ḫaymedür çerḫ **Emriyā** Zer ṭınābıdur şuʿāʿı āfitāb[847] altun[848] direk	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
41a	Emrī	Murġ-ı ġam-ı nigāra dil āşiyāne ancaḳ Eşk ü şerār-ı āhum āb-ile dāne[849] ancaḳ	Meydān-ıʿaşḳ içinde ḳoşmaġa ġam[850] semendin Zülf-i nigār[851] **Emrī** bir tāziyāne ancaḳ	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
41a	Emrī	ʿĀşıḳ olmış çerḫ saña şanma ḫūrşīd ü ḳamer İki ṭaş almış eline sīnesin ṭurmaz döger	Bunca sīm-i eşk-ile faḫr eylesem **Emrī** n'ola Çerḫi gör kim bir iki dīnār-ile gögsin gerer	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
41b	Emrī	Pāy-māl eyleme gīsū-yı ʿabīr-efşānuñ Ḳuyruġın başma nigārā uyur ejderhānuñ	**Emriyā** şanma şafaḳ sille-i āhumla seḥer Yüzini ḳana yudı[852] mihr-i cihān-ārānuñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Emrî Dîvânı*'nda 8 beyittir.
41b	Emrī	Maḥabbet şāh-bāzınuñ yuvasıdur benüm başum Görinür āşiyānında[853] ḳanadı ucıdur ḳaşum	Degül encüm yazar[854] her gice altun ḫall-ile ḫaddin Diler kim ola iy **Emrī** ʿarūs-ı dehr oynaşum	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
42a	Emrī	Bülbül-i şeydā nice āh itmesün[855] gülzārda Yılda bir gül açılur ol da miyān-ı ḫārda	**Emriyā** ser-māye-i ʿömrinde sūd olur ziyān [H]er ki cānın[856] ṣatup alur ʿaşḳı bu bāzārda	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[845] ḳubbe: türbe ED.
[846] tāḳ-ı felek: çerḫ-i felek ED.
[847] şuʿāʿı āfitāb: şuʿā-ı āfitāb ED.
[848] altun: āhum ED.
[849] āb-ile dāne: hep āb u dāne ED.
[850] ġam: cān ED.
[851] nigār: nigār-ı ED.
[852] yudı: yudum ED.
[853] āşiyānında: āşiyānından ED.
[854] yazar: bezer ED.
[855] āh itmesün: zār olmasun ED.
[856] [H]er ki cānın: Her biri cān ED.

						Fāʿilün	
42a	Emrī	ʿAdem itdüñ vücūdum ey ṣanem ġonçe-dehān-ile Tenüm bir ḳıl[857] gibi ḳılduñ yine ol mū-miyān-ile	Ḫayāl-i ġamda sen[858] tenhā görürsün deyü ey **Emrī** Müjem ḳanlu bıçaḳlu oldı çeşm-i ḫūn-feşān-ile	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
42b	Emrī	Dilde derdüñle belā vü miḥnet ü ġam vardur Dīde-i terde ḫayālüñdür daḫı nem vardur	Görmemiş kimse vücūdın miṣl-i maʿdūm[859] **Emriyā** Ẕerrece yoḳ ol güneş yüzlüde bir fem vardur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
42b	Emrī	Ṣanki bir bülbüldür iki ḳaşuñ ortasında ḫāl Gülşen-i ḥüsnüñde açmış misk-i[860] terden perr ü bāl	Her[861] ḳılı biñ yardı ṭabʿ-ı mū-şikāfum **Emriyā** Baġladı ol mū-miyān vaṣfında bir ince ḫayāl	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
43a	Emrī	Leblerüñ ġonçe yanaġuñ gül-i ḫandān olmış Ḥüsnüñ iy serv-i sehī tāze gülistān o[lmış]	Ḫasret-i laʿlüñle cān virür **Emrī** ṣanemā Gözleri[862] ḳan aḳıdur üstine giryān olmış	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
43a	Emrī	Ṣadāsı nālemüñ bülbül feżā-yı sīne bāġumdur Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāġumdur	Şeh-i mülk-i ġamam **Emrī** ḫadeng-i nāle atmaġa Sütūn-ı āhum üstünde güneş altun ḳabaġumdur	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
43b	Emrī	Dīvāneyem görelden ol ḫaṭṭ[863]-ı lāle-gūnı Artar bahār gelse[864] şeydālaruñ cünūnı	Ṭop itdi başın **Emrī** ḳadd-i ḫamın çevgān Maḥbūblar derilsün vardur erüñ oyını	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün*	

[857] ḳıl: mū ED.
[858] Ḫayāl-i ġamda sen: Ḫayālin ġamzesin ED.
[859] miṣl-i maʿdūm: miṣli maʿdūm ED.
[860] misk-i müşg-i ED.
[861] Her: Bir ED.
[862] Gözleri: Gözlerüm ED.
[863] ḫatt-ı: ḫadd-i ED.
[864] bahār gelse: bahārı görse ED.

43b	Emrī	N’ola iy sīm-beden göñlüñe eşk itse eşer Ki gümüş aḳçe durur ṭaşa ururşañ da geçer	Hīç añar mı müjemüñ[865] tīrini **Emrī** dir imiş Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıḳar	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
44a	Emrī	Yārsuz bu cihānda n’eylersin Servi yoḳ būstānda n’eylersin[866]	Çünki ʿāşıḳ degülsin iy **Emrī** Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
44a	Emrī	Ḫāṭırında naḳş olan fikr-i dehān-ı yārdur Yoḳ degül ʿaşḳ ehlinüñ göñlinde bir sır vardur	Ṭāḳat u ṣabr u ḳarār u ʿaḳl gitdi **Emriyā**[867] Şimdi her āh u fiġān kim eylerem nā-çārdur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Emrî Dîvânı*’nda 6 beyittir.
44b	Emrī	Laʿline ḳarşu ezilme iy şeker Gey ṣaḳın ʿāşıḳları başuñ ezer	ʿĀrıż-ı zībāña **Emrī** gül dimiş Söylenür illerde bu rengīn ḫaber	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
44b	Emrī	Yaşumı ol laʿl mi reng-ile ḫūnīn[868] eylemiş Reng geçmiş aña gerçi seyl-i[869] rengīn eylemiş	Āh-ı āteş-bāruñı ḳaṣrında eflāk **Emriyā** Ṭop-ı sīmīn-i mehe zencīr-i zerrīn eylemiş	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
45a	Emrī	İy ṣanem biñ yāre urduñ cānuma şemşīr-ile[870] Sīne-i ʿuryānuma revzenler açduñ tīr-ile	Ol ṣanem dirmiş ki **Emrī** Kaʿbe mi ṣanır beni Yüz sürüp dāmānuma olur berāber yir-ile	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Ġazel-i Mükerrer
45a	Emrī	Ṣāh-ı ʿaşḳam baña bu[871] zerrīn livādur ḳāmetüm Ol livāyı çevre almış dāġlardur ḥaşmetüm	Gözlerümüñ biri kān-ı laʿl biri kān-ı sīm Līkīn[872] ol sīmīn-ten **Emrī** bilmemişdür ḳıymetüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[865] müjenüñ: müjenüñ
[866] Servi yoḳ būstānda n’eylersin: Güli yoḳ gülsitānda n’eylersin ED.
[867] Ṭāḳat u ṣabr u ḳarār u ʿaḳl gitdi **Emrẏā‘** Aḳl u ṣabr u fikr ü ṭāḳat gitdi elden **Emrīyā** ED.
[868] ol laʿl mi reng-ile ḫūnīn: bir reng ile ol laʿl ḫūnīn ED.
[869] seyl-i: līk ED.
[870] biñ yāre urduñ cānuma şemşīr-ile: şemşīr ile biñ yāre urduñ cānuma ED.
[871] bu: bir ED.
[872] ED’deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin “Līk” şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz.

45b	Emrī	İstemez dil bülbüli ol yüzi gülsüz gülsitān Her gül-i ḥamrā olursa laʿlden bir āşiyān[873]	Bād-ı āh-ı **Emrīyi** gördüñ niçün yeldüñ didüm Gösterüp yār efʿī-i zülfin didi budur yılan	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
45b	Emrī	Cāmlardur bezmimüzde[874] bu ṭoḳuz mīnā bizüm Ḳara yere dökdügümüz cürʿadur deryā bizüm	Ṣıġmaya öz ḫānesine şevḳ u şādīden[875] eger Göre[876] miḥnet-ḫānemüz **Emrī** Ebū Derdā bizüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
46a	Emrī	Dildār-ile itmeñ deyü daʿvī-yi maḥabbet ʿAşḳ ehline ol ḫaṭṭ-ı siyeh oḳıdı[877] hüccet	İy **Emrī** ḳızarduġı gülüñ bād-ı çemende Öykündügini yāre urur yüzine ḳat ḳat	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	
46a	Emrī	Belāda hemdemüm ṭıfl-ı sirişk-i ḫūn-feşānumdur Baña bu derdi çekdiren bir iki ḳaṭre ḳanumdur	Dü-tā cismüm ki [iy][878] **Emrī** boyandı ḳana yaşumdan Ḫadeng-i nāle atmaġa ḳızıl tozlu kemānumdur	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
46b	Emrī	Ṭop-ı ġabġabla ḳalʿasın cānuñ Yıḳmaġa ḳıl paranḳı müjgānuñ	**Emrī** ġonçe lebine öykündi Aġzını ḳanayudı bād anuñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
46b	Emrī	N'ola şaḳlarsam o şaçı leylī mihrin[879] cānda ben Hāy Mecnūn ʿaşḳ-ı yāri bulmadum yabanda [ben]	Mülk-i naẓmuñ şāhısın dīvānuñı gördüm senüñ[880] Görmedüm iy **Emrī** bu tertībi bir dīvānda ben	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
47a	Emrī	Çerḫ cellād olmaġa beñzer ki tedbīr eylemiş	Bu dil-i dīvānesin ʿaşḳuñda **Emrī** żabṭ içün	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[873] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).
[874] Cāmlardur bezmimüzde: Bezmimüzde cāmlardur ED.
[875] şevḳ u şādīden: şevḳ-i şādīden ED.
[876] Göre: Görse ED.
[877] ḫaṭṭ-ı siyeh oḳıdı: ḫaṭṭ-ı siyeh-rū ḳodı ED.
[878] ED'deki şeklinden istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Saraç, 2002: 111-112).
[879] mihrin: ʿışḳın ED.
[880] senüñ: velī ED.

		Dūd-ı āh-ı ʿāşıḳı bir Hindī[881] zencīr eylemiş[882]	Ḥalḳa ḥalḳa dāġlardan aña zencīr eylemiş[883]				
47a	Emrī	Şāh-ı ʿaşḳam dil münaḳḳaş bir otaġumdur benüm Bend-i ġam anda girihler şemse dāġumdur benüm	Şanmañuz[884] dāġ-ı siyeh ṣayd eyledüm[885] ġam zāġını Cism-i bārīk **Emriyā** ḳıldan duzaġumdur benüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Emrî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
47b	Emrī	İki ḳaşuñ iki rā musḥaf-ı ruḫsāruñda İki zülfüñ iki dāl āyet-i dīdāruñda	**Emrīnüñ** dün şanemā aġzına geldi cānı Bir kez öpünce seni laʿl-i güher-bāruñda	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Emrī
47b	Emrī	Şeb-dīz-i ḫaṭṭ-ı ḫaddüñ meydāna çıkdı geldi Gül-gūn-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi ḳaldı	Dürr dişlerüñçün **Emrī** ġavvāṣvār cānā Deryā-yı eşk-i çeşme bir nice kerre ṭaldı	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün*	Ġazel-i Emrī
48a	Emrī	Ḫaṭṭ-ı sebz ol şanemüñ laʿl-i güher-bārında Beñzer ol ṭūṭīye şekker[886] ṭuta minkārında	Vaṣf-i ḫālüñ[887] yazalı deftere **Emrī** oḳınan[888] Gül ḳokısın işidür defter-i eşʿārında	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Ġazel-i Emrī Bu gazel, *Emrî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
48a	Emrī	Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māyil mi olur Gökde ḫūrşīde iren ẕerreye ḳāyil mi olur	ʿArż idem dirdi gözi yaşlarını **Emrī** saña Güneşe leşker-i seyyāre muḳābil mi olur	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Ġazel-i Emrī
48b	Raḥmī	Yūsuf-i gül-çihresüz gülzār zindāndur baña Bezm-gāh-ı ḳaṣr-i ʿişret beytü'l-aḥzāndur bana	Rind-i rüsvāyem bugün devr-i felekde **Raḥmiyā** ʿĀr u nāmus u ṣalāḥ u zühd bühtāndur baña	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[881] Hindī: Şāmī ED.
[882] ED'de bu beytin mısralarının yeri değişiktir (Saraç, 2002: 139).
[883] Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).
[884] Şanmañuz: Şanma kim ED.
[885] eyledüm: eylerem ED.
[886] şekker: sükker ED.
[887] ḫālüñ: ḫaddin ED.
[888] oḳınan: oḳıyan ED. Burada anlam bütünlüğünü "okıyan" kelimesinin karşıladığını düşünmekteyiz.

						Fāʿilün	
48b	Raḥmī	Ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda gūyā zenaḫdān[uñ] ḥabīb Bāġ-bān-ı bāġ-ı cennetdür ṭutar destinde sīb	Rūz-ı hicrān olsa **Raḥmī** dilde yaḳar dāġ-ı ġam Şām-ı ḥasretde çerāġın uyarır ṣan bir ġarīb	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bursalı Rahmî Dîvânı*'nda yer almamaktadır.
49a	Raḥmī	Baña pā-būsını dilber iderse n'ola himmet Ḳulına şāh olanlar pāye-i aʿlā ider himmet	Saʿādet el virüp **Raḥmī** cihān ḫoş geçse sāyemde Hümāveş sāye ṣalup başuma ger açsa perr himmet[889]	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
49a	Raḥmī	Zāhid[890] ki cām-ı[891] bādeden eyler müdām baḫş Evrādı yoḳ dilinde ḥelāl ü ḥarām baḫş	Keyfiyyet-i kelāmumı zevḳ itse **Raḥmiyā** Bezm-i süḫanda eylemeye şeyḫ cām baḫş	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
49b	Raḥmī	ʿİẕāruñda bu zülf-i ʿanber-ālūd Görinür āteş içre[892] nitekim dūd	Viṣāl olsa n'ola **Raḥmīye** hicrān Ḫalīle gülşen oldı nār-ı Nemrūd	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün*	
49b	Raḥmī	Hem-reng olalı bādeye ol laʿl-i nāblar Ser-keşlik eyleyüp başa çıḳdı şarāblar	Çeşmüm ki **Raḥmiyā** aḳıda[893] sīm-i eşküñi Ṣan[894] ḫ̌ācedür ki aḳçelerini hesāblar	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
50a	Raḥmī	Ne ḳanlar dökdügin ʿarż itse çeşmüm yār āl añlar Tenüm ġamdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl [añlar]	Süḫan bezminde Cām-ıyem bugün keyfiyyet-i ḥālüm Ḫayālāt-ı kelāmum **Raḥmiyā** ancaḳ Kemāl añlar	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
50a	Raḥmī	Bülbül-i dil bāġ-ı dehri geşt idelden yārsız Bulmadı ʿālemde bir gül kim ola ol ḫārsız	Kūyı içre yārı görmezsem olur ʿālem caḥīm **Raḥmiyā** cennetde ʿāşıḳ olmaz dīdārsız	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[889] Hümāveş sāye ṣalup başuma ger açsa per himmet: Hümāveş sāye başuma ger açsa bāl ü per himmet BRD.
[890] Zāhid: Vāʿiz BRD.
[891] cām-ı nuḳl-ı BRD.
[892] içre: üzre BRD.
[893] aḳıda: aḳıdur BRD.
[894] Ṣan: Bir BRD.

						Fāʿilün	
50b	Raḥmī	Felek ber-bād olur āh eylesem saḳf-ı semā ḳalmaz ʿAnāṣır-ı sūz-ı dilden maḥv olup neşv ü nemā ḳalmaz	Çeküp tīġüñ döküp ḳanını **Raḥmīyi** helāk itdüñ Ḥaẕer eyle yanuñda bu senüñ iy bī-vefā ḳalmaz	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
50b	Raḥmī	Mey şafaḳ devr-i felek mey-ḫāne şeklin bağlamış Hāle içre māh-ı nev[895] peymāne şeklin bağlamış	Her büt-i Ferḫārı[896] resmin dilde naḳş idüp ḫayāl **Raḥmiyā** sīneñ senüñ büt-ḫāne şeklin bağlamış	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
51a	Raḥmī	Viṣāl-i yāre hicrānı dilā olursa ger mānīʿ Bu da bir özge ʿālemdür ḫayālātıyla ol ḳānīʿ	İki ṭāḳ eylemiş miskīn bir sīmīn sütūn üzre Binā-yı ḥüsn-i yārı bünyād iden ṣānīʿ	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	Bu gazel, *Bursalı Rahmî Dîvânı*'nda yer almamaktadır.
51a	Raḥmī	Dānelerdür ḫāl-i miskīnüñ ḳara zülfün duzaġ[897] Murġ-ı cānı ṣayd ider dāyim anuñçün ol duzaġ	Leşker-i ġam gel meded aldı ayaġum **Raḥmiyā**[898] Bu giriftüñ ger ḫalāṣ ister iseñ ṭut ayaġ[899]	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
51b	Raḥmī	Ele mirʾāt alup ʿaks-i ruḫuñdan irse ger revnaḳ Gören dir beş hilālüñ ortasında bir güneş ancaḳ	Nigāruñ pençesi vasfı ile **Raḥmī** bu beş beytüñ Yed-i Beyżā-yı Mūsāveş ʿacāyib siḥrdür el-ḥaḳ	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
51b	Raḥmī	Aḳçe dökmiş jāle nergis-i zer çerāġı lālenün Bir ḳalenderdür ki gülşendür ocaġı lālenüñ	Lāyıḳ olmaz **Raḥmiyā** her dil maḥabbet dāġına Nitekim her ḫāk-sār olmaz ṭuraġı lālenüñ	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bursalı Rahmî Dîvânı*'nda yer almamaktadır.
52a	Raḥmī	Çeşm-i yāre bir naẕar her kim ola āşüfte-ḥāl Başını alsun ele evvel-ḳadem nergis miṯāl	Ḳand-i laʿlüñle ruḫuñ āyinesin vaṣf itmege Ṭabʿ-ı **Raḥmī** gibi yoḳdur ṭūṭī-i şīrīn-maḳāl	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[895] nev: şan BRD.
[896] Her büt-i Ferḫārı: Bir büt-i Ferḫār BRD.
[897] Bu mısra, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).
[898] Bu mısra BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).
[899] ayaġ: ḳulaġ BRD.

						Fāʿilün	
52a	Raḥmī	Geçüp zevḳ ü ṣafādan künc-i ʿuzlet iḫtiyār [itdüm] Giderdüm keşret-i yārānı vaḥdet iḫtiyār itdüm	Vücūd-ı ʿālemi ketm-i ʿadem fehm eyleyüp **Raḥmī** Bugün ʿanḳā gibi Ḳāf-ı ḳanāʿat iḫtiyār itdüm	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
52b	Raḥmī	Yārdan ayru ġurbete düşdüm Vādī-i derd ü miḥnete düşdüm	**Raḥmiyā** sīne-çāk[900] u dīde-figār Şimdi kūy-ı melāmete düşdüm	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Mefāʿilün/* *Feʿilün*	
52b	Raḥmī	Künc-i ʿuzlet meskenümdür taḫt-ı sulṭān istemem Mülk-i ʿaşḳuñ şāhıyam Īrān u Tūrān istemem	Mūrveş āḫir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḫāk **Raḥmiyā** ʿālemde evreng-i Süleymān istemem	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
53a	Raḥmī	Āsīb irerse sīneye ger rūzgārdan Düşmezse n'ola serv-i çemen iʿtibārdan	Raḥmī cihānda merdüm-i bī-maʿrifet hemān Beñzer şu şāḫa ḫālī ola berg ü bārdan	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	Bu gazel, *Bursalı Rahmî Dîvânı*'nda yer almamaktadır.
53a	Raḥmī	Ṭāḳ-ı[901] ḳaṣrı neyleyem ben sākin-i vīrāneyin Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ʿāşıḳ-ı dīvāneyin	Yapdı Şīrīn ḳaṣrını Ferhād gerçi **Raḥmiyā** Ṭaşı ṭaş üzre ḳomazın ʿāşıḳ-ı şūrideyin	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
53b	Raḥmī	Lebüñde [902] ḫaṭ mı ya misk-i Ḫotendür bu Kenār-ı çeşme-i ḥayvānda bitmiş ya çemendür bu	Bu ṭarz-ı ḫāṣı görse **Raḥmiyā** el-ḥaḳ diye Ḫusrev Maʿānī cāmını bezm-i süḫanda nūş idendür bu	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
53b	Raḥmī	Her kim irerse zülf-ile bu[903] serv ḳāmete ʿÖmr-i dırāz-ile irişür ol ḳıyāmete	Ḥāl ehli ola her ġazelüm **Raḥmiyā** eger Ṭayy-ı mekān ider irişüp her vilāyete[904]	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	

[900] sīne-çāk: pā-bürehne BRD.
[901] Ṭāḳ-ı Ṭāḳ u BRD.
[902] Metinde bu şekildedir. BRD'den de istifade ederek "nev-remīde" olarak okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Erdoğan, 2017: 251).
[903] bu: ol BRD.
[904] Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 268).

54a	Raḥmī	Āhum şereri[905] her gice ol māh öñinde Şol meşʿaledür kim çekilür şāh öñinde	Gün yüzine meh didügine[906] **Raḥmī** işitmiş Düşdi yüzümüz yerlere ol māh öñünde	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	
54a	Raḥmī	Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruḫ-ı cānān üzre Güyiyā besmeledür sūre-i Raḥmān üzre	Devlet-i dehre irerse n'ola her dün-ı denī Dīvler gāhī çıkar taḫt-ı Süleymān üzre[907]	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
54b	Raḥmī	Lebüñ ḫayāli gelelden[908] bu çeşm-i pür-ḫūna Naẓarda ḥürmetüm[909] olmaz şarāb-ı gül-gūna	Buḥūr-ı naẓma egerçi cihānda[910] çoḳ ġavvāṣ Kimesne irmedi **Raḥmī** bu dürr-i meknūna	Gazel/5		*Mefāʿilün/ Feʿiletün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
54b	Raḥmī	Tāc eylemiş meded o şehüñ ḫāk-i rāhını Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını	Ḳılsun ḥabāb-ı cām-ı meye **Raḥmiyā** naẓar Her kim dilerse görmege Cem bār-gāhını	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
55a	Raḥmī	Yed-i ḳudret ki ezel ḫākümi taḫmīr itdi ʿAşḳ bünyādını ol ḫāk-ile taʿmīr itdi	Her ġazel kim didi evṣāf-ı ḫaṭuñ-ile[911] **Raḥmī** Ṣafḥa-i māha ʿUṭārid[912] anı taḥrīr itdi	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
55a	Raḥmī	Ṭoldurur[913] ʿaşḳuñ şarābından felek ḫum-ḫānesi Nūş idüp bir āl-ile[914] olduḳ anuñ mestāne[si]	Bir ṣadefdür baḥr-ı ʿaşḳ içinde ʿālem **Raḥmiyā** Kim bilinür[915] ḳıymetüm anuñ benem pervānesi[916]	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[905] şereri: şerārı BRD.
[906] Ḫūrşīd didüm
[907] Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır. Ayrıca mahlas bulunmamaktadır (Erdoğan, 2017: 275).
[908] gelince: gelicek BRD.
[909] ḥürmetüm: raġbetüm BRD.
[910] egerçi cihānda: cihānda egerçi BRD.
[911] ḫatuñla: ḫaṭuñda BRD.
[912] Ṣafḥa-i bāb-ı ʿUṭārid: Ṣafḥa-i bāb-ı ʿatādur BRD.
[913] Ṭoldurur: Ṭolıdur BRD.
[914] bir āl-ile: Mecnūn-ile BRD.
[915] Kimse bilmez: Kim bilinür BRD.
[916] pervānesi: dür-dānesi BRD.

						Fāʿilün	
55b	Bāḳī	Urunup farḳına bir tāc-ı mücevher sünbül Oldı iḳlīm-i çemen taġtına server sünbül	Ser -i aʿdāña ṭaḳa seng-i melāmet güller Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sünbül	Kaside/45	Methiye	*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bāḳī Bu kaside, *Bâkî Dîvânı*'nda 47 beyittir.
57b	Bāḳī	Gülsitān-ı bezm ü şarāb[917] u cām-ı mey güldür baña Ḳulḳul-i ḥalḳ-ı surāḥī ṣavt-ı bülbüldür baña	Ḥayder-i serdārıyam[918] meydān-ı naẓmuñ **Bāḳiyā** Nevk-i ġāme Zü'l-fikār u ṭabʿ Düldüldür bana	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
58a	Bāḳī	Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa Ser-keş olmasa iñen ʿāşıḳına rām olsa	Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın **Bāḳī** Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām o[lsa]	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
58a	Bāḳī	Her ḳaçan göñlüme fikr-i ʿārıż-ı dilber düşer Gūyiyā mirʾāte ʿaks-i pertev-i ġāver düşer	ʿĀrıż u ruḫsāruñı vaṣf itse **Bāḳī** her ḳaçan Şiʿri iy gül-çihre anuñ böyle rengīn-ter düşer	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
58b	Bāḳī	Ṣanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur	Ẓāhidā gerçi gedā-ṣūretem ammā **Bāḳī** Maḫzen-i genc-i maʿānī dil-i vīrānumdur	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
58b	Bāḳī	Aġlayup iñlemeden derd-ile dūlāb gibi Oldı çihremde yaşum yolları mīzāb gibi	Şāyed ol servi kenāre getürem iy **Bāḳī** Varayın yüz süreyin ayaġına āb gibi	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
59a	Bāḳī	Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i aʿlā bilürin Müntehā ḳāmetüñi sidre vü ṭūbā bilürin	**Bāḳiyā** gülşen-i firdevsi baña ʿarż itme Āsitānın ben anuñ menzil-i meʾvā[919] bilüri[n]	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/*	

[917] bezm ü şarāb: bezm-i şarāb BD.
[918] serdārıyam: Kerrārıyam BD.
[919] menzil-i meʾvā: menzil ü meʾvā BD.

						Feʿilātün/ Feʿilün	
59a	Bāḳī	Lebüñi āl-ile öpmiş ola mı peymāne İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana	ʿAyş u ʿişret demidür çekme ġam-ı devrānı **Bāḳiyā** gel berü sāġar çekelüm rindāne	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
59b	Bāḳī	İtdi şikār göñlümi bir şūḫ-ı şeh-levend Müjgānı tīr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend	Aʿdā yanuñda ḫurrem ü ḫandān u şād-mān **Bāḳī** ġamuñda zār u dil-figār[920] u derd-mend	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
59b	Bāḳī	Zevraḳ-ı ṣahbāyı sāḳī ṣundı çün nūş eyledüm İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm	Nāleler ḳıldum ser-i kūyında yārün **Bāḳiyā** Bülbülān-ı gülsitān-ı dehri ḫāmūş eyledüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
60a	Bāḳī	Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin Āşūb u dehr[921] ü āfet-i devr-i zamānesin	**Bāḳī** yoluñda döke ṣaça ḫarc idüp gözüm Āḫir düketdi naḳdi sirişküm ḫızānesin	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
60a	Bāḳī	Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ	**Bāḳī-**i ḫaste-ḫāṭırı iñletme dostum Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
60b	Bāḳī	Çeng çün nāleme dem-sāz oldı Sāzlar içre ser-firāz[922] oldı	**Bāḳiyā** mihr ü vefāsın o mehüñ Çoḳ ṭamaʿ eyler idük az oldı	Gazel/5		*Feʿılātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
60b	Bāḳī	İrdüm fiġān u zār-ile ol āsitāna ben Çıḳdum kemend-i nāle ile ol āsumāna ben	**Bāḳī** müsellem[923] oldı baña kişver-i süḫan Geçdüm serīr-i naẓma bugün ḫusrevāne ben	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
61a	Bāḳī	Beñzetdiler o āeha deyü mihr-i enveri	**Bāḳī** ṣarīr-i kilk-i bedāyiʿ-nigārdur	Gazel/5		*Mefʿūlü/*	

[920] dil-figār: dil-efgār BD.
[921] Āşūb-ı dehr: Āşūb u dehr BD.
[922] ser-firāz: ser-efrāz BD.
[923] müsellem: musaḫḫar BD.

		Biri birine ḳoydı fiġānum felekleri	Şeh-bāz-ı dest-i ḳudretümüñ[924] ṣīt[925]-i şeh-peri			*Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
61a	Bāḳī	Dilā bezm-i cihānda kimse āḫir pāyidār olmaz Müdām elinden ḳoma ayaġı fırṣat ber-ḳarār [olmaz]	Ol āhūy[ı] saña ṣayd olur ṣanma iltiyāmından Öñünce ḳaçar ammā **Bāḳiyā** āḫir şikār olmaz	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
61b	Bāḳī	ʿĀlemde ẕerre deñlü degülken vücūdumuz Müşkül budur ki ẕerreden artıḳ ḥasūdumuz	**Bāḳī** meṭāʿ-ı naẓm-ile bāzār-ı dehrde Cevr-i liʾām u miḥnet-i eyyām sūdumuz	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
61b	Bāḳī	Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-ı ter gibi Sāʿid-i sāḳī olur ṣāḫ-ı gül-i aḥmer gibi	Ṣad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāġda Berg-i gül bī-ḫār açılmaz **Bāḳiyā** sāġar gibi	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
62a	Bāḳī	Meclis-i ʿaşḳa girüp ayaġı evvel çekdüm Mā-sivādan götüri āḫir-i kār el çekdü[m]	**Bāḳiyā** ḫūn-ı dili dīde düketdi gördüm Mey-i nābı bedel-i mā-yeteḥallel çekdüm	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
62a	Bāḳī	Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından Ḳanlar dökülür ġamze-i bürrānuñ ucından	Murġ-ı dil-i **Bāḳī[y]i** görüñ fāḫte-āsā Efġān ider ol serv-i ḫırāmānuñ ucından	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	
62b	Bāḳī	Cāñā görinse ṭarf-ı ʿiẕāruñ niḳābdan Ḫalḳ āfitāb ṭoġdı ṣanurlar seḥābdan	Bezm-i belāda nāle vü āhuñla **Bāḳīyā** Müstaġnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
62b	Bāḳī	Nāle-i dil ol ḫam-ı zülf-i hümā-pervāzdan Ṣan fiġān-ı murġdur ser-pençe-i şeh-bāzdan	Vaṣf-ı nāz-ı nāzenīnümdür bu şiʿiri[926] **Bāḳiyā** Muṭrib-i meclis ser-āġāz eylesün şeh-nāzdan	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[924] ḳudretümüñ: fikretümüñ BD.
[925] ṣīt: ṣīt BD.
[926] şiʿri: şiʿrüm BD.

63a	Bāḳī	Yoḳdur ṣebāt çünki cihān-ı ḫarābda Birdür hezār-sāl-ile yek-dem ḥesābda	**Bāḳī** ṣafaḳda mihr-i münevver sanur gören ʿAks-i ʿiẕār-ı sāḳīyi cām-ı ṣarābda	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
63a	Bāḳī	Sīne dāġın görüp ol ġonçe-dehen lāle gibi Bir avuç ḳanuma girmek diledi jāle gibi	Dil-i **Bāḳī[y]i** ser-i zülfüñ elinden cānā Çeküben ḫışm-ile çeşm-i siyehüñ ala gibi	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
63b	Bāḳī	Diller revāne oldılar ol meh-liḳāyla Eṭfāl-i şehr ṣanki segirdiler ay ile	Ümmīd-i vaṣl-ı yārdan el çekme **Bāḳiyā** Ṣāyed ki dest-gīr ola bir merḥabā ile	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 9 beyittir.
63b	Bāḳī	Ḳarşu ṭutdum sīne-i ṣad-çāki senden cānibe Gönder iy ḳaşı kemānum tīri benden cānibe	Ḫusrevā yıllar durur yoluñda Ferhāduñ geçer Māyil ol gel **Bāḳī**-i şīrīn-süḫandan cānibe	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
64a	Bāḳī	Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur Cān ḫaste-i kirişme-i çeşm-i nigārdur	**Bāḳī** sürūd-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ḫayāl Ṣavt-ı[927] ṣarīr-i kilk-i[928] cevāhir-niṣārdur	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
64a	Bāḳī	Sūz-ı ʿaşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i **Bāḳī** bir naẓar Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançer-dār olur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
64b	Bāḳī	Cünd-i şitāyı ṭaşa ṭutup yine jāleler Ḳaṣd itdiler ki milket-i gülzārı alalar	**Bāḳī** bu demde ḫayf ola ehl-i mezāḳ eger Künc-i belā vü gūşe-i miḥnetde ḳalalar	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bāḳī Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 9 beyittir.
64b	Bāḳī	Bir ṣafā-baḫş ḳanı cām-ı muṣaffādan yig Bir ṭarab-sāz mı var sāġar-ı ṣahbādan yig	**Bāḳiyā** meykedenüñ ehl-i ḫarābāt içre Ḫıdmet-i ḫāk-i deri devlet-i Dārādan yig	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/*	Bāḳī

[927] Ṣavt-ı: Ṣavt u BD.
[928] kilk-i: ḫāme-i BD.

						Feʿilün	
65a	Bāḳī	Giceler kākül[i] sevdāsıyla dildāruñ Ḥadd[i] pāyān mı var dūr u dırāz efkāruñ	**Bāḳīyā** söyle lebi yādına rengīn ġazeli Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eşʿāruñ	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	Bāḳī Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
65a	Bāḳī	Göñül tekmīl-i fenn-i ʿaşḳ iden üstād-ı kāmildür Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür	N'ola raḥm eylemezse **Bāḳīyā** aḥvāl-i ʿuşşāḳa Dil-i sengīni cānānuñ raḳībe ḳatı māyildür	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	Bāḳī
65b	Bāḳī	Saña kūyuñ içre olana ḳarīn Melek hem-nişīn ü felek şeh-nişīn	Ṣorarsañ ḳapumda şehā **Bāḳīyi** Ġulām-ı kemīn bende-i kem-terīn	Gazel/5		*Feʿūlün/* *Feʿūlün/* *Feʿūlün/* *Feʿūl*	
65b	Bāḳī	Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki ḳaşum	Ayırdı siḥr idüp yāri sipihr-i kahbe-zen[929] benden Ne luʿb itdi bana gör **Bāḳiyā** bi'llāhi oynaşum	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
66a	Bāḳī	Ṣalınan kūyında ol serv-i semen-sīmā mıdur Gülşen-i cennetde ṣāḥ-ı Sidre vü Ṭūbā mıdur	**Bāḳī**-i dil-ḫasteye cevr-i firāvān itmeden Ḳaṣduñ öldürmek degülse[930] nāz u istiġnā mıdur	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
66a	Bāḳī	ʿAḳlumı ġamze-i cādūları meftūn itdi Göñlümi silsile-i mūları Mecnūn itdi	**Bāḳīyā** şādıliġ eylerse ʿaceb mi aġyār Çerḫ anuñ ṭāliʿini gör nice meymūn itdi	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
66b	Bāḳī	Terk itdi ben żaʿīfi gitdi revān gibi Gelmek müyesser olmadı bir daḫı cān gibi	Tīr-i ġamuñ nişānesidür deyü **Bāḳīyi** Allāh ki ḫalḳ çekdi çevürdi kemān gibi	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	

[929] kahbe-zen: pīre-zen BD.
[930] Ḳaṣduñ öldürmek degülse: Öldürmek mi yoḳsa BD.

66b	Bāḳī	Göñül dāġ-ı ġamuñla sīnede bir şemʿ uyandır[mış] Çerāġ-ı ʿaşḳa bir ġarrā ḳızıl altunı yandırmış	Bugün **Bāḳīye** ol āfet viṣālin vaʿdeler ḳılmış Yalanlar söylemiş miskīni gerçekden inandırmış	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
67a	Bāḳī	Ṭutalum mihri görem ṭalʿat-ı dilber yerine Kime dil bağlayayın[931] zülf-i muʿanber[932] yerine	İşigüñ ṭaşıyla ḫāk-i ḥarīmüñ besdür **Bāḳī**-i ḫaste-dile bāliş ü bister yerine	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
67a	Bāḳī	Zülfüñi görsem ʿiẕāruñ üzre iy ḥūr-ı cemīl Ṣanuram zencīr şeklin bağlamışdur selsebīl	Muntaẓır olsa n'ola nergis ġubār-ı kūyına Tūtīyāya **Bāḳiyā** muḥtāc olur çeşm-i ʿalīl	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
67b	Bāḳī	Laʿlüñ[933] ḳatında ḳıymet[934]-i gevher şikest olur Zülfüñ yanında revnaḳ-i ʿanber şikest olur	**Bāḳī** şikenc-i zülfi ġamın yazmaḳ istesem Ṭāḳat getürmez elde ḳalemler şikest olur	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
67b	Bāḳī	Yār olup aġyāra ādemler begenmez ol perī Kendüye hem-rāz idindi yaʿni bizden yigleri	Almaz oldum **Bāḳiyā** kuḥl-i cilāyı ʿaynuma Tūtīyā-yı çeşm idelden ḫāk-i pāy-ı dilberi	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
68a	Bāḳī	Çekdi zencīre beni ʿaşḳuñ nitekim şīrler Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zencīrler	İrmege ṣubḥ-ı viṣāl-i yāre hergiz çāre yoḳ **Bāḳiyā** āfāḳı ṭutdı nāle-i şeb-gīrler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
68a	Bāḳī	Düşse zülfinden ʿaraḳ ruḫsār-ı cānān ü[stine] Gūyiyā şebnem düşer gül-berg-i ḫandān üstine	Ġam degül gelse dile **Bāḳī** pey-ā-pey derd ü ġam Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.

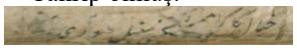
[931] bağlayayın: bağlayam BD.
[932] zülf-i muʿanber: ol zülf-i muʿanber BD.
[933] Laʿlüñ: Ḳaddüñ BD.
[934] ḳıymet: ḳāmet BD.

68b	Bāḳī	Gül-gūn ḳabāsı ol şanemün şanki lāledür Cism-i laṭīfi lāle-i ḥamrāda jāledür	**Bāḳī** sipihr āhum oḳına siper ṭutar Farḳ-ı felekde ẓāhir olan şanma hāledür	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
68b	Bāḳī	Cūy-bār-ı vādī-i ġam eşk-i çeşm-i ter yeter Rūy-ı zerd ol cūy-bāra berg-i nīlūfer yeter	**Bāḳiyā** meyl eylemez ārāyiş-i dünyeye dil Rūy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zīver yeter	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
69a	Bāḳī	Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne Dökülür ḫake yaşum ḳaṭreleri döne döne	Ḳaṭre-i eşkine öykündi deyü **Bāḳīnüñ** Çerḫ ḥaḳḳāḳı[935] yonupdur güheri döne döne	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
69a	Bāḳī	Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ʿanber şikest olur	**Bāḳī** çeker mi bāde-i engūr minnetin Her kim ki mest-i cürʿa-i cām-ı Elest olur	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
69b	Bāḳī	Ġonçeler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ Yaʿni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ	Şiʿr-i **Bāḳīye** ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne ʿaceb Söz güherdür ne bilür ḳadrini nā-dān güherüñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
69b	Bāḳī	Gerçi ġayet mestdür ol nergis-i ḫūn-rīzler Ḳatı geçkindür velī ol ġamze-i ser-tīzler	Ġam degül **Bāḳī** iñen açılmasa ol gül-ʿiẕār Ser-girān olurlar ekṣer ġonçe-i nev-hīzler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
70a	Bāḳī	Rūşen ola tā işigüñe varmaġa rāhum Yil mūmlarını yaḳdı gice meşʿal-i āhum	**Bāḳī** dilemez dehr-i denī salṭanatın dil Yār işiginüñ ḫıdmetidür devlet [ü] cāhum	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
70a	Bāḳī	Ḫavfum[936] oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma Yoḳsa kuḥl-āsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma	Yār defterden yine **Bāḳī** ḳazımaḳ var dimiş Yañlış añlatmış ʿadūlar ben ḳulın sulṭānuma	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	

[935] Çerḫ-i ḥaḳḳāḳ: Ḥaḳḳāḳ BD.
[936] ḫavfum: ḳorḳum BD.

70b	Bāḳī	Ḳanı bir şīrīn-süḫan laʿl-i şeker-bāruñ gibi Ḳanda gördi ṭūṭī bir āyine ruḫsāruñ gibi	Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser **Bāḳiyā** Bulmaya ʿaşḳ ehli bir eglence eşʿāruñ gibi	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 7 beyittir.
70b	Bāḳī	Bir ḥüsn daḫı baġladı ḫaṭdan ʿiẕār-ı yār Eṭrāf-ı bāġ ḫūb olur olsa benefşe-zār	**Bāḳī** ʿiẕār-ı yārda ḫaṭ şanma görinen Ẕerrātdur ki mihr-i münīr itdi āşikār	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
71a	Bāḳī	Mihr-i ruḫuñla dilde kimüñ tāze dāġı var Tāb-ı çerāġ-ı şems ü ḳamerden ferāġı var	**Bāḳī** gözinden eyle ḥaẕer ṣorma leblerin Zinhār ġāfil olma şarābuñ yasaġı var	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
71a	Bāḳī	İrişdüm baḥre cūy-āsā basīṭ-i ḫākden [geçdüm] Bisāṭ-ı ḳurba irdüm çenber-i eflākden geçdüm	Meṭāʿ-ı dehr bir puldur aḳar ṣu ʿömr-i müstaʿcel Anuñ içün **Bāḳiyā** esbābdan emlākden geçdüm	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
71b	Bāḳī	Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-i güle Bülbül dem-ā-dem aġlaya her bār gül güle	**Bāḳī** çemende şīşe yine ḳulḳul eylese Bülbül terāne başlayıcaḳ uysa bülbüle	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
71b	Bāḳī	Nesīm-i ṣubḥ eser cān-baḫş olup āheste āheste Cihānda böyle cān virmiş degüldür daḫı bir ḫaste	Bir elde **Bāḳīyā** gül gibi sāġar var iken geldi [Ḫayāl-i kākül-i müşgīni sünbül ṣundı deste][937]	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
72a	Bāḳī	Dergāh-ı Ḥaḳḳa derd-ile ʿāṣıḳ niyāzda Bāṭıl taṣavvur itmede ṣūfī[938] namāzda	**Bāḳī** ḳarīn-i firḳatüñ olmaḳ revā mıdur Aḳrān içinde böyle iken imtiyāzda	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[937] Tahrip olmuş.

 BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).

[938] ṣūfī: zāhid BD.

72a	Bāḳī	Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḫurrem Ġonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem	Āb-dār olsa n'ola mīve-i şiʿri[939] **Bāḳī** Urmadı kimse daḫı böyle bu bāġ içre[940] ḳalem	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
72b	Bāḳī	Derd ü ġam bezmine ḳaddüm gibi bir çeng olmaz Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz	Āl-ile ruḫlaruñ alsun dil-i **Bāḳīyi** hemān Aña ey şūḫ-ı cihān böyle güzel reng olmaz	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
72b	Bāḳī	Devrān ayaġın şöyle şikest itdi şarābuñ Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ	**Bāḳī** yine şaçıldı nemek bāde-i nāba [Bilsek][941] ʿacabā aşlı nedür bu şeker-ābuñ	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feūʿlün*	
73a	Bāḳī	Olsa zülfi ol gül-ʿiẕāra niḳāb Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb	Ġam-ı devrān doldı [942]çekme yüri **Bāḳiyā** ol hemīşe mest ü ḫarāb	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Bâkî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
73a	Bāḳī	Ṣaḥralara düşerse n'ola nāfe-i ġazāl Sevdālara ṣalupdur anı dilberā o ḫāl	Ṣāḥib-cemālüñ ehl-i kemālüñ muḥibbiyüz **Bāḳī** ḳul eyledi [bizi][943] ol ḥüsn-i ber-kemāl	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
73b	Bāḳī	Cānlar fedā maḥabbet-i cānāne ser degül Erbāb-ı ʿaşḳa terk-i ser itmek hüner degül	İki cihāna virmedi bir yār-ı sāde[yi] **Bāḳī** esīr-i ḳayd-ı nuḳūş u ṣuver degül	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
73b	Bāḳī	Dil derdini ġamuñla dil-figār[944] olan bilür Bīmār ḥālini yine bīmār olan bilür	Sevdā-yı zülf-i yār-ile **Bāḳī** ne çekdügin Bend-i kemend-i ʿaşḳa giriftār olan bilür	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[939] şiʿri: şiʿr-i BD.
[940] daḫı böyle bu bāġ içre: bu bāġ içre daḫı böyle BD.
[941] Tahrip olmuş. BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 194).
[942] Ġam-ı devrān doldı: Ġam-ı devrān-ı dūnı BD.
[943] Vezin ve anlam gereği BD'den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 204).
[944] dil-figār: dil-efgār BD.

74a	Bāḳī	Çıḳsa eflāke n’ola āteş-i āhum şereri Çerḫdür encüm-i seyyārenüñ ey māh yeri	Lebine öykünür ol Ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ **Bāḳiyā** ḫalḳ ʿaceb mi mezelense şekeri	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
74a	Bāḳī	Dil milketini yaḳdı ḫayāl-i dehān-ı yār Virdi fenāya gösgötüri şehri bir şerār	**Bāḳī** yanardı tāb-ı teb-i hecr-i yār-ile Ṣu sepmeyeydi yüregine şiʿir-i āb-dār	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	
74b	Āhī	Ne muṣāḥib bulunur derd ü ġam-ı yār gibi Ne ferāġat yeri var ḫāne-i[945] ḫammār gibi	O[946] ḳıyāmet beni ferdāya ṣalup **Āhī** yine[947] Yarına ḳaldı işüm vaʿde-i dīdār gibi	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
74b	Āhī	Derd ü ḫasret bu degül kim ḳala[948] firḳat bāḳī Derd o dur kim ben ölem ḳala bu ḫasret bāḳī	Ṣoḥbeti var mey-i nāb-ile bugün **Āhīnüñ**[949] Yüri iy ṣūfī[950] senüñle yine ṣoḥbet bāḳī	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
75a	Āhī	Bülbül-i şeydā n’ola itse fiġān u nāleler Dişlemişdür ġonçenüñ gülşende laʿlin jāleler	Dāġlardur gūyiyā ben bülbülüñ cānında āh **Āhiyā** ol ġonçenüñ laʿlindeki teb-ḫāleler	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
75a	Āhī	Güle ṭaʿn itse ruḫuñ vechi var iy serv-i bülend Yaraşur laʿl-i lebüñ eyler ise ġonçeye ḫand	**Āhīnüñ** irmez eli zülfüñe iy yār senüñ Atdı evc-i felege himmet-ile gerçi kemend	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
75b	Āhī	Dāġ oldı lāle gibi dil-i bī-ḳarārumuz Himmetle gör neler bitürir ḫāk-sārumuz	Bir vaḳt ola ki ʿibret içün ḫalḳa **Āhiyā** Tārīḫ ola erenlere[951] seng-i mezārumuz	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	

[945] ḫāne-i: gūşe-i AD.
[946] O: ol AD.
[947] yine: hemān AD.
[948] ḳala: ola AD.
[949] Āhīnüñ: yārānuñ AD.
[950] ṣūfī:Āhī AD.
[951] erenlere: ellere AD.

75b	Āhī	Bāġuñ egerçi gül gibi serv-i bülendisin Meh-rūlaruñ efendi bugün şeh-levendisin	Şiʿrüñ ṭutarsa ʿālemi **Āhī** ʿaceb degül Şāʿirler içre şimdi Kemāl-i Ḫocendīsin	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
76a	Āhī	Nigārā ḫāṣılum zülf-i semen-būyuñda bir būdur Ki bu ʿömr-i dırāzum da benüm varum da bir budur	Yazardum ḫaṭṭunuñ vasfın devāt-ı çeşm-i **Āhīden** Velī bu ḳan olacaġuñ içi iñen ḳara sudur	Gazel/5		*Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün*	
76a	Āhī	Dillerin kessün benüm derd-i dilümden ḫāmeler Ben ḳara yazuluya ḥarf atmasunlar nāmeler	Defter-i[952] ḥüsnin oḳur **Āhī** meger kim Ḥamzanuñ Ḳıṣṣa-ḫ ̌ān gibi üşüpdür başına hengāmeler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
76b	Āhī	Ne ṣafā menzili var ḫāk-i der-i yār gibi Ne niyāz itmege bir ḳıble o dergāh gibi	Ṣafḥa-i sīme siyeh yerine dür dökdi yine **Āhₔnün** siḥr-nümā ḫāmesi seḥḥār gibi	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	Bu gazel, *Âhî Dîvânı*'nda yer almamaktadır.
76b	Āhī	Ḳabrüme dökülen gözi yaşı nigārumuñ Nergis bitürdi dāyiresinde mezārumuñ	Kūyında **Āhiyā** gören āhum şuʿāʿını Nūr indi ṣanur üstine ḫāk-i mezārumuñ	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
77a	Ṣunʿī	Ḫātem-i engüşt-i ḳadrüñde felek pīrūzedür ʿİzzetüñ pāyında [māh-ı] nev gümiş ser-mūzedür	Laʿlveş ḳan aġladan ḳutsuz sitāreñdür senüñ **Ṣunʿiyā** kimüñ cihānda ṭāliʿi pīrūzedür	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
77a	Ṣunʿī	Cāmda peydā vü pinhān olanı sanmañ ḥabāb Göz ḳıpar nāzüklik-ile sāḳẏe cām-ı şarāb	Şiddet-i ʿaṣr-ile şöyle sāyil oldı **Ṣunʿiyā** Gicede gündüzde ḳāfir ḳapusın bekler şarāb	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	Bu gazel, *Gelibolulu Sunî Dîvânı*'nda 6 beyittir.
77b	Ṣunʿī	Ṣoyunmış gördüm ol ten nūra beñzer Ṭutuşmışdur ya ol tennūra beñzer	Yüzine n'ola altun ḫāl ḳorsa Yaraşur **Ṣunʿiyā** ol ḥūra beñzer	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün*	Bu gazel, *Gelibolulu Sunî*

[952] Defter-i: Ḳıṣṣa-i AD.

							Dîvânı'nda 6 beyittir.
77b	Ṣunʿī	Zaḫm-ı tīġüñ ṣanma kim göñlüme zahmet gösterür Ḥaẕ ider ol yaradan saña maḥabbet gösterür	**Ṣunʿiyā** cām iç müdām andan görinür rūy-ı yār[953] Görelüm āyine-i devrān ne ṣūret gösterür	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
78a	Ṣunʿī	Dil olmaz şeş-der-i ġamdan güşāde Hemān zārum olur her dem ziyāde	Şarāb olsun redīfi bir ġazel di Lebi yādına **Ṣunʿī** ḥarf-i bāda	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün*	
78a	Ṣunʿī	Bir cām ile ḳıldı yine sāḳī beni Mecnūn Beñzer ki dilā itdi şarāba o gül efsūn	Ḫūbān-ı kelām içre bugün ehli yanında Ey **Ṣunʿī** ḳanı Yūsuf-ı naẕmum gibi mevzūn	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün*	
78b	Ṣunʿī	Devlet şarābınuñ ki ola keyfiyyeti ġurūr Anuñ ḫumārı merg degül mi niye sürūr	**Ṣunʿī** cüdā olalı ḥużūruñdan āh kim O[l]dı ġam-ı firāḳ-ile ġayetde bī-ḥużūr	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
78b	Ṣunʿī	Ḳanḳı ʿāṣıḳ ki ġubār-ı reh-i cānān olmış Taḥtını yel götürüp kendü Süleymān olmış	**Ṣunʿī** bādeyle perī-rūları tesḫīr itmiş Ol gedā ḫātem-i cām-ile Süleymān olmış	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
79a	Ṣunʿī	Ḳaçan ol cādū-çeşm umar sāġar San mehi gökden indirüp saġar	Öykünürmiş yüzine **Ṣunʿī** çerāġ Ölicek ḫastedür dilin çiyner	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
79a	Ṣunʿī	Ḫaṭṭ-ı pīrūzuñda iy dilber bu laʿl-i bī-naẓīr Ḥażret-i ʿĪsā durur gūyā kim itdi gökde yer	**Ṣunʿiyi** iy Ḫusrev-i şīrīn-dehen öldürme kim Çerḫ aġlar ʿālemüñ gülmez yüzi ʿuşşāḳ acır	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
79b	ʿUbeydī	Ġamze-i mestüñ ucından nice ġavġālar ola Fitne-i ḫāl-i ruḫuñla ne temāşālar ola	Gel götür ḫākden üftāde **ʿUbeydīyi** bugün Hey ḳıyāmet nice bir vaʿde-i ferdālar ola	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/*	

[953] yār: Ḥaḳ GSD.

						Feʿilün	
79b	ʿUbeydī	ʿArż idüp ʿārıżını göñlümi ḫurrem itmez Ol perī itdügini dünyede ādem itmez	Dime kim cāna cefā vü sitemin artuġ ider Ey **ʿUbeydī** saña ol māh-liḳā kem itmez	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
80a	ʿUbeydī	Dem-be-dem taḫt-ı Süleymānı göñül yād eyle Her nefes āhuñ-ile cismüñi ber-bād eyle	Ey ʿ**Ubeydī** müjesi tīri geçer ilmez hīç Sen gerekse siper-i sīneñi pūlād eyle	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
80a	ʿUbeydī	Mīve-i laʿl-i revān-baḫşuñ umarmış aġyār Olmasun bāġ-ı cihānda göreyin ber-ḫūrdār	Şu ḳadar nāle ile oldı ʿ**Ubeydī** hemdem Cāndan olmazsa[954] eger zār olur ey dil bī-zār	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
80b	ʿUbeydī	Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz Gel ḫarābāta bizi gör ki nice sulṭānuz	Nükte-dānlar geçerüz gerçi ʿ**Ubeydī** ammā Yārüñ esrār-ı lebin añlamada ḫayrānuz	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
80b	ʿUbeydī	Ġamuñla pāy-māl olan dil-i vīrānı añmazsın Ele iḥsān idersin genc-i vaşlın anı añmazsın	Nice ṣıḥḥat yüzin görsün ʿ**Ubeydī** derd-mendüñ kim Ṭabībüm yıl geçer ol ḫaste-i hicrānı añmazsın	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
81a	ʿUbeydī	Eşigüñ ehl-i ʿaşḳa mesneddür Ḳullıġuñ ʿizz ü cāh-ı sermeddür	Seyl-i eşküm[955] **Ubeydiyā** yıḳamaz Sedd-i hicrān ḳatı müşeddeddür	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Mefāʿīlün/* *Feʿilün*	
81a	ʿUbeydī	Ayaġum adım atmaz bir yere mey-ḫāneden ġayrı Elüm bir nesne ṭutmaz sāḳiyā peymāneden ġayrı	ʿ**Ubeydīnüñ** mekānını ṣorarsañ iy perī-peyker Yatağı yoḳdur ol dīvānenüñ virāneden ġayrı	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
81b	ʿUbeydī	Göñlüm ḫarāb olur elem-i ʿaşḳ-ı yārsız Ḥaḳ bir diyārı eylemesün şehr-i yārsız	Silme yaşuñ ʿ**Ubeydī** dilerseñ revācını Zīrā silinmiş aḳçe olur iʿtibārsız	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	

[954] olmazsa: itmezse UD.
[955] eşküm: eşküñ UD.

81b	ʿUbeydī	İrmeyen bezm-i ṣafā-baḫşuña ḫürmet bulamaz Düşmeyen ayaġuña pāye-i rifʿat bulamaz	Maraż-ı ʿaşḳ ʿ**Ubeydī** ne ʿaceb miḥnet olur Ḳanḳı ʿāşıḳ ki aña uġraya ṣıḥḥat bulamaz	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
82a	ʿUbeydī	ʿAbherüñ[956] ʿaynı çeşm-i meftūnuñ Sidrenüñ dalı ḳaddi mevzūnuñ	Vaṣf-ı seyl-āb-ı eşk-i çeşmümde[957] Dili ṭurmaz ʿ**Ubeydī** Ceyḫūnuñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
82a	ʿUbeydī	Ol ṣīve-kār olursa eger ʿizz ü nāzda Üftāde ʿāşıḳa düşer olmaḳ niyāzda	Ṣūfī gice ḳażā ḳılur iken ʿ**Ubeydiyā** Añmış ḳıyām-ı ḳaddini geçmiş namāzda	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
82b	Hilālī	Ḳıyāmet ḳadd-ile ol serv-ḳāmet Ṭurup ṣalınsa nāz-ile ḳıyāmet	Bir āhen-dil yalıñ yüzlü güzeldür **Hilālī** ḫançer-i cānāna[958] āfet	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün*	
82b	Hilālī	Laʿl-i nābuñ öpdiğiçün āl-ile peymāneler Bezm-i ġamda sāḳīyā ḳan yutdılar mey-ḫāneler[959]	İy **Hilālī** māh-ile gūyā ṣüreyyā cemʿ olur Giyseler altun beneklü cāmeler cānāneler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
83a	Hilālī	Devr-i güldür ġonçe-lebler ʿazm-i gülzār itdiler Āşıḳ-ı āşüfteyi bülbül gibi zār itdiler	İy **Hilālī** çeşm-i mest-ile güzeller bāġda Bir naẓarda nergis-i şehlāyı bīmār itdiler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
83a	Hilālī	Çāk iden sīnemi tīġ-i ġam-ı cānānumdur Fāş iden rāzumı[960] āh-ı dil-i nālānumdur[961]	Sāyeveş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri İy **Hilālī** benüm ol serv-i ḫırāmānumdur	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
83b	Hilālī	Dil lebüñden şarāb-ı nāb ister Ḫastedür derdine cevāb ister	İy **Hilālī** yetişdi bezm-i bahār	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	

[956] ʿAbherüñ: Nergisüñ UD.
[957] çeşmümde: çeşmümden UD.
[958] cānāna: cānān HD.
[959] mey-ḫāneler: mestāneler HD.
[960] rāzumı: sırrumı HD.
[961] āh-ı dil-i nālānumdur: sūz-ı dil-i pinhānumdur HD.

			Devr-i güldür göñül[962] şarāb ister				
83b	Hilālī	Var mıdur bencileyin derde giriftār olmış Ḥasret-i dīde-i dildār-ile efkār olmış	İy **Hilālī** yiler ardunca ṣabā dildāruñ Meger ol serv-i hevā-baḫṣa hevā-dār olmış	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
84a	Hilālī	Ṣalınan nāz-ile ol serv-i ḫırāmān ancaḳ Yürüyen şīve-ile āfet-i devrān ancaḳ	Devr-i ḫadinde **Hilālī** görünen ḫāl-i siyāh Āfet-i ḫalḳ-i cihān fitne-i devrān ancaḳ	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
84a	Hilālī	Maṭlaʿ-i mihr olmasa iy meh girībānuñ senüñ Baḳıcaḳ gözler ḳamaşdırmazdı gerdānuñ senüñ	İy **Hilālī** dün gice gülşende nevbet virmedi ʿAndelībüñ ṣıḳlıġın dügdürdi efġānuñ senüñ	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
84b	Hilālī	Kākülüñ refʿ idicek ol meh-i tābān-şekil Görünür ruḫları ḫūrşīd-i dıraḫşān-şekil	Görse kūyında **Hilālī** beni bülbül gibi zār Nāz-ile ḫande ider ol gül-i ḫandān-şekil[963]	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
84b	Hilālī	Ṭās-ı çerḫi iñledürse yeridür zārum benüm Bī-vefālıḳda bütün dünyā deger yārüm benüm	İy **Hilālī** māh-tāba[964] baş egmez ẕerrece[965] Gün gibi ʿālīdür ol ḫūrşīd-i raḫşānum benüm	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
85a	Hilālī	Nice ḳan aġlamayam dīde-i giryānumdan Yandum[966] odlara yaḳıldum dil-i sūzānumdan	Uġraduġına yanar tīr**i Hilālī** yaḳılur Yaḳdı odlara deyü sīne-i sūzānumdan	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
85a	Hilālī	Yüzüme bir ḳadem başmaz benüm ol serv-i āzāde Yoluñda ḫāk olursam sāyeveş yüz yıl ben üftāde	Ḳaralar geydügi budur ser-ā-ser seng-i ḫārālar **Hilālī** saḫt olup mātem ṭutarlar hāl-i Ferhāda	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/*	

[962] Metinde “Gül ve gönül” kelimelerinin yeri sehven karıştırılmıştır.
[963] Gül-i ḫandān-şekil: meh-i tābān-şekil HD.
[964] Māh-ı tābāna
[965] Bu hâliyle vezin bozuktur.
[966] Yandum: N’idem HD.

						Mefʿāīlün/ Mefʿāīlün	
85b	Hilālī	Ġurūr-ı ḥüsn-ile dilber ki nāza yüz ṭutdı Belā-yı ʿaşḳ-ile ʿāşıḳ niyāza yüz ṭutd[ı]	Cihānda gerçi ser-āmed güzel çoḳ ammā dil **Hilāl***ī* bir şeh-i bende-nevāza yüz ṭutdı	Gazel/5		*Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
85b	Hilālī	Firāḳ-ı yār-ile kārum fiġān u zār oldı Bilindi n'idügüm iy dil hep āşikār oldı	**Hilāl***ī* ḥālet-i meyden ruḫı o meh-rūnuñ Cihānı yaḳmaġa gün gibi tāb-dār oldı	Gazel/5		*Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
86a	Saʿyī	Ḳılmasunlar hīç taʿaccüb dīde-i nemnākümi Aġlamazdı bilmese ḥāl-i dil-i ġamnākümı	Berḳ şanur **Saʿy***ī***yā** āyīne-i idrākde Kim ki görse ʿaks-i tīġ-i āh-ı āteşnākümi	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
86a	Saʿyī	Cān-ile varın şu kim yoluñda īṣār eylemiş Kendüyi rāh-ı maḥabbetde sebük-bār eylemiş	Ṣavt-ı rūḥ-efzā yine muṭrib meger kim sāzına Rişte-i cān-ı hazīn-i **Saʿy***ī*den tār eylemiş	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
86b	Saʿyī	Nāle ney göz yaşı mey oldı ciger biryānum Ḫane-i dilde ḫayālüñ olalı mihmānum	Şerm-sārum yaḳalı **Saʿy***ī*seg-i dilberden Üstüḫ̌ān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
86b	Saʿyī	Raḫne kim dil ḳaşrına zaḫm-ı ġam-ı dilber ḳomış Rūy-ı yārı çeşm-i cān görsün deyü manẓar ḳo[mış]	Ger şorar iseñ **Saʿyī** cānā marīż-i ʿaşḳ olup Pister-i ġamda belā bālīni üzre ser ḳomış	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
87a	Saʿyī	Yoluña şunlar ki ʿömrüm ḫānümānlar dökdiler Ġam metāʿın aldılar naḳd-i revānlar dökdiler	Almaġa **Saʿyī** gibi bāzār-ı ġamda ġuṣṣañı[967] Niceler naḳd-i ḥayāt-ı cāvidānlar dökdiler	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
87a	Saʿyī	Her ne dem kim seyl-i eşk-i dīde-i giryānum aḳar Kim ki görse şanur anı baḥr-ı bī-pāyān aḳar	Zaḫm-ı sīnem vādī-i hicrāna beñzer **Saʿyiyā** Ṣu yerine ṭurmayup anuñ içinden ḳan aḳar	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/*	

[967] ġuṣṣañı: derdüñi MK.

						Fāʿilün	
87b	Dānişī	Gerekmez baña hemdem sāġar u peymāneden ġayrı Ne cā-yı ʿayş u ʿişret gūşe-i mey-ḫāneden ġa[yrı]	ʿAceb mi cāy iderse ʿaşḳ-ı dilber ḫāne-i dildür Olur mı gence mesken **Dānişī** vīrāneden ġayrı	Gazel/5		*Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün/* *Mefʿāīlün*	
87b	Dānişī	Naḳşını Ferhāh u Şīrīnüñ ki taḥrīr itdiler Ehl-i ʿaşḳuñ ḥālini sen şāha taṣvīr itdiler	**Dānişī** ol şāh-ı ḥüsnüñ ne felekden ḳaṣrını Gerçi aʿlā didiler ammā ki taḳṣīr itdiler	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
88a	Dānişī	Dūr idüp laʿl-i lebinden beni bī-cān eyler Her ne eylerse bu ben ḫasteye hicrān eyler	Ol perī ḫātem-i cām-ile musaḫḫar oldı **Dānişī** eyler ise bunı Süleymān eyler	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
88a	Dānişī	Gerçi ḫāl-i zeḳanuñ fitne-i devrān oldı Ḫaṭ-ı pür-şūr iricek arada pinhān oldı	**Dānişī** kim ki leb-i yāre vire cān naḳdin Bir dem içinde hemān vāṣıl-ı cānān oldı	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
88b	Nevʿī	Nihān oldı gözümden zülf-i dilber ʿAceb midür okursam küfri ezber	ʿAraḳ-rīz olsa **Nevʿī** zülf-i yāre[968] Göñül murġına dām u dāne dirler	Gazel/5		*Mefāʿīlün/* *Mefāʿīlün/* *Feʿūlün*	
88b	Nevʿī	Erbāb-ı ġama rāh-ı belādan ḫaẕer olmaz ʿAşḳa ḳadem uran kişide bīm-i ser olmaz	Sırr-ı ġam-ı ʿaşḳı daḳaruz gūşına yārüñ **Nevʿī** dür-i eşküm gibi bir bed güher olmaz	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
89a	Nevʿī	Tāb-ı teb-ile ābile ol laʿl-i nābda Beñzer ḫabāb-ı bādeye cām-ı şarābda	**Nevʿī** ʿiẕār [u][969] zülfi arasında o mehüñ Raḫşende berḳdür ki görinür seḥābda[970]	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	
89a	Nevʿī	Ḳıldı ruḫında zülf-i siyāhın gül-āb ter Düşse ʿaceb mi reşk-ile gökde seḥāb ter	Nūş eyle cām-ı laʿlini sevdā-yı zülfi ḳo **Nevʿī** dimāġ-ı ḫuşkı idermiş şarāb ter	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/*	

[968] daḳaruz: degürür ND.
[969] ʿiẕār [u]: ʿiẕārı ND.
[970] Raḫşende berḳdür ki görinür seḥābda: Berḳuñ fürūġ ū tābına beñzer sehābda ND.

						Fāʿilün	
89b	Ümīdī	Ḳan aġladı firāḳ-ı lebüñle şarāblar Gör nice döndi üstine anuñ ḥabāblar	Nār-ı derūn-ı sīnemi görüp **Ümīdiyā** Ser-geşte oldı bezm-i belāda kebāblar	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	
89b	Ümīdī	Sevdā-yı ʿaşḳ ider bu dil-i bī-nevāyı gör Billāh ḳaṣd-ı salṭanat eyler gedāyı gör	Cānā **Ümīdī** ḥüsnüñi rengīn-edā ider Gūş eyle anı gel beri ḥüsn-i edāyı gör	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātü/* *Mefʿāīlü/* *Fāʿilün*	Bu gazel, Ümîdî Dîvânı'nda 7 beyittir.
90a	Ümīdī	Cām-ı Cem-ile ʿayşını yād itdi şarābuñ Meclisde bükādan gözi aġrıdı ḥabābuñ	Var ise dili degdi sürāḥīnüñ **Ümīdī** Mestāne düşüp pāyı şikest[971] oldı şarābuñ	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
90a	Ümīdī	Bir gördi meger Kaʿbe ile eşigin anuñ Mīl çekdiler iy dil gözine ḳıble-nümānuñ	Şād eyledüñ ol yārı virüp yoluña cānı Şād ola **Ümīdī** göreyin rūḥ-ı revānuñ	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Mefāʿīlü/* *Mefāʿīlü/* *Feʿūlün*	
90b	Ümīdī	Yār idüp ġayrılarla ʿişretler Öldürür ādemi bu ġayretler	Ḳoma ayaḳda gel **Ümīdī**kuluñ Dest-gīr olup eyle himmetler	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Mefāʿilün/* *Feʿilün*	
90b	Ümīdī	Murġ-ı hevā-yı ʿaşḳa çerḫ āşiyāne ancaḳ Encümle heft-deryā āb-ile dāne ancaḳ	Mengūş iderse tañ mı gūşına gökde pervīn Her bir sözüñ **Ümīdī** dürr-i yegāne ancaḳ	Gazel/5		*Mefʿūlü/* *Fāʿilātün/* *Mefʿūlü/* *Fāʿilātün*	
91a	Ümīdī	Nāleye derd-ile āġāz idicek mestāne Nālemüñ nāyına āheng ṭutar kāşāne	Şevḳden ayaġı yirler mi başar meclisde Bezm-i dildāra **Ümīdī** ireli peymāne	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
91a	Ümīdī	Ṭarf-ı ruḫuñda şāhā ol dürr-i gūş-vāre Ṭoġmış ṣabāḥa ḳarşu gūyā ki bir sitāre	Çāk oldı iy **Ümīdī** ḫār-ı ġam-ile sīnem Dāġ-ı derūnum oldı gül gibi āşikāre	Gazel/5		*Müstefʿilün* *Feʿūlün* *Müstefʿilü* *Feʿūlün*	

[971] pāyı şikest: pāy-ı şikest ÜD.

91b	Ümīdī	Ṣalup nigār ayaḳlara zülf-i siyāhını Alup n'ider ki boynına anuñ günāhını	Biñ nāz-ile **Ümīdīnün** ol serv-i nāzenīn Meyl eyledi görince bugün bād-ı āhını[972]	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
91b	Ümīdī	Sen bize ögretme ey sāḳī meyüñ keyfiyyetin Döne döne biz anuñ meclisde içdük şerbetin	İy **Ümīdī** imtilā itmişdi ḫ̆ān-ı ġam bizi Cām-ı bādeyle biraz defʿ itdüñ anuñ ṣıḳletin	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
92a	Ümīdī	Aḳıdup cūy-ı eşkümi o melek Döndi bir āsiyāya çerḫ-i felek	Zen-i dehre **Ümīdī** virdi ṭalāḳ[973] Görmedüm bir anuñ gibi erkek	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
92a	Ümīdī	Her yaña gördi çeşmümüñ aḳar bıñarı var Şāh-ı ḫayāl-i yār gelüp eyledi ḳarār	Şemşīr-i ġuṣṣa-ile **Ümīdī** helāk olur Ṭaḳılduġınca yanına ol tīġ-i zer-nigār	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
92b	Ümīdī	Ḳays ʿaşḳ-ile maḥabbet cāmını nūş eylemiş Mest olup geçmiş yatur kendin ferāmūş eylemiş	Ḳāmet-i zerdin **Ümīdī** hecr-ile idüp kemer Bu ḫayāl-ile miyānuñı der-āġūş eylemiş	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
92b	Ümīdī	Geyinüp nāz-ile ol şuh bugün gül-gūnī Ḳana girdi yine boyınca dilā ol ḫūnī	Bezm-i ġamda beni çeng-i ġama çeng eyledi[974] āh İy **Ümīdī** şeh-i ʿaşḳuñ bu mıdur ḳānūnı	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
93a	Ümīdī	Sāġar-ı bādeye baḳ mihr-i saʿādetdür bu Her ḥabāba naẓar it necm-i hidāyetdür bu	Reh-i mey-ḫānede yārı bulıcaḳ mestāne İy **Ümīdī** düşegör pāyına fırṣatdur bu	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
93a	Ümīdī	Ṣayd itdi göñlümi yine bir ṭurresi kemend Zülf-i siyāhın itdi anuñ gerdenine bend	Kimdür **Ümīdī** dirseñ iy şūḫ u şīve-kār Bir derd-mend ü bī-kes ü bī-çāre müstemend	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	

[972] āhını: āhumı ÜD.
[973] virdi ṭalāḳ: egmedi baş ÜD.
[974] çeng eyledi: tār eyledi ÜD1.

93b	Ümīdī	Rindān-ı bezme cām-ı zümürrüd külāhdur Her birisi diyār-ı Ceme pādişāhdur	Bir kez **Ümīdī** ayaġına sürmege yüzin Yıllar durur yoluñda şehā ḫāk-i rāhdur	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	Bu gazel, Ümîdî Dîvânı'nda 6 beyittir.
93b	Ümīdī	Aġzuñ iy ġonçe-dehen cām-ı mey-i ḥamrā mıdur Düşmiş ol cāma lebüñ berg-i gül-i raʿnā mıdur	Cān-ı nālānum **Ümīdī** sīne-i ṣad-çākde Āşiyān-ı ḫārda bir bülbül-i gūyā mıdur	Gazel/5		*Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*	
94a	Ümīdī	Cānlar fedā ḳılur saña ʿāşıḳ seri degül Daʿvī-yı ʿaşḳ ehl-i dile serserī degül	Ser-ʿasker itdi şāh-ı maḥabbet **Ümīdīyi** Kimdür ki aña diye begüm ʿaskerī degül	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
94a	Ümīdī	Āl-ile öpdügiyiçün lebini cānānuñ Ḳanını içmelidür cām-ı mey-i ḥamrānuñ	İy **Ümīdī** ser-i zülfine göñül baġlayalı Ḥaddi pāyānı mı var uzun uzaḳ sevdānuñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
94b	Ümīdī	Zülf-i pür-çīni sünbül-i pür-tāb Rūy-ı rengīni lāle-i sīr-āb	Demidür āsitān-ı meykedeye Düşegör iy **Ümīdī** mest ü ḫarāb	Gazel/5		*Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün*	
94b	Ümīdī	Baġlayup göñlümüz ol ḳākül-i ʿanber-fāma Āh kim murġ-ı dili yine kim düşürdüñ dāma	Yazmaġa levḥa-i ḫūrşīde **Ümīdī** şiʿrin Destine aldı ʿUṭārid yine zerrīn ḫāme	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
95a	Ümīdī	Dāyimā gerçi ki rifʿatde dilā nālelerüñ Künc-i ġamda ḳatı düşkünlügi var eşk-i terüñ	N'ola ʿarż itse **Ümīdī** saña dürr-i naẓmın Cevherī bilür efendi yine ḳadrin güherüñ	Gazel/5		*Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün*	
95a	Ümīdī	Ḫayli şetāret eyledi meclisde bülbüle Aġzı sürāḫīnüñ dün egildi güle güle	Beñzer **Ümīdī** varsa eksükligin diler Cāmuñ egildi öpdi ayaġını bülbüle	Gazel/5		*Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefʿāīlü/ Fāʿilün*	
95b	Ḫayretī	Bahār irişdi cām içmek gerekdür Şarāb-ı laʿl-fām içmek gerekdür	Bu günlerde hemīşe **Ḫayretīvār** Olup rüsvā-yı ʿām içmek gerekdür	Gazel/5		*Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün*	

95b	Ḥayretī	Cānumı mest eyleyen yād-ı leb-i mey-gündur Zār iden dil ʿandelībin ol ruḫı[975] gül-gündur	**Ḥayretī[y]i** būstān-ı dehrde dūlābvār[976] Döne döne iñleden bu gerdiş-i gerdündur	Gazel/5		*Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilātün/* *Fāʿilün*	
96a	Ḥayretī	Yād-ı laʿlün dil-i bīmāra ṣafālar getürür İy ṭabīb-i dil ü cān yaʿni şifālar getürür	**Ḥayretī** gelmez eli boş ayaġuñ ṭoprağına [Mā]ḥażar tuhfe duʿā-y-ile ṣenālar getütür	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	
96a	Ḥayretī	Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz	**Ḥayretī** ḫaste-dile geldi ġamuñ yār oldı Ḳomadı gūşe-i ġurbetde[977] ġarībi yalıñuz	Gazel/5		*Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilātün/* *Feʿilün*	

[975] ruḫı: ruḫ-ı HYD.
[976] dūlābvār: dolābveş HYD.
[977] ġurbetde: miḥnetde HYD.

5. SONUÇ

Belirli bir nazım türü veya nazım şekli müşrerekliği aranmaksızın derlenen ve içerisinde manzun metinleri ihtiva eden eserlere şiir mecmuası denir. Her şiir mecmuası, daha önce adını duymadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, buna ek olarak divanı elimizde bulunan şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayınla bir araya getirilip tanıtılan şiirleri arasında bulunmayan manzum ürünlerini bizlere sunması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Klasik Türk edebiyatı sahasında meydana getirilen edebî birikimi bizlere sunan ve şüphesiz bu sahanın en önemli yazılı kaynakları arasında zikredilen genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları, her geçen gün yeni ve özgün çalışmaların konusu olmaya devam etmektedir. Biz de bu alandaki çalışmalara bir yenisini ekleyerek bu konudaki çalışmaların zenginleşmesine katkı sağlamak, kaynaklarda daha önce kendisinden haberdar olmadığımız şairler ve onların şiirlerini ilim âlemine tanıtmak veya hâlihazırda divanı elimizde bulunan şairlerin de bilinmeyen şiirlerini gün yüzüne çıkarmak, mecmuanın tertip edildiği dönemin edebî zevki hakkında daha fazla malzeme ortaya koyabilmek, klasik Türk edebiyatı hakkında bilinen genel kanıları desteklemek ya da farklı bilgilerin ortaya çıkmasına katkı sağlamak maksadıyla İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe* başlıklı şiir mecmuasını detaylı bir şekilde inceleyip çeviri yazılı metin hâlinde sunduk. Çeviri yazılı metin hālinde sunulduktan sonra mecmuadaki edebî birikime ait birtakım bilgiler, mecmuaların tasnif ve dökümlerinin yapılarak dijital ortama kaydedilmesi esasına dayanan Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında hazırlanan tabloya aktarılmıştır. Mecmua hakkında ulaştığımız sonuçlar şu şekildedir:

Toplamda 97 varaktan müteşekkil olan mecmuanın şiir birikimi 4b-96a yüzleri arasındadır. Zahriye kısmındaki kayda göre mecmuanın Mustafa Kâtip Keyânî adlı bir kişi tarafından derlendiğini düşünmekteyiz. Bu kayıtta geçen Hicri 1118 tarihi, mecmuanın en geç 18. yy.ın ilk yarısında 1706 yılından önce derlenmiş olabileceğini göstermektedir. Sayfa düzenine oldukça özen gösteren mürettibin, şiirleri derlerken nüshanın satır sayısını esas alarak mecmuasını oluşturduğu görülmüştür. Bu noktada seçkiye konu olan şiirler, mecmuada çizilen çerçeve dışına çıkmamak koşuluyla gazellerde 5, kasidelerde de 5'in katı olacak şekilde beyitle sınırlandırılmıştır. Şairlerin yayımlanmış divanlarında 5 beyitten fazla olan gazellerin

genellikle matla ve makta beyitlerine sadık kalınıp ne kadar fazla beyit varsa belli bir düzen aranmaksızın aralardan tercihte bulunarak metne dâhil edilmemiş ve söz konusu bu gazeller 5 beyte indirgenmiştir. Bu düzene mecmuanın tamamında bağlı kalınmıştır.

Mecmuada 16 farklı şaire ait toplamda 335 şiir mevcuttur. Mecmua, her ne kadar gazel mecmuası başlığını taşısa da bu 335 şiirin 330'u gazel, 5'i de kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Bu kasideler; Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî ve Zâtî'ye ait olup söz konusu bu şairlerin her birinin gazellerinin önünde yer almaktadır. Mecmuada aynı şaire ait şiirler art arda sıralanmıştır. En fazla şiiri bulunan şair, 68 şiirle Bâkî'dir. Bâkî'yi 40 şiirle Hâyâlî, 32 şiirle Emrî, 31 şiirle Zâtî, 28 şiirle Bursalı Rahmî, 27 şiirle Necâtî, 24 şiirle Ümîdî, 21 şiirle Figânî, 14 şiirle Hilâlî, 12 şiirle Ubeydî, 10 şiirle Âhî, 10 şiirle Gelibolulu Sun'î, 6 şiirle Sa'yî, 4 şiirle Dânişî, 4 şiirle Hayretî ve 4 şiirle Nev'î takip etmektedir. Söz konusu bu şairlerden Dânişî'nin yaşadığı yüzyılı tespit edilememiştir. Danîşî dışında; mecmuada şiirleri derlenen şairlerden Necâtî 15. yy., diğer 14 şair de 16. yy.da yaşamıştır.

Mecmuadaki şiirlerin tamamı aruz vezniyle yazılmıştır. 14 farklı aruz kalıbı kullanılan şiirlerin 121'inin vezni remel bahrinin Fâʿilâtün/Fâʿilâtün/Fâʿilâtün/Fâʿilün kalıbıdır. Mecmuanın dikkat çeken bir hususu da mecmuada bulunup neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer almayan beyit ve mısraların varlığıdır. Buna göre mecmuada söz konusu bu divan ya da bilimsel çalışmalarda rastlanmayan Necâtî'ye ait 4 beyit, Zâtî'ye ait 1 mısra, Hayâlî'ye ait 2 beyit, Figânî'ye ait 1 beyit, Emrî'ye ait 11 beyit, Rahmî'ye ait 3 beyit ve 2 mısra ve Hilâlî'ye ait 2 beyit olmak üzere toplam 23 beyit ve 3 mısra tespit edilmiştir. Mürettip tarafından eklenen bu beyit ve mısraların şiirlerin anlam bütünlüğünü büyük ölçüde devam ettirdiği görülmüştür. Ayrıca mecmuanın en önemli taraflarından birisi de Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 olmak üzere bu 5 şiirin söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında tespit edilememiş olmasıdır.

Mecmuada şiirleri bulunan şairler, 15. yy.ın sonu ile 16. yy.da yaşamıştır. Gazellerin yazıldığı bu dönem dikkate alındığında ve genel olarak gazeller incelendiğinde rindane ve âşıkane gazel tarzının hâkim olduğunu söylememiz mümkündür. Bunun yanında mutasavvıf bir şair olmamakla beraber özellikle Hayâlî'nin gazellerinde tasavvufi imgelerin sık sık kullanıldığı görülmüştür. Kasidelerin ise 4'ü methiye, 1'i de suriyye nazım türüyle yazılmıştır. Buna göre Necâtî'nin benefşe redifli kasidesinin Şehzâde Mahmud övgüsünü, Zâtî'nin kasidesinin Yavuz Sultan Selim övgüsünü, Hayâlî'nin gül redifli kasidesinin Kanunî Sultan Süleyman övgüsünü,

Bâkî'nin sünbül redifli kasidesinin Karamanlı Mehmed Bey övgüsünü ve Figânî'nin suriyye nazım türüyle kaleme aldığı kasidesinin de Kanunî Sultan Süleyman'ın oğulları Şehzade Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğünlerini konu aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak mecmualar, daha önce kaynaklarda adı zikredilmeyen yeni bir şairin veya divanı elimizde bulunan şairlerin yeni şiirlerinin varlığından haberdar olmamıza önemli katkılar sunabilmeleri bakımından özgünlüğünü daima koruyan kaynaklardır. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphaneside T1951 numarasıyla kayıtlı *Mecmua-i Gazelliyât-ı Müntehabe* başlıklı gazel mecmuası da daha önce herhangi bir çalışmanın konusu olmaması ve ilk defa tarafımızdan detaylı bir şekilde incelenmesi açısından özgün bir değere sahiptir. Mecmuanın 4b-96a yüzleri arasındaki şiir birikimi incelendiğinde kaynaklarda adına rastlayamadığımız yeni bir şairle/şairlerle karşılaşılmamakla birlikte 16. yy. şairlerinden Bursalı Rahmî'nin 4 ve Âhî'nin 1 olmak üzere toplam 5 gazelin söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmamızla, hem literatürdeki mecmua çalışmalarına bir yenisi eklenmiş hem de yukarıda adı zikredilen şairlerin yeni şiirlerinin gün yüzüne çıkarılmasıyla klasik Türk edebiyatına önemli katkılar sunulmuştur.

KAYNAKLAR

Arslan, Ö. (2013). *Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme).* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, 2/3: 122-137.

Banarlı, N.S. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi Cilt (I, II).* Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul.

Bilgin, O. (2011). Temellük ve Tesâhüp Kaydı. *TDV İslam Ansiklopedisi* c. 40. s. 411-412.

Buyruk, İ. E. (2009). *Ümîdî Ahmed Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.

Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1981). *Hayretî, Divan-Tenkitli Basım.* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakultesi Yayınları: İstanbul.

Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. (1987). *Zâtî Divânı III. Cilt, (Edisyon Kritik).* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.

Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Otuz Birinci Basım, Aydın Kitabevi Yayınları: Aydan Yayıncılık: Ankara.

Gazeliyât . "Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu", 06 Mil Yz A 6803/2.

Gürbüz, M. (2012). Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. Mecmua: *Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*. Turkuaz Yayınları: Mas Matbaacılık, İstanbul.

Karahan, A. (1966). *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.

Kılıç, A. (2012). Mecmua Tasnifine Dair. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,* Turkuaz: İstanbul, 75-96.

Köksal, M.F. (2012). Şiir Mecmûalarının Önemi ve 'Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP). *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru. Turkuaz Yayınları: İstanbul, 409-431.

Kut, G. (1986). Mecmûa. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 6, Dergâh Yayınları: İstanbul. s.170-173.

Levend, A.S. (2014). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayıınları: İstanbul.

Mengi, M. (2016). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi-Metinler),* Akçağ Yayınları: Ankara.

Öz, M. (2013). Zülfikar. *TDV İslam Ansiklopedisi*. c. 44. s. 553-554.

Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. Kapı Yayınları: İstanbul, 300 s.

Selvi, M. (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı.* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Şemseddin Sami (2015). *Kâmûs-ı Türkî*. Nadir Eserler Kitaplığı: İstanbul.

Şentürk, A.A. ve Kartal, A. (2016). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. Dergâh Yayınları: İstanbul.

Tarlan, A.N. (1967). *Zâtî Dîvânı I. Cilt.* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.

Tarlan, A.N. (1987). *Zâtî Dîvânı II. Cilt*. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.

Tarlan, A.N. (1992). *Hayâlî Dîvanı*. Akçağ Yayınları: Ankara.

Tarlan, A.N. (1997). *Necâtî Beg Dîvânı*. Akçağ Yayınları: Ankara.

Tokmak, A.N. (2018). *Dîvan Edebiyâtı*. Demavend Yayınları: İstanbul.

Turan, S. ve Duman, F. (2022). Hattat bir şair: Sa'yî Çelebi ve gazelleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 27: 489-524.

Tulum, M. ve Tanyeri, M.A. (1997). *Nevi Divanı* (Tenkitli Basım). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

URL-1 (2004). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (22.08.2021).

URL-2 (2013). http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (02.11.2021).

URL-3 (2017). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56164,zati-divanipdf.pdf?0, . T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (02.11.2021).

URL-4 (2017). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (13.09.2021).

URL-5 (2018). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (13.09.2021).

URL-6. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (15.09.2021).
URL-7 https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (15.09.2021).

URL-8. https://mestap.com/mestap/, *Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi*, (25.07.2021).

URL-9 https://teis.yesevi.edu.tr/, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* (25.07.2021).

URL-10 http://lugatim.com/, Kubbealtı Lugatı, (20.07.2021).

Uzun, M.İ. (2003) Mecmua, *TDV İslam Ansiklopedisi,* c.28, s. 265-268.

Ünver, İ. (2008). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Türkoloji Dergisi*, 11:51-89.

Yağmur, B. (1998). *Hilâlî Dîvânı (İnceleme-Metin).* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.

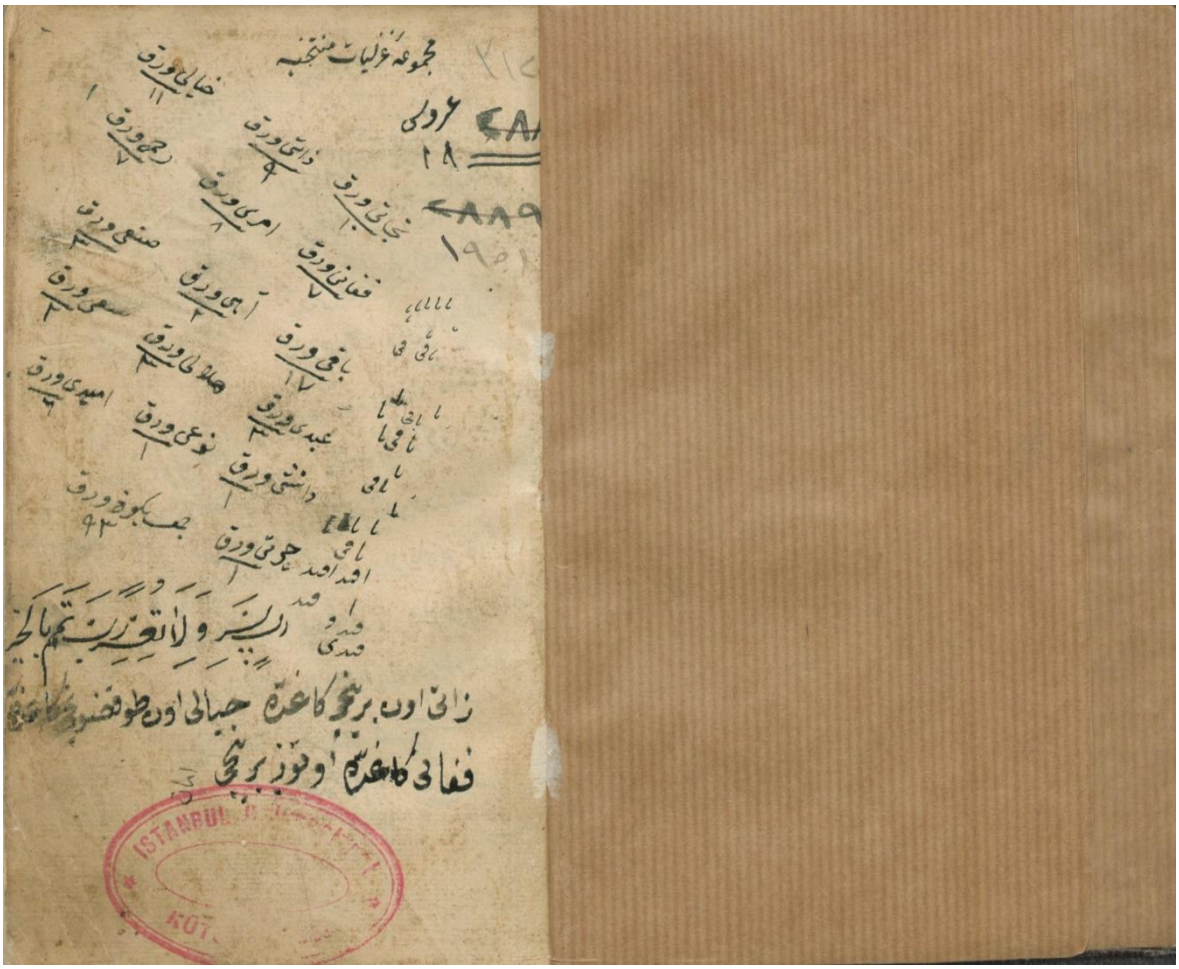
Yazır, E.M.H. (2021). *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meâli*. Nuh Yayıncılık: Ankara

Yılmaz, O. (2015). *Necâtî Bey Dîvânı.* Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: Ankara.

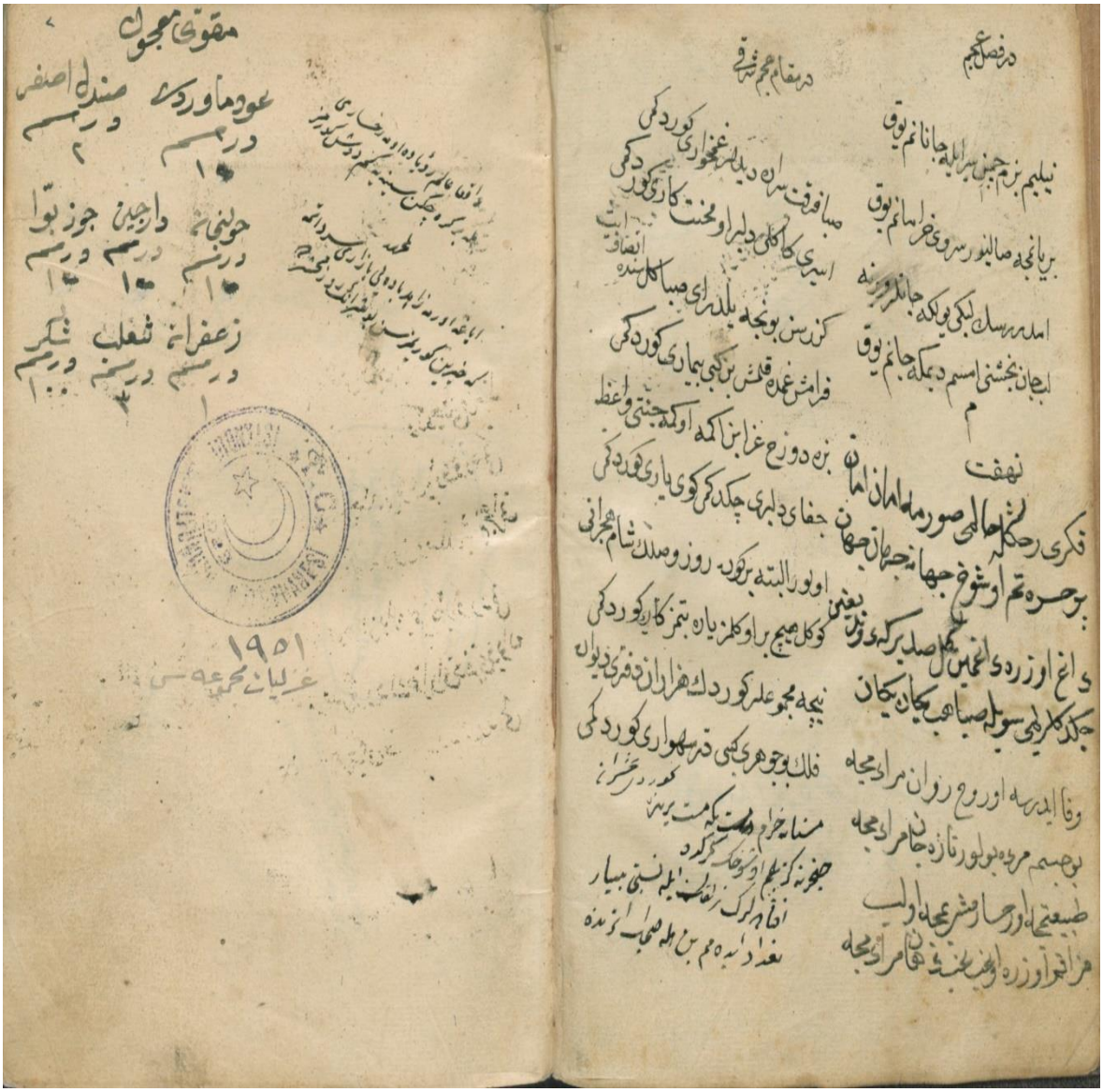
EKLER

EK 1: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T1951 numaralı *Mecmua-i Gazelliyât-ı Müntehabe*'nin Tıpkıbasımı

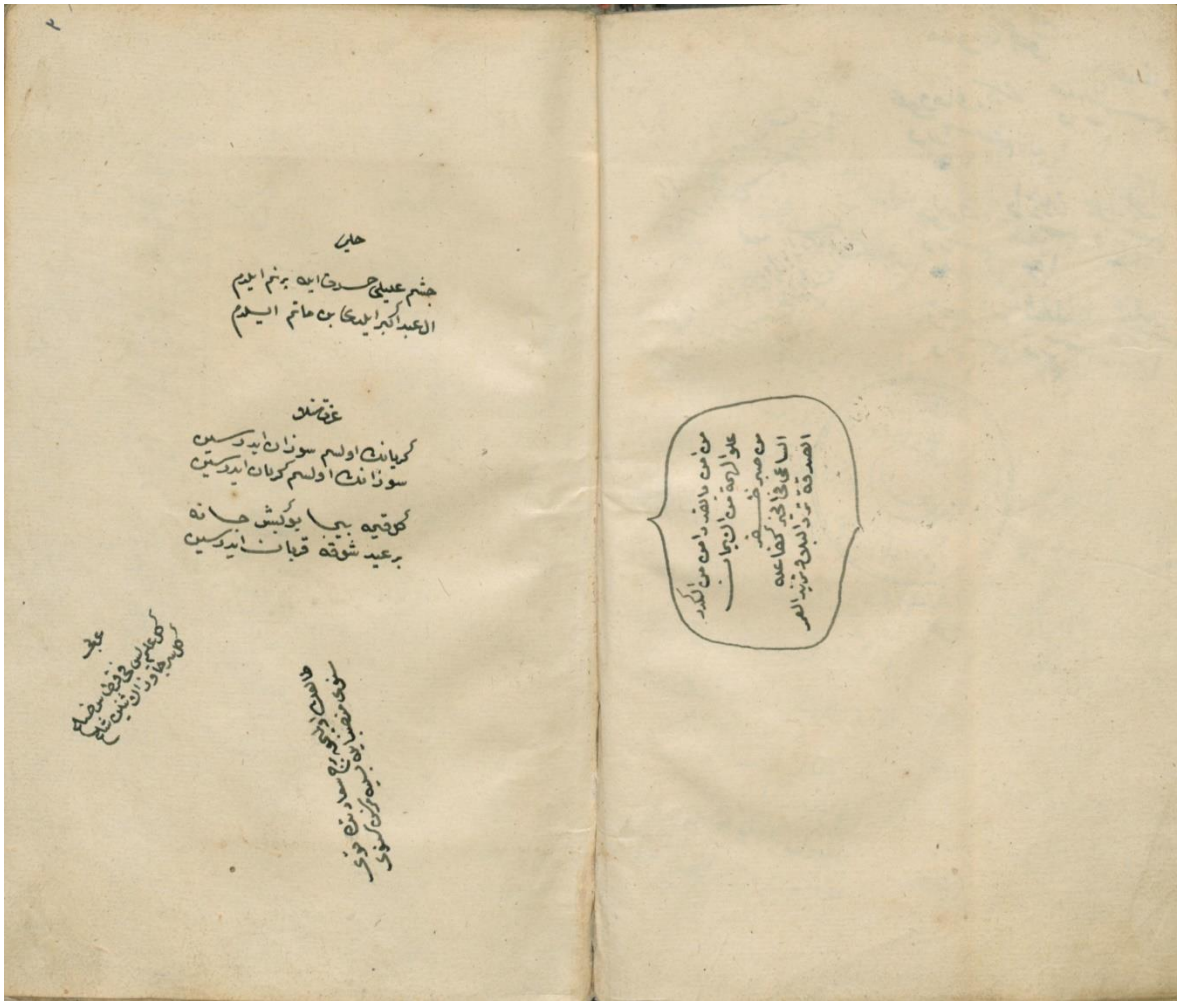
1a

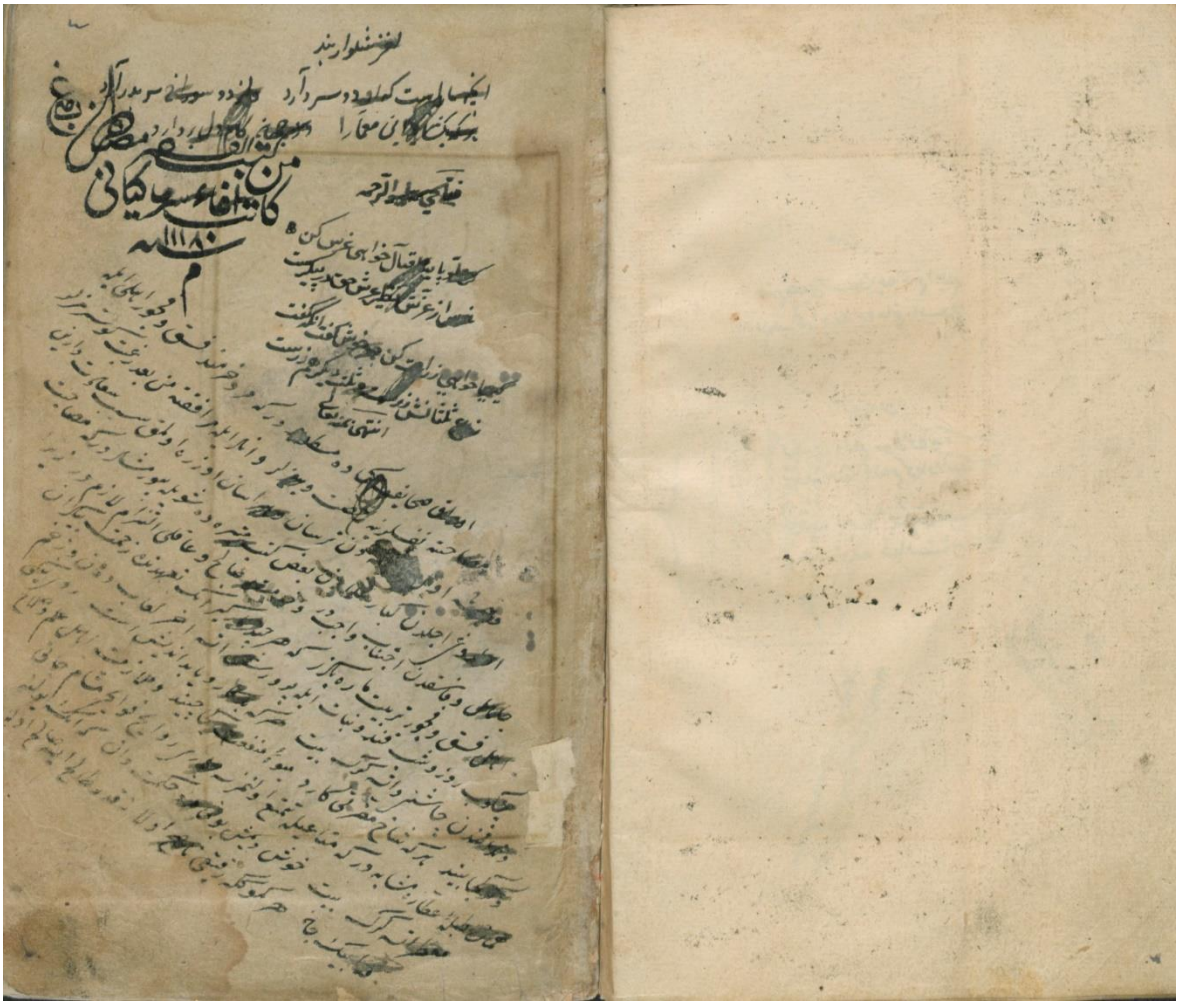
1b-2a

2b-3a

3b-4a

4b-5a

5b-6a

6b-7a

7b-8a

8b-9a

9b-10a

10b-11a

11b-12a

12b-13a

13b-14a

14b-15a

15b-16a

16b-17a

17b-18a

18b-19a

19b-20a

20b-21a

21b-22a

22b-23a

23b-24a

24b-25a

25b-26a

26b-27a

27b-28a

28b-29a

29b-30a

30b-31a

31b-32a

32b-33a

33b-34a

34b-35a

35b-36a

36b-37a

37b-38a

38b-39a

39b-40a

40b-41a

41b-42a

42b-43a

43b-44a

44b-45a

45b-46a

46b-47a

47b-48a

48b-49a

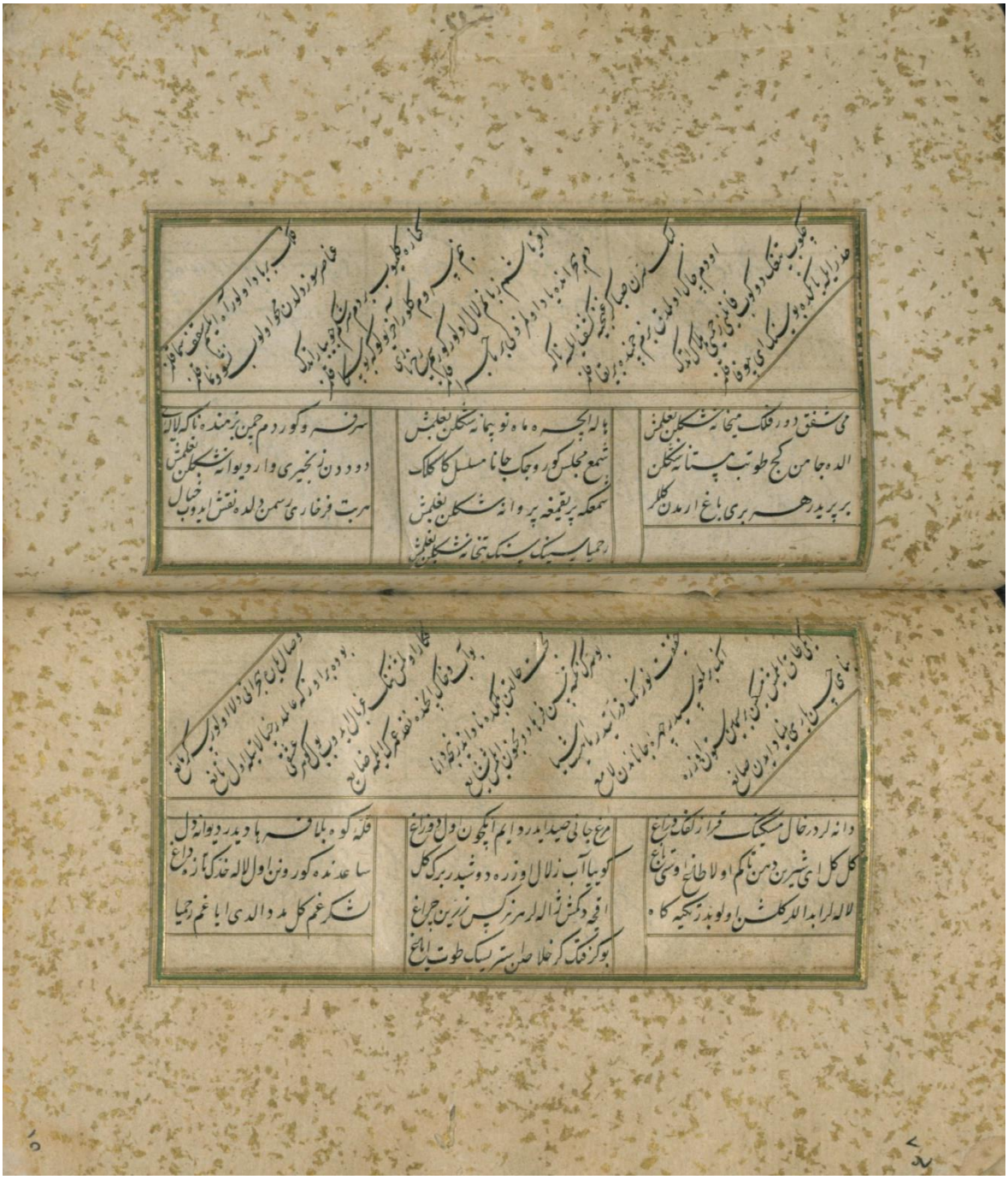

49b-50a

50b-

51a

51b-52a

52b-53a

53b-54a

54b-55a

55b-56a

56b-57a

57b-58a

58b-59a

59b-60a

60b-61a

61b-62a

62b-63a

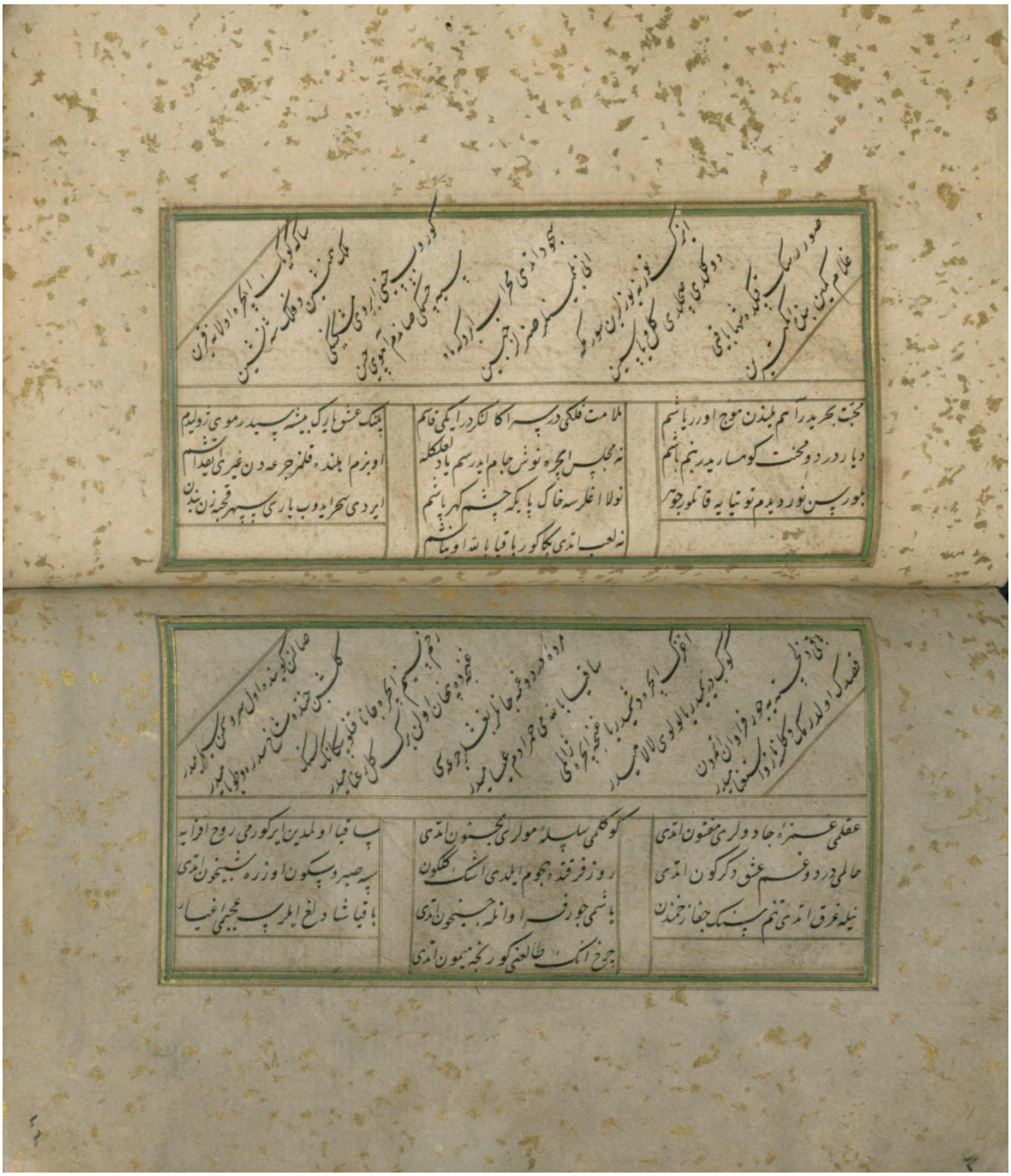
63b-64a

64b-65a

65b-66a

66b-67a

67b-68a

68b-69a

69b-70a

70b-71a

71b-72a

72b-73a

73b-74a

74b-75a

75b-76a

76b-77a

77b-78a

78b-79a

79b-80a

80b-81a

81b-82a

82b-83a

83b-84a

84b-85a

85b-86a

86b-87a

87b-88a

88b-89a

89b-90a

90b-91a

91b-92a

92b-93a

93b-94a

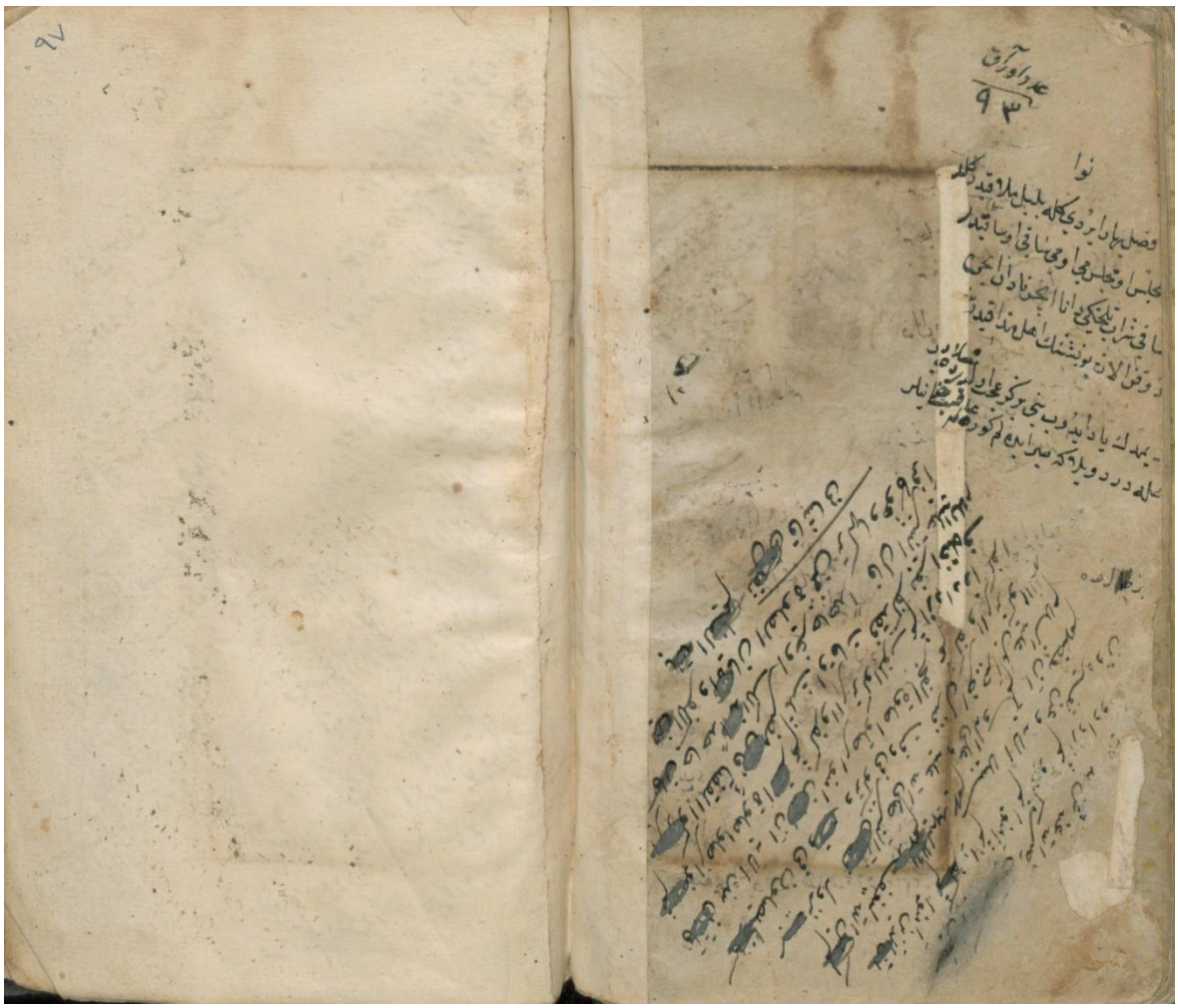
94b-95a

95b-96a

96b-97a

Deri cilt

